

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИВРЕДУ И ПРАВОСУЂЕ
У НОВОМ САДУ

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА
У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

- Докторска дисертација -

Ментор:
Проф. емеритус Милорад Бејатовић

Кандидат:
Сретен Пиштало

Нови Сад, 2019

**UNIVERSITY BUSINESS ACADEMY IN NOVI SAD
FACULTY OF LAW FOR COMMERCE AND JUDICIARY
IN NOVI SAD**

**REORGANIZATION OF ECONOMIC SOCIETY IN THE
BANKRUPTCY PROCEEDINGS**

- Doctoral dissertation -

**Menthor:
Milorad Bejatović, Ph.D.
Professor Emeritus**

**Candidate:
Sreten Pištalo, M.Sc.**

Novi Sad, 2019

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИВРЕДУ И ПРАВОСУЂЕ
У НОВОМ САДУ

КЉУЧНИ ПОДАЦИ О ЗАВРШНОМ РАДУ

Врста рада:	Докторска дисертација
Име и презиме аутора:	Сретен Пиштало
Ментор (титула, име, презиме, звање, институција)	Проф. емеритус Милорад Бејатовић, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Наслов рада:	РЕОРГАНИЗАЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ
Језик публикације (писмо):	Српски, ћирилица
Физички опис рада:	Унети број: Страница 358 Поглавља 16 Референци 486
Научна област:	Привредноправна ужа научна област, привредно право – стечајно право
Предметна одредница, кључне речи:	Стечај, реорганизација, план реорганизације, привредно друштво, стечајни дужник, стечајни поверилац
Извод (апстракт или резиме) на језику завршног рада:	Стечај се спроводи банкротством или реорганизацијом у зависности од остварења основног циља стечаја, а то је најповољније колективно намирење стечајних поверилаца. Реорганизација подразумева поновно утврђивање међусобних односа дужника и поверилаца, а може се спровести статусним променама или на неки други начин

предвиђен планом реорганизације, али увек уз услов да се врши најповољније намирење поверилаца. Реорганизација се спроводи у складу са планом реорганизације који је основни акт без чијег постојања се реорганизација не би могла спроводити. Један од начина спровођења реорганизације јесте спровођење реорганизације у складу са унапред припремљеним планом реорганизације. Увођењем нових законских решења треба онемогућити дуже застоје у поступку реорганизације чиме би њени ефекти били у потпуности у складу са очекивањима. У поступку спровођења реорганизације дециднијом регулацијом и ефикаснијом применом прописа треба спречити могућност злоупотребе и корупције. За постизање овог циља стечајни поступак треба у потпуности учинити доступним јавности и транспарентно спроводити. Где год је потребно утврђивати вредност имовине неопходно је ангажовати судске вештаке и овлашћене проценитеље чиме би се такође поступак спровођења реорганизације учинио ефикаснијим и економичнијим. Успешно и ефикасно вођење поступка, остварење циљева реорганизације, повољније намирење стечајних поверилаца, наставак пословања, задржавање обављања делатности и оптимална запосленост стечајног дужника може се обезбедити и омогућавањем лакшег начина финансирања стечајног дужника. Уз поспешивање развоја привреде, побољшавање пословног амбијента и наведене мере у регулисању спровођења поступка реорганизације умногоме би се допринело унапређењу стања у овој области. Независност, стручно знање, интерес и професионални приступ послу су карактеристике лица које би могло вршити контролу реализације плана у име стечајних поверилаца а све те особине поседују овлашћени проценитељи и они би успешно могли обавити задати им посао контроле плана. Спровођење стечаја поступком реорганизације има знатан утицај на раднике привредног друштва у стечају и реорганизацији. Радници су категорија која последице стечаја можда и највише осећа и трпи, а истовремено имају и најмање правних средстава за своју заштиту. Радници сnose најтеже последице стечаја иако веома мало могу утицати на пословање и пословну политику предузећа, немају информације а ни могућности да утичу на пословне процесе и начин пословања који су узроци због којих је дошло тешкоћа у пословању и отварања стечајног поступка. Успешном сузбијању негативних последица стечаја могу највише допринети управо радници, јер имају сопствени интерес да сачувају радна места, а и најбоље су упознати са структуром, организацијом и начином пословања субјекта реорганизације. Спровођење стечаја поступком реорганизације повољније је за стечајне повериоце у односу на спровођење стечаја банкротством, јер се без испуњења тог услова реорганизација не би могла ни спроводити.

	<p>Реорганизација је бољи избор и за, пре свега субјект реорганизације, јер он остаје сачуван, враћа се у правни и пословни живот и наставља са пословањем и остваривањем прихода за власнике капитала, раднике и управу субјекта реорганизације. У поступку спровођења стечаја законским одредбама требало би увести ангажовање стручних и независних лица чији квалитетни и непристрасни налази у многоме би довели до ефикаснијег и убрзаног спровођења поступка реорганизације.</p>
<p>Датум одбране: (Попуњава накнадно одговарајућа служба)</p>	
<p>Чланови комисије: (титула, име, презиме, звање, институција)</p>	<p>Председник: Проф. емеритус Милорад Бејатовић, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду</p> <p>Члан: Доц.др Маријана Младенов, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду</p> <p>Члан: Проф.др Драган Илић, Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду</p>
<p>Напомена:</p>	<p>Аутор докторске дисертације потписао је следеће Изјаве: 1. Изјава о ауторству, 2. Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и 3. Изјава о коришћењу. Ове Изјаве се чувају на факултету у штампаном и електронском облику.</p>

UNIVERSITY BUSINESS ACADEMY IN NOVI SAD
FACULTY OF LAW FOR COMMERCE AND JUDICIARY
IN NOVI SAD

KEY WORD DOCUMENTATION

Document type:	Doctoral dissertation
Author:	Sreten Pištalo
Menthor (title, first name, last name, position, institution)	Milorad Bejatović, Ph.D., Professor Emeritus, Faculty of law for commerce and judiciary in Novi Sad
Title:	REORGANIZATION OF ECONOMIC SOCIETY IN THE BANKRUPTCY PROCEEDINGS
Language of text (script):	Serbian language - cyrillic script
Physical description:	Number of: Pages: 358 Chapters: 16 References: 486
Scientific/artistic field:	Commercial jurisdiction, business law - bankruptcy law
Subject, Key words:	Bankruptcy, reorganization, reorganization plan, business society, bankruptcy debtor, bankruptcy creditor
Abstract (or resume) in the language of the text:	Bankruptcy proceeding is carried out by bankruptcy or reorganization, depending on the main objective of bankruptcy, and this is the most effective settlement for the creditors. The reorganization means re-determination of the relations between

the debtor and creditor, and it can be implemented by status changes, but always in favor of creditors satisfaction. The reorganization is carried out in accordance with the reorganization plan, which is the basic act without which the reorganization can not be implemented. One of the ways to carry out the reorganization is the implementation of the reorganization in accordance with previously prepared plan. Implementing new legal solutions, delays in the reorganization process are avoided, and its effects would be fully in line with expectations. In the process of implementing the reorganization with decisive regulation and its effective execution, the possibility of abuse and corruption is prevented. In order to achieve this goal, bankruptcy proceedings should be made fully available to the public. Wherever it is necessary to make an assessment of the property, it is necessary to engage court experts and authorized appraisers, which makes the reorganization process efficient and economical. Successful and efficient conduct of the proceeding, reach of the main goals of the reorganization, favorable settlement of the creditor, continuation of business, and optimal employment of the debtor can be provided by finding an easier way of financing the debtor. Economy growth, the improvement of the business environment and previously mentioned regulations, the implementation of the reorganization process would greatly improve the situation in this area. Independence, professional knowledge, interest and professional approach to business are the characteristics of a person capable to control the plan execution on creditors behalf. These are the qualities of certified appraisers and they should successfully be able to control the plan. Bankruptcy proceeding carried out by the reorganization process has a significant impact on the business companies employees. Employees are a category that suffer the most in bankruptcy proceedings, and at the same time have they have the least legal protection. Workers bear the most severe consequences of bankruptcy, they poorly influence the business and business policies of the company, the lack of information and minimum influence to the business processes, are the reasons for bankruptcy proceedings and difficulties in business operations. Suppression of the negative consequences of bankruptcy can be influenced most efficiently by workers, because they have their own interest in preserving jobs, and they are also best acquainted with the structure and organization. The conduct of bankruptcy by the reorganization procedure is more favorable for the bankruptcy creditors than the bankruptcy proceeding, because without the fulfillment of this condition, the

	reorganization could not be implemented. Reorganization is a better choice for the subject of reorganization, because it remains preserved, returns to legal and business life and continues with business and capital growth for the owners, workers and business administration. In bankruptcy proceedings by legal provisions, the engagement of professional and independent persons is crucial. Their qualities and findings would lead to more efficient implementation of the reorganization process.
Defended: (The faculty service fills later.)	
Thesis Defend Board: (title, first name, last name, position, institution)	<p>President: Milorad Bejatović, Ph.D., Professor Emeritus, Faculty of law for commerce and judiciary in Novi Sad</p> <p>Member: Marijana Mladenov, Ph.D., Assistant Professor, Faculty of law for commerce and judiciary in Novi Sad</p> <p>Member: Dragan Ilić, Ph.D., Associate Professor, Faculty of Economics and Engineering Management in Novi Sad</p>
Note:	<p>The author of doctoral dissertation has signed the following Statements:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Statement on the authority, 2. Statement that the printed and e-version of doctoral dissertation are identical and 3. Statement on copyright licenses. <p>The paper and e-versions of Statements are held at the faculty.</p>

САДРЖАЈ

УВОД.....	1
I НАСТАНАК И РАЗВИТАК СТЕЧАЈНОГ ПРАВА.....	11
1. Доба Римског царства	11
2. Доба средњовековног статутарног права.....	12
3. Почетак кодификације стечајног права и системи стечајног права	12
4. Системи стечајног права.....	13
5. Стечајно право у нашој земљи, окружењу и упоредном праву	13
6. Стечај у Хрватској.....	15
II ПОЈАМ СТЕЧАЈА И СТЕЧАЈНОГ ПРАВА	22
1. Стечајно право.....	23
2. Правна природа стечајног поступка.....	24
3. Стечајни поступак и грађански судски поступак.....	24
4. Стечајни поступак и извршни поступак.....	25
5. Место стечајног права у систему правних наука	25
6. Врсте стечајева и стечајних поступака	26
7. Извори стечајног права	26
III ЗАКОН О СТЕЧАЈУ.....	28
1. ПРЕДМЕТ И НАЧЕЛА СТЕЧАЈНОГ ПРАВА	28
1.1 Основне одредбе.....	28
1.2 Предмет	28
1.3 Циљ стечаја	29
1.4 Начела стечаја.....	29
1.5 Начело заштите стечајних поверилаца	30
1.6 Начело једнаког третмана и равноправности.....	30
1.7 Начело економичности	31
1.8 Начело судског спровођења поступка	32
1.9 Начело императивности и преклузивности	33
1.10 Начело хитности.....	34
1.11 Начело двостепености.....	34
1.12 Начело јавности и информисаности.....	35
2. УСЛОВИ И ПРАВНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ СТЕЧАЈА.....	35
2.1 Појам и врсте	35
2.2 Пасивна легитимација стечајног дужника	36

2.3 Поверипоци у стечајном поступку (Разлучни и заложни повериоци).....	40
2.4 Излучни повериоци	43
2.5 Стицање својства странке (повериоци)	45
2.6 Трећа лица	46
2.7 Редослед намирења	47
2.8 Стечајни разлог	49
2.9 Вредност имовине стечајног дужника	51
2.10 Основне процесне радње у стечајном поступку	53
2.11 Основне процесне одредбе и акти у стечајном поступку.....	54
2.12 Предлог за покретање стечајног поступка	55
2.13 Форма и садржај предлога	56
2.14 Неуредан и непотпун предлог.....	57
2.15 Повлачење предлога за покретање стечајног поступка	58
2.16 Накнада трошкова	59
2.17 Претходни поступак.....	61
2.18 Обавезе стечајног дужника да пружи потребне податке	62
2.19 Мере обезбеђења	63
2.20 Јавност мера обезбеђења	64
2.21 Обавеза пружања услуга од општег интереса у претходном поступку.....	65
2.22 Рок претходног стечајног поступка	66
3. ОТВАРАЊЕ И ОРГАНИ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА.....	66
3.1 Рочишта пре отварања стечајног поступка	66
3.1.1 Расправа о отварању стечајног поступка.....	66
3.1.2 Решење о отварању стечајног поступка	67
3.1.3 Садржина решења о отварању стечајног поступка.....	69
3.1.4 Достављање решења и објављивање огласа.....	69
3.2 Рочишта после отварања стечајног поступка.....	70
3.2.1 Заказивање испитног и првог поверилачког рочишта	70
3.2.2 Наступање правних последица отварања стечајног поступка	73
4. НАДЛЕЖНОСТ И ОРГАНИ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА.....	73
4.1 Стварна надлежност	73
4.2 Месна надлежност	75
4.3 Органи стечајног поступка	78
4.3.1 Стечајни судија.....	79

4.3.2 Стечајни управник.....	80
4.3.3 Скупштина поверилаца.....	102
4.3.4 Одбор поверилаца.....	105
IV ПРИВРЕДНА ДРУШТВА.....	111
1. Основне одредбе.....	111
2. Предузетник.....	122
3. ПРАВНЕ ФОРМЕ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА.....	124
3.1 Ортачко друштво.....	124
3.2 Командитно друштво.....	126
3.3 Друштво с ограниченом одговорношћу.....	127
3.4 Акционарско друштво.....	133
4. Посебна права несагласних акционара.....	140
5. Промена правне форме.....	140
6. Статусне промене.....	140
7. Ликвидација друштва.....	141
8. Принудна ликвидација.....	142
9. Повезивање привредних друштава.....	143
10. Огранак привредног друштва и представништво страног привредног друштва.....	143
11. Пословна удружења.....	144
V ПОЈАМ РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ.....	145
1. Реорганизација у савременом упоредном праву.....	147
1.1 Америчко право.....	147
1.2 Енглеско право.....	148
1.3 Немачко право.....	149
2. Правна природа плана реорганизације.....	149
2.1 Уговорна теорија.....	150
2.2 Теорија судске одлуке.....	151
2.3 Теорија норме.....	153
2.4 Теорија о двострукој правној природи плана реорганизације.....	154
VI РЕОРГАНИЗАЦИЈА И ПРИНУДНО ПОРАВНАЊЕ.....	156
1. Стечајна и ванстечајна реорганизација.....	157
2. Реорганизација и принудно поравнање.....	159
VII ПЛАН РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ.....	168
1. Појам, циљ и карактер плана реорганизације.....	168

2. Врсте плана реорганизације	170
3. Садржина плана реорганизације	171
4. Мере за реализацију плана реорганизације	175
VIII УНАПРЕД ПРИПРЕМЉЕН ПЛАН	179
1. Подношење унапред припремљеног плана реорганизације	180
2. Претходни поступак за утврђивање испуњености услова за покретање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације	185
3. Рочиште за одлучивање о предлогу за покретање поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације	188
IX ПОСТУПАК РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА	190
1. Подносилац плана и трошкови подношења плана реорганизације	191
2. Трошкови подношења плана реорганизације	194
3. Рок за подношење плана	194
4. Утврђивање тачности података, измена и одбацивање предлога плана реорганизације	195
5. Заказивање и оглашавање рочишта за разматрање и гласање о плану реорганизације ...	197
6. Гласање и усвајање	199
7. Решење о потврђивању усвајања плана реорганoизације	203
8. Правне последице потврђивања плана реорганизације	204
X ДЕЈСТВА ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ	211
1. ПОСЛЕДИЦЕ УСВАЈАЊА ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ ПО СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА	211
1.1 Последице усвајања плана реорганизације по управу дужника	215
1.2 Органи управе	216
2. ПОСЛЕДИЦЕ ПО ВЛАСНИКЕ ПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА	223
2.1 Права власника друштва	224
3. Радни однос	227
4. Изузетак од примене прописа о хартијама од вредности	237
5. ПОСЛЕДИЦЕ ПО ПОТРАЖИВАЊА	238
5.1 Последице плана по разлучне повериоце	239
5.2 Последице по излучне повериоце	241
5.3 Последице по необезбеђене повериоце	242
5.4 Несогласни повериоци	249
5.5 Оспорена потраживања	249
5.6 Условна потраживања	253
5.7 Потраживања која нису обухваћена планом	254
5.8 Пренос потраживања	255

5.9 Измена начина измирења потраживања.....	256
5.10 Дospelост потраживања у реорганизацији	258
5.11 Застарелост потраживања по плану реорганизације	259
5.12 Камате	260
5.13 Право на пребијање потраживања у реорганизацији.....	260
6. ПРОЦЕСНО ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА И УСВАЈАЊА ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ	262
6.1 Прекид и наставак поступака	266
6.2 Извршни поступци	268
6.3 Управни поступци	268
6.4 Арбитражни поступци	269
6.5 Атракција надлежности	269
7. ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА НА ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ	271
7.1 Право на избор у случају двостранотеретног уговора.....	271
7.2 Финансијски лизинг	274
7.3 Фиксни послови	276
7.4 Налози и понуде	277
7.5 Понуда	278
7.6 Закуп	279
XI ПЛАН РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ КАО ИЗВРШНА ИСПРАВА	283
XII ПОБИЈАЊЕ ПРАВНИХ РАДЊИ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА У РЕОРГАНИЗАЦИЈИ	292
1. Уобичајено и неубичајено намирење.....	294
2. Непосредно и намерно оштећење поверилаца	297
3. Повезана лица	300
4. Немогућност побијања	301
5. Странке у поступку побијања, радње побијања и рокови.....	303
6. Дејства побијања	305
XIII НЕПОСТУПАЊЕ ПО УСВОЈЕНОМ ПЛАНУ И ПРЕВАРАН И НЕЗАКОНИТ ПЛАН КАО СТЕЧАЈНИ РАЗЛОГ	308
XIV ПРАВНИ СТАТУС ПОВЕРИЛАЦА ЧИЈА ПОТРАЖИВАЊА НИСУ ОБУХВАЋЕНА ПЛАНОМ РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ.....	316
1. Могућности учешћа стечајних поверилаца у поступку реорганизације	318
2. Могућност намирења потраживања која нису обухваћена планом реорганизације	320
XV ЗАШТИТА МАЊИНСКИХ ПОВЕРИЛАЦА У ПОСТУПКУ РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ	324
XVI СТЕЧАЈ ПОВЕЗАНИХ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА	329

1. Правне претпоставке.....	329
2. Спровођење јединственог поступка стечаја банкротством.....	331
3. Спровођење јединственог поступка стечаја реорганизацијом	333
4. Спровођење јединственог поступка стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације.....	334
5. Спровођење јединственог поступка стечаја у складу са планом реорганизације после отварања стечајног поступка	336
ЗАКЉУЧАК	337
ЛИТЕРАТУРА	348
ПРОПИСИ.....	355
БРОШУРЕ	357
ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦЕ	358

УВОД

У облигационо-правне односе и имовинско-правне послове могу ступати, преузимати обавезе и тражити испуњење обавеза под истим условима правна и физичка лица, као стране у облигационим односима. У те правне послове ступају и уређују их по својој слободној вољи у границама принудних прописа, јавног морала и добрих обичаја и у међусобним односима наступају равноправно придржавајући се начела савесности и поштења. Не могу користити свој монополски положај ради искључења или онемогућавања конкуренције, а међусобна давања треба да су еквивалентна и да имају једнаку противвредност, уз дужност поступања на начин да се другом не проузрокује настанак штете. За преузете обавезе одговорне су и дужне су их уредно извршавати све стране у облигационим односима, а њихове обавезе се могу угасити само сагласношћу воља или на основу закона. У извршавању својих обавеза дужни су да поступају са пажњом доброг домаћина, односно доброг привредника, а у остваривању својих права не смеју поступати на начин којим би се отежавало извршење обавезе друге стране.

Међутим, у правном, пословном и привредном промету дешава се да стране у међусобним односима не поступају и не извршавају своје обавезе у складу са уговореним. Неизвршавање обавеза може се манифестовати као немогућност једне стране да у одређеном временском периоду не може одговорити свим својим новчаним обавезама, или се може десити да измирење свих својих плаћања у одређеном временском периоду у потпуности обустави. Једна страна може учинити вероватним да своје постојеће новчане обавезе неће моћи испунити по њиховом доспећу. Може се десити и да је имовина једне стране мања од њених обавеза, па да та страна такође не може одговорити својим уговореним обавезама. Тешкоће у пословању једне стране могу да буду такве природе да друга страна не може своја новчана потраживања намирити у судском или пореском извршном поступку било којим средством извршења. Међутим, страна у тешкоћама - дужник може своје обавезе почети селективно извршавати, па обавезе према некој од страна којима дугује – повериоцима, испуњавати, а према другима не испуњавати. Али исто тако дужник може поступати на начин да намерно избегава измирење својих обавеза скривањем своје имовине или њеним пребацивањем на друго лице.

Узроци због којих једна страна може запасти у тешкоће у пословању могу бити веома различити и могу бити субјективне или објективне природе. Узроци субјективне природе се испољавају као слабости самог дужника, као што су неспособност менаџмента, лоши пословни потези, слаб квалитет услуга, а узроци објективне природе су неповољна ситуација у економији и привреди земље, стање на тржишту или објективна немогућност наплате потраживања од својих дужника. Овакво економско стање дужника погађа све његове повериоце, који настоје да своја потраживања намире у што већем обиму. Због тога повериоци морају регулисати своје међусобне односе и обезбедити сразмерно намирење свих потраживања. Да би своја потраживања намирили над дужником се спроводи стечај чији је циљ најповољније намирење поверилаца остваривањем највеће могуће вредности дужника и његове имовине. Стечај се регулише правним нормама којима се регулишу битна одређења односа између стечајног дужника и стечајних поверилаца и правним нормама којима се регулише поступак стечаја. Правне норме које регулишу односе између стечајног дужника и стечајних поверилаца су норме материјално-правног карактера, а правне норме које регулишу поступак стечаја су процесно-правног карактера.

Стечај се спроводи банкротством или реорганизацијом. Ако се повериоци намирују из целокупне имовине или вредности стечајног дужника као правног лица онда је то спровођење стечаја банкротством, а ако се намирење поверилаца остварује према усвојеном плану реорганизације, редефинисањем дужничко-поверилачких односа, статусним променама дужника или на други начин предвиђен планом реорганизације онда је то спровођење поступка стечаја реорганизацијом.

Реорганизација подразумева пружање још једне шансе и стечајном дужнику и стечајним повериоцима, стечајном дужнику да на основу стечених лоших искустава започне нови привредни живот, а стечајним повериоцима да своја потраживања наплате ако је могуће у целости, или на најповољнији могући начин. Одређену корист од наставка пословања стечајног дужника и његовог оздрављења имају држава, банке као кредитори, инвеститори, професионални кадар и радници стечајног дужника. Успешно спроведене реорганизације стечајних дужника повољно утичу на обезбеђење повољнијег пословног и привредног амбијента, као и додатна стимулација привредних

субјеката који су запали у финансијске потешкоће да свој коначан статус реше реорганизацијом, а не банкротством.

Стечајна реорганизација у стечајном законодавству наше државе спада у правне институте стечајног права новијег датума. Први пут реорганизација као једно од законских решења у Републици Србији уведена је Законом о стечајном поступку из 2004.године. Решења из овог закона ослањала су се и приближавала америчком стечајном праву, али су уграђивана и нека решења немачког стечајног законодавства. Реорганизација је институт сличан принудном поравнању који је у дотадашњем законодавству био примењиван и који је замењен реорганизацијом. Реорганизација нуди много већи број решења и мера које се могу у овом поступку спроводити, али како су наша искуства у примени реорганизације релативно кратка постоји могућност за њено даље проучавање и унапређење. Реорганизација и мере реорганизације које се предузимају ради реализације плана реорганизације је више економска категорија, али се спроводи и регулисана је строгим формално-правним процедурама тако да се она не сме посматрати ни као економски ни као само правни институт, већ се мора посматрати свеобухватно уз интердисциплинарни приступ проучавања.

Предмет истраживања овог рада је спровођење стечаја привредних друштава поступком реорганизације. Један од основних принципа облигационог права јесте дужност испуњавања обавеза, према којем су уговорне стране дужне и одговорне за испуњење обавеза које су правним послом преузеле. Преузете обавезе се могу угасити на основу сагласности воља уговорних страна и на основу закона. Стечајни закон је закон на основу кога се преузете обавезе гасе или делимично гасе без њиховог испуњења и без сагласности и воље уговорних страна. Одредбама Закона о стечају штите се интереси поверилаца и обезбеђује њихово најповољније колективно намирење остварењем највеће могуће вредности стечајног дужника и његове имовине. Реорганизација се, такође спроводи ако се тиме обезбеђује повољније намирење поверилаца у односу на банкротство. Међутим, поред остварења наведених циљева стечаја и задовољења интереса поверилаца у реорганизацији и опоравку стечајног дужника он сам има интерес да настави са пословањем на здравим основама, ослободи се тешкоћа у свом пословању и лошег реномеа и угледа у непосредном окружењу и привредном свету. Правна правила којима се регулише спровођење стечаја

реорганизацијом омогућавају стечајном дужнику његов економски опоравак и очување његовог правног субјективитета. Усвајањем и реализацијом плана реорганизације на нов начин се уређују имовинско-правни односи стечајног дужника и његових поверилаца, али се остварују и интереси стечајног дужника његовим одржавањем у правном промету.

Поред интереса стечајног дужника и његових поверилаца реорганизација у модерним правним системима има утицај, а њено успешно спровођење рефлектује се на остваривање интереса више друштвених група. Она првенствено има утицај на остварење и задовољење интереса радника чији социјални статус у многоме зависи од наставка рада стечајног дужника, од његовог рада зависе многа друга привредна друштва која послују са стечајним дужником, као што су његови купци, добављачи, превозници итд., што је мање привредних друштава над којима се спроводи стечај, а што је више њих који успешно послују повољније је и привредно окружење и на крају интерес има и држава која из пословања привредних друштава убира порез и улаже у општедруштвени напредак. Истовремено држава је дужна да обезбеди такав привредни амбијент у којем би сви привредни субјекти уредно измиривали своје обавезе, чиме се обезбеђује ефикасније пословање свих учесника привредног живота па и самог стечајног дужника, иначе се у супротном угрожава правна сигурност у правном и привредном промету. Посебну пажњу и интересовање у овом раду обратићемо на одраз реорганизације на интересе наведених група посматрајући их у светлу остварења основног циља стечаја, а то је најповољније намирење стечајних поверилаца. Покушаћемо дати одговор на одређена питања и указати на могућа решења дилема у односу на правна и законска одређења која се јављају у поступку спровођења поступка реорганизације. Могуће је да ће неки од предлога допринети унапређењу стечајног законодавства и темељитијем и комплетнијем сагледавању института реорганизације.

Законска одредница да се реорганизација спроводи посебно ако постоје економско оправдани услови за наставак пословања стечајног дужника која је брисана изменама Закона о стечају из 2017. године уз образложење да се на тај начин релативизује основни циљ стечаја, а то је да се тиме обезбеђује повољније намирење стечајних поверилаца у односу на банкротство и избегавају евентуална различита тумачења да ли се тако могу помирити и задовољити правни интереси стечајних

поверилаца и стечајног дужника биће посебно у фокусу интересовања овог рада, те ће се приступити критичкој, свеобухватној и вишедимензионалној анализи и сагледавању института стечаја. Поред наведеног у поступку стечаја често је неопходно вршити процену вредности имовине стечајног дужника, од које у доброј мери зависи реалније и ефикасније спровођење поступка стечаја, те стручно, професионално и од овлашћеног лица урађена процена доприноси реализацији и понашању у складу са прокламованим начелима стечајног поступка и стечаја у целисти, па ће и овом питању бити посвећена дужна пажња.

Основна хипотеза овог рада је претпоставка да се реорганизацијом могу остварити правно-економски интереси и стечајних поверилаца и стечајног дужника. Интерес поверилаца се огледа у чињеници да се испуњењем законског услова да се реорганизацијом могу остварити повољнија намирена у односу на банкротство, а интерес стечајног дужника што му реорганизација омогућава наставак пословања уз очување и његовог правног субјективитета, што опет повратно утиче на повољније пословно окружење и представља боље решење и за раднике, власнике капитала, прављање и пословање субјекта реорганизације. Остваривањем наведених услова испуњавају се материјално-правне претпоставке вођења стечајног поступка, а истовремено се остварује и основни циљ стечаја – колективно и најповољније намирена стечајних поверилаца.

Појединачне и помоћне хипотезе овог рада су:

- прописана стечајна процедура, ефикасност у примени одређених појединачних процесних института и време проведено у стечају значајно доприноси успешној реализацији планова реорганизације,
- активна улога поверилаца и поверилачких органа и њихово благовремено информисање значајно доприноси остварењу принципа најповољнијег колективног намирена стечајних поверилаца и да се стечајни поступак води у њиховом интересу,
- повољнији положај радника стечајног дужника као стечајних поверилаца, њихово веће учешће у органима стечаја и боља информисаност о току и

- поступку стечаја доприносила би успешнијој реорганизацији с обзиром на тежину последице које трпе спровођењем стечаја,
- у поступку реализације плана реорганизације важе посебна правила за органе управљања субјекта реорганизације у односу на поступак стечаја банкротством и на привредна друштва у редовном функционисању,
  - заштита права радника и радноправно законодавство у поступку спровођења стечаја реорганизацијом има специфично дејство
  - субјект реорганизације нема третман привредног друштва у стечају, али је његово функционисање ограничено планом реорганизације,
  - реализацијом плана реорганизације права власника субјекта реорганизације могу бити ограничена,
  - план реорганизације је извршна исправа али њена дејства могу бити ограничена
  - планом реорганизације предвиђа се испуњење обавеза стечајног дужника и престанак потраживања поверилаца, али то и не мора бити коначно регулисање њихових међусобних односа,
  - реорганизацијом се спречава прерана ликвидација привредног субјекта и пружа могућност његовог оздрављења али се истовремено поспешује предузетништво и иновативност у привреди.

Да бисмо успешно и квалитетно одговорили на сва питања и свеобухватно приступили истраживањима и изучавањима теме дисертације користили смо више метода истраживања. Појединачни методи коришћени су приликом обраде појединих тема, а сви методи употребљени заједно допринели су квалитетној и функционалној обради теме докторске дисертације. У раду су коришћени следећи методи:

Историјскоправни метод – Овај метод нам је послужио да сагледамо стечај и реорганизацију кроз историјски развој ових института, при чему се анализом њиховог развоја и поређењем са данашњим решењима можемо одредити и одабрати пут даљег развоја реорганизације као правног института. Зачетке стечаја налазимо још од римског доба, а реорганизација се јавља много касније у 19-ом веку у Сједињеним Америчким државама услед потребе за спасавањем појединих предузећа где се банкрот није исплатио и није давао очекиване резултате. Идеја реорганизације предузећа пренесена је касније и на европско тло, а код нас се као прелазни облик примењивао институт

принудног поравнања, све до почетка примене Закона о стечајном поступку почетком овог века.

Позитивноправни метод – Овим методом сачињена је анализа Закона о стечају сагледавајући материјалоправне и процесноправне последице реорганизације привредних друштава и доводећи их у везу са осталим одредбама закона а нарочито са циљем, начелима, условима и правним претпоставкама стечаја, покретањем и отварањем стечаја и органима у стечајном поступку долазимо до одговора на поједина питања, дилеме и разјашњења поступка реорганизације. Поступак реорганизације не може се свеобухватно сагледати без анализе и коришћења одредби других закона и прописа којима се регулише рад привредних друштава и радноправни односи, процесноправне одредбе парничног и управног поступка и одредбе закона којима се регулишу облигационоправни односи као основног закона којим су регулисани имовинско-правни односи повериоца и дужника. Наравно, поред наведеног свакако се мора узети у озбир правна теорија и судска пракса и ставови заузети у судској пракси.

Мултидисциплинарни метод – Стечај и реорганизација су у основи економска категорија па ће се у истраживањима у овом раду користити и економска анализа права, што ће допринети бољем разумевању поступка и мера реорганизације и реализације плана реорганизације. Стечај и реорганизација су осетљиво и социјално-друштвено питање па ће бити неопходно користити и сазнања из социологије.

Упоредноправни метод – Реорганизација као правни институт настао је у правним системима у развијеним западним државама као што је амерички, англосаксонски и немачки правни систем. С обзиром на то је код нас реорганизација настала тек у новије доба наш стечајни закон ослања се на решења из ових правних система, а решења из ових правних система користе се за нека питања која нису на довољно јасан начин регулисана у нашем стечајном законодавству, а користе се као и смернице за унапређење реорганизације. Осим поређења са западним развијеним правним системима направићемо и поређење са решењима неких стечајних законодавстава из нашег окружења.

Функционални метод – У поступку и реализацији плана реорганизације субјект реорганизације налази се у једном специфичном положају. На њега се односе и

примењују основна начела стечајног поступка, а према правним последицама усвајања плана реорганизације престају све последице отварања стечајног поступка, а у његовом називу се брише ознака „у стечају“, па често долази до разних дилема у примени одређених правних института, што се може правазилазити и уз помоћ функционалне методе.

Правно логички методи индукције и дедукције, као и аналитички и синтетички метод – Помоћу ових метода из мноштва решења других правних система, раније важећег права и позитивног права доћи ћемо до општих закључака које ћемо примењивати при решавању правних празнина и аналогних случајева. На исти начин од општих закључака ћемо покушати примењивати решења која из њих произилазе на појединачне случајеве у конкретним случајевима при поступцима реорганизације.

Фаворизовање спровођења стечаја реорганизацијом чијом реализацијом би био остварен основни циљ стечаја и задовољен основни критеријум према којем је намирeње поверилаца повољније у односу на банкротство, а да се при томе оствари и економски интерес стечајног дужника да одржи свој правни субјективитет и настави пословање на здравим основама и на тај начин допринесе повољнијем привредном окружењу био би основни циљ рада. Указивањем на примену неких процесно правних поступака убрзао би се поступак спровођења реорганизације, а тиме и значајно смањили трошкови поступка реорганизације, што би било одлучујуће за избор реорганизације као поступак спровођења стечаја. Сазнања о предностима и позитивним ефектима реорганизације могла би утицати и на измене у нашем законодавном и правном систему у доношењу измена како у стечајном тако и у другим законима. Досадашњи прилично пасиван положај поверилаца и њихову недовољну информисаност требало би променити и учинити их заинтересованим за исход поступка реорганизације чиме би у потпуности дошао до изражаја и потпуно афирмисан прокламовани принцип да се стечајни поступак води у интересу стечајних поверилаца. Указивање на тежак положај радника, готово дискриминаторски у стечају, па и у реорганизацији и потребу за њиховим активнијим учешћем у поступку реорганизације, јер су они веома заинтересована категорија за позитиван исход поступка реорганизације. Овакав положај радника у стечају утиче на општу социјално-економску ситуацију јер се код њих ствара осећај неправде и запостављености, што

може довести до негативних последица у читавој држави. Успешно спроведена реорганизација позитивно делује и на власнике стечајног дужника и на читав низ његових непосредних пословних сарадника, што је опет предност реорганизације у односу на банкротство. Да би се све наведено могло остварити неопходно је приступити изменама законских прописа којим би се избегао велики утицај извршне власти на привреду, поступак стечаја и реорганизацију стечајног дужника. Истовремено, неопходно је јачати независност и улогу суда у поступку реорганизације. Ако се само једним делом све напред наведено оствари или буде послужило као иницијатива за измену прописа и почетак примене у пракси биће у потпуности остварен очекивани научни допринос овог рада.

Тема рада је реорганизација привредних друштава у поступку стечаја и да би се на правилан, целовит и свеобухватан начин разумео смисао, значај и потреба реорганизације рад је састављен и написан тако да су обрађени основни појмови, институти и главна обележја стечаја и стечајног поступка, као и привредних друштава.

У уводном делу рада осврнули смо се на настанак и развој стечајног права од римског царства, преко средњовековног статутарног права до почетка кодификације стечајног права. Приказани су системи стечајног права, стечајно право у окружењу и у упоредном праву, правна природа стечајног поступка, однос стечајног поступка и судског и извршног поступка, као и место стечајног права у систему правних наука, као и врсте и изворе стечајног права.

У даљој разради рада обрађена су решења из нашег Закона о стечају од предмета, циља и начела стечајног поступка преко услова и материјалноправних и процесних претпоставки за покретање и отварање стечајног поступка до надлежности и органа стечајног поступка. У анализи Закона о привредним друштвима дате су основне карактеристике привредних друштава, правне форме – ортачко друштво, командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво. Осврнули смо се и на промене правне форме и статусне промене као и на ликвидацију друштва. Приказан је и начин повезивања привредних друштава, засебни делови и целине привредних друштава, те пословна удружења.

У суштинском делу рада бавили смо се реорганизацијом. Како је реорганизација сложен и комплексан институт кренули смо од појма и правне природе реорганизације, те приказали основне појмове и системе реорганизације у савременом упоредном праву. Реорганизација у нашем правном систему проистекла је из института принудног поравнања па смо дали неке упоредне карактеристике ова два института. Реорганизација се спроводи на основу плана реорганизације и унапред припремљеног плана па смо навели карактеристике, врсте, садржај и поступак доношења ових планова, као и мере за реализацију плана. Усвајање плана реорганизације изазива вишеструка правна дејства. Кренули смо од примарних дејстава која се односе на стечајног дужника, најпре на његову управу и органе управе и власнике друштва. Посебан осврт направљен на правне последице по раднике за које смо у раду навели да су једна од највише погођених категорија, а који би због своје заинтересованости за судбину друштва могли дати велики допринос успешној реорганизацији. Најповољније намирење поверилаца је основни циљ реорганизације па смо обрадили последице по потраживања разлучних, излучних, необезбеђених и несагласних поверилаца, као и оспорена, условна и потраживања која нису обухваћена планом. Стечај и реорганизација у стечају утичу и на процесноправне поступке па смо приказали и дејства реорганизације на извршне, управне и арбитражне поступке. Такође су приказана дејства плана и на правне послове.

Надаље смо приказали план реорганизације као извршну исправу, те смо сагледали могућности побијања правних радњи стечајног дужника у реорганизацији. Један од стечајних разлога може бити незаконит план и непоступање по усвојеном плану реорганизације па смо посебно обрадили и овај стечајни разлог. Затим смо сагледали правни статус поверилаца чија потраживања нису обухваћена планом и заштиту мањинских поверилаца, као и могућности реорганизације повезаних привредних друштава.

На крају рада приказали смо резултате истраживања и дали одговоре на постављене хипотезе.

І НАСТАНАК И РАЗВИТАК СТЕЧАЈНОГ ПРАВА

1. Доба Римског царства

Стечај се у Римском праву првобитно јавља на начин да је дужник одговарао за преузете обавезе својом личношћу. За време важења Закона дванаест таблица предвиђане су веома оштре и строге санкције за дужника који није био у могућности да одговара за своје преузете обавезе. Дужник је могао бити и веома сурово кажњаван, повералац је имао право да га прода или да га узме за роба. Била је битнија његова лична него имовинска одговорност. Касније су овакве мере ублажаване и долази до примене института *missio in bona i cessio bonorum*. Уводи се имовинска одговорност извршењем над целокупном имовином дужника. Поступак извршења проводио је поверилац којег је овластио претор, а суд се није мешао у извршење. Поверилац је, на основу овлашћења претора, улазио у посед имовине дужника и то је јавно оглашавао са позивом и свим осталим повериоцима да учествују у извршењу. О имовини дужника која је била одузета бринуо се поверилац који је први добио одлуку *missio in bona*. Целокупна имовина дужника се продавала лицитацијом, а из добијене цене намиривана су потраживања поверилаца. Дужник је на тај начин падао у веома тешку ситуацију, губио је сва грађанска права, а могао је бити протеран у ропство. Такав начин извршења и статус дужника нису одговарали ни повериоцима, али ни ширим друштвеним интересима. Због тога је уведен нови поступак које се звао *cessio bonorum*. Према овом поступку претор је дозвољавао дужнику да уступи своју имовину повериоцима ради њиховог намирења. Повериоци су имали право да део или целу имовину дужника узму у залог на извршан период, после кога би ту имовину могли продати и намирити се. Међутим, генерална пленидба је и даље остала правило у случају кад је било више повериоца према једном дужнику. Али за разлику од претходног поступка у овом поступку продаја је вршена појединачно до износа намирења повериоца. У случају да су преостала одређена средства, она су враћана дужнику. Ако се продајом имовине дужника нису могли намирити сви повериоци, деоба је вршена на равномерне делове, сразмерно висини потраживања повериоца.¹

---

¹ Велимировић, Стечајно право, Сymbol, Нови Сад, 2004, Стр.19 и 20.

2. Доба средњовековног статутарног права

Након пропасти Римског царства и уласком у доба феудалног уређења долази до застоја у општем развоју па и у развоју научне и стручне мисли. Тек са развојем градова и развојем трговине, занатства и других делатности долази и до развоја правне регулативе у односима између субјеката трговачке делатности. Из тих односа настаје и развија се и стечајно право. У средњовековним градовима то право обично је регулисано статутима градова. Ако би од стране дужника дошло до обуставе плаћања или било каквог другог наговештаја да он своје обавезе неће уредно измиривати суд је, као надлежан орган стечајног поступка, одмах званично наступао. Дужнику је постављао старатеља и једног правног заступника (*curator*) који се бавио свим правним питањима везаним за поступак принудног извршења и намирења повериоца. Дужник је лишаван права да даље води трговину, а његова тезга, банак је избациван са јавних тржница уз повике „*banca rotta*“ што значи „банак напоље“, од чега је настала реч банкротство. После уновчавања имовине дужника стечајни управник је намиривао повериоце према начелу равномерности.²

3. Почетак кодификације стечајног права и системи стечајног права

Француска је, користећи тековине римског и средњовековног статутарног права, прва извршила кодификацију стечајног права доносећи јединствен закон на нивоу државе. Посебан значај и статус у стечајном поступку у Француској дат је повериоцима и њиховој заједници који су у тесној сарадњи са стечајним судом вршили регулисање њиховог намирења. И у Француској на самом почетку развоја стечајног права дужника су стизале тешке казне, па чак и смртна казна. Међутим, касније се увидело да од такве врсте казни нема много користи па су се повериоци више оријентисали на примену имовинских мера и спречавања злонамерних радњи дужника. Истовремено су стварани једанки услови за равномерно намирење свих поверилаца.

Први пропис из стечајног права у Француској је Уредба о сувоземној трговини из 1536. године и Уредба о трговини из 1673. године. Доношењем Трговачког законика (*Code de commerce*), 1807. године извршена је кодификација стечајног права, али је регулисан само трговачки стечај. Овим закоником први пут се обустава плаћања

² Велимировић, Стечајно право, Symbol, Нови Сад, 2004, Стр.21

одређује као законски основ за отварање стечаја, а обавезно је коришћена и могућност закључења поравнања.

Упоредо са француским стечајним правом развија се стечајно право у Шпанији, али за разлику од француског, у шпанском стечајном праву стечај се спроводи у јавном интересу. Суд је имао искључиво право на спровођењу свих радњи у поступку располагања имовином дужника и намирења повериоца, док су повериоци практично имали само статус посматрача. Шпанско стечајно право засновано је на делу Салдага де Самозе „Labyrinthus Creditorum“ из 1693. године.

4. Системи стечајног права

На основу концепција стечајног права Француске и Шпаније у Европи настају и развијају се два система стечајног права: романски и германски. По романској концепцији повећана је заштита поверилаца и пресудно је учешће поверилаца у вођењу стечајног поступка. Улога суда по овој концепцији огледа се у сарадњи са повериоцима, обезбеђењу законитости и правилности стечајног поступка. Према овој концепцији предвиђен је само трговачки стечај. Према германском систему стечајног права стечај је више јавно – правног карактера и практично комплетан поступак стечаја спроводи суд, а повериоци нису одлучујући учесници већ само сарадници суда. Овај систем предвиђа стечај за сва правна и физичка лица. Овакво схватање проистиче из чињенице да сва лица имају имовину и да могу да ступају у имовинско правне односе, те према томе могу економски деловати, опстати или запасти у кризу и стање немогућности измирења својих обавеза због платежне неспособности и презадужености. Поред ова два система стечајног права постоји и англосаксонски систем стечајног права који је много другачији од ова два система. Без обзира на разлике и специфичности ових система постоји потреба да се изједначавају правила стечајног поступка како у Европи тако и у свету.³

5. Стечајно право у нашој земљи, окружењу и упоредном праву

Одредбе о уређењу стечајног поступка у Србији први пут се јављају у Закону о судејском поступку у парницама грађанским из 1853. године, а кодификација стечајног

---

³ Велимировић, Стечајно право, Сумбол, Нови Сад, 2004, Стр.22 и 23

поступка извршена је 1861. године доношењем Закона о стечајном поступку. Овим законом је био уређен грађански и трговачки стечај, као и принудно поравнање. Закон је важио све до 1930. године када је у краљевини Југославији извршена целовита кодификација стечајног права. Донесен је Стечајни закон и Закон о принудном поравнању изван стечаја⁴ 1929. године, а Закон о побијању правних радњи изван стечаја 1931. године. Ови закони били су у примени до краја Другог светског рата. После Другог светског рата због тадашњег друштвено-политичког уређења и доминантне државне својине није било прописа о стечају, нити се стечај у свом изворном облику проводио. Ако предузећа нису рентабилно пословала ликвидирани су на основу одговарајуће одлуке надлежног државног органа. Први пропис који је регулисао престанак рада предузећа због инсолвентности настао је увођењем радничког самоуправљања 1953. године доношењем Уредбе о престанку предузећа и радњи⁵ према којој је уместо института стечаја уведен термин принудна ликвидација. Законом о принудном поравнању и стечају⁶ из 1965. године укинут је појам „принудна ликвидација“, а враћен је класични назив „стечај“. Од тада су се стечај и стечајно право прилагођавали условима пословања и друштвено политичком уређењу, па је из тих разлога закон често мењан. Из тих разлога стечај се могао проводити тек ако санација предузећа није успела. Санација предузећа била је уређена посебним законима и то Законом о условима и поступку санације организација удруженог рада⁷ и Законом о условима и поступку санације.⁸ После доношења Закона о удруженом раду донесен је нови Закон о санацији и престанку организација удруженог рада⁹ 1980. године. Овај Закон замењен је новим Законом о санацији и престанку организација удруженог рада¹⁰ 1986. године. Након доношења Закона о предузећима извршено ново уређење стечаја и поступка стечаја доношењем Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији¹¹ 1989. године. Овај Закон примењивао се у Србији све до темељне реформе стечајног

⁴ Ова два закона објављена су у „Службеним новинама“ бр.282-СХV, од 1.12.1929. год. Истовремено је донесен и објављен Закон о увођењу у живот стечајног закона и Закон о принудном поравнању ван стечаја. Према Уводном закону ова два закона ступила су на снагу 1.5.1930.

⁵ „Службени гласник ФНРЈ“, бр. 51/53,49/56,53/61 и 52/62.

⁶ „Службени лист СФРЈ“, бр. 15/65,55/69,39/72и 16/74.

⁷ „Службени лист СФРЈ“, бр. 37/72,5/73 и 71/73.

⁸ „Службени лист СФРЈ“, бр. 58/76,20/77,5/78 и 9/79.

⁹ „Службени лист СФРЈ“, бр.41/80,25/81,66/81,28/83,20/84,7/85, 9/86 и 43/86.

¹⁰ „Службени лист СФРЈ“, бр.72/86.

¹¹ „Службени лист СФРЈ“, бр.84/89 и „Службени лист СРЈ“ бр. 37/93 и 28/96.

права 2004. године када је донесен Закон о стечајном поступку¹² којим је, пре свега, застарео институт принудног поравнања замењен реорганизациом стечајног дужника. Сада је у Србији на снази савремен и прилагођен европском законодавству Закон о стечају.¹³

6. Стечај у Хрватској

Почеци стечајног законодавства у Хрватској датирају из 1873. године када је донесен Стечајни закон, у Славонији Стечајни закон донесен је 1873.године, док се у Барањи примењивао Стечајни закон Угарске из 1881. године. После распада Југославије стечај у Хрватској био је регулисан Стечајним законом из 1996. године.¹⁴ Овај Закон био је на снази до 1.9.2015. године када је снагу ступио нови Стечајни закон.¹⁵ Овим Законом уређен је предстечајни поступак и стечајни поступак, претпоставке за отварање, правне последице и провођење, затим, стечајни план, стечај физичког лица (особна управа дужника неспособног за плаћање и претпоставке и последице ослобађања дужника од преосталих обавеза.

Предстечајни разлог¹⁶ постоји ако суд утврди постојање пријетеће неспособности за плаћање, односно ако суд стекне уверење да дужник своје постојеће обавезе неће моћи испунити по доспијећу. Стечајни поступак се може отворити¹⁷ ако суд утврди да је дужник неспособан за плаћање или је презадужен. Неспособност за плаћање је основни и најчешћи разлог за отварање стечаја. Првостепени предстечајни и стечајни поступак води судија појединац месно надлежног трговачког суда на чијем се подручју налази седиште дужника, док у жалбеном другостепеном поступку одлучује вијеће састављено од тројице судија.¹⁸ У овим поступцима на одговарајући начин примењују се одредбе парничног поступка.¹⁹

Предлог за отварање предстечајног поступка може да поднесе дужник или поверилац, али у случају да предлог подноси поверилац дужник треба да је сагласан са

¹² „Службени гласник РС“, бр.84/04 и 85/05.

¹³ „Службени гласник РС“, бр. 104/2009,99/2011-др.закон, 71/2012-одлука УС и 83/2014.

¹⁴ Народне новине 44/96,29/99,129/00,123/03,82/06,116/10,25/12,133/12,45/13

¹⁵ Народне новине 71/15

¹⁶ Стечајни закон, члан 4.

¹⁷ Стечајни закон, члан 5.

¹⁸ Стечајни закон, члан 8.

¹⁹ Стечајни закон, члан 10.

тим предлогом, а сагласност је поверилац дужан доставити уз предлог за отварање предстечајног поступка.²⁰ У овом поступку суд може да именује повереника, ако то сматра потребним, одлучује о његовом разрешавању и надзире његов рад.²¹ Дужности повереника прописане су законом. Уз документацију која се суду доставља уз покретање поступка доставља се план реструктуирања.²² Чланом 27. Закона прописано је шта план реструктуирања треба да садржи. Суд је дужан о предлогу за отварање предстечајног поступка да одлучи у року од осам дана од дана подношења потпуног предлога.²³ Ако нису испуњени услови за отварање предстечајног поступка суд ће одбацити предлог за отварање поступка, а ако утврди да су испуњени услови за отварање стечајног поступка, наставиће поступак као да је поднесен предлог за отварање стечајног поступка.²⁴ Ако суд утврди да су испуњени услови за отварање предстечајног поступка донеће решење о отварању предстечајног поступка²⁵. Након испитивања пријављених потраживања суд доноси решење о утврђеним и оспореним потраживањима, уз обавезну назнаку разлога оспоравања²⁶. Дужник је дужан да најкасније у року од осам дана од дана правоснажности овог решења доставити суду измењени план реструктуирања, ако претходни план реструктуирања не обухвата све утврђене и оспорене тражбине из решења.²⁷ Рочиште за гласање о плану реструктуирања мора се одржати најкасније у року од 30 дана од дана правоснажности решења о утврђеним и оспореним потраживањима.²⁸ План реструктуирања је прихваћен ако је за њега гласала већина свих поверилаца и ако је у свакој класи поверилаца збир потраживања поверилаца који су гласали за план двоструко већи од збира потраживања поверилаца који су гласали против прихваћања плана.²⁹ Ако повериоци прихвате план реструктуирања, суд својим решењем утврђује да је план

---

²⁰ Стечајни закон, Члан 25.

²¹ Стечајни закон, члан 22.

²² Стечајни закон, члан 26.

²³ Стечајни закон, члан 31.

²⁴ Стечајни закон, члан 32.

²⁵ Стечајни закон, члан 33. став 1.

²⁶ Стечајни закон, члан 50. став 1.

²⁷ Стечајни закон, члан 52. став 1.

²⁸ Стечајни закон, члан 55. став 1.

²⁹ Стечајни закон, члан 59. став 2.

реструктурирања прихваћен и потврђује предстечајни споразум.³⁰ Предстечајни поступак се мора завршити у року од 120 дана од дана подношења предлога.³¹

Предлог за отварање стечајног поступка³² овлаштени су да поднесу поверилац или дужник, а за правна лица, ако су испуњени законом прописани услови, Финансијска агенција, законски заступник, члан управног одбора деоничког друштва, ликвидатор, члан надзорног одбора дужника, ако нема законског заступника и члан друштва с ограниченом одговорношћу ако дужник нема надзорни одбор и законског заступника.³³ Да ли су испуњени услови за отварање стечајног поступка суд утврђује покретањем претходног поступка. У овом поступку суд може именовати и привременог стечајног управника, а поступак може трајати најдуже 60 дана од подношења предлога за отварање стечајног поступка.³⁴

Органи за провођење стечаног поступка су суд, стечајни управник, скупштина поверилаца и одбор поверилаца.³⁵ Суд одлучује и проводи претходни поступак, одлучује о отварању стечајног поступка, именује и разрешава стечајног управника, врши надзор над органима и спровођењу стечајног поступка, доноси одлуке о закључењу и обустави стечајног поступка и одлучује о свим питањима стечајног поступка, ако по Закону не одлучује други орган стечајног поступка.³⁶ Стечајни управник има права и обавезе органа дужника правне особе, заступа дужника и има овлашћења законског заступника у пословима који се односе на стечајну масу дужника појединца.³⁷ Ради заштите интереса поверилаца, суд може, пре првог рочишта, основати одбор поверилаца и именовати његове чланове.³⁸ Одбор поверилаца помаже у вођењу послова и надзире рад стечајног управника, прати провођење стечајног поступка и обавештава повериоце о току стечајног поступка и о стању стечајне масе.³⁹ Скупштину поверилаца сазива и води суд. Право гласа на скупштини поверилаца имају

---

³⁰ Стечајни закон, члан 61.став 1.

³¹ Стечајни закон, члан 63.став 1.

³² Стечајни закон, члан 63.став 1.

³³ Стечајни закон, члан 110.став 1.и 2.

³⁴ Стечајни закон, члан 115.

³⁵ Стечајни закон, члан 75.

³⁶ Стечајни закон, члан 76.

³⁷ Стечајни закон, члан 88.

³⁸ Стечајни закон, члан 96.став 1.

³⁹ Стечајни закон, члан 98.

повериоци чија су потраживања утврђена. Повериоци чија су потраживања оспорена имају право гласа ако постојање свога потраживања доказују извршном исправом, или ако је потраживање различног повериоца осигурано уписом у јавној књизи, а остали повериоци оспорених потраживања имаће право гласа ако се на скупштини стечајни управник и присутни повериоци са правом гласа тако споразумеју. Ако се споразум не може постићи о томе одлучује суд решењем против којег није допуштена посебна жалба.⁴⁰ Скупштина поверилаца на свом рочишту доноси све одлуке на које је законом овлашћена.⁴¹ Одлуку скупштине поверилаца која је противна заједничком интересу стечајних поверилаца суд може укинути по службеној дужности, на захтев различног повериоца, стечајног повериоца који није нижег исплатног реда или стечајног управника.⁴²

Суд у року од 60 дана од подношења предлога за отварање стечајног поступка заказује рочиште ради расправе о претпоставкама за отварање стечајног поступка ако је покренут претходни поступак, а ако претходни поступак није покренут тај рок износи 30 дана. Суд на рочишту или најкасније у року од 3 дана након закључења рочишта доноси решење о отварању или о одбијању стечајног поступка.⁴³ Решењем о отварању поступка суд заказује испитно и извештајно рочиште.⁴⁴

Након отварања стечајног поступка целокупну имовину која улази у стечајну масу преузима у посед стечајни управник и њоме управља.⁴⁵ Стечајни управник дужан је пре првог извештајног рочишта поднети извештај о стању дужника⁴⁶, а суд у року од шест месеци заказује извештајно рочиште на којем се расправља о проведеном стечајном поступку и доношењу одлуке о⁴⁷ његовом настављању. Стечајни управник, у складу са одлукама скупштине и одбора поверилаца, дужан је уновчити имовину која улази у стечајну масу.⁴⁸ Поверериоци, на основу извештаја стечајног управника или налаза и мишљења вештака могу одлучити да се уместо уновчења појединих делова

---

⁴⁰ Стечајни закон, члан 106.

⁴¹ Стечајни закон, члан 107.

⁴² Стечајни закон, члан 108.

⁴³ Стечајни закон, члан 128.

⁴⁴ Стечајни закон, члан 130.

⁴⁵ Стечајни закон, члан 216.став 1.

⁴⁶ Стечајни закон, члан 227.став 1.

⁴⁷ Стечајни закон, члан 228.

⁴⁸ Стечајни закон, члан 229.став 1. и 2.

имовине дужника одреди продаја имовине дужника као целине (одлука о продаји).⁴⁹ Суд својим решењем потврђује уговор о продаји, на које сваки стечајни и разлучни повериоц има право на посебну жалбу⁵⁰. Правне последице отварања стечајног поступка остају на снази и након продаје имовине дужника као целине,⁵¹ а стечајни поступак се након правоснажности решења о продаји, наставља против стечајног дужника којег заступа стечајни управник.⁵²

Пријава потраживања подноси се стечајном управнику који их саставља и ситематизује, да би оне биле испитане на испитном рочишту, према износима и реду. Суд саставља табелу утврђених и оспорених потраживања на основу које доноси решење о утврђеним и оспореним потраживањима.⁵³ Намирење потраживања врши се након општег испитног рочишта. Деобу врши стечајни управник по добијеној сагласности одбора поверилаца или суда ако одбор поверилаца није основан.⁵⁴ Деоба се врши према приливу готовог новца. Када се заврши уновчење стечајне масе приступа се завршној деоби која се може подузети само уз одобрење суда,⁵⁵ када суд одређује завршно рочиште. Завршно рочиште се мора се заказати најкасније у року од 18 месеци од одржавања извештајног рочишта.⁵⁶ Одмах након завршетка завршне деобе суд доноси решење о закључењу стечајног поступка, када брисањем из регистра стечајни дужник правно лице престаје постојати, а стечајни дужник физичка особа губи својство трговца појединца или особе која обавља самосталну делатност.⁵⁷

Од наведених законских одредби о уновчењу и расподели стечајне масе може се одступити израдом стечајног плана. Стечајни план може се израдити само након отварања стечајног поступка.⁵⁸ Он се може поднети суду до завршног рочишта, а има га право поднети само стечајни управник. На основу одлуке поверилаца може се наложити стечајном управнику израда стечајног плана, као и рок у коме га је дужан

---

⁴⁹ Стечајни закон, члан 235.став 1.

⁵⁰ Стечајни закон, члан 237.став 1.

⁵¹ Стечајни закон, члан 244.став1.

⁵² Стечајни закон, члан 246.

⁵³ Стечајни закон, члан 265.

⁵⁴ Стечајни закон, члан 273.

⁵⁵ Стечајни закон, члан 282.

⁵⁶ Стечајни закон, члан 283.

⁵⁷ Стечајни закон, члан 286.

⁵⁸ Стечајни закон, члан 303.

израдити. У изради стечајног плана стечајном управнику саветодавно помажу одбор поверилаца, ако је основан, и дужник појединац. Дужник који је поднео предлог за отварање стечајног поступка може предложити смернице за доношење стечајног плана.⁵⁹ Стечајни план се састоји од припремне и provedбене основе, а уз план се прилажу документа одређена законом.⁶⁰ Суд по службеној дужности може одбацити стечајни план ако нису поштовани прописи о праву на подношење и садрђају плана те ако се тај недостатак не може отклонити или се не отклони у задатом року.⁶¹ Право гласа при гласању о стечајном плану примењују се одредбе Закона о утврђивању права гласа стечајних поверилаца.⁶² Разлучни повериоци имају право гласа ако се стечајним планом уређује и њихов правни положај.⁶³ Свака класа повериоца одвојено гласа о стечајном плану.⁶⁴ Стечајни план је прихваћен ако је у свакој класи гласала већина поверилаца и ако збир потраживања поверилаца који су гласали за стечајни план двоструко прелази збир потраживања поверилаца који су гласали против усвајања стечајног плана.⁶⁵ На прихваћени стечајни план и дужник даје свој пристанак, након чега суд решењем одлучује о потврђивању плана⁶⁶ које се проглашава на рочишту за гласање или на посебном рочишту које се одржава најкасније у року од 15 дана.⁶⁷ По правоснажности решење о потврди стечајног плана делује према свим судионцима,⁶⁸ а суд доноси решење о закључењу стечајног поступка.⁶⁹ Доношењем решења о закључењу стечајног поступка са радом престаје стечајни управник и одбор повериоца, а дужник стиче право слободног располагања стечајном масом.⁷⁰ Међутим, ако је решењем предвиђен надзор над провођењем стечајног плана, тај надзор врши суд, стечајни управник и одбор поверилаца, ни стечајни управик ни одбор поверилаца не престаје са радом. У том случају на стечајног управника примењују се одговарајуће

---

⁵⁹ Стечајни закон, члан 304.

⁶⁰ Стечајни закон, члан 305.

⁶¹ Стечајни закон, члан 317. став 1.

⁶² Стечајни закон, члан 323.

⁶³ Стечајни закон, члан 324.

⁶⁴ Стечајни закон, члан 329.

⁶⁵ Стечајни закон, члан 330.

⁶⁶ Стечајни закон, члан 334.

⁶⁷ Стечајни закон, члан 338. став 1.

⁶⁸ Стечајни закон, члан 340.

⁶⁹ Стечајни закон, члан 344.

⁷⁰ Стечајни закон, члан 345.

одредбе које се односе на рад привременог стечајног управника.⁷¹ Стечајни управник дужан је једном годишње да суду поднесе извештај о испуњењу стечајног плана и даљим изгледима за његово испуњење. Решење о укидању надзора суд ће донети ако су потраживања чије се испуњење тражи испуњене или је њихово испуњење осигурано, или ако је од закључења стечајног поступка прошло три године. У том случају у јавним књигама се бришу забележбе надзора и укидају ограничења у вези са надзором.⁷²

Хрватски Стечајни закон посветио је једну главу ткз. особној - личној управи. Особна управа је када суд овласти дужника да сам управља и располаже стечајном масом. Управљање и располагање дужник врши под надзором и уз сагласност стечајног повереника који се поставља уместо стечајног управника. Законом су таксативно набројани случајеви у којима суд може одредити личну управу. Особна управа не уписује се у јавне књиге и друге регистре.⁷³ Решење о личној управи може донети на отварању стечајног поступка или на првом рочишту ако то предложи повериоци. Намирење поверилаца и деобу спроводи дужник. И код личне управе стечај се може проводити израдом стечајног плана, а у његовој изради саветодавно учествује стечајни повереник и врши надзор над испуњењем стечајног плана.⁷⁴

Хрватски Стечајни закон регулише и стечај над дужником појединцем – физичким лицем. По спроведеном поступку, суд својим решењем, а уз претходно изјашњавање стечајних поверилаца и стечајног управника, може дужника појединца – физичко лице, ослободити обавеза према стечајним повериоцима које су у стечајном поступку остале ненамирене.⁷⁵

---

⁷¹ Стечајни закон, члан 347.

⁷² Стечајни закон, члан 354.

⁷³ Стечајни закон, члан 356.

⁷⁴ Стечајни закон, члан 370.

⁷⁵ Стечајни закон, члан 386.

II ПОЈАМ СТЕЧАЈА И СТЕЧАЈНОГ ПРАВА

Привредна друштва у свом пословању често пролазе и имају различите фазе⁷⁶ успешности. Свако ко се бави неком врстом привредне делатности жели да успешно послује и остварује одређени приход и добит и да од тога свога пословања има материјалну корист. На жалост многа привредна друштва, предузетници, па и физичка лица, због разних околности која утичу на њих и у којима они делују и раде, западају у тешкоће при пословању. Када су резултати пословања такви да дугови које имају надилазе њихове могућности измирења обавеза и не могу гарантовати својим саговорачима да ће измирити обавезе на које су се уговорима обавезали, а поготово ако такво стање траје одређен дужи временски период, тада долази до стечаја.

Таква ситуација код поверилаца изазива страх да своја потраживања неће моћи остварити и врше притисак на дужника да дуг измири у што краћем року, без обзира на њихов ред у намирењу дуга. Повериоци се често намирују провођењем извршења над имовином дужника или се обезбеђују конституисањем права залогe над имовином дужника. Међутим, део поверилаца није у могућности да оствари своја потраживања, без обзира што су можда били у приоритету, тако да настаје стање неправилности и неједнакости у намиревању дуга. Такво понашање поверилаца је „неправедно“ и иначе одржавање таквог стања на тржишту није могуће, те је због тога неопходно обезбедити праведнији начин намирења дугова, што се постиже стечајем инсолвентног дужника. Тада сви повериоци заједно конкуришу код стечајног суда за сразмерно намирење својих потраживања из дужникове преостале имовине, која се сада назива стечајна маса и којом управља стечајни суд. У стечајном поступку се проводи извршење над целокупном имовином дужника чиме се изврши сразмерно намирење поверилаца, а последица стечаја код привредних организација најчешће је и брисање из регистра и престанак рада.

Из изложеног смо видели да је дужник у стечају био у тешком финансијском стању и да је поступак над стечајним дужником вођен пред надлежним судом. За финансијско стање у којем се дужник налази у науци се обично каже да је то стечај у материјалном смислу, док се за поступак који се води пред надлежним судом назива

---

⁷⁶ Велимировић, М., *Стечајно право*, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 4.

стечај у формалном смислу. Из наведеног се такође види да су у поступак укључени дужник, стечајни повериоци и стечајни суд. На основу свега изложеног може се извести дефиниција стечаја: Стечај је стање које је прогласио суд, у којем се налази инсолвентни дужник и његови тиме угрожени повериоци.⁷⁷

Провођењем стечаја сви стечајни повериоци намирују се од стечајног дужника равномерно, сразмерно својим потраживањима. На овај начин штите се повериоци један од другог у смислу неправедног и несразмерног намирења, али се истовремено штити и дужник од поверилаца који на сваки начин желе да своје потраживање намире у целости или у што већем делу. Стечајем се, од инсолвентног дужника, штите и сви други учесници на тржишту али и друштво у целини. С обзиром на то да у стечају дужник губи своју имовину, повериоци део својих потраживања, друштво и тржиште једног активног учесника, може се рећи да стечајем губе сви, али здрава и стабилна економија претпостављају постојање финансијске дисциплине и уредно испуњавање преузетих обавеза у промету робе и услуга. Осим губитка правне способности и престанка рада привредног субјекта у поступку стечаја може се, на основу плана реорганизације, провести санација или реорганизација дужника и обезбедити његово даље пословање и останак на тржишту.

С обзиром да стечајем дужник губи своју имовину и економски пропада стечај се назива и банкротство, што долази од италијанске речи „banca rotta“ што значи разбијена клупа, пропаст или слом.

Стечај се, како смо видели, може окончати на два начина престанком рада, нестајањем и брисањем привредног субјекта из регистра или његовим наставком рада реорганизацијом, на основу стечајног плана.

1. Стечајно право

Већ смо напоменули да разликујемо стечај у материјалном и формалном смислу. У материјалном смислу то су органи и институти стечаја као што су стечајни дужник, стечајни повериоци и органи стечајног поступка. У формалном смислу је то поступак пред надлежним судом који обухвата низ радњи поступака помоћу којих се долази до

---

⁷⁷ Велимировић, М., Стечајно право, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 4.

крајњег циља и исхода стечајног поступка. Због тога можемо казати да стечајно право у материјално-правном смислу проучава међусобни однос органа и института стечаја а у формално-правном смислу то је судски поступак и правила судског поступка. Судски поступак може се окончати сакупљањем и продајом имовине дужника која се дели између стечајних поверица сразмерно утврђеним потраживањима поверилаца. Стечајни поступак може се окончати банкротством и нестанком стечајног дужника и његовом санацијом или реорганизацијом. Под реорганизацијом стечајног дужника се подразумева намирење поверилаца на начин и под условима одређеним стечајним планом реорганизације. То је, у ствари, поступак санације стечајног дужника.⁷⁸

2. Правна природа стечајног поступка

Ако посматрамо правну природу стечаја можемо закључити да институт стечаја обухвата елементе више правних дисциплина. То су првенствено елементи привредног, грађанског процесног и облигационог права. У науци постоји више теорија о правној природи стечаја и стечајног поступка. Говорећи о правној природи стечајног поступка професор Велимировић издваја пет врста теорија и то: Збирна теорија – стечај је скуп цивилних процеса које воде повериоци према стечајном дужнику; Теорија парничног поступка – стечај је посебна врста парничног поступка; Теорија извршног поступка – стечај је врста извршења на целокупној имовини инсолвентног дужника; Теорија ванпарничног поступка – стечајни поступак је, и поред свих специфичности, врста ванпарничног поступка; Комбинована теорија – стечај је једна врста ванпарничног поступка и посебног извршног поступка.

3. Стечајни поступак и грађански судски поступак

Стечајним поступком се прописује и утврђује понашање, права и обавезе субјеката стечајног поступка почев о његовог покретања, преко утврђивања постојања услова за отварање стечајног поступка, сакупљања и утврђивања стечајне масе, уновчавања имовине из те масе до њене деобе и сразмерног намирења стечајних поверилаца. На све спорне ситуације које нису регулисане одредбама стечајног поступка примењују се одговарајуће одредбе парничног поступка као поступка којим

---

⁷⁸ Велимировић, М., Стечајно право, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 5.

се на најпотпунији, најпрецизнији и најодређенији начин расправљају спорна питања међу странкама. Због тога је стечајни поступак део грађанског судског поступка.

Међутим, евидентне су и разлике између стечајног и парничног поступка. Парнични поступак води се на захтев тужиоца који сматра да су његова права повређена и о том захтеву суд пресудом решава спор двају међусобно супротстављених странака. У стечајном поступку учествује већи број лица и не мора постојати спор о стечајним разлозима и висини потраживања. Стечајни поступак се окончава сразмерним намирењем дужникових поверилаца, а сам дужник као правно лице престаје да постоји и брише се из регистра привредних субјеката.

4. Стечајни поступак и извршни поступак

Стечајни и извршни поступак имају заједнички циљ поступка, а то је намирење поверилаца. Бројне су разлике између ових поступака. У извршном поступку повериоци се намирују по редоследу доспијевања дуга на наплату, а у стечајном поступку повериоци се намирују истовремено и заједнички, независно од тренутка настанка потраживања. У стечајном поступку намирују се сва потраживања поверилаца без обзира да ли су доспела, док се у извршном поступку само доспела потраживања за која постоји ваљана извршна исправа. У извршном поступку намирују се потраживања повериоца у целости, док се у стечајном поступку намирују само делимично по начелу сразмерности. Стечајни и извршни поступак су предмет регулације посебних закона, а отварањем стечајног поступка извршни поступак се прекида, тако да стечајни поступак има право првенственог намирења.

5. Место стечајног права у систему правних наука

Стечајно право је мултидисциплинарна правна наука и поставља се питање његовог места у систему правних наука. Како стечај можемо посматрати у материјално правном и формално правном смислу он може припадати и привредном и грађанско процесном праву. Али с обзиром на чињеницу да је формално-правни део у функцији материјално-правног дела који се састоји у инсолвентности привредног субјекта и који у ствари чини садржину и суштину стечаја, може се рећи да стечајно право припада привредно правним наукама.

6. Врсте стечајева и стечајних поступака

Основна подела стечајева врши се према томе ко може бити стављен под стечајни поступак. Према томе критеријуму у науци стечајног права разликује се грађански и привредни стечај. Грађански стечај обухвата сва правна и физичка лица, док су привредним стечајем обухваћена правна и физичка лица која се баве привредном делатношћу. Према теорији грађанског стечаја сва правна и физичка лица имају своју имовину на основу које ступају у имовинско правне односе и сва та лица дужна су уредно извршавати своја права и обавезе. Уколико их не извршавају над њиховом целокупном имовином врши се генерално принудно извршење. Међутим, од овог правила генералне одговорности и могућности стављања под стечај изузимају се држава и ниже територијалне заједнице, као и државни јавни фондови, управни органи и организације и јавне установе и предузећа која се финансирају из буџета и јавних прихода. Привредним стечајем обухваћена су правна лица, предузетници и друге привредне организације који су регистровани и који се баве привредном делатношћу у виду занимања. Код привредног стечаја физичка лица су изузета од могућности провођења стечаја и према њима принудно извешчење може се проводити само на основу и по правилима извршног поступка.

Стечај се дели и на општи и посебни стечајни поступак. Општи стечајни поступак води се на основу одредби закона којим је регулисан стечајни поступак и обухвата субјекте који су пасивно легитимисани у том поступку. Посебни стечајни поступак покреће се према посебним прописима а проводи се према одредбама општег стечајног поступка. Овај поступак се односи на банке и осигуравајућа друштва.⁷⁹

7. Извори стечајног права

Основни извор стечајног права у Републици Србији је Закон о стечају, који је донесен 2009. године а мењан је Законом о изменама и допунама Закона о стечају 2014. године. Основни текст Закона објављен је у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 104/2009, а измене и допуне објављене су у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 83/2014. Одредбе члана 136. став 5. и 9. Закона о стечају престале су да важе 4. јануара 2012. године, даном ступања на снагу Закона о изменама и допунама

⁷⁹ Велимировић, М., Стечајно право, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 10.

Закона о Агенцији за привредне регистре који је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 99/2011. Одредбе члана 13. став 3. у делу који гласи „Ако по покрићу насталих трошкова преостану средства, та средства су уплаћују у буџет Републике Србије.“ и одредбе члана 150. до 154. Закона о стечају престале су важе на основу Одлуке Уставног суда ИУз-850/2010 од 12. јула 2012. године, која је објављена у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 71/2012. године од 25. јула 2012. године. Закон је још мењан и 2017. и 2018. године.

Због тога што регулише саму суштину стечајног права Закон о стечају је основни закон, али је он и општи закон зато што се примењује на све стечајне ситуације, које нису регулисане посебним законима.⁸⁰

Посебан извор стечајног права је Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање који је објављен у „Службеном листу Републике Србије“, број 14/2015.

Допунски извор стечајног права је Закон о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“, број 72/2011, 49/2013-одлука Уставног суда, 74/2013-одлука Уставног суда и 55/2014.), и Закон о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник Републике Србије“, број 106/2015 и 106/2016-аутентично тумачење), као и Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85, 45/89-одлука Уставног суда, и 57/89, „Службени лист СРЈ“, број 31/93 и „Службени лист СЦГ“, број 1/2003-Уставна повеља) и Закон о привредним друштвима („Службени гласник Републике Србије“, број 36/2011, 99/2011, 83/2014-др.закон, 5/2015 и 44/2018.). Одредбе члана 181. овог Закона престале су важе 13. августа 2014. године ступањем на снагу Закона о изменама и допунама Закона о стечају („Службени гласник Републике Србије“, број 83/2014).

---

⁸⁰ Велимировић, М., *Стечајно право*, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 11.

III ЗАКОН О СТЕЧАЈУ

1. ПРЕДМЕТ И НАЧЕЛА СТЕЧАЈНОГ ПРАВА

1.1 Основне одредбе

Привредна друштва која се суоче и имају проблема у пословању и функционисању сметња су другим субјектима привредног пословања да успешно обављају и проводе активности унутар самог друштва, у односу на друге учеснике и тржиште у целини у смислу преузимања и извршења својих финансијских и правних обавеза. Таква друштва постају сметња за укупан привредни и друштвено политички амбијент пословања, због чега она, као таква, морају бити елиминисана са тржишта и привредно-правних односа.

1.2 Предмет

Предмет регулисања Закона о стечају је спровођење стечаја над правним лицима, начин покретања као и услови који треба да буду испуњени да би се стечајни поступак могао покренути, отворити и водити⁸¹.

Стечај се може окончати банкротством или реорганизацијом привредног субјекта.⁸² Како се у јавности престанак рада привредних друштава на основу добровољно изражене слободне воље и уз измирење свих преузетих обавеза на тржишту у редовном поступку ликвидације често поистовећивао и идентификовао са престанком рада на основу стечаја законодавац се одлучио за израз банкротство као ознаку престанка рада по проведеном поступку стечаја било појединачном продајом имовине стечајног дужника, било продајом функционалних целина или продајом дужника као правног лица.⁸³

Потраживања поверилаца могу се намирити, уз очување правног субјективитета дужника, а то се остварује у складу са усвојеним планом реорганизације. Тим планом може бити предвиђено редефинисање дужничко-поверилачких односа, одређеним статусним променама дужника или на било који други начин који је предвиђен планом

---

⁸¹ ЗОС, члан 1.став 1.

⁸² ЗОС, члан 1.став 2.

⁸³ ЗОС, члан 1.став 3.

реорганизације који се израђује, подноси и извршава у законом прописаном поступку.⁸⁴

1.3 Циљ стечаја

Стечајни поступак спроводи се да би се намирили стечајни повериоци према којима дужник има неизмирене обавезе, а које не може измирити у редовном пословању према реду доспећа и у целикупном износу. Због тога се у стечајном поступку тражи најпогоднији начин да се заштите пословни односи свих субјеката на тржишту са којима је дужник успостављао те односе на било који начин и из било кога основа. Зато је циљ стечаја постићи најповољније колективно намирење поверилаца. Истовремено тражи се и начин да се оствари највећа могућа вредност имовине стечајног дужника у целини или његове имовине из које се повериоци намирују. Законодавац истиче да је основни циљ остварење највеће могуће вредности имовине дужника, а када се тај циљ оствари тада ће се примењујући остале одредбе и начела стечаја постићи и најповољније колективно намирење свих поверилаца према којима дужник није измирио своје преузете обавезе.⁸⁵

1.4 Начела стечаја

Начела уопште, па и начела стечаја и стечајног поступка у складу са предметом и циљем, одређују основу форме и начина понашања у зависности од одређења и какратора норми прописаних одређеним правним институтом или граном права. Начела не морају бити таксативно набројана, али се могу уочити и извући из контекста одредби одређеног законског текста, правног института или гране права. У закону пре ступања на снагу Закона о стечају начела нису била посебно издвојена, али су се могла одредити у општим, материјалним и процесним одредбама закона. У Закону о стечају начела су посебно издвојена и таксативно набројана. И у једном и у другом случају она могу бити материјално-правног и процесно-правног карактера. Начела стечајног поступка на исти начин се могу применити и у поступку банкротства и у поступку реорганизације. Због значаја и карактера начела и за поступак реорганизације у стечају обрадићемо сва законом набројана начела стечаја. Законом о стечају издвојена су и

---

⁸⁴ ЗОС, члан 1. став 4.

⁸⁵ ЗОС, члан 2.

посебно наведена следећа начела: Начело заштите стечајних поверилаца; Начело једнаког третмана и равноправности; Начело економичности; Начело судског спровођења поступка; Начело императивности и преклузивности; Начело хитности; Начело двостепености; Начело јавности и информисаности.

1.5 Начело заштите стечајних поверилаца

Начело заштите стечајних поверилаца у складу са законом дефинише се као колективно и сразмерно намирење стечајних поверилаца.⁸⁶ У редовном пословању дужник може одређивати редослед и приоритет намирења појединих поверилаца. Међутим, у стечајном поступку дужник нема право и могућност таквог понашања. У поступку стечаја врши се равномерно намирење свих необезбеђених поверилаца стечајног дужника, а дужник нема право одабрати било којег повериоца као приоритетеног. Такође, појединим повериоцима није дозвољено да из било којег разлога себе ставе у повољнији положај успостављањем „свога“ (сопственог) реда првенственог намирења потраживања. У поступку стечаја законом је обезбеђена и заштићена равномерна и сразмерна расподела имовина дужника на све необезбеђене повериоце стечајног дужника.

1.6 Начело једнаког третмана и равноправности

Начелом једнаког третмана и равноправности у стечајном поступку обезбеђује се једнаким третманом и равноправним положајем повериоца истог исплатног реда односно исте класе у поступку реорганизације.⁸⁷

На овај начин може се испунити законом одређен циљ стечаја, најповољнијег колективног намирења дужника. Начело равноправности остварује се како у материјално - правном тако и процесно - правном смислу.

Имовина дужника није довољна за намирење свих његових дуговања па је из тог разлога потребно обезбедити једнак третман и равноправан положај свих поверилаца. Међутим, ова равноправност није апсолутна, од ње има одступања у смислу да се не остварује у истом обиму према свим повериоцима, јер повериоци нижег

---

⁸⁶ ЗОС, члан 3.

⁸⁷ ЗОС, члан 4.

исплатног реда могу се намирити тек пошто се намире повериоци вишег исплатног реда. Али након пријаве потраживања, на коју су повериоци по закону обавезни, повериоци истог исплатног реда, односно класе у поступку реорганизације су равноправни у намирењу. Одступања од принципа равноправности огледају се и у постојању привилегованих повериоца. То су излучни и разлучни повериоци.

У процесно - правном смислу равноправност се огледа у законом прописаној обавези објављивања покретања стечајног поступка када сви повериоци стечајног дужника пријављују своја потраживања, која се утврђују на законом прописаним начином и рочиштима на којима се испитују и утврђују пријављена потраживања. Стечајни управник о сваком појединачном потраживању се изјашњава, а ако неко од тих потраживања оспори, стечајни поверилац има то своје право остварити у парници пред надлажним судом.

1.7 Начело економичности

Начело економичности остварује се на начин да се у стечајном поступку постиже остваривање највеће могуће вредности имовине стечајног дужника и највећег могућег степена намирења поверилаца у што краћем времену и са што мање трошкова.⁸⁸ Највећа могућа вредност имовине стечајног дужника постиже се тако да се издвоји и сакупи сва имовина стечајног дужника коју поседује у земљи и у иностранству на дан отварања стечајног поступка и коју стекне у току стечајног поступка да би се она равномерно расподелила за намирење стечајних поверилаца. У укупну имовину стечајног дужника не спада имовина из које се намирују разлучни и излучни повериоци. Издвајање ове имовине не представља одступање од начела економичности јер разлучни повериоци по закону имају првенствено право намирења и они нису одређени као стечајни повериоци, изузев ако вредност заложене имовине прелази вредност обезбеђених потраживања, тада вишак који је преостао улази у стечајну масу, а и то је поново допринос укупној вредности имовине стечајног дужника, односно начелу економичности. Имовина и ствари стечајног дужника на којима постоји излучно право и не припадају дужнику, тако да ни овим издвајањем имовине није угрожено остварење највише вредности имовине стечајног дужника, односно начела

---

⁸⁸ ЗОС, члан 5.

економичности. Начелом економичности није предвиђено остварење највеће могуће вредности стечајног дужника продајом стечајног дужника као правног лица, али вредност највеће могуће вредности у овом случају одређено кроз одредбу о циљу стечајног поступка.⁸⁹ Циљ стечајног поступка најповољнијег намирена стечајних поверилаца остварује кроз начело економичности одређењем да је то степен највећег могућег степена намирена. Начело економичности подразумева и намирена поверилаца у што краћем времену и са што мање трошкова. Брзина, ефикасност и рационалност стечајног поступка постиже се на начин да је исти стечајни суд надлежан за све стечајне радње. Стечајни поступак је хитан и у њему није дозвољен застој и прекид, не може се захтевати повраћај у пређашње стање, нити се може подносити предлог за понављање поступка. Суд треба да без одлагања заказује сва рочишта и брзо доноси све одлуке у поступку. Одлуке се могу доносити и без одржавања усмене расправе, а суд по службеној дужности утврђује чињенице које су од значаја за вођење поступка. Забрањене су све радње које воде одуговлачењу поступка. Рокови за предузимање појединих радњи су преклузивни, што значи да се морају строго поштовати и не смеју се прекорачивати.⁹⁰

1.8 Начело судског спровођења поступка

Стечајни поступак искључиво је судски поступак и његов ток одређује суд у складу са законским прописима. Међутим, суд управља и руководи поступком ограничен делом са интересима повериоца и њиховим овлашћењима у поступку. Од отварања стечајног поступка суд проводи поступак по службеној дужности.⁹¹ У складу са законом суд заказује рочишта, одређује време предузимања појединих процесних радњи, а по сопственој одлуци одређује ред и врсту процесних радњи у случају одсуства законског наређења.⁹²

---

⁸⁹ Слијепчевић Д., Коментар ЗОС, стр.33.

⁹⁰ Велимировић М., Стечајно право. Стр.16.

⁹¹ ЗОС, члан 6.

⁹² Слијепчевић Д., Коментар ЗОС, стр.35.

1.9 Начело императивности и преклузивности

Према начелу императивности стечајни поступак може се спроводити само према одредбама Закона о стечају,⁹³ што значи да се стечајни поступак може водити само уколико су испуњени законом прописани услови. Законом су прописани и одређени услови који морају бити испуњени да би стечајни поступак могао бити отворен. Прописани су случајеви у којима се стечајни поступак обуставља или закључује без одлагања и случајеви на које се закон не примењује. Утврђена је обавеза стечајног судије да у одређеном року покрене претходни поступак на коме се утврђује постојање разлога за покретање стечајног поступка. Прописани су такође и случајеви у којима се стечајни поступак отвара без вођења претходног стечајног поступка. Законом су прописане и све остале фазе вођења стечајног поступка. Стечајни судија дужан је поступати по наведеним законским одредбама и у случају спровођења стечаја банкротством и реорганизацијом стечајног дужника, без обзира да ли се реорганизација проводи у току стечајног поступка или по унапред припремљеном плану.⁹⁴ Начелом императивности спречавају се могуће злоупотребе у вођењу стечајног поступка, произвољности и одуговлачење стечајног поступка.

Закон о стечају допушта, на питања која нису уређена тим Законом, могућност примене одговарајућих одредаба Закона о парничном поступку. На однос ова два закона примењује се правило важења специјалног закона у односу на општи. Општи, у овом случају Закон о парничном поступку примењује се тек ако питања спровођења Закона о стечају нису решена тим Законом. Међутим, могу се применити само оне одредбе парничног поступка које су у функцији циља вођења стечајног поступка, начела економичности и ефикасног окончања стечајног поступка.

Уз начело императивности везује се и начело преклузивности. Ово начело подразумева да су сви рокови прописани Законом о стечају преклузивни почев од давања одређених предлога, стављања приговора, подизања тужби и свих других процесних радњи. Закон је, дакле прописао да се све радње у стечајном поступку морају подузимати у прописаним роковима, у супротном губи се право да се то накнадно учини. Сумња у карактер рокова у смислу преклузивности или

---

⁹³ ЗОС, члан 7.

⁹⁴ Слијепчевић Д., Коментар ЗОС, стр.36.

инструктивности, која се у пракси може појавити, овим начелом и његовом доследном применом у појединим одредбама Закона, отклоњена је.

1.10 Начело хитности

Стање привредних друштава које проузрокује разлоге за покретање стечајног поступка као што је трајна неспособност за плаћање или презадуженост не може да траје дуго, иначе производи негативне и штетне последице за само привредно друштво, за његове повериоце, за државу, као и за друштво у целини. Због тога те разлоге треба отклонити у што краћем року па је неопходно стечајни поступак провести ефикасно, у што краћем року и у складу са начелом хитности, било да се ради о спровођењу стечајног поступка банкротством или реорганизацијом стечајног дужника. Законом прописани рокови су рационални и кратки, почев од одређивања рочишта за расправљање о постојању стечајних разлога у случају изостанка претходног поступка, вођења и трајања претходног поступка, року одређивања првог поверилачког рочишта, року доношења решења о предујму трошкова и отварању стечајног поступка, року за пријаву потраживања, предлагању плана реорганизације⁹⁵ па све до многих других случајева предвиђених Законом о стечају.

Начело хитности подразумева и да у вођењу стечајног поступка није дозвољен прекид и застој.

1.11 Начело двостепености

У поступку спровођења стечаја Законом о стечају прописано је да се решењем одлучује када се одлучује у меритуму (главној ствари), док се закључком одлучује о примедбама, управља се поступком, издају се налози службеним лицима, органу који спроводи поступак или трећем лицу за извршење појединих радњи. Законом је прописано (члан 45. став 3) да против закључка није дозвољен приговор, док се против решења може се изјавити жалба суду вишег степена, што значи да је начело двостепености у поступку стечаја обезбеђено могућношћу изјављивања жалбе против решења, у прописаном року, суду вишег степена преко првостепеног суда. Одступање од овако утврђеног начела двостепености може бити ограничено само законом. Начело

---

⁹⁵ Слијепчевић Д., Коментар ЗОС, стр.38.

двостепености се може огледати и у могућности вођења или наставка вођења парничног поступка за испитивање оспореног потраживања. Ово начело заступљено је и када се оспорено потраживање испитује у поступку медијације,⁹⁶ који се води у складу са прописима којима се уређује тај поступак.

1.12 Начело јавности и информисаности

У стечајном поступку начело јавности и информисаности огледа се у законској обавези стечајног судије да свим учесницима поступка омогући увид у податке везане за спровођење поступка. Изузетак су подаци који стечајни судија својим закључком утврди да представљају пословну или службену тајну. Оваквим законским овлашћењем стечајног судије искључује се могућност злоупотребе и изигравање начела јавности од стране било којег учесника стечајног поступка.

Поштовање начела јавности и информисаности обезбеђује се законским прописивањем обавезе да се сви огласи, решења суда и сви други акти суда, даном доношења, објављују на огласној и електронској табли суда. Закон прописује и који акти суда се обавезно достављају одговарајућем регистру ради јавног објављивања на интернет страници тог регистра. Сви поднесци стечајног управника и учесника у поступку, сагласно овом начелу, објављују се, одмах по пријему на порталу надлежног привредног суда ради упознавања јавности о току и кретању стечајног поступка. Начело јавности у објављивању наведених аката ограничава се поштовањем прописа којима се уређује заштита података о личности.

Све одлуке и поступања у стечајном поступку могу се донети, односно извршити тек након увида у све расположиве информације.

2. УСЛОВИ И ПРАВНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ СТЕЧАЈА

2.1 Појам и врсте

Због значаја, важности и последица које производи стечај привредних друштава, стечај се може покренути и водити само на основу услова и по поступку утврђеном законом. С обзиром да инсолвентност или презадуженост, односно уопште

---

⁹⁶ Слијепчевић Д., Коментар ЗОС, стр.39.

немогућност испуњења преузетих обавеза у правном и привредном промету једног привредног друштва делује према другим привредним друштвима и привредним субјектима, физичким лицима и друштву као целини неопходно је законом регулисати и прописати услове покретања и правила по којима се води стечајни поступак. На овај начин остварује се законом прописани циљ стечаја, а то је најповољније колективно намирење стечајних поверилаца.

Да би се стечај уопште могао покренути и водити треба да буде испуњено неколико услова. Пре свега мора постојати пасивно легитимисани субјекат, а то је у стечајном поступку дужник, треба да буду испуњени законом прописани разлози због којих се покреће стечајни поступак, да постоје повериоци који се колективно намирују из стечајне имовине дужника и на крају дужник мора да поседује имовину из које повериоци намирују своја потраживања. Ово су материјално-правне, односно објективне околности које морају бити испуњене да би се стечајни поступак могао уопште покренути.

Поред наведених услова у покретању и вођењу стечајног поступка морају бити испуњене и процесно-правне претпоставке. Стечајни поступак се покреће на основу предлога овлашћених предлагача,⁹⁷ претходни стечајни поступак покреће се решењем стечајног судије,⁹⁸ решењем стечајног судије се и отвара стечајни поступак,⁹⁹ стечајни дужник дужан је да стечајном судији и стечајном управнику пружи све податке и обавештења,¹⁰⁰ у току стечајног поступка одржавају се рочишта на којима се утврђују правне претпоставке за покретање и вођење стечајног поступка, као и све остале чињенице и околности важне за доношење одговарајућих одлука. У стечајном поступку доносе се решења и закључци.¹⁰¹

2.2 Пасивна легитимација стечајног дужника

Стечајни поступак спроводи се над правним лицима, банкротством или реорганизацијом. Банкротством се стечај спроводи или продајом целокупне имовине

---

⁹⁷ ЗОС, члан 43. став 1.

⁹⁸ ЗОС, члан 60. став 1.

⁹⁹ ЗОС, члан 69.

¹⁰⁰ ЗОС, члан 61. став 1.

¹⁰¹ ЗОС, члан 45. став 1.

стечајног дужника или продајом стечајног дужника као правног лица. Спровођење стечаја реорганизацијом подразумева редефинисање односа дужника и поверилаца, статусне промене стечајног дужника или на неки други начин предвиђен планом реорганизације. На било који начин, предвиђен законом, да се спроводи стечај он се спроводи над стечајним дужником, тако да без постојања стечајног дужника нема ни стечајног поступка. Сва правна лица - правна лица јавног или приватног сектора, предузетници - пословно способна физичка лица који се баве привредном делатношћу и која су регистрована у складу са законом - и физичка лица располажу одређеном имовином, могу да ступају у имовинско правне односе и дужни су да сnose одговорност за уредно извршење својих обавеза. Сви они у својим међусобним односима могу да западну у потешкоће и постану платежно неспособни, инсолвенти или презадужени, па би се могло закључити и да би се над свим тим лицима могао спроводити стечај и да би могли бити пасивно легитимисани субјекти стечајног поступка. Међутим, у разним правним системима постоји и различит приступ према категоријама наведених лица над којима се може спроводити стечај. У неким правним системима стечајни поступак се спроводи и над правним лицима, предузетницима и физичким лицима.

У нашем праву, према члану 1. Закона о стечају стечај се спроводи над правним лицима, што би обухватало сва јавна предузећа, друштва лица, друштва капитала, удружења, задруге итд. Али од овог правила има неколико изузетака. Стечај се код нас не може спроводити према држави Србији, аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе, фондовима и организацијама обавезног пензијског, инвалидског, социјалног и здравственог осигурања, правним лицима чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе које се искључиво или претежно финансирају кроз уступљене јавне приходе или из републичког буџета, односно буџета аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, Народној банци Србије, Централном регистру, депоу и клирингу хартија од вредности и свим јавним агенцијама. Закон о стечају не примењује се на стечајни поступак банака и осигуравајућих организација, осим када у посебним законима нема одредби које регулишу исто питање.¹⁰² Као спорно питање може се појавити питање да ли се над

---

¹⁰² ЗОС, члан 14.

свим јавним предузећима може спровести поступак стечаја и која су то јавна предузећа, у складу са законском дефиницијом, према којима се стечај може спроводити а над којима не може. Није тешко одредити за која јавна предузећа је оснивач држава Србија, аутономна покрајина или локална самоуправа, али с обзиром да постоји и још један кумулативни услов, а то је начин финансирања јавних предузећа, као спорна чињеница може се појавити да ли се над јавним предузећима која остварују приходе из обављања делатности од општег интереса може спроводити поступак стечаја. Ова јавна предузећа послују на тржишном принципу и своје приходе остварују пружањем услуга грађанима и не могу се поредити са јавним предузећима која се финансирају из буџета Републике Србије. Приходи који се на овај начин остварују не улазе у приходе државе Србије, аутономне покрајине или локалне самоуправе. И према Закону о јавним предузећима ова предузећа имају своју имовину и њоме располажу у складу са законом, оснивачким актом или уговором. У правном промету за своје обавезе одговарају целокупном својом имовином. Губитке настале у пословању покривају у складу са одлукама Надзорног одбора и уз сагласност оснивача. Из свега наведеног да се закључити да се над овим јавним предузећима може спроводити стечајни поступак. Међутим, ако се неко јавно предузеће финансира наплатом и убирањем одређених јавних прихода која су му поверена на основу посебног закона, над таквим предузећем неће се моћи спроводити стечајни поступак, али уз још један услов, да је начин таквог финансирања претежан.¹⁰³

Закон о стечају предвиђа још један изузетак у могућности вођења стечајног поступка. Наиме, без претходне сагласности надлежног министарства за послове одбране стечајни поступак не може покренути над привредним друштвима која су регистрована за производњу наоружања и војне опреме.¹⁰⁴

Над грађанима као физичким лицима у нашем праву не може се спроводити поступак стечаја, што значи да физичка лица не могу бити пасивно легитимисани субјекти у стечајном поступку. Како смо већ навели и они могу бити инсолвенти и презадужени и може бити да нису способни измиривати своје дугове и обавезе према повериоцима, али повериоци од њих наплаћују своја потраживања у редовном

---

¹⁰³ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр. 59.

¹⁰⁴ ЗОС, члан 55. став 5.

извршном поступку. Из социјалних разлога они су заштићени клаузулом о изузимању од извршења имовине која је неопходна за егзистенцију дужника и његове породице. У правним системима где је допуштен стечај над физичким лицима он се зове индивидуални или персонални-лични стечај или потрошачки стечај. С обзиром на економско-социјалне услове и друштвене прилике у нашој држави све више се заговара увођење стечаја над физичким лицима. О стечају над физичким лицима посебно ће бити речи у овом раду.

Наш Закон о стечајном поступку из 2004.године (одредбе члана 140-144) предвиђао је могућност спровођења поступка стечаја над имовином предузетника. Нови Закон о стечају не предвиђа такву могућност. Предузетник у нашем праву, у складу са чланом 91. Закона о привредним друштвима,¹⁰⁵ престаје са радом, поред осталих случајева наведених у том члану, ако му је пословни рачун у блокади дуже од две године, на основу захтева за брисање предузетника из регистра који поднесе Народна банка Србије или Пореска управа.

Да би стечајни дужник стекао својство странке у поступку стечаја није довољно да су испуњене материјално-правне претпоставке, односно није довољна сам чињеница инсолвентности или презадужености стечајног дужника. Он постаје странка у стечајном поступку тек са испуњењем процесно-правних претпоставки. На основу одредби Закона о стечају стечајни дужник стиче својство странке подношењем предлога за покретање стечајног поступка.¹⁰⁶

Стечајни дужник стиче својство странке постојањем објективне чињенице покретања стечајног поступка. Покретањем поступка нужно је утврдити да ли постоје законом прописани разлози за покретање и отварање стечајног поступка. Стечајни судија, пре доношења решења о отварању поступка, обавезан је саслушати стечајног дужника у односу на чињенице и околности на основу којих доноси решење о отварању поступка. Стечајни дужник обавезан је да на захтев органа стечајног поступка пружи све податке и обавештења.¹⁰⁷ Неопходно је стечајном дужнику омогућити учешће у

---

¹⁰⁵ „Сл.гласник РС“,бр.36/2011,99/2011,83/2014-др.закон,5/2015 и 44/2018).

¹⁰⁶ ЗОС, члан 51.став 1.

¹⁰⁷ ЗОС, члан 61.став 1.

поступку од самог његовог покретања, због чега он мора стећи статус странке подношењем предлога за покретање стечајног поступка.

2.3 Повериоци у стечајном поступку (Разлучни и заложни повериоци)

У облигационо правном смислу поверилац је страна која има потраживање и овлашћена је да од друге стране, дужника, захтева одређено давање, чињење или уздржавање од нечега што би иначе имала право да чини, а друга страна је дужна да то испуни. У стечају поверилац има према стечајном дужнику одређена ненамирена потраживања која је стечајни дужник дужан измирити. Међутим, у стечају с обзиром да се у овом поступку врши конкуренција поверилаца, те да ли постоје услови за сразмерно колективно намирење поверилаца, што је један од основних циљева стечајног поступка, поставља се питање да ли би се стечајни поступак могао водити ако постоји само један поверилац. Према нашем Закону ако се утврди да стечајни дужник има само једног повериоца, отворени стечајни поступак се обуставља.¹⁰⁸ Ово из разлога што није сврсисходно и исплативо спроводити веома сложен и скуп стечајни поступак. Осим тога, један поверилац своје потраживање веома успешно намирити у извршном судском поступку. Има схватања међу појединим ауторима да се поступак стечаја може покренути и у случају постојања само једног повериоца. Став нашег законодавства и судске праксе, према коме се поступак стечаја обуставља ако дужник има само једног дужника, може се сматрати исправним. Поступак реорганизације такође се не спроводи ако се утврди да стечајни дужник има само једног повериоца. Стечајни судија у сваком конкретном случају, на основу свих прикупљених доказа, утврђује да ли постоји један или више стечајних поверилаца. Када судија утврди постојање само једног стечајног повериоца отвориће стечајни поступак али га неће даље спроводити него ће га одмах решењем обуставити. Ово решење судија може донети и у претходном поступку, али и након отварања стечајног поступка. Ако из достављеног предлога и његове садржине неспорно произилази да постоји само један поверилац стечајни судија ће обуставити стечајни поступак. Међутим, ако се са сигурношћу из предлога не може утврдити број поверилаца спровођење доказа мора се обавити у року одређеном за претходни поступак.

---

¹⁰⁸ ЗОС, члан 13.став 1.

Много је разлога и узрока из којих настају обавезе дужника, а оне настају из веома различитих правних послова. У стечајном поступку посебан третман имају повериоци који су своја потраживања обезбедили допуштеним правним средствима обезбеђења и они се не могу изједначавати са стечајним повериоцима чија су потраживања необезбеђена. Према Закону о стечају стечајни повериоци су лица која на дан покретања стечајног поступка имају необезбеђена потраживања према стечајном дужнику.¹⁰⁹ Они се у складу са начелом једнаког третмана и равноправности намирују из опште стечајне масе. Повериоци чија су потраживања обезбеђена не могу се сматрати угроженим повериоцима и зато они не могу покретати и учествовати у стечајном поступку. Такве повериоце Закон назива разлучни повериоци.¹¹⁰ Разлучни повериоци, ипак могу постати и стечајни повериоци у случају да своје потраживање не могу намирити из вредности заложене ствари, па право на намирење за разлику у висини средстава која не могу намирити из заложене ствари имају право остварити као стечајни повериоци.¹¹¹ Да би остварили то своје право, потраживања могу пријавити у року предвиђеном за пријављивање потраживања. Могућност одвојеног намирења немају повериоци који су заложно право конституисали унутар рока од 60 дана пре дана отварања стечаја.¹¹² Разлучни повериоци могу своја потраживања остваривати као стечајни повериоци у још два случаја. Први случај је кад се одрекну свог статуса разлучног повериоца, а писмену изјаву о одрицању од статуса разлучног повериоца поднесу стечајном судији и стечајном управнику. Ову изјаву подносе истовремено са захтевом за брисање терета који се подноси надлежном регистру. Други случај је ако своје разлучно потраживање не могу подмирити без своје кривице.¹¹³ Право одвојеног намирења потраживања може се ограничити само у изузетним случајевима, решењем стечајног судије које доноси на захтев подносиоца предлога за покретање стечајног поступка, кад постоји опасност да ће стечајни дужник, од покретања претходног поступка до отварања стечајног поступка, отуђити имовину или уништити документацију.

---

¹⁰⁹ ЗОС, члан 48.

¹¹⁰ ЗОС, члан 49. став 1. Разлучни повериоци су повериоци који имају заложно право, законско право задржавања или право намирења на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или регистри и имају право на првенствено намирење из средстава остварених продајом имовине, односно наплате потраживања на којој су стекли то право.

¹¹¹ ЗОС, члан 49. став 2.

¹¹² ЗОС, члан 49. став 3.

¹¹³ ЗОС, члан 49. став 4.

Повериоци који имају државину и право задржавања ствари стечајног дужника такође имају статус разлучног повериоца. Према Закону о облигационим односима овакав поверилац има право ствар задржати док му не буде намирено потраживање, али само ако је потраживање доспело. Ово је разлика између права задржавања ствари и уговореног заложног права. Међутим, ако је дужник постао неспособан за плаћање поверилац има право задржавања иако потраживање није доспело.¹¹⁴

Разлучна права, по отварању стечајног поступка, могу се остваривати искључиво у стечајном поступку. Изузетно, та права могу се остваривати и ван стечајног поступка у случају кад стечајни судија, у складу са одредбама Закона о стечају донесе одлуку о укидању забране извршења и намирења.

Поред разлучних поверилаца Закон о стечају, за разлику од Закона о стечајном поступку, познаје и заложне повериоце. Према одредбама закона заложни повериоци су повериоци који према стечајном дужнику имају заложно право на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или регистри, али немају новчано потраживање које је тим заложним правом обезбеђено. То може бити гаранција стечајног дужника за обавезе неког другог лица. Законским одређењем заложни повериоци нису ни стечајни ни разлучни повериоци. Они су у року за подношење пријава потраживања дужни да суд обавесте о заложном праву. Уз пријаву дужни су доставити доказе о постојању заложног права, као и изјаву о износу новчаног потраживања према трећим лицима које је тим правом обезбеђено на дан отварања стечајног поступка. Достављањем пријаве и наведених доказа заложни повериоци стичу својство странке. С обзиром на овакво законско одређење правног положаја заложних повериоца, они не могу да бирају нити могу бити бирани у скупштину и одбор поверилаца.¹¹⁵ Међутим и без овог законског ограничења заложних повериоца они, с обзиром на законску одредбу да нису ни разлучни ни стечајни повериоци, не би могли бити чланови скупштине поверилаца јер према закону скупштину поверилаца чине стечајни повериоци, а чланове одбора поверилаца бира скупштина поверилаца из реда својих чланова.

Спроно је, међутим питање како и на којји начин заложни повериоци остварују своја права и потраживања у стечајном поступку. Циљ стечајног поступка је

¹¹⁴ Закон о облигационим односима, члан 286.

¹¹⁵ ЗОС, члан 49. став 5-7.

најповољније колективно намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности имовине и стечајног дужника. Разлучни повериоци имају првенствено право намирења из средстава остварених продајом заложене имовине стечајног дужника, а могу бити и стечајни повериоци ако своје потраживање нису намирили продајом имовине на којој су стекли различно право. Законским лишењем статуса стечајних и различних поверилаца заложни повериоци своје право не могу остварити на начин како то остварују стечајни и различни повериоци. То своје право не могу остварити ни стицањем статуса трећих лица и остваривањем регресног права према стечајном дужнику. Њихово право намирења, из залогом обезбеђеног потраживања, може се оспорити кад оно доспе и не буде намирено од стране трећег лица до окончања стечајног поступка. Због свега наведеног, да би заложни повериоци могли остварити своје право намирења потраживања потребно је заузети правно становиште да су благовременим обавештењем суда о постојању свог потраживања обезбеђеног постојањем заложног права на имовини дужника извршили пријаву свог условног потраживања, као потенцијални стечајни повериоци према стечајном дужнику. У том случају заложни повериоци би могли намирити своја потраживања као потраживања са одложним условом и могли би стећи статус стечајних повериоца са одложним условом.

2.4 Излучни повериоци

Излучни поверилац је правно или физичко лице које има право да се одређена ствар издвоји (излучи) из стечајне масе и да му се преда. Право да се одређена ствар издвоји из стечајне масе то лице заснива на неком свом стварном или личном праву као што је право својине, државине, стварним или личним службеностима или праву индустријске својине. Та ствар, дакле не припада дужнику иако се у моменту отварања стечаја затекла у имовини дужника. Излучни поверилац има право да захтева да се та ствар издвоји или излучи из стечајне масе и она не улази у стечајну масу. Стечајни поступак не утиче на излучног повериоца и због тога он није стечајни поверилац.¹¹⁶ Излучни повериоци се намирују издвојено и појединачно, а своје потраживање могу остварити у свим судским и другим поступцима,¹¹⁷ а не само у стечајном поступку. Да

---

¹¹⁶ ЗОС, члан 50.

¹¹⁷ ЗОС, члан 80. став 3.

би излучни поверилац могао остварити своје право потребно је да је предмет излучења индивидуално одређена ствар, да не припада дужнику, да се у моменту подношења захтева за излучење ствар налази у стечајној маси, јер се не могу излучити ствари које доспеју у стечајну масу после отварања стечајног поступка и да поверилац има ваљан правни основ за излучење. И генеричке ствари могу се издвојити када се могу индивидуализирати на основу посебног означања или физичке издвојености. Иначе, ствари означене само по роду које се налазе помешане са другим стварима дужника истог рода, не могу се издвојити.

Излучни поверилац своје право може остварити и у случајевима када се због постојања само једног повериоца, или због незнатне вредности имовине стечајног дужника стечајни поступак мора закључити одмах по покретању.

Већ смо навели да је правни основ излучног права најчешће право својине излучног повериоца, које је он дужан доказати, а ствар, такође мора и идентификовати. Правни основ излучног права може бити уговор о продаји са задржавањем права својине где продавац може задржати право својине и после предаје ствари купцу, све док купац не исплати цену у потпуности.¹¹⁸ Поверилац може имати излучно право и када као дужник преда у залог одређену ствар повериоцу, а поверилац каснија падне у стечај, под условом да дужник измири свој дуг који је био обезбеђен залогом. Правни основ облигационо-правног карактера¹¹⁹ може се наћи у уговору о налогу, уговору о депозиту, уговору о послузи, уговору о остави, уговору о закупу, уговору о превозу, уговору о комисиону, у којем је одредбом члана 789. Закона о облигационим односима прописано да „у случају стечаја комисионара комитент може захтевати излучење из стечајне масе ствари које је предао комисионару ради продаје за његов рачун, као и ствари које је комисионар набавио за његов рачун.“

Излучни поверилац своје право може остварити вансудским путем када је неспорно да поверилац основано захтева да му се ствар врати, а стечајни органи на то пристану и издвоје ствар излучног повериоца из стечајне масе. На овај начин стечајни поступак се спроводи на ефикаснији и бржи начин, а смањују се и трошкови поступка.

---

¹¹⁸ Закон о облигационим односима, члан 540.

¹¹⁹ Велимировић, М., *Стечајно право*, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 50.

Излучни поверилац своје право може оствари и судским путем у редовном извршном поступку.

У случају да ствар, која је предмет излучног права, није могуће вратити његовом власнику тада је стечајни дужник обавезан да плати њену противвредност, али само под условом да је ствар отуђена после отварања стечајног поступка. У том случају излучни поверилац може тражити накнаду штете која се намирује као обавеза стечајне масе. Ако је стечајни дужник ствар отуђио пре отварања стечајног поступка, тада поверилац може тражити накнаду штете и то као стечајни поверилац. Након поврата ствари излучни поверилац је дужан стечајном дужнику надокнадити његове противзахтеве који се могу односити на трошкове као што су нпр. трошкови одржавања и чувања предметне ствари.

2.5 Стицање својства странке (повериоци)

Већ смо навели да је стечајни поверилац лице које на дан покретања стечајног поступка има необезбеђено потраживање према стечајном дужнику. Дакле, сама чињеница постојања неизмерених потраживања према стечајном дужнику представља основ за стицање својства стечајног повериоца и за стицање таквог својства нису потребне никакве додатне активности стечајног дужника. Међутим, да би стечајни поверилац своје неизмирено потраживање намирио неопходно је да узме учешћа у поступку стечаја, а да би могао учествовати у поступку стечаја дужан је своје ненамирено потраживање у прописаном року и под законом утврђеним условима пријавити стечајном суду.

Повериоци у стечајном поступку, за разлику од стечајног дужника, својство странке стиче својим активним учешћем у поступку и то тек подношењем пријаве потраживања.¹²⁰

Обавезу пријаве потраживања имају стечајни и разлучни повериоци, с тим да стечајни повериоци пријављују посебно износ главног потраживања са обрачунатом каматом, док разлучни поверилац у пријави наводи ствар на којој је стекао разлучно право и ако његово потраживање није у целини обезбеђено, износ потраживања који

---

¹²⁰ ЗОС, члан 51.став 2.

није обезбеђен.¹²¹ На основу оваквог законског одређења може се веома лако на неспоран начин утврдити њихов статус странке у стечајном поступку. Међутим, за разлику од стечајних и разлучних поверилаца заложни и излучни повериоци немају обавезу пријаве потраживања, а сходно самим законским одредбама они и нису стечајни повериоци. Заложни поверилац има обавезу да обавести суд о заложном праву, а излучни повериоци имају право да траже да се одређена ствар издвоји из стечајне масе. Поставља се питање како и на који начин заложни повериоци могу остварити своје право ако немају својство странке. Њиховом законском обавезом да суд, у року прописаном за подношење пријаве потраживања, обавесте о постојању свог потраживања које је обезбеђено заложним правом конституисаним на стварима или праву стечајног дужника, они су најавили могућност свог потраживања за случај да оно не буде измирено од стране трећег лица као њиховог главног дужника. На основу овако поднетог обавештења заложни повериоци се могу намирити из предмета залогe који је својина стечајног дужника. С обзиром да се у овом случају ради о потраживању уз испуњење услова неопходно је заложне повериоце изједначити са стечајним повериоцима који су пријавили условна потраживања и заложним повериоцима као и разлучним и стечајним повериоцима омогућити добијање статуса странке, на основу кога би могли успешно остваривати своја права.

2.6 Трећа лица

У стечајном поступку могу да учествују лица која су солидарни дужници, гаранти и слично.¹²² Према овој одредби они се сматрају трећим лицима. Могу постати стечајни повериоци ако су што платили за стечајног дужника пре или после покретања стечајног поступка и ако имају регресно право према стечајном дужнику.

Да би стекли право да учествују у стечајном поступку солидарни дужници и јемци треба да су претходно исплатили дуг или део дуга за стечајног дужника, при чему није од значаја да ли су то исплату учинили пре или после дана покретања стечајног поступка, али право наплате имају само ако су стекли регресно право према дужнику. Да би своје право потраживања остварили треба да поднесу пријаву потраживања у поступку стечаја. На овај начин стичу статус стечајног повериоца и

---

¹²¹ ЗОС, члан 111.став 1.тачка 5.

¹²² ЗОС, члан 53.став 1.

своја потраживања могу намирити као остали стечајни повериоци у оквиру трећег исплатног реда. Њихово потраживање треба да буде признато од стране осталих стечајних поверилаца и стечајног управника.

2.7 Редослед намирења

Закон је све стечајне повериоце, према редоследу намирења, сврстао у исплатне редове. Према исплатним редовима утврђен је и редослед намирења. Утврђен је и принцип намирења на начин да се стечајни повериоци нижег исплатног реда могу намирити тек пошто се намире повериоци вишег исплатног реда. У оквиру истог исплатног реда стечајни повериоци намирују се сразмерно висини њихових потраживања.¹²³ Од вредности имовине стечајног дужника зависи и степен намирења појединих исплатних редова. Ако је имовина стечајног дужника већа, већа је и могућност намирења нижих исплатних редова.

У први исплатни ред спадају неисплаћене нето зараде запослених и бивших запослених стечајног дужника. Међутим, висина њихових потраживања утврђена је у висини минималних зарада и временски је ограничена на последњу годину пре отварања стечајног поступка. Повољна околност за ову категорију поверилаца јесте обавеза исплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за последње две године.¹²⁴ Смисао ове одредбе је у обезбеђивању потребне равнотеже различитих категорија поверилаца и њихове заинтересованости за поступак реорганизације.¹²⁵

Други исплатни ред спадају потраживања по основу свих јавних прихода доспелих у последња три месеца пре отварања стечајног поступка, осим доприноса за пензијско и инвалидско осигурање.¹²⁶ Полазећи од значаја намирења потраживања државе законодавац је ова потраживања сврстао у други исплатни ред. Међутим, да се не би оштетили остали стечајни повериоце законодавац је намирење државе ограничио на јавне приходе који су доспели у последња три месеца пре отварања стечајног поступка. Овакво решење повољно се одражава и на могућност реорганизације привредних субјеката, а држава је заинтересована за реорганизацију јер се

---

¹²³ ЗОС, члан 54.став 2.и3.

¹²⁴ ЗОС, члан 54.став 4.тачка1.

¹²⁵ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016.,стр. 181.

¹²⁶ ЗОС, члан 54.став 4.тачка2.

реорганизацијом успоставља могућност новог уредног намирења државних јавних прихода. Другачије решење би доводило до тога да би стечајни повериоци били заинтересованији за намирење продајом имовине стечајног дужника на рачун могућности реорганизације привредних субјеката.

У трећи исплатни ред спадају потраживања осталих стечајних поверилаца,¹²⁷ што значи да они своја потраживања могу намирити само ако су преостала средства по извршеном намирењу различитих поверилаца и поверилаца виших исплатних редова.

У првом и другом исплатном реду потраживања стечајних поверилаца тих редова ограничена су и по висини и по времену доспећа, међутим они део својих преосталих потраживања, у зависности од висине стечајне масе, могу наплатити у трећем исплатном реду. Ово значи да би се оваква потраживања могла исплатити тек по претходно извршеној исплати пуног износа потраживања првог и другог исплатног реда. Али и тада се та потраживања исплаћују заједно са свим осталим потраживањима трећег исплатног реда у зависности од вредности неутрошене стечајне масе.

У четврти исплатни ред спадају потраживања настала две године пре отварања стечајног поступка по основу зајмова или други правних радњи које у економском погледу одговарају одобравању зајмова. Могу се намирити само зајмови који нису обезбеђени и који су стечајном дужнику одобрени од стране повезаних лица са стечајним дужником. Ова одредба закона не односи се на лица која се у оквиру своје редовне делатности баве давањем кредита и зајмова.¹²⁸ Потраживања ових лица сврстана су четврти исплатни ред да би се онемогућило изигравање права стечајних поверилаца према стечајном дужнику од стране лица која су са њим повезана. Због тога је њихово намирење могуће тек по намирењу свих потраживања стечајних поверилаца прва три исплатна реда.

Потраживања стечајних поверилаца који су се пре отварања стечајног поступка сагласили да буду намирени након пуног намирења потраживања једног или више стечајних поверилаца, биће намирени тек након пуног намирења трећег исплатног

---

127 ЗОС, члан 54.став 4.тачка 3.

128 ЗОС, члан 54.став 4.тачка 4.

реда.¹²⁹ На овај начин закон је у суштини признао постојање и петог исплатног реда и те повериоце сместио је, према могућности намирења, после трећег исплатног реда а пре намирења потраживања четвртог исплатног реда.

2.8 Стечајни разлог

Основна материјалноправна претпоставка спровођења стечаја јесте постојање стечајног разлога. Узрок настанка свих стечајних разлога, било на који начин да се одређују, јесте дужникова трајна немогућност испуњења преузетих обавеза. Ти разлози могу бити одређени на општи начин или прецизирањем и навођењем тачно одређених разлога. Наш Закон се определио за таксативно набрајање стечајних разлога. На овај начин смањује се или искључује могућност произвољног и различитог тумачења испуњења услова за спровођење стечаја. Да би се стечај могао уопште отворити мора се утврдити да постоји најмање један законом одређен стечајни разлог.¹³⁰ У стечајном разлогу утврђују се општедруштвени интереси. Свака држава у зависности од свог схватања и циљева и функција стечаја, одређује околности, које када се испуне, проузрокују, поред испуњавања осталих услова, отварање стечајног поступка.¹³¹

Општи стечајни разлог за покретање стечајног поступка јесте дужникова трајна неспособност за плаћање, која се манифестује његовом обуставом плаћања.¹³² Стечајни разлози, према Закону о стечају су: трајнија неспособност плаћања, претећа неспособност плаћања, презадуженост и непоступање по усвојеном плану реорганизације и ако је план реорганизације издејствован на преваран или незаконит начин. Трајнија неспособност плаћања базира се на два критеријума. Први постоји ако дужник не може да одговори својим новчаним обавезама у року од 45 дана од дана доспелости обавезе и други ако дужник потпуно обустави сва плаћања у непрекидном трајању од 30 дана. Ово практично значи да би сваки поверилац коме дужник није измирио обавезу у року од 45 дана имао право покренути стечајни поступак. Поверилац ће у сваком конкретном случају ценити да ли се исплати покретати скуп и дуготрајан стечајни поступак, или су потешкоће дужника привремене и да ће он своје обавезе

---

¹²⁹ ЗОС, члан 54.став 5.

¹³⁰ ЗОС, члан 11.став 1.

¹³¹ Вук Радовић, Стечајни разлози Право и преивреда, бр.5-8/22003, стр.1028-1042

¹³² Велимировић, М., Стечајно право, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 31.

измирити и без вођења стечајног поступка. Поверилац може увек покренути стечајни поступак ако предујми трошкове стечајног поступка без обзира на врсту и висину неизмиреног потраживања.¹³³ Трајнија неспособност плаћања постоји и у случају кад дужник обустави сва плаћања у непрекидном трајању од 30 дана. Ови разлози утврђени су на овако, може се рећи, строг начин и због превентивног деловања према дужнику којег ове мере терају да своје обавезе измирује уредно и на време, јер му у супротном увек прети опасност од покретања стечајног поступка. За покретање стечајног поступка битно је утврдити постојање стечајног разлога, а није од значаја из којих разлога је настала неспособност плаћања на страни дужника.

Други стечајни разлог је претећа неспособност плаћања. Из овог стечајног разлога стечајни поступак може покренути само стечајни дужник и то када процени да преузете обавезе неће моћи испунити по њиховом доспећу. Поред процене стечајни дужник треба да учини и вероватном чињеницу да своје обавезе неће моћи испунити по њиховом доспећу. Стечајни дужник ће из овог разлога покренути стечајни поступак да би себи обезбедио времена и простора за договор са повериоцима да њихова потраживања измири настављајући своје пословање и изврши финансијску консолидацију. Осим тога на овај начин би избегао поступак извршења у редовном извршном поступку.

Презадуженост је стечајни разлог којег наш закон познаје али који се веома ретко, или готово никако не користи. Презадуженост постоји када обавезе стечајног дужника премашују вредност његове имовине. Законодавац није прецизније одредио како се презадуженост доказује. То у пракси може створити велике дилеме како и на који начин доказати презадуженост дужника. То је повериоцима готово немогуће урадити, а и стечајни дужник који најбоље познаје своје финансијско стање и пословање, могао би овај стечајни разлог доказивати проценом или вештачењем вредности имовине и стављањем њену утврђену вредност у однос са укупним износом неизвршених а доспелих потраживања свих његових поверилаца. Ово је веома сложен а и скуп поступак да би се стечај из овога разлога покретао. Да би овај стечајни разлог стекао примену у праксу било би неопходно прецизније законско одређење начина и услова за покретање стечајног поступка из овог разлога. Законом је одређено да

¹³³ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр 43.

друштво лица презадуженост као стечајни разлог не може користити ако то друштво има најмање једног ортака или комплементара који је физичко лице.¹³⁴ Значи да се одговорност за испуњење обавеза пребацује на физичко лице које за обавезе друштва одговара својом личном имовином. Међутим, ни таква одговорност физичких лица као чланова друштва не значи да ће повериоци моћи намирити своја потраживања у целости. Ово још додатно умањује могућност покретања стечајног поступка из овог разлога.

Стечајни разлог који до сада у нашем стечајном законодавству није постојао и који уведен тек Законом о стечају јесте непоступање стечајног дужника по усвојеном плану реорганизације или ако поступа супротно плану реорганизације на начин којим се битно угрожава спровођење плана реорганизације.¹³⁵ Законом су прописани случајеви када се сматра да је спровођење плана реорганизације битно угрожено због његовог неиспуњења или поступања супротно усвојеном плану.¹³⁶ Стечајни поступак по овом стечајном разлогу може се покренути тек када се претходно иницира поступак у коме ће стечајни судија утврдити да ли су за то испуњене законом прописане претпоставке.

2.9 Вредност имовине стечајног дужника

Циљ стечајног поступка је намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности целокупне имовине дужника. Поред тога из имовине стечајног дужника подмирују се и трошкови стечајног поступка. Да би се из вредности имовине стечајног дужника могло извршити намирење стечајних поверилаца и да би се подмирили сви трошкови стечајног поступка потребно је утврдити величину те имовине. Да би се стечајни поступак уопште могао спроводити вредност имовине треба да је барем толика да се из ње могу подмирити трошкови стечајног поступка. У супротном нема сврхе спроводити стечајни поступак. Ако се утврди да је имовина стечајног дужника мања од висине трошкова стечајног поступка, односно ако је она незнатне вредности, стечајни поступак се закључује без одлагања.¹³⁷ Стечајни судија

---

¹³⁴ ЗОС, члан 11.став 1.

¹³⁵ ЗОС, члан 11.став 6.

¹³⁶ ЗОС, члан 175.став 2.

¹³⁷ ЗОС, члан 13.став 2.

ће у том случају решењем о закључењу стечајног поступка обавезати стечајног дужника да уновчи имовину стечајног дужника и из тих средстава покрије настале трошкове.¹³⁸ Уколико се из документације поднете уз предлог за покретање стечајног поступка може на неспоран начин утврдити да се из вредности имовине стечајног дужника не могу подмирити трошкови стечајног поступка стечајни судија ће року од три дана донети решење о покретању претходног стечајног поступка и истовремено донети и решење о закључењу стечајног поступка. Ако се према поднетој документацији стечајни судија не може утврдити висину имовине стечајног дужника, именовати ће привременог стечајног управника који ће испитати вредност имовине и поднети извештај стечајном судији. У овом случају треба да се поштују рокови прописани законом за трајање претходног поступка.

Изузетно, стечајни поступак се не закључује и у случају да је имовина стечајног дужника незнатна или се из њене вредности не могу подмирити трошкови стечајног поступка ако стечајни дужник или поверилац поднесу захтев за спровођење поступка и положе средства неопходна за покриће трошкова стечајног поступка.¹³⁹ Оваквим законским одређењем остављена је могућност повериоцима да, уколико сматрају да је имовина дужника већа или да се може увећати, остваре право на спровођење стечајног поступка уколико обезбеде средства из којих би се могли намирити трошкови стечајног поступка, ако се докаже да дужникова имовина није већа. Исто овакво право и могућност остављена је и дужнику.

Видели смо да се отворени стечајни поступак обуставља ако се утврди да стечајни дужник има само једног повериоца, а ако вредност имовине не покрива трошкове поступка стечајни поступак се закључује. Овде се не ради само о терминолошкој разлици у окончању стечајног поступка, разлика је суштинска и по начину окончања стечајног поступка и по различитим правним последицама које настају оваквим окончањем стечајног поступка. Ако је стечај окончан доношењем решења о закључењу стечајног поступка испуњавају се законске претпоставке престанка правног субјективитета стечајног дужника и његовим брисањем из регистра привредних субјеката. На овај начин престаје могућност његових поверилаца да се намире у

---

¹³⁸ ЗОС, члан 13. став 3.

¹³⁹ ЗОС, члан 13. став 4.

поступку принудног извршења. Имовина угашеног стечајног дужника припада његовим оснивачима, без доношења посебне судске одлуке о стечајном вишку и коме он припада. У овом случају повериоци могу своје право остварити у парници против оснивача који су постали следбеници евентуалног стечајног вишка.¹⁴⁰ Када се стечајни поступак, ако стечајни дужник има само једног повериоца, обуставља не испуњавају се правне претпоставке за брисање и престанак правног субјективитета стечајног дужника, чиме се омогућава намирење дуга повериоца у поступку извршења.

2.10 Основне процесне радње у стечајном поступку

Стечај настаје и произилази из веома тешке економске и финансијске ситуације стечајног дужника. Због такве ситуације стечајног дужника може доћи до угрожавања интереса великог броја поверилаца, трећих лица, државе а и друштва у целини. Да би се таква ситуација превазишла и да би интереси свих оштећених били равномерно и на најповољнији начин намирени потребно је спровести веома сложен, комплексан и компликован стечајни поступак. Из тог разлога он се спроводи или се може спровести у више фаза. Неопходно је на сигуран и недвосмисле начин утврдити да ли су испуњени сви услови за покретање стечајног поступка. Та фаза стечајног поступка назива се претходни стечајни поступак.

У другој, може се рећи главној фази, доноси се одлука о отварању стечајног поступка и обављају се главне судске стечајне радње. Од доношења одлуке о отварању стечајног поступка наступају правне последице по стечајног дужника, на потраживања, на друге поступке који се воде пред надлежним органима, на правне послове закључене у тренутку отварања стечаја, формира се стечајна маса коју стечајни управник преузима у државину и њоме управља, утврђују се потраживања, уновчава се и врши деоба стечајне масе и намирење и закључује се стечајни поступак.

У главној фази стечајног поступка уместо уновчења, деобе стечајне масе и намирења може се спровести и поступак реорганизације стечајног дужника, према усвојеном плану реорганизације, чијим извршењем дужник испуњава све своје обавезе и престају потраживања поверилаца. Непоступање по усвојеном плану реорганизације

---

¹⁴⁰ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр 54.

или ако је план реорганизације издејствован на преваран и незаконит начин разлози су за отварање стечајног поступка и његово спровођење банкротством стечајног дужника.

У току стечајног поступка могу настати одређени спорови који се решавају судским или управним путем. Ти спорови могу се односити на правне последице отварања стечајног поступка, на постојање потраживања поверилаца, право на побијање правних радњи стечајног дужника. Судски спорови се решавају у парничном поступку, али су део стечајног процесног права, а управни спорови решавају се пред надлежним органом управе.¹⁴¹

2.11 Основне процесне одредбе и акти у стечајном поступку

Сходно одредбама Закона о стечају стечајни поступак покреће се предлогом овлашћених лица.¹⁴² Ово значи да се у стечајном поступку примењује начело диспозитивности и да се стечајни поступак не спроводи по службеној дужности. Овлашћени предлагачи за покретање стечајног поступка су повериоци, дужник и ликвидациони управник.¹⁴³

На начелу хитности, императивности и преклузивности засноване су одредбе Закона о преклузивности рокова за спровођење одређених радњи у стечајном поступку као што су одредбе према којима се предлози, изјаве и примедбе не могу подносити по истеку рока прописаним за њихово подношење, те да се у случају изостанка са рочишта не могу предузимати радње које је требало предузети на рочишту. Пропусти учињени у стечајном поступку не могу се отклањати повраћајем у пређашње стање, не може се тражити ревизија, нити се може поднети предлог за понављање поступка. Да би спровођење стечајног поступка било што ефикасније, у овом поступку одступа се од општег принципа да се одлуке не могу доносити без одржавања усмене расправе. Усмене расправе и одржавање рочишта допуштени су само у случајевима прописаним Законом о стечају.¹⁴⁴

---

¹⁴¹ Велимировић, М., *Стечајно право*, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 69.

¹⁴² ЗОС, члан 43. став 1.

¹⁴³ ЗОС, члан 55. став 1.

¹⁴⁴ ЗОС, члан 43. став 2.3. и 4.

Стечајни судија управља стечајним поступком доношењем одговарајућих одлука у виду решења и закључака. Решењем се одлучује о свим процесним и материјалноправним питањима у стечајном поступку, њиме се покреће претходни поступак и отвара стечајни поступак, заказују се рочишта, уводе мере обезбеђења имовине стечајног дужника, врши деоба стечајне масе, закључује се и обуставља стечајни поступак. Закључком се одлучује о примедбама, дају се налози службеном лицу, који спроводи стечајни поступак или трећем лицу за извршење појединх радњи. Закључак се, због ефикасније провођења поступка, а у складу са начелом хитности, не може побијати изјављивањем жалбе или улагањем приговора.¹⁴⁵ Такође, су из истог разлога скраћени рокови за изјављивање жалбе на решења, Законом је утврђен рок за изјављивање жалбе од осам дана од дана објављивања решења на огласној табли, решење по жалби доноси се најкасније у року од 30 дана од дана пријема жалбе у суд вишег степена, а жалба против решења не задржава његово извршење.¹⁴⁶

2.12 Предлог за покретање стечајног поступка

Овлашћени предлагачи за покретање стечајног поступка су повериоци, дужник или ликвидациони управник.¹⁴⁷ Законом су одређени услови који треба да буду испуњени да би поверилац могао поднети предлог за покретање стечајног поступка. Ти услови су: постојање трајније неспособности плаћања; непоступање по усвојеном плану реорганизације; и ако је је план реорганизације издејствован на преваран начин.¹⁴⁸ Уз предлог поверилац је дужан да достави доказе из којих се може утврдити постојање његовог потраживања, односно доказе да дужник није могао одговорити својим новчаним обавезама у року од 45 дана од дана доспелости обавезе или да је потпуно обуставио сва плаћања у непрекидном трајању од 30 дана. Поверилац може поднети предлог за покретање стечајног поступка у случају дужниковог непоступања по усвојеном плану реорганизације или ако је план реорганизације издејствован на преваран начин. Шта се сматра непоступањем по плану реорганизације децидно је прописано одредбама Закона о стечају.¹⁴⁹ Подношењем предлога за покретање

---

¹⁴⁵ ЗОС, члан 45. став 2.3. и 4.

¹⁴⁶ ЗОС, члан 46.

¹⁴⁷ ЗОС, члан 55. став 1.

¹⁴⁸ ЗОС, члан 55. став 2.

¹⁴⁹ ЗОС, члан 173.

стечајног поступка дужник признаје или чини вероватним постојање сопствене претеће неспособности за плаћање или презадужености. Иако је одредбом члана 55. став 3. Закона о стечају одређено да стечајни дужник подноси предлог за покретање стечајног поступка у случају постојања стечаних разлога прописаних чланом 11. став 2., међу које спада и непоступање по плану реорганизације или ако је план реорганизације издејствован на преваран и незаконит начин, стечајни дужник није овлашћен да из овог разлога покрене стечајни поступак јер је чланом 173. Закона децидно одређено да су само повериоци обухваћени усвојеним планом и повериоци чија су потраживања настала пре усвајања плана а нису обухваћени планом овлашћени да могу поднети предлог за покретање стечајног поступка у случају непоступања по плану реорганизације или ако је план реорганизације издејствован на преваран начин.

Закон о стечају даје могућност и страном представнику да поднесе предлог за покретање стечајног поступка. И у случају да страни представник покереће стечајни поступак треба да су испуњени услови за покретање стечајног поступка у складу са нашим Законом о стечају.¹⁵⁰ То значи да мора да буде испуњен најмање један разлог за покретање стечајног поступка који је прописан одредбама нашег Закона и да страни представник уз свој захтев мора приложити доказе из којих се може закључити да постоји стечајни разлог за покретање постука. Он такође мора доставити доказе да је његово потраживање веродостојно.

Стечајни поступак може се покренути и на основу Закона о привредним друштвима.¹⁵¹ Ликвидациони управник дужан је да надлежном суду поднесе предлог за покретање стечајног поступка ако се из почетног ликвидационог биланса или почетног ликвидационог извештаја утврди да имовина друштва није довољна за намирење свих потраживања повериоца. Он је то дужан учинити у року од 15 дана од дана састављања почетног ликвидационог биланса, односно ликвидационог извештаја.¹⁵²

2.13 Форма и садржај предлога

Иницијатива за покретање стечајног поступка покереће се подношењем предлога за покретање стечајног поступка код надлежног суда. Предлог мора да садржи

¹⁵⁰ ЗОС, члан 184.

¹⁵¹ Закон је објављен у „Службеном гласнику РС“ бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014-др.закон и 5/2015.

¹⁵² Закон о привредним друштвима, члан 539.став1.

чињенице и податке предвиђене одредбама Закона о стечају. Подацима који се наводе у предлогу означава се назив надлежног суда, име и адреса предлагача или адреса лица које ће бити овлашћено за пријем писмена и за заступање предлагача и пословно име стечајног дужника и његова контакт адреса. Ако је предлагач стечајног поступка стечајни дужник предлог садржи списак стечајних и осталих поверилаца, висину износа и основ њихових потраживања, имена и пребивалишта чланова друштва који за обавезе стечајног дужника одговарају својом имовином. Ако је предлагач поверилац предлог садржи чињенице и документацију из које се доказује врста, основ и висина неизмиреног потраживања. Предлог треба да садржи и списак докумената који су приложени.¹⁵³

Уз предлог за покретање стечајног поступка одговарајућу документацију дужан је приложити и ликвидациони управник када он подноси предлог за покретање стечајног поступка. Оваква обавеза постоји и на страни страног представника када је он подносилац предлога.

2.14 Неуредан и непотпун предлог

По пријему предлога за покретање стечајног поступка стечајни судија проверава да ли предлог садржи све законом прописане елементе. Ако стечајни судија утврди да предлог не садржи све прописане елементе обавестиће предлагача о недостацима и одредити рок у којем је предлагач обавезан да недостатке отклони и на тај начин предлог учини уредним и подобним за поступање по њему. Рок за исправљање недостатака не може бити дужи од осам дана и у том року предлагач је дужан поступити по налогу суда.¹⁵⁴ Ако предлагач поступи по налогу суда и предлог уреди на начин прописан законом рок за спровођење претходног стечајног поступка почиње да тече од дана када је поднесен уредан предлог.

Ако предлагач не поступи по налогу суда и не уреди предлог у складу са законом стечајни судија ће предлог за покретање стечајног поступка решењем одбацити.¹⁵⁵

---

¹⁵³ ЗОС, члан 56.

¹⁵⁴ ЗОС, члан 57. став 1.

¹⁵⁵ ЗОС, члан 57. став 2.

Уколико предлагач не поступи по налогу суда и суд донесе решење којим се предлог за покретање стечајног поступка одбацује, предлагач је дужан сносити трошкове поступка који су настали поводом подношења предлога.¹⁵⁶

2.15 Повлачење предлога за покретање стечајног поступка

У складу са начелом диспозитвности покретања стечајног поступка овлашћени предлагачи могу слободно располагати предлогом за покретање стечајног поступка. Међутим, то слободно располагање се у одређеној фази стечајног поступка ограничава и стечајни поступак се води по службеној дужности. Слободно располагање, односно повлачење предлога за покретање стечајног поступка овлашћени предлагачи могу учинити до истицања огласа о отварању стечајног поступка на огласној и електронској огласној табли суда. Предлог се може повући и пре доношења решења о одбацивању или одбијању предлога за покретање стечајног поступка.¹⁵⁷ Истовремено са доношењем решења о отварању стечајног поступка, стечајни судија израђује оглас о отварању стечајног поступка и објављује га на огласној и електронској табли суда. Од дана објављивања огласа на огласној табли суда о отварању стечајног поступка наступају правне последице отварања стечаја. На основу изложеног може се закључити да правне последице отварања стечаја могу наступити и пре објављивања огласа о покретању стечајног поступка на електронској табли суда. Предлагач може користити своје право на повлачење предлога све до објављивања огласа и на електронској табли суда, те може настати спорна ситуација у погледу времена до којег предлагач може користити своје право на повлачење предлога, односно може настати ситуација да предлагач да изјаву о повлачењу предлога а да су правне последице отварања стечаја наступиле. Без обзира на наведену ситуацију предлагачу се треба омогућити да користи своје право на повлачење предлога све до објављивања огласа и на електронској огласној табли суда. У противном предлагач би неоправдано сносио штетне последице нормативне неусклађености одредби закона. Дакле, предлагач мора уживати правну заштиту све док се не испуне оба услова кумулативно, и да се оглас објави на огласној табли суда и на електронској табли суда, без обзира на чињеницу што су правне последице отварања стечаја наступиле.

---

¹⁵⁶ ЗОС, члан 57.став 3.

¹⁵⁷ ЗОС, члан 58.став 1.

Предлагач може повући предлог и пре доношења решења о одбацивању или о одбијању предлога за покретање стечајног поступка. Ово значи да се предлог може повући све док издата решења не ступе на правну снагу, а она ступају на правну снагу његовим објављивањем, што значи да се предлог може повући све до тог тренутка.

Одлуку о обустављању стечајног поступка, када предлагач повуче предлог за покретање стечајног поступка, на основу својих законских овлашћења, доноси стечајни судија. Трошкове поступка настале до момента повлачења предлога сноси предлагач.¹⁵⁸

2.16 Накнада трошкова

Подношење предлога за покретање стечајног поступка од стране овлашћеног предлагача обавезује суд на подузимање одређених правних радњи које стварају и изискију одређене трошкове. Једно од спорних питања стечајног поступка јесте како и на који начин обезбедити средства за почетно финансирање стечајног поступка. Због тога се законодавац одлучио на одређивање уплате аванса од стране предлагача. Уплатом аванса, према законском одређењу, покривају се трошкови огласа, обавештавања поверилаца, ангажовање стечајног управника и обезбеђење имовине стечајног дужника. Из средстава уплаћеног аванса покривају се и трошкови регистрације података о стечају у регистрима које води организација надлежна за вођење регистра привредних субјеката. Висина ових трошкова одређује се у складу са прописима којима се одређује висина и начин плаћања оваквих трошкова. Под трошковима обезбеђења имовине стечајног дужника свакако се морају подразумевати трошкови пописа, процене и преузимања имовине стечајног дужника и сачињавања почетног биланса стања. Законом су таксативно набројане радње чији се трошкови подмирују из уплаћеног предујма и то су основне радње које морају бити подузете при покретању стечајног поступка. Намера законодавца је да овим одређењем омогући покретање поступка, а да се истовремено превише не оптерете предлагачи, како повероци тако и дужник. Разлог за овакво одређење јесте тешко економско и финансијско стање дужника у којем се он налази, а повериоци неће моћи свакако намирити своје потраживање у целости.

---

¹⁵⁸ ЗОС, члан 58.став 2.

Међутим, поступање суда по предлогу за покретање стечајног поступка не може се условљавати и не сме да зависи од уплате предужма на име наведених трошкова. Овакав став произилази из начела хитности. Из истог разлога прописани су и рокови за заказивање рочишта независно од уплате предужма.

Предужам на име трошкова за микро правна лица одређен је у максималном износу од 50.000,00 динара. На овај начин омогућава се и малим предузећима да предузимају мере за заштиту својих интереса и могућност да у поступку стечаја учествују као повериоци.

Од уплате предужма у законом прописаном року зависи да ли ће суд наставити са вођењем предстечајног, односно стечајног поступка. Због тога, ако предлагач не уплати предужам у року од пет дана од дана добијања налога од суда, стечајни судија ће донети решење којим ће одбацити предлог за покретање поступка. На ово решење у складу са одредбама Закона о стечају овлашћени предлагач има право жалбе.

Уколико стечајни поступак буде отворен уплаћени предужам сматра се трошком стечајног поступка и исплаћује се приоритетно из стечајне масе. Због тога предлагач није обавезан покривати трошкове који настају у стечајном поступку, а који се не могу намирити из уплаћеног аванса. Сви трошкови, како они који су настали у претходном поступку тако и они који су настали у стечајном поступку постају трошкови стечајног поступка и измирују се из стечајне масе. Ако стечајни судија утврди да нису испуњени услови за отварање стечајног поступка, трошкови који су до тада настали измирују се из средстава уплаћеног предужма.

Ако су стварни трошкови већи од уплаћеног предужма, ту разлику трошкова дужан је да надокнади предлагач. У том случају суд издаје налог предлагачу да износ разлике средстава стварних и уплаћених трошкова измири у року од осам дана. Ако предлагач не поступи по налогу суда и у остављеном року не уплати разлику стечајни судија обуставља поступак. С обзиром на то да се трошкови поступка, заједно са трошковима претходног стечајног поступка, када је стечајни поступак отворен, намирују из стечајне масе наведена ситуација може се односити само на предлагаче чији је захтев одбијен. Поставља се питање како је могуће обуставити поступак ако је предлог за вођење тог поступка већ претходно одбијен и да ли таква одлука уопште

може производити било какве правне последице. У тако насталој ситуацији, иако је одредбама Закона о накнади штете одређено да те трошкове сноси предлагач, постаје спорно да ли се ти трошкови уопште могу намирити и ко је дужан да их намири. Без обзира на несагласност, исправност и спорност нормативног одређења настале трошкове неопходно је измирити а предлагач је тај који их је обавезан намирити. Ово из разлога што се издати налог суда о надокнади разлике средстава има сматрати извршном исправом за принудно намирење тако одређених средстава, а у законом остављеном року.

2.17 Претходни поступак

За разлику од Закона о стечајном поступку, Закон о стечају је разграничио и прецизно одредио поједине фазе стечајног поступка. У Закону о стечајном поступку је покретање, претходни поступак и отварање стечајног поступка углавном називан покретање стечајног поступка. То је у примени Закона изазивало доста недоумица и забуне па се законодавац у Закону о стечају определио за тачније одређење фаза вођења стечајног поступка. Стечајни поступак покреће се подношењем предлога за покретање стечајног поступка, ову фазу поступка већ смо обрадили, после чега се спроводи претходни стечајни поступак, а након тога следи фаза отварања стечајног поступка. Стечајни поступак се може отворити и без вођења претходног стечајног поступка у законом одређеним случајевима. Претходни стечајни поступак води се ради утврђивања постојања разлога за покретање стечајног поступка. У овој фази поступка утврђује се постојање бар једног од законом одређених стечајних разлога, без чијег постојања стечајни поступак није могуће водити и чији су критеријуми Законом прецизно одређени. Претходни поступак покреће се доношењем решења о покретању претходног поступка које је стечајни судија обавезан донети у року од три дана од дана достављања предлога за покретање стечајног поступка.¹⁵⁹ Ово решење не може се побијати жалбом.¹⁶⁰ Овако кратак рок и немогућност побијања решења жалбом утврђен је ради хитности стечајног поступка и великог значаја поступка и за повериоце и за дужника. Претходни поступак је обавезна фаза стечајног поступка и мора се увек проводити осим у тачно одређеним случајевима који су утврђени Законом. То су

---

¹⁵⁹ ЗОС, члан 60.став 1.

¹⁶⁰ ЗОС, члан 60.став 2.

случајеви када предлог за покретање стечајног поступка са свим потребним исправама и прилозима покреће стечајни дужник, када на основу поднесеног предлога за покретање стечајног поступка повериоца дужник призна постојање стечајног разлога и у случају законски одређене претпоставке трајније неспособности плаћања стечајног дужника.¹⁶¹

2.18 Обавезе стечајног дужника да пружи потребне податке

Стечајни дужник, односно његови пуномоћници, овлашћена лица као и лица која обављају финансијске послове и послове ревизије обавезни су сарађивати са органима стечајног поступка. На њихов захтев дужни су доставити све податке и обавештења, предати рачуноводствене исправе, пословне књиге, печате кључеве и шифре стечајног дужника. Ова обавеза се односи и на чланове управе и контролне чланове друштва стечајног дужника којима је престала дужност отварањем стечајног поступка. Ове обавезе конституисане су законом из разлога хитности стечајног поступка и због тога што се у веома кратком периоду треба извршити попис и процена имовине стечајног дужника и сачинити почетни биланс.

Поред наведених обавеза стечајни судија, ако оцени да је то неопходно за даље вођење стечајног поступка, може решењем наредити стечајном дужнику да достави извештај о економско-финансијском стању као и друге податке и документацију. На ово решење, није дозвољена жалба, због наведених разлога хитности и обавеза које је у овој фази поступка неопходно што пре завршити. Наредене мере стечајни судија може спровести и путем принудног извршења. Стечајни дужник дужан је давати тачне податке и обавештења, а извештаје састављати савесно и без ускраћивања. У супротном лица задужена за давање наведених података могу бити и кривично одговорна, а дужна су повериоцима надокнадити изазвану штету.

Законом о стечају конституисана је и обавеза банака да без накнаде за потребе стечајног управника доставе све бројеве и извештаје са свих рачуна, како динарских тако и девизних, све уговоре о сефу и све уговоре о орочењу средстава стечајног дужника. Такође је конституисана обавеза за јавне регистре да за период до пет година

---

¹⁶¹ ЗОС, члан 60. став 3.

пре отварања стечајног поступка, исто без накнаде, на захтев стечајног управника доставе податке о имовини и правима стечајног дужника.

2.19 Мере обезбеђења

Од подношења предлога за покретање до отварања стечајног поступка мора да прође одређен временски период без обзира на одредбе закона о хитности поступка. У том периоду постоји опасност да стечајни дужник може предузети одређене радње којима може бити нанета штета или отуђити имовина. Такође постоји могућност да те радње доведу до могућности и опасности од уништења документације стечајног дужника. Да би се оваква ситуација предупредила стечајни судија је овлашћен да одреди мере обезбеђења којима би се онемогућила промена имовинског стања стечајног дужника. Ове мере стечајни судија одређује решењем о покретању претходног поступка. Решење стечајни судија доноси по службеној дужности или на захтев подносиоца предлога за покретање стечајног поступка, односно лица која су овлашћена за покретање стечајног поступка. Иако је прописано да се ове мере одређују решењем о покретању поступка нема сметњи да се те мере одреде и после доношења решења ако стечајни судија оцени да их је неопходно предузети или ако усвоји захтев за одређење тих мера било којег овлашћеног предлагача. Мере се предузимају у циљу заштите интереса поверилаца и обезбеђења њиховог сразмерног и колективног намирења потраживања. Ове мере важе до окончања претходног стечајног поступка али их стечајни судија може укинути у било које доба.

Мере обезбеђења могу се односити на ограничење управљањем предузећем, финансијским пословањем предузећа или на спровођење извршења према стечајном дужнику.

Стечајни судија може суспендовати или ограничити право управљања органима стечајног дужника и именовати привременог стечајног управника. Привремени стечајни управник предузима мере којима се омогућава наставак пословања стечајног дужника, али наставак пословања не сме да иде на штету евентуалних стечајних поверилаца. Он, такође предузима мере на заштити имовине дужника и стара се о одржавању и функционисању те имовине. Привремени стечајни управник дужан је

испуњавати све обавезе које у пословању са трећим лицима предузима, као и да намири сва потраживања која заснива.

Ограничење финансијским пословањем предузећа може се односити на забрану исплате са рачуна стечајног дужника и забрану располагања имовином, без сагласности стечајног судије или привременог стечајног управника.

Стечајни судија може забранити или привремено одложити спровођење извршења према стечајном дужник. Забрана се може односити и на реализацију права разлучних и заложних поверилаца. Један од циљева ове мере јесте стварање могућности за спровођење мера у плану реорганизације стечајног дужника у складу са Законом.

Наведене мере обезбеђења, иако се доносе у претходном поступку, могу бити укинуте или измењене у складу са одредбама прописаним Законом о стечају, а које се односе на мере забране извршења и намирења после отварања стечајног поступка.

Мере забране исплате са рачуна стечајног дужника и располагања његовом имовином су веома важне за очување имовинске и новчане масе стечајног дужника, а то је опет веома важно за остварење максималне заштите стечајних поверилаца, што представља и један од основних циљева стечаја. Због тога је повреда ове мере строго санкционисана и изједначена је са одредбама о правним последицама повреде забране располагања после отварања стечајног поступка. Повреда забране располагањем имовином стечајног дужника после отварања стечајног поступка представља радњу извршења кривичног дела и санкционисана је строгим новчаним казнама, а у одређеним случајевима и казном затвора.

2.20 Јавност мера обезбеђења

Са мерама које одреди стечајни судија треба да буду упозната сва заинтересована лица, односно јавност. Због тога је Законом прописано да се решење којим се одређују мере обезбеђења објављују на огласној и електронској табли суда, доставља се Агеницији за привредне регистре, или другом одговарајућем регистру, у зависности од природе изречених мера. Надлежни регистри дужни су да без одлагања изречене мере упишу и да их објаве на својој интернет страници.

Посебно је наглашено да, ако се ради о мери забране исплате са рачуна, решење се истог дана доставља организацији која спроводи принудно извршење, која о томе без одлагања обавештава све пословне банке да би се спречио пренос средстава и других трансакција стечајног дужника.¹⁶²

2.21 Обавеза пружања услуга од општег интереса у претходном поступку

И по покретању претходног стечајног поступка стечајни дужник наставља са својим пословним активностима из којих настају његове обавезе према предузећима која обављају услуге од јавног интереса. Да се ове активности не би гасиле ради дуговања према овим предузећима Закон је прописао да су оне дужне пружати своје услуге стечајном дужнику после покретања стечајног поступка, без обзира на претходни дуг стечајног дужника. Овде се ради о предузећима које дужнику пружају комуналне, телекомуникационе и услуге испоруке електричне енергије, гаса или другог енергента. Стечајни дужник је обавезан да уредно измирује текуће обавезе по основу услуга наведених предузећа од момента покретања стечајног поступка и оне се сматрају трошковима стечајног поступка. Ако се стечајни поступак отвори претходна потраживања ових предузећа ће се третирати као стечајно потраживање. Да би стечајни дужник могао уредно измиривати трошкове услуга од општег интереса он мора имати реално покриће тих трошкова у својој имовини. Ако неки од давалаца услуга од општег интереса сматра да стечајни дужник нема реалног покрића за сношење трошкова у својој имовини, може поднети писмени захтев којим ће затражити од стечајног судије да стечајном дужнику наложи да део својих средстава депонује у циљу обезбеђења плаћања услуга које су настале после подношења предлога за покретање стечајног поступка. Ако стечајни судија захтев даваоца услуга оцени оправданим наложиће стечајном дужнику да одређена средства депонује код надлежног суда. Износ депонованих средстава одређује се највише у висини једномесечне цене услуга од општег интереса које се дужнику пруже у месецу који претходи месецу у којем је поднесен предлог за покретање стечајног поступка.¹⁶³

---

¹⁶² ЗОС, члан 63.

¹⁶³ ЗОС, члан 64.

2.22 Рок претходног стечајног поступка

Претходни поступак се покреће и води ради утврђења постојања стечајних разлога. Стечајни разлози су таксативно набројани и одређени Законом те због тога и време које је потребно да би се утврдило да ли су ти разлози испуњени треба да буде што је могуће краће. Осим тога у стечајном поступку се увек мора водити рачуна о начелу хитности у стечајном поступку. Због тога је рок за вођење претходног поступка ограничен на максимално 30 дана од дана покретања стечајног поступка од стране овлашћеног предлагача. Овај рок се не може продужити и у Закону не постоји ни један разлог због којег би се тај рок могао продужити. Свако прекорачење рока истовремено значи и незаконито поступање стечајног судије који због тога може да сноси одговарајуће последице. Овако строго решење је неопходно да би се спречила злоупотреба претходног стечајног поступка, време његовог трајања свело на најмање могуће и да би се пружила реална могућност повериоцима да обезбеде имовину стечајног дужника и да на крају стечајног поступка остваре најповољније намирење из највеће могуће вредности имовине стечајног дужника.¹⁶⁴

3. ОТВАРАЊЕ И ОРГАНИ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

3.1 Рочишта пре отварања стечајног поступка

3.1.1 Расправа о отварању стечајног поступка

Стечајни поступак може се отворити и водити само ако су испуњени услови, односно разлози који су одређени Законом о стечају. Иницијатива за вођење стечајног поступка покреће се подношењем предлога за покретање стечајног поступка, а да ли су испуњени и да ли постоје наведени разлози утврђује се у претходном поступку. У одређеним случајевима стечајни поступак се може отворити и без вођења претходног стечајног поступка. Без обзира да ли је претходни поступак покренут или није, да ли су услови за отварање стечајног поступка испуњени или не испитује се на рочишту које заказује стечајни судија. Стечајни судија дужан је заказати рочиште ради расправљања о постојању стечајног разлога за отварање стечајног поступка, према одредбама Закона

---

¹⁶⁴ ЗОС, члан 67.

о стечају,¹⁶⁵ најкасније у року од 30 дана од дана пријема за покретање стечајног поступка, ако је покренут претходни стечајни поступак, а ако није донесено решење о покретању претходног стечајног поступка рочиште се заказује у року од 10 дана од дана пријема предлога за покретање стечајног поступка. Законодавац користи израз „заказати“, што би се само језичким тумачењем дало закључити да је стечајни судија дужан само донети решење о заказивању рочишта у року од 30 односно 10 дана од дана пријема предлога за покретање стечајног поступка. У случају обавезног стечајног поступка дилему није тешко решити, јер је императивним нормама Закона одређено да претходни стечајни поступак може трајати најдуже 30 дана од дана подношења предлога. Међутим, у случају када се не доноси решење о покретању претходног поступка, тумачењем да је стечајни судија дужан само заказати рочиште у року од 10 дана постојала би велика опасност од злоупотребе у погледу одуговлачења стечајног поступка. Због тога није исправно овакво тумачење. Треба узети у обзир циљ и сврху вођења стечајног поступка, начело хитности у стечајном поступку, законско ограничење трајања претходног стечајног поступка и неће бити тешко закључити да у наведеном року од 10 дана стечајни судија није дужан само заказати већ и одржати рочиште ради расправљања о постојању разлога за отварање стечајног поступка. Другачијим тумачењем довело би се у питање остварење интереса поверилаца, прокламовано начело хитности и на крају и циљ и сврха вођења стечајног поступка.¹⁶⁶

О постојању разлога за отварање стечајног поступка, односно да ли су испуњени законом прописани услови за отварање стечајног поступка, свакако се расправља на рочишту без обзира да ли се оно одржава у претходном или главном стечајном поступку. И на једно и на друго рочиште позивају се иста лица. То су предлагач, стечајни дужник и стечајни управник, ако је био именован у претходном стечајном поступку.

3.1.2 Решење о отварању стечајног поступка

Оправданост и оцену да ли су испуњени услови за отварање стечајног поступка стечајни судија проверава и доноси одлуку на рочишту о отварању стечајног поступка.

---

¹⁶⁵ ЗОС, члан 68.

¹⁶⁶ Слијепчевић Д., Правни аспекти реорганизације стечајног дужника, Докторска дисертација, Правни факултет Београд, 2009.стр.114.

Ако стечајни судија утврди да су испуњени услови за отварање стечајног поступка он усваја предлог за покретање стечајног поступка и отвара стечајни поступак доношењем решења. Стечајни судија решењем одбија предлог ако утврди да нису испуњени услови за отварање стечајног поступка.¹⁶⁷ Само код доношења одлуке о отварању стечајног поступка, односно одбијању предлога за покретање стечајног поступка, законодавац одређује да се она доноси на рочишту о отварању стечајног поступка. Због таквог одређења потпуно је нејасно када се оно одржава и шта у ствари оно представља. Претходно смо видели да се расправа о испуњености услова за покретање стечајног поступка води на рочишту на коме се расправља о постојању разлога за отварање стечајног поступка. Тек по окончању расправе, односно рочишта може се донети одлука о испуњености услова и према томе дан када се закључује ово рочиште јесте и дан када се отвара стечајни поступак. Према наведеном да се закључити да је рочиште о отварању стечајног поступка истоветно са рочиштем на коме се расправља о испуњености услова за отварање стечајног поступка.

Осим доношења одлуке о отварању стечајног поступка на рочишту за отварање стечајног поступка оваква одлука мора се донети и у случају када се утврди да је имовина стечајног дужника незнатне вредности или да не може покрити трошкове стечајног поступка. У овом случају истовремено се доноси одлука о отварању стечајног поступка и одлука којом се без одлагања стечајни поступак закључује. Одлука о отварању и истовременом обустављању стечајног поступка доноси се и у случају када се утврди да стечајни дужник има само једног повериоца.

Када стечајни судија утврди да нису испуњени услови за отварање стечајног поступка доноси решење којим се одбија предлог за покретање поступка. Овим решењем стечајни судија одређује ко сноси трошкове претходног поступка. То су увек овлашћени предлагачи било да се ради о стечајном дужнику или повериоцу. Питање сношења трошкова стечајног поступка јавља се и у наведеним случајевима закључивања, односно обустављања стечајног поступка, када је имовина стечајног дужника незнатне вредности или не може покрити трошкове стечајног поступка, односно када се утврди да стечајни дужник има само једног повериоца. У овим случајевима трошкови се намирују из предујмљених средстава које овлашћени

---

¹⁶⁷ ЗОС, члан 69.

предлагач полаже на име покрића трошкова стечајног поступка, односно из средстава остварених уновчавањем имовине стечајног дужника.¹⁶⁸

3.1.3 Садржина решења о отварању стечајног поступка

Шта и које све податке треба да садржи решење о отварању стечајног поступка таксативно је набројано одредбама Закона о стечају.¹⁶⁹ На овај начин судовима је омогућено да најбоље раде у интересу правне сигурности и да у истим и сличним условима поступају на идентичан начин. Решење треба најпре да садржи податке о суду који је решење донео и податке о дужнику над којим је стечај отворен. Затим треба навести стечајни разлог због којег је стечај отворен, одлуку о именовану стечајног управника и његове податке. Решење садржи позив повериоцима да пријаве своја обезбеђена и необезбеђена потраживања у року који не може бити краћи од 30 дана, ни дужи од 120 дана од дана објављивања огласа о отварању стечајног поступка у „Службеном гласнику Републике Србије“. Како је према законској одредби одређено да правне последице отварања стечајног поступка наступају даном објављивања огласа, решење треба да садржи датум објављивања огласа на огласној табли суда. Отварањем стечаја доспевају све обавезе дужника стечајног дужника, па решење треба да садржи позив да они испуне своје обавезе према стечајној маси. Према начелу контрадикторности све одлуке доносе се на рочиштима, па се решењем одређује место и време одржавања рочишта за испитивање потраживања и првог поверилачког рочишта. Решење о отварању стечајног поступка доставља се Агенцији за привредне регистре која отварање стечајног поступка уписује у регистар.

3.1.4 Достављање решења и објављивање огласа

Ради обавештавања и доступности решење о отварању стечајног поступка одмах по доношењу, односно истога дана када је донето доставља се организацији која спроводи поступак принудне наплате, Агенцији за привредне регистре или по потреби другом одговарајућем регистру и свим другим лицима за које суд сматра да их треба обавестити о покретању стечајног поступка.

---

¹⁶⁸ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр. 59.

¹⁶⁹ ЗОС, члан 70.

Сви подаци из решења о отварању стечајног поступка, као и други подаци од значаја за повериоце објављују се у огласу о отварању стечајног поступка којег, одмах по доношењу решења, израђује стечајни судија. Оглас се објављује на огласној и електронској огласној табли суда, у једном високотиражном дневном листу који се дистрибуира на целој територији Републике Србије, као и у „Службеном гласнику Републике Србије“. Оглас се може објавити и у другим домаћим и страним средствима информисања.¹⁷⁰

3.2 Рочишта после отварања стечајног поступка

3.2.1 Заказивање испитног и првог поверилачког рочишта

По отварању стечајног поступка први и веома важан задатак органа стечаја јесте чување, па и увећање стечајне масе дужника у сврху остварења циља спровођења стечајног поступка, колективног и најповољнијег намирања поверилаца. Због овог циља утврђена су основна начела стечајног поступка, начело хитности и економичности поступка. Ради реализације наведеног Законом су императивно одређени рокови за спровођење стечајног поступка. Тако је стечајни судија обавезан да закаже испитно рочиште у року,¹⁷¹ не краћим од 30 дана и дужим од 60 дана од дана истека рока за пријављивање потраживања. Видели смо да тај рок не може бити краћи од 30 дана ни дужи од 120 дана од дана објављивања огласа о отварању стечајног поступка. На испитном рочишту се испитује основаност пријављених потраживања.

Прво поверилачко рочиште заказује се решењем о отварању стечајног поступка, којим се сазива и седница скупштине, а одржава се у складу са Законом прописаним роком за његово одржавање, који не може да буде дужи од 40 дана од дана отварања стечајног поступка. С обзиром на важност наведених рокова и њихову прописану преклузивност, стечајни судија обавезан је да их се придржава, а у супротном је одговоран у складу са прописима којима је регулисан рад судија.

Прво поверилачко рочиште заказује се да би се расправљало о економско – финансијском стању стечајног дужника и оцени стечајног управника да ли постоји могућност реорганизације стечајног дужника. Извештај стечајног управника треба да

---

¹⁷⁰ ЗОС, члан 71.

¹⁷¹ ЗОС, члан 72.

садржи све релевантне податке о пословању стечајног дужника, процени пословних потеза и предузимању активности стечајног дужника као и његовом месту на тржишту. На основу овог извештаја повериоци оцењују да ли ће намирење њихових потраживања бити повољније настављањем пословања стечајног дужника или његовим банкротством.

Да би на првом поверилачком рочишту била донесена одлука о банкротству за такву одлуку треба да гласају стечајни повериоци који учине вероватним да њихова потраживања износе више од 50% укупних потраживања према дужнику. У пракси се најчешће као спорно појављује питање која су то потраживања која су вероватна и на основу којих се даје право и могућност стечајном повериоцу да доноси оцену о даљој судбини стечајног дужника, али и о могућности најповољнијег намирења стечајних повериоца. Решење за овакав проблем може се пронаћи у активнијој и одлучнијој улози и повећаној одговорности стечајног судије и осталих органа стечајног поступка, али и оцени кооперативности и понашању стечајног дужника. У оваквој ситуацији и проценат већи од 50% за доношење одлуке о банкротству дужника неће бити спорно. Међутим, необезбеђивање овог процента на првом поверилачком рочишту не значи да ће се поступак стечаја окончати реорганизацијом стечајног дужника. Ово због тога што се у каснијој фази поступка може обезбедити проценат потребан за доношење одлуке о банкротству или добити усвајање предложеног плана реорганизације.

Повериоцу чија су потраживања од стране стечајног управника или неког другог повериоца оспорена на првом поверилачком рочишту стечајни судија не може да призна право гласа и својим закључком одбија његов захтев да му се призна право гласа и даље учешће у раду скупштине поверилаца. С обзиром да на овакав закључак није допуштен ни приговор ни жалба оваква одлука стечајног судије може представљати вид злоупотребе права. До тога долази када се повериоцу оспореног потраживања ускрати право гласа, а на првом поверилачком рочишту се донесе одлука о банкротству стечајног дужника, мимо воље тог повериоца.

Ова врста злоупотребе могла би се спречити подношењем тужбе за утврђивање потраживања, уз истовремено одређивање привремене мере којом ће се потраживање повериоца учинити вероватним и омогућити му да гласа на првом поверилачком

рочишту. Тужба за утврђивање оспореног потраживања подноси се по упуту стечајног судије, али како се у овом случају потраживање повериоца није могло испитати, јер се ради о првом поверилачком рочишту и гласању на том рочишту, поверилац има право тражити заштиту суда и без упута стечајног судије. Привремена мера се може тражити да би се спречило наступање ненадокнадиве штете повериоцу због немогућности његовог гласања, те би на тај начин била донесена одлука о банкрутству и имовина стечајног дужника продата, а злоупотреба стечајних органа не утиче на савесност купца имовине стечајног дужника. Дејство привремене мере ограничило би се до доншења закључка о листи оспорених потраживања. На овај начин спречила би се продаја имовине стечајног дужника којом би био оштећен поверилац чија су потраживања оспорена, а продајом имовине стечајног дужника била би спречена његова реорганизација. Права осталих повериоца на овај начин не би била угрожена јер се продаја имовине стечајног дужника одлаже само до окончавања поступка испитивања основаности пријављених потраживања.

Наведена и сличне злоупотребе Законом о стечају се настоји спречити и онемогућити прописивањем обавезе стечајног управника да на почетку рочишта даје стечајном судији и присутним стечајним повериоцима преглед свих потраживања о којима на дан одржавања рочишта има сазнања. Овај преглед стечајни управник дужан је доставити стечајном повериоцу на његов захтев и пре дана одржавања првог поверилачког рочишта. На том прегледу стечајни управник је дужан ставити напомену да се преглед може мењати до одржавања првог поверилачког рочишта. У прегледу потраживања стечајни управник даје и личну процену њихове основаности и висине. Према тој процени он одређује и износ процентуалног учешћа сваког појединачног потраживања у односу на укупна потраживања стечајних поверилаца. Није потребно наглашавати да стечајни управник свој преглед и процену заснива на реалним чињеницама и одговарајућим рачуноводственим исправама и евиденцијама које је стечајни дужник приказивао у својим пословним књигама. Наравно да све ове процене стечајног управника подлежу каснијој контроли и оспоравању од стране стечајних поверилаца, које такође мора бити релевантно и поткрепљено одговарајућим доказима.

Стечајни управник дужан је да на почетку првог поверилачког рочишта стечајном судији и присутним повериоцима даје преглед свих потраживања поверилаца

који су лица повезана са стечајним дужником. Повезаним лицима као повериоцима није законом забрањено да гласају на првом поверилачком рочишту иако се веродостојност њихових потраживања може довести у сумњу, па се право гласа ових поверилаца може базирати искључиво на потраживања која су утемељена у писаним исправама неспорне веродостојности.¹⁷²

3.2.2 Наступање правних последица отварања стечајног поступка

Правне последице отварања стечајног поступка наступају даном објављивања огласа о отварању поступка на огласној табли суда.¹⁷³ Законодавац се одлучио за овај рок да би се он могао утврдити на једноставан и несумљив начин. Рок наступања правних последица одређен је по сили закона и он се не може мењати, условљавати, одлагати, спречавати или оспоравати, а ни стечајни судија га не може својом одлуком на другачији начин одређивати.

Правне последице отварања стечајног поступка делују за убудуће, дакле делују од дана отварања стечајног поступка. Међутим, деловање неких правних последица се односи и на период пре отварања стечајног поступка и у том случају се ради о ретроактивном деловању правних последица, иако је и њихово дејство везано и одређено даном отварања стечајног поступка. Све правне последице су ограниченог временског дејства и њихово деловање може да траје најдуже до закључења стечајног поступка.¹⁷⁴

4. НАДЛЕЖНОСТ И ОРГАНИ СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА

4.1 Стварна надлежност

Према одредбама Закона о стечају стечајни поступак спроводи суд.¹⁷⁵ Суд је једини надлежан да спроводи стечајни поступак и доноси све одлуке које се односе на његово спровођење. Стварна надлежност суда који спроводи поступак стечаја одређује се према закону којим се регулише надлежност судова. То је Закон о уређењу судова¹⁷⁶

¹⁷² Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр. 132.

¹⁷³ ЗОС, члан 73.

¹⁷⁴ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр. 229.

¹⁷⁵ ЗОС, члан 15. став 1.

¹⁷⁶ („Сл. гласник РС“ бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011-др. закон, 78/2011-др. закон, 101/2013, 106/2015, 40/2015-др. закон, 13/2016 и 108/2016)

и према том Закону Привредни суд је стварно надлежан за спровођење поступка стечаја и реорганизације.¹⁷⁷ Привредни суд стварно је надлежан и за спорове који се воде поводом реорганизације, судске и добровољне ликвидације и стечаја, осим спорова за утврђење постојања заснивања и престанка радног односа који су покренути пре отварања стечаја.¹⁷⁸ Интересантно је упоредити одређење стварне надлежности према Закону о уређењу судова са одређењем појма стечаја у Закону о стечају. Према Закону о стечају стечај се спроводи банкротством и реорганизацијом. Под банкротством се подразумева намирење стечајних поверилаца продајом стечајног дужника или продајом његове целокупне имовине, док се под реорганизацијом подразумева намирење поверилаца према усвојеном плану реорганизације редефинисањем дужничко-поверилачких односа, статусним променама дужника или на други начин предвиђен планом реорганизације. Према наведеном одређењу стварне надлежности привредних судова према Закону о уређењу судова банкротство не би спадало под његову стварну надлежност, док је Законом о стечају јасно и недвосмислено дефинисано да се стечај спроводи банкротством и реорганизацијом. Дакле, за спровођење стечаја банкротством такође су надлежни привредни судови, без обзира на наведене формулације у Закону о уређењу судова.

Привредни суд надлежан је, према начелу атракције, за све спорове покренуте ради оспоравања и за утврђивање потраживања стечајних поверилаца, за спорове побијања правних радњи дужника, за спорове у вези накнаде штете у случају умањења имовине стечајног дужника од стране стечајног управника, као и у случају личне одговорности чланова привредног друштва над којим је покренут стечајни поступак.¹⁷⁹

Законом о стечају прописано је да извршне радње у стечајном поступку спроводи стечајни судија.¹⁸⁰ У Закону је ова одредба смештена у поглављу о стварној надлежности. Стварном надлежношћу одређује се надлежност судова, а наведеном одредбом разгарничена је надлежност унутар једног суда између стечајног и извршног судије, тако да се овом одредбом одређује функционална, а не стварна надлежност.

Привредни суд надлежан је и за признавање страног поступка стечаја и

---

¹⁷⁷ Закон о уређењу судова, члан 25. став 2.

¹⁷⁸ Закон о уређењу судова, члан 25. став 1. тачка 4.

¹⁷⁹ Велимировић, М., *Стечајно право*, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 58.

¹⁸⁰ ЗОС, члан 15. став 2.

признавања његових правних последица на територији Републике Србије.¹⁸¹ Поред тога привредни судови су стварно надлежни и за предузимање свих радњи сарадње са страним судовима и другим надлежним органима државе пред којима се води главни или споредни стечајни поступак чија се правна дејства признају и на територији Републике Србије.¹⁸²

4.2 Месна надлежност

Опште правило о месној надлежности судова у стечајном поступку јесте да је месно надлежан суд за спровођење стечајног поступка суд на чијем подручју је седиште стечајног дужника.¹⁸³ Обично се у месту регистрације и седишта суда налази и највећи део имовине стечајног дужника, што је још један разлог више за овакво одређење месне надлежности, јер та чињеница доприноси већој ефикасности и економичности стечајног поступка.

Одредбама Закона о стечају одређена је месна надлежност привредних судова у Србији, иако стечајни дужник нема седиште у Републици Србији.¹⁸⁴ У складу са том одредбом Закона месно надлежан је онај привредни су у Србији на чијем се подручју налази средиште главних интереса стечајног дужника.

Суд Републике Србије искључиво је надлежан за покретање, отварање и спровођење стечајног поступка против стечајног дужника чије је средиште главних интереса на територији Републике Србије (главни стечајни поступак), као и за све спорове који произилазе из стечајног поступка. Средиште главних интереса стечајног дужника одређује се према месту из којег он редовно управља својим интересима и које је од стране трећих лица препознато као такво. Претпоставља се да стечајни дужник има средиште главних интереса у месту где се налази његово регистровано седиште. Место средишта главних интереса стечајног дужника одређује се према чињеницама које постоје у моменту подношења предлога за покретање главног стечајног поступка.

---

¹⁸¹ ЗОС, члан 176.

¹⁸² Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр. 573.

¹⁸³ ЗОС, члан 16. став 1.

¹⁸⁴ ЗОС, члан 16. став 2.

Искључива надлежност суда Републике Србије може се одредити и ако се средиште главних интереса стечајног дужника налази у иностранству, а његово регистровано седиште се налази у Републици Србији, али само под условом да се према праву државе у којој се налази средиште главних интереса стечајног дужника не може покренути и отворити стечајни поступак на основу средишта главних интереса.

Као спорна може се појавити чињеница како и на који начин одредити средиште главних интереса. На то може јасно указати чињеница регистрације пословне јединице стечајног дужника са својством правног лица на територији Републике Србије. Без обзира на постојање наведене чињенице битно је да се у случајевима постојања средишта главних интереса иностраног стечајног дужника главни стечајни поступак спроводи пред домаћим судом. Тај поступак обухвата целокупну имовину стечајног дужника без обзира да ли се она налази у Републици Србији или иностранству.¹⁸⁵

Када стечајни дужник има сталну пословну јединицу без својства правног лица у Републици Србији, а средиште његових главних интереса се налази у иностранству, суд у Србији надлежан је за вођење стечајног поступка у односу на имовину која се налази на територији Републике Србије (споредни стечајни поступак).¹⁸⁶ Према законској формулацији под сталном пословном јединицом подразумева се место пословања у којем стечајни дужник обавља економску делатност, употребом људске радне снаге и добора и услуга. Наведена законска формулација сталне пословне јединице наводи на могућност постојања такве пословне јединице а да она није регистрована код надлежног органа за регистрацију. Ово би значило да се може засновати надлежност суда и према пословној јединици која фактички обавља делатност а која истовремено није уредно регистрована, што сигурно не може представљати ваљан правни основ за вођење стечајног поступка, без обзира што одредба закона језички може упућивати на такав закључак.¹⁸⁷

Споредни стечајни поступак у Републици Србији могуће је отворити и водити када се у Републици Србији не налази ни средиште главних интереса, ни пословна јединица стечајног дужника већ само његова имовина. Да би се споредни стечајни

---

¹⁸⁵ ЗОС, члан 174 а.

¹⁸⁶ ЗОС, члан 174 б. став1.

¹⁸⁷ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016.,стр. 571.

поступак у наведеном случају могао водити у Републици Србији треба да буде испуњен један од три законски одређена услова. Први услов је ако према нашем закону постоји стечајни разлог а у држави у којој се налази средиште главних интереса стечајног дужника, над њим се не може водити стечајни поступак због услова предвиђених у стечајном праву те државе. Други услов постоји када се стечајни поступак у држави у којој стечајни дужник има средиште главних интереса стечајни поступак односи само на имовину у тој држави, а стечајни дужник истовремено има имовину и на територији Републике Србије. Ако не би постојала оваква могућност вођења споредног стечајног поступка могло би доћи до оштећења интереса стечајних поверилаца, с обзиром да се не би могли намирити и из његове имовине која се налази у Србији. Трећи услов је ако се страна судска одлука не може признати у нашем правном поретку, тада је омогућено вођење споредног стечајног поступка пред нашим судом у односу на имовину која се налази на територији републике Србије.¹⁸⁸

У главном стечајном поступку надлежност судова Републике Србије, па у складу са тим одређењем и месна надлежност, одређује се према средишту главних интереса или регистрованом седишту стечајног дужника, док се у споредном стечајном поступку надлежност суда одређује према подручју на којем се налази стална пословна јединица стечајног дужника. Уколико стечајни дужник нема сталну пословну јединицу у Републици Србији надлежност суда за споредни стечајни поступак одређује се према подручју на којем се налази имовина стечајног дужника. Ако би према имовини стечајног дужника могло бити више месно надлежних судова, поступак ће водити суд коме је прво поднет предлог за¹⁸⁹ покретење стечајног поступка.

Разлика између главног и споредног стечајног поступка огледа се и у томе што главни стечајни поступак обухвата целокупну имовину стечајног дужника, без обзира да ли се она налази у Републици Србији или у иностранству, а споредни стечајни поступак обухвата само имовину стечајног дужника која се налази на територији Републике Србије.

Месно надлежан привредни суд за признавање страног поступка стечаја и сарадњу са судовима и другим надлежним органима јесте онај суд на чијем се подручју

---

¹⁸⁸ ЗОС, члан 174 б. став 3.

¹⁸⁹ ЗОС, члан 174 б. став 4 и 5.

налази седиште, односно пословна јединица стечајног дужника. Месна надлежност се може одредити и према подручју суда на којем се налази претежни део имовине стечајног дужника у случају да стечајни дужник нема ни седиште ни пословну јединицу у Републици Србији. Суд који је у Србији већ започео са спровођењем стечајног поступка месно је надлежан за одлучивање о признању и сарадњи са страним судовима и другим надлежним органима.¹⁹⁰

4.3 Органи стечајног поступка

Стечај спроводи суд, али у поступку стечаја и остали органи стечајног поступка имају одговарајућу законом прописану улогу. За разлику од Закона о стечајном поступку, у којем су са стране суда у спровођењу стечаја учествовали стечајно веће и стечајни судија, по Закону о стечају стечајни судија је једини судски орган надлежан за доношење свих судских одлука у поступку стечаја. На овај начин и наш законодавац се определио за монистичку и монократску организацију судских органа, што јесте у складу са принципом економичности и што би требало да исходује далеко једноставнијим, функционалнијим и ефикаснијим вођењем стечајног поступка. Стечајни судија преузео је сва овлашћења стечајног већа и самостално доноси све судске одлуке на које је овлашћен одредбама Закона о стечају.

Поред стечајног судије као органа стечајног поступка који доноси судске одлуке Законом су одређени и органи који доносе пословне одлуке. То су стечајни управник, скупштина поверилаца и одбор поверилаца.¹⁹¹ У поступку спровођења стечаја и банакротсом и реорганизацијом учествују и судски и поверилачки органи у оквиру својих законом прописаних надлежности, због чега је важно њихову улогу презентовати у оквиру њихових општих надлежности које су прописане Законом о стечају.

Стечајни управник је веома важан и обавезан орган у спровођењу стечајног поступка. Од његовог стручног знања и професионалног односа према извршавању обавеза зависи ефикасност спровођења поступка, очување заштите интереса дужника као и најповољније намирење поверилаца. Због тога је његова улога Законом о стечају

---

¹⁹⁰ ЗОС, члан 177.

¹⁹¹ ЗОС, члан 17.

наглашена и ојачана, те су из тога разлога прописани веома строги услови за добијање лиценце за обављање послова стечајног управника. Његова улога у стечајном поступку је веома сложена. Он доноси одлуке којима штити имовину дужника и управља његовим пословањем, али истовремено је дужан да најповољнији начин изврши колективно намирење поверилаца, те због тога те своје одлуке доноси у сарадњи са стечајним судијом, скупштином и одбором поверилаца. За неке од одлука стечајног управника као што су реорганизација, задужење стечајне масе, уновчење имовине и сличне одлуке, неопходна је и сагласност наведених органа.

Скупштина и одбор поверилаца, као поверилачки органи, имају веома значајну и активну улогу у спровођењу поступка стечаја. Обим њихове надлежности одређен је потребом заштите интереса поверилаца и контроле најповољнијег колективног намирења поверилаца. Они учествују у доношењу одлука којима се опредељује ток и исход поступка.

4.3.1 Стечајни судија

Већ смо нагласили да све одлуке у поступку стечаја од стране суда доноси стечајни судија, који поступа као судија појединац. Он је Законом овлашћен да одлучује о покретању претходног стечајног поступка, да утврди постојање стечајних разлога и да донесе одлуку о отварању стечајног поступка. У његовој надлежности је доношење одлуке о именовању и контроли рада стечајног управника. Стечајни судија одобрава трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе пре њихове исплате. Он одређује износ прелиминарне и коначне накнаде трошкова и награде стечајног управника и одлучује о примедбама на рад стечајног управника.

Нарочито важна улога стечајног судије огледа се у поступку реорганизације. Он разматра предлог плана реорганизације и одржава рочиште за разматрање плана реорганизације. Овлашћен је да, по службеној дужности одбаци план реорганизације кад утврди да га нису поднели овлашћени предлагачи, да није поднесен у законом прописаном року или да његов садржај није у складу са законским прописима. Стечајни судија овлашћен је и да одбаци унапред припремљен план реорганизације ако нису испуњени законом прописани услови за отварање стечајног поступка. Он такође

својим решењем потврђује усвајање плана реорганизације или констатује да план реорганизације није усвојен.

У поступку банкротства, стечајни судија овлашћен је да донесе решење о деоби стечајне масе, која претходи окончању стечајног поступка банкротством.

Стечајни судија доноси друге одлуке и предузима друге радње за чије је доношење овлашћен Законом о стечају.

4.3.2 Стечајни управник

Стечајни управник је орган стечајног поступка коме је законом прописано да води послове стечајног дужника, али и да га заступа у пословима са трећим лицима.¹⁹² Стечајни управник, дакле заузима место органа управљања стечајног дужника. У правној теорији постоји неколико теорија о правној природи стечајног управника. Према **публицистичкој теорији** стечајни управник је службени судски орган који је носилац јавних овлашћења из којих црпи своја овлашћења и надлежности на основу којих закључује уговоре и предузима друге правне радње. Према **теорији заступања** стечајни управник је законски заступник стечајне масе и он наступа и делује у њено име и за њен рачун. Основни приговор овој теорији је да стечајна маса нема својство правног лица и она је објекат у стечајном поступку те као таква не може имати ни законског заступника. Према **мешовитој теорији** стечајни управник је јавноправни орган који има овлашћења законског заступника. Међутим, једни сматрају да је он законски заступник стечајног дужника, а други сматрају да је законски заступник и стечајног дужника и стечајних поверилаца. Неки сматрају да се правна природа стечајног управника може решити **органском теоријом**. Према овој теорији стечајни управник има двоструки правни положај. Са једне стране он је обавезан стечајни орган који, ради постизања циљева стечајног поступка, има своја законом прописана овлашћења, као и сви други стечајни органи. Са друге стране, он преузима веома бројна и важна овлашћења органа стечајног дужника, а како стечајни дужник задржава својство правног лица до краја стечајног поступка, стечајни управник је орган стечајног дужника. Међутим, стечајни управник се именује од стране стечајног суда, ради и доноси одлуке у сарадњи или уз сагласност стечајног судије, па се може сматрати

---

¹⁹² ЗОС, члан 19. став 1.

судским органом. Али, стечајни управник квалитетним управљањем, сакупљањем и уновчењем дужникове имовине штити и интересе стечајних поверилаца.¹⁹³

Стечајни управник има статус службеног лица у смислу одредби Кривичног законика. То значи да он ужива кривичноправну заштиту у случају ометања или спречавања у вршењу његових послова, или евентуалног напада од стране било којег лица. Кривичноправну заштиту уживају и лица која обављају послове стечајног управника у име организације која је посебним законом одређена да обавља послове стечајног управника. Да би што успешније обављао послове из оквира својих надлежности и комуницирао са органима и трећим лицима у обављању својих послова стечајни управник има легитимацију коју издаје овлашћена организација, а чији изглед, образац и садржину прописује министар.¹⁹⁴

Стечајног управника именује стечајни судија решењем о отварању поступка.¹⁹⁵ Стечајни судија овлашћен је да, као меру обезбеђења ради спречавања промене имовинског стања дужника, у претходном поступку, по службеној дужности или на захтев подносиоца предлога за покретање стечајног поступка, именује привременог стечајног управника.¹⁹⁶ Стечајни судија, решењем о отварању стечајног поступка, именује стечајног управника на сталну функцију, за разлику од привременог стечајног управника чија функција траје најдуже до окончања претходног стечајног поступка или до истека времена важења привремене мере којом је на ту функцију именован.

Избор стечајног управника и сталног и привременог врши се методом случајног одабира,¹⁹⁷ на начин и под условима које прописује министар, са листе стечајних управника за подручје надлежног суда, коју суду доставља организација надлежна за вођење именика стечајних управника. Овакав начин избора стечајних управника уведен је изменама Закона о стечају, због тога што је, претходно при одређивању стечајних управника врло често, један стечајни управник истовремено водио више сложених стечајних поступака, а претпоставка је да сви стечајни управници који имају лиценцу, испуњавају законом прописане услове и оспособљени су за вођење стечајног поступка.

---

¹⁹³ Велимировић, М., *Стечајно право*, Сymbol, Нови Сад, 2004, страна 60.

¹⁹⁴ ЗОС, члан 19. став 2, 3, 4 и 5.

¹⁹⁵ ЗОС, члан 20. став 1.

¹⁹⁶ ЗОС, члан 62. став 2. тачка 1.

¹⁹⁷ ЗОС, члан 20. став 2.

Стечајни управник, да би се могао обављати тај посао, треба да испуњава законом прописане стручне, образовне и професионалне услове. Међутим, поред тих услова постоје објективне околности и услови због којих одређена лица не могу бити именована за стечајног управника, или постоје субјективне околности због којих стечајни управник не може бити именован у конкретном стечајном поступку. Закон је таксативно набројао случајеве у којима за стечајног управника не може бити именовано одређено лице.¹⁹⁸

Објективне околности тичу се кривичноправне одговорности због којих одређено лице не може бити именовано за стечајног управника. Разлози овакве природе су: 1. да се лице налази у притвору, за време трајања притвора, 2. да је против лица покренут кривични поступак, 3. да је лице правоснажно осуђено за кривична дела против привреде, против правног саобраћаја и против службене дужности и 4. да је лице осуђено за кривично дело за које је запређена казна преко пет година затвора или које га чини недостојним за обављање послова стечајног управника.

Разлози субјективне природе могу бити одређени посебним односом потенцијалног стечајног управника и стечајног дужника исказаним кроз постојање крвног или тазбинског сродства, или кроз постојање пословних или уговорних односа. Разлози крвног или тазбинског сродства су: 1. сродник по крви у правој линији без обзира на степен сродства, 2. сродник у побочној линији до четвртог степена сродства, 3. сродник по тазбини до другог степена сродства и 4. брачни друг стечајног судије, односно директора, власника или члана органа управљања стечајног дужника или лица повезаног са стечајним дужником у смислу одредби Закона о стечају. Разлози пословног, односно уговорног односа су: 1. статус запосленог лица и обављање функције истог у органима стечајног дужника, односно лица које је са њим повезано у смислу Закона о стечају, 2. положај повериоца или дужника према стечајном дужнику, или са њим повезаним лицима, 3. обављање конкурентске предузетничке делатности са делатношћу стечајног дужника, или запошљавања код таквог предузетника и постојања сукоба интереса у односу на стечајног дужника, 4. обављање саветодавних послова за

---

¹⁹⁸ ЗОС, члан 21.

рачун стечајног дужника или са њим повезаних лица у односу на послове везане за имовину тих лица и стечајног дужника.¹⁹⁹

Све су ово разлози због којих се може посумњати у објективност и непристрасност стечајног управника и због тога су и наведени као разлози за ограничење за именовање стечајног управника у одређеним конкретним случајевима. Међутим, у неким случајевима протеком извесног временског периода ти разлози престају бити ограничење за именовање. Сви наведени разлози су сметња за именовање стечајног управника, али ако се у току и у било којој фази спровођења стечајног поступка појаве или утврде они представљају разлог за разрешење стечајног управника.

За предузећа са већинским јавним или друштвеним капиталом, као и предузећа која током трајања стечајног поступка промене власничку структуру тако да стечајни дужник постане предузеће са већинским јавним капиталом, Законом је одређен изузетак за вршење функције стечајног управника. Наиме, за оваква предузећа за стечајног управника стечајни судија је обавезан да именује организацију која је посебним законом одређена да обавља послове стечајног управника.²⁰⁰ Те послове до ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о Агенцији за лиценцирање стечајних управника²⁰¹ обављала је Агенција за приватизацију. Ступањем на снагу наведеног Закона те послове преузима Агенција за лиценцирање стечаних управника основана Законом о Агенцији за лиценцирање стечајних управника.²⁰² Законом о стечају прописано је да се одредбе овог Закона, које се односе на начин избора стечајних управника методом случајног одабира, услове за издавање лиценце за обављање послова стечајног управника, њено обнављање и одузимање, вођење именика стечајних управника, као и на стручни надзор над обављањем рада стечајних управника, не примењују на Агенцију за лиценцирање стечајних управника. Оваква формулација одредби Закона може довести у сумњу да ли се за стечајног управника предузећа са већинским друштвеним или државним власништвом може именовати лице које не испуњава законом прописане услове за обављање послова стечајног управника.

---

¹⁹⁹ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр. 82.

²⁰⁰ ЗОС, члан 22. став 1.

²⁰¹ „Сл. гласник РС“ бр. 89/2015.

²⁰² „Сл. гласник РС“ бр. 84/2004, 104/2009, и 89/2015.

Међутим, ако се имају у виду одредбе Закона о Агенцији за лицензирање стечајних управника које се односе на њен статус, унутрашњу организацију и делокруг рада јасно се може закључити да и лица која обављају послове стечајног управника у име те Агенције морају испуњавати законом прописане услове. Иначе, другачијим тумачењем ове одредбе Закона, дало би се закључити да се друштвени, односно државни капитал штити на мање стручан и професионалан начин, а то не одговара третману тог капитала у нашем правном систему.

Услов за обављање послова стечајног управника јесте да та лица поседују лиценцу за обављање послова стечајног управника, издату од стране Агенције за лицензирање стечајних управника. Законом су таксативно набројани услови које треба да испуња лице коме се издаје лиценца. Ти услови су: 1. држављанство Републике Србије, 2. пословна способност, 3. одговарајуће високо образовање, 4. трогодишње радно искуство са високом стручном спремом или трогодишње искуство на спровођењу стечајних поступака, 5. положен стручни испит за добијање лиценце и 6. достојност поверења за обављање послова стечајног управника.²⁰³

Законом су прописани и услови због којих се одређеном лицу не може издати лиценца. Ти разлози су исти као и разлози због којих се одређено лице не може именовати за стечајног управника. Они се односе на кривичноправну одговорност, која се може односити на вођење кривичног поступка или на постојање правоснажне судске пресуде за одређена кривична дела.²⁰⁴

Лиценца се не може издати ни лицу које је недостојно поверења за обављање послова стечајног управника. Достојност се утврђује на основу ранијег професионалног искуства или поступака лица које се кандидује за добијање лиценце и на основу кодекса етике за стечајне управнике. Кодексом етике за стечајне управнике прописана су правила понашања по којима су дужни да поступају стечајни управници у обављању послова из делокруга стечајног управника, а која су одређена на основу следећих начела поступања: 1. професионалне оспособљености, савесног и благовременог испуњавања прописаних обавеза, 2. објективног, независног и непристрасног поступања у стечајним поступцима, 3. поштовања поверљивости информација о којима

---

²⁰³ ЗОС, члан 23. став 2.

²⁰⁴ ЗОС, члан 23. став 3.

стечајни управник има сазнања, 4. професионалног поступања и 5. искључења сукоба интереса.²⁰⁵

Агенција за лиценцирање стечајних управника овлашћена је да, у случају испуњења услова, донесе решење о издавању лиценце или ако услови нису испуњени да донесе решење о одбијању захтева за издавање лиценце. Ни на једно од ових решења се не може изјавити жалба, што значи да су ова решења коначна у управном поступку, али се против њих водити управни спор.

У сврху што јаче контроле испуњавања услова за обављање послова стечајног управника Законом је прописано да лиценца важи 3 (три) године, али да се може и обновити.²⁰⁶

Програм, начин полагања стручног испита, начин издавања и обнављања лиценце овлашћен је да донесе надлежни министар.²⁰⁷

Законом о стечају, такође су таксативно набројани услови под којима се лиценца може обновити. Ти услови углавном се односе на опште услове за издавање лиценце и измирење прописаних обавеза именованих стечајних управника. Најважнији услов за обнављање, али и услов за одузимање лиценце јесте савесно обављање послова у складу са законом, националним стандардима за управљање стечајном масом и кодексом етике. У случају неиспуњења прописаних услова и несавесног обављања послова Агенција за лиценцирање стечајних управника доноси решење којим се одбија захтев за обнављање лиценце или решење о одузимању лиценце. На основу наведених решења, с обзиром на то да су ова решења коначна, стечајни управник се брише из именика стечајних управника. Агенција о свим променама у статусу лиценцираног стечајног управника обавештава све судове који спроводе стечајне поступке. Пет година од дана коначности решења о одузимању лиценце, односно о одбијању захтева за обнављање лиценце, је период који мора протећи да би се стечајном управнику могла издати нова лиценца.

---

²⁰⁵ ЗОС, члан 23.став 4.

²⁰⁶ ЗОС, члан 23.став 7.

²⁰⁷ ЗОС, члан 23.став 8.

Сходно одредби Закона о стечају којом је одређено да именик стечајних управника води овлашћена организација, а Законом о агенцији за лиценцирање стечајних управника, чланом 3. став 1. тачка 4. прописано је да у делокруг рада те Агенција спада и вођење именика стечајних управника. У именик стечајних управника Агенција уписује сва лица која су стекла лиценцу за обављање стечајних управника, без обзира да ли имају статус активних или неактивних стечајних управника. Активни стечајни управници, поред лиценце дужни су Агенцији доставити доказ о постојању обавезног осигурања од професионалне одговорности за текућу годину и да су регистровани као предузетници или су чланови друшта лица. Сагласно оваквом законском одређењу и природом одговорности стечајних управника, активни стечајни управници не могу бити у радном односу, осим ако су запослени код предузетника или ортакког односно командитног друштва. Активни стечајни управници који су привремено спречени да обављају послове стечајног управника писменом изјавом обавештавају Агенцију, која га након пријема обавештења преводи у статус неактивног стечајног управника. По престанку разлога за привремену спреченост, на захтев стечајног управника, Агенција неактивног стечајног управника преводи у статус активног стечајног управника.²⁰⁸

Надзор над радом стечајних управника поверен је Агенцији за лиценцирање стечајних управника. Агенција у поступку стручног надзора, на који се примењују одредбе закона којим се уређује општи управни поступак, проверава да ли стечајни управник своју дужност обавља у складу са Законом о стечају, националним стандардима за управљање стечајном масом, кодексом етике, као и другим прописима.

Стручни надзор према Закону о агенцији за лиценцирање стечајних управника обухвата: 1. Увид и анализу извештаја, документације и осталих података које је стечајни управник дужан да доставља Агенцији, 2. Непосредан надзор у просторијама стечајног управника увидом у акте, пословне књиге, базе података, изводе са рачуна, кореспонденцију и друга документа, 3. Узимање изјава од стечајног управника и лица запослених или ангаживаних код стечајног управника, као и лица која су запослена код стечајног дужника или лица која су на други начин ангажована у стечајном поступку и

---

²⁰⁸ ЗОС, члан 25.

4. Предузимање других радњи које Агенција оцени да су неопходне у вршењу стручног надзора.²⁰⁹

Овлашћена лица и органи задужени за вршење стручног надзора су: супервизор, дисциплинско веће и директор Агенције. Законом о агенцији за лиценцирање стечајних управника прописани су услови, начин рада, поступак и овлашћења наведених органа. Стечајни управници, као и лица запослена или ангажована у канцеларији стечајног управника дужна су да супервизору омогуће да обави све радње и поступке на које је овлашћен у вршењу стручног надзора. Супервизор, по обављеном стручном надзору, саставља извештај којим констатује да нема неправилности у раду стечајног управника, или су неправилности мањег значаја, које је стечајни управник по налогу супервизора отклонио и да нема основа за покретање дисциплинског поступка. Ако стечајни управник неправилности не отклони по налогу супервизора или су оне већег значаја супервизор предлаже покретање дисциплинског поступка.

Дисциплинско веће покреће и води дисциплински поступак против стечајног управника. У спровођењу дисциплинског поступка дисциплинско веће дужно је да стечајном управнику омогући да се изјасни о свим наводима из извештаја супервизора и изнесе све околности и чињенице које могу бити од значаја за одлуку дисциплинског већа. По спровођењу свих доказа, чињеница и околности важних за поступак дисциплинско веће својим решењем може утврдити да неправилности у раду стечајног управника није било и обуставити поступак, или да су неправилности у раду постојале и изрећи једну или више мера које су прописане Законом о стечају. На наведена решења не може се изјавити жалба, али се против њих може покренути управни спор.²¹⁰ Решење којим је стечајном управнику изречена једна од прописаних мера за утврђене повреде дужности доставља се свим судовима који спроводе стечајне поступке и одбору поверилаца у свим поступцима у којима је именован стечајни управник коме је изречена дисциплинска мера.²¹¹

---

²⁰⁹ Закон о агенцији за лиценцирање стечајних управника, члан 3а.

²¹⁰ Поступак стручног надзора и дисциплински поступак регулисани су члановима 3а-3д. Закона о агенцији за лиценцирање стечајних управника.

²¹¹ ЗОС, члан 26.став 8.

По Закону о стечају, стечајном управнику за утврђене повреде дужности може се изрећи једна од следећих мера: 1. опомена, 2. јавна опомена, 3. новчана казна и 4. одузимање лиценце. Опoмена, јавна опомена и новчана казна су мере које се изричу за лакше повреде дужности, а за теже повреде дужности изричу се мере: јавна опомена и новчана казна, новчана казна и мера одузимање лиценце. Законом о стечају одређивање неправилности у раду стечајног управника које се третира као лакша или тежа повреда препуштено је надлежном министру. Законом о Агенцији за лиценцирање стечајних управника прописано је да су лакше повреде дужности повреде прописа којима се уређује стечај које немају значајан негативан утицај и последице на стечајну масу, повериоце или трећа лица, док се тежом повредом дужности сматрају већи пропусти у раду стечајног управника који имају значајан утицај и последице на стечајну масу, повериоце или трећа лица. Тежим повредама у смислу наведеног закона сматра се и непоступање по налогу супервизора као поновљено или континуирано ускраћивање сарадње овлашћеним лицима Агенције, односно онемогућавање Агенције у вршењу стручног надзора.²¹² Видимо, дакле да је Законом о стечају препуштено у надлежност министру да пропише шта се сматра лакшим а шта тежим повредама дужности стечајног управника, а да је Законом о Агенцији за лиценцирање стечајних управника прописано које су то повреде. То би могло довести до дуплирања надлежности и евентуалног неистоветног одређивања лакших и тежих повреда дужности стечајног управника. Међутим, акт министра је ниже правне снаге од закона те пропис који доноси министар мора бити у складу са законом. Са друге стране Закон о Агенцији за лиценцирање стечајних управника доста је широко одредио лакше и теже повреде па остаје места и простора да министар својим прописом конкретизује и прецизира повреде, чиме се може избећи волонтаризам и смањити дисциплинском већу могућност дискреционе оцене и евентуалне злоупотребе. Могући несклад између два наведена закона може се видети и у могућности изрицања мера. Наиме, Законом о стечају предвиђено је, за теже повреде, кумулативно изрицање мера јавна опомена и новчана казна, док Законом о Агенцији за лиценцирање стечајних управника таква могућност није предвиђена. Међутим, с обзиром на исту правну снагу наведених прописа могуће је изрећи било коју од прописаних мера. Важно је само да су те мере резултат законито спроведеног поступка и да те мере изриче надлежни орган, а то је Дисциплинско веће.

²¹² Закон о агенцији за лиценцирање стечајних управника, члан 3ђ.

Мера одузимања лиценце је најстрожа мера и стечајни судија, по пријему решења којим се изриче та мера, обавезан је да разреши стечајног управника. У случају изрицања других мера стечајни судија може по сопственој оцени да разреши стечајног управника или да одреди друге мере. Ако судија оцени да самостално поступање стечајног управника може довести до оштећења стечајне масе може одредити меру ограничења стечајног управника у смислу обавезног добијања сагласности стечајног судије или писаног одобрења одбора поверилаца за све или поједине радње које стечајни управник предузима.²¹³ И код доношења ових одлука законодавац је оставио широка овлашћења и слободну дискрециону оцену стечајном судији. Овакав начин прописивања одлучивања судије може да доведе, не само до злоупотребе у поступку, него и до одуговлачења у вођењу поступка. Оваква одредба може бити у супротности, али свакако није у складу са начелима економичности и хитности стечајног поступка.

Мера одузимања лиценце као најстрожа мера производи и најтеже последице. Поред тога што се стечајном управнику лиценца одузима, њему се нова лиценца не може издати у року од пет година од дана коначности решења о одузимању лиценце. Због тога би требало прописати у којим случајевима и које су то неправилности у раду стечајног управника за које се обавезно изриче и да ли се мора изрећи после више пута претходног изрицања других блажих мера. Све ово остављено је дисциплинском већу да по слободној дискреционој оцени, без утврђених критеријума изриче ову меру. Једино ограничење у изрицању ове мере јесте да дисциплинско веће одлуку о изрицању мере одузимања лиценце доноси једногласно.²¹⁴

Основна законом предвиђена улога стечајног управника је да у име стечајног дужника води његове послове, заступа га пред надлежним државним органима и трећим лицима, чува стечајну масу дужника и по могућности увећава његову имовину и штити интересе поверилаца. Законодавац је одређене послове које стечајни управник обавља таксативно набројао, али га није ограничио само на те послове, што произилази из законске формулације „стечајни управник је нарочито дужан да“ али га је овластио и да обавља и друге послове који су предвиђени законом или су од интереса за успешно спровођење стечајног поступка. Листа таксативно набројаних обавеза стечајног

---

²¹³ ЗОС, члан 26. став 10.

²¹⁴ Закон о агенцији за лиценцирање стечајних управника, члан 3д. став 8.

дужника је доста широка и она га обавезује да: 1. предузме мера за заштиту имовине стечајног дужника, 2. састави план тока стечајног поступка са предрачуном трошкова и временским планом, 3. опише имовину стечајног дужника у прописаним роковима, 4. састави извештај о економско-финансијском положају стечајног дужника и порески биланс са стањем на дан отварања и дан окончања стечајног поступка и достави их надлежним органима, 5. обавести повериоце о отварању стечајног поступка, 6. обавести о отварању стечајног поступка све судове пред којима се води извршни поступак, 7. осигура имовину стечајног дужника, ради њене заштите, у целини или делимично, 8. подноси тромесечне извештаје стечајном судији и одбору поверилаца о току стечајног поступка и стању стечајне масе, 9. подноси план трошкова стечајног поступка и обавезе стечајне масе стечајном судији, 10. у циљу остварења највише вредности стечајног дужника и његове имовине подузима радње и мере за завршетак незавршених послова стечајног дужника, 11. када он није подносилац плана даје мишљење о предлогу плана реорганизације, 12. утврди обим, основаност и приоритет пријављених потраживања према стечајном дужнику, 13. уновчи ствари и права стечајног дужника, 14. састави нацрт решења за главну деобу стечајне масе и нацрт завршног рачуна, 15. изврши исплату повериоцима на основу решења о главној деоби, 16. достави завршни рачун, 17. заступа стечајног дужника и стечајну масу у покретању и вођењу судских, управних и других поступака, 18. подузима одговарајуће радње и сарађује са органима стране државе или страним представницима у случају спровођења стечаја са елементом иностраности, 19. обавести одговарајуће регистре о отварању стечајног поступка.

Стечани управник је овлашћен и да може узети кредит или зајам, без обезбеђења или уз обезбеђење на имовини која чини стечајну масу. Ова радња стечајног управника сматра се предузимањем радње од изузетног значаја и она се може предузимати само уз обавештење стечајног судије и уз добијање сагласности одбора поверилаца. Узимање кредита или зајма је ново задужење којим се заснивају нови поверилачки односи даваоца кредита или зајма и стечајног дужника који се сматрају обавезом стечајне масе. Међутим, ово задужење не може имати правне последице на раније стечена права разлучних и заложних поверилаца. Законом је ипак прописано да они могу дати своју

сагласност о условима и начину могућег утицаја узимања кредита или зајма на њихова стечена права.

С обзиром да на значај посла којим се баве и да су законом прописани посебни услови за обављање делатности стечајног управника, те да они тај посао обављају професионално од њих се тражи да у обављању послова стечајног управника поступају у складу са законом, националним стандардима за управљање стечајном масом и кодексом етике, самостално и са пажњом доброг стручњака. У понашању у извршењу обавеза и остваривања права пажња доброг стручњака, у складу са Законом о облигационим односима, тражи се од правних субјеката који се баве делатностима са посебном и појачаном пажњом, с обзиром на правила струке која захтева пажљиво поступање.

Стечајни управник своје послове обавља самостално, међутим у вршењу својих послова треба предузимати поједине радње за које он нема посебна стручна знања па је овлашћен да ангажује стручна домаћа или страна правна или физичка лица. С обзиром да је стечајни управник одговоран за њихов рад задужен је и да врши надзор над радом ангажованих лица. Како ангажовање наведених стручних лица изазива одређене трошкове поступка, а њихов рад може утицати на ток и исход стечајног поступка стечајни управник може их ангажовати само уз сагласност стечајног судије. Осим ангажовања стручних лица стечајни управник у вршењу својих послова може по потреби да консултује одбор поврилица или стечајног судију.

Контролу рада стечајног управника врши Агенција за лиценцирање стечајних управника и у вршењу те контроле стечајни управник има обавезу да Агенцији пружа увид у свој рад, да јој обезбеђује неопходну документацију и податке и да сарађује у вршењу надзора над његовим радом. У супротном чини тежу повреду радне дужности на основу које му се у дисциплинском поступку може изрећи мера одузимања лиценце. Због делокруга послова и статуса који има у стечајном поступку од овакве обавезе стечајног управника изузета је Агенција за лиценцирање стечајних управника у поступцима у којима она обавља дужност стечајног управника.²¹⁵

---

²¹⁵ Делокруг послова стечајног управника регулисан је чланом 27. Закона о стечају.

Неке радње стечајног управника имају или могу имати значајан утицај или последице на стечајну масу. Законодавац је навео само неке од тих радњи. То су узимање кредита или зајма, набавка опреме веће вредности, издавање у закуп и друге сличне радње. Због њиховог великог значаја и утицаја заједничким именом се зову: радње од изузетног значаја. Због њиховог значаја и последица које могу произвести Законом су одређени услови под којима их стечајни управник може подузимати. Ти услови су обавештавање стечајног судије и добијање сагласности одбора поверилаца. Иако су од велике важности и могу бити од утицаја на стечајну масу побијање правних радњи стечајног дужника подношењем тужби или на други начин према одредбама Закона о стечају не сматрају се радњама од изузетног значаја.

Предузимање радњи од изузетног значаја другачије се третира у претходном стечајном поступку у односу на предузимање тих радњи у току стечајног поступка. У току претходног стечајног поступка за подузимање радњи од изузетног значаја потребна је сагласност стечајног судије, а не као у току стечајног поступка када се сагласност тражи од одбора поверилаца, а стечајни судија се само обавештава о њиховом подузимању. Последице неприбављања сагласности, било од одбора поверилаца било од стечајног судије битно се разликују од пропуштања обавештавања стечајног судије о предузимању радњи од изузетног значаја. Сагласност и стечајног судије и одбора поверилаца битан је услов за пуноважност закљученог правног посла. Уколико се уговор о кредиту или зајму закључи без сагласности одбора поверилаца он не може производити правне последице према стечајном дужнику и сматра се ништавим правним послом. Необавештавање стечајног судије о предузимању радњи од изузетног значаја не чини те радње правно ништавим. То може бити основ за вођење дисциплинског поступка против стечајног управника због теже повреде дужности.

О намераваној радњи од изузетног значаја стечајни управник дужан је писаним путем обавестити стечајног судију. Рок за обавештавање стечајног судије је најкасније 15 дана пре предузимања те радње. У истом року стечајни управник дужан је упутити писани захтев за добијање сагласности од одбора поверилаца у току стечајног поступка или стечајног судије у претходном стечајном поступку. Овај рок у случајевима изузетне хитности може бити и краћи. Он не може бити краћи од три дана, али под условом да ни један члан одбора поверилаца не приговори таквом року достављања, ни

писаним путем ни на седници одбора поверилаца. Ако у прописаном року од петнаест, односно три дана на писани захтев стечајног управника одбор поверилаца не реагује и не оспори предложене или не предложи неке друге мере сматраће се да је одбор поверилаца сагласан са предложеним мерама.

Условљавање подузимања радњи од изузетног значаја прибављањем сагласности или обавештавањем о намери подузимања тих радњи спречава се или се смањује могућност злоупотреба или незаконитог поступања стечајног управника. Са друге стране подношење образложеног писаног захтева у одређеном року оставља траг о намераваном подузимању одређених радњи од изузетног значаја, што смањује могућност злоупотребе и олаког давања сагласности.²¹⁶

Од квалитетног и благовременог обављања послова стечајног управника у многоме зависи исход спроведеног стечајног поступка и остварење његовог законом прописаног циља. Због тога овлашћени органи прате његов рад, а он је дужан о свом раду да им доставља неопходне извештаје. Стечајном судији, одбору поверилаца и Агенцији за лиценцирање стечајних управника стечајни управник дужан је да о току стечајног поступка и стању стечајне масе доставља тромесечне извештаје. Те тромесечне извештаје дужан је да достави наведеним органима у року од 20 дана од дана истека тромесечног периода. Стечајном судији извештај се доставља у писаном облику, а одбору поверилаца и Агенцији за лиценцирање стечајних управника електронским путем. Агенција је обавезна да те извештаје објави на својој интернет страници и то одмах по достављању. У опису делокруга послова стечајног управника није наведено да стечајни управник доставља тромесечне извештаје и Агенцији за лиценцирање стечајних управника, међутим у делу у којем се наводе обавезе стечајног управника одређено је да се тромесечни извештаји достављају и Агенцији. С обзиром да Агенција врши контролу рада стечајних управника, а и да је дужна да извештаје објављује то је још један додатни вид контроле и обавештавања заинтересованих и јавности о раду стечајног управника. Рок од 20 дана предвиђен за достављање извештаја није прекулзивног него инструктивног карактера, што значи да стечајни управник у раду тај рок меже и прекорачити. Међутим прекорачење рока представља законски разлог за разрешење стечајног управника.

---

²¹⁶ Педузимање радњи од изузетног значаја регулисано је чланом 28. ЗОС.

Стечајни управник дужан је достављати и месечне, али и друге извештаје уколико то од њега затражи одбор поверилаца или на захтев поверилаца чија су укупна утврђена или оспоравана потраживања већа од 20% од укупног износа пријављених потраживања стечајних поверилаца. Ако се овакви извештаји достављају одбору поверилаца трошкови припреме и достављања извештаја падају на терет стечајне масе, иначе ове трошкове сноси подносилац захтева. Рок за достављање месечних извештаја није одређен, али с обзиром да се он доставља на захтев, тај рок би требало да буде примерен рок у пословној комуникацији, а никако не би смео да буде дужи од рока за достављање тромесечног извештаја.

Обавезни елементи садржаја тромесечног извештаја прописани су Законом, али они могу да садрже и друге елементе за које стечајни управник или подносилац захтева сматрају да би требало да буду саставни део извештаја. Тромесечни извештај треба да садржи нарочито: 1. списак имовине која је продата, пренесена или на други начин отуђена, 2. списак готових прилива и одлива учињених у претходна три месеца, 3. почетно и крајње стање на рачуну стечајног дужника, 4. списак обавеза стечајног дужника и 5. списак ангажованих стручњака и износа који су им исплаћени. Стечајни управник тромесечне извештаје доставља на начин и на обрасцу чији садржај ближе прописује Агенција за лиценцирање стечајних управника, па и то му може бити упутство и водила о састављању, елементима садржаја и начину достављања извештаја.

Законом није прописано које елементе треба да садржи месечни и други извештаји. Овде би првенствено требало навести податке који се траже у захтеву, али се одређивати и за елементе који се траже и достављају у тромесечним извештајима.

О току претходног стечајног поступка привремени стечајни управник обавезан је доставити писани извештај истим органима којима стечајни управник доставља тромесечне извештаје. Иако је то законска обавеза није је могуће у целости испунити, односно извештај се не може доставити одбору поверилаца, јер у тој фази стечајног поступка тај орган још није формиран. Садржај овог извештаја скоро је истоветан обавезним елементима тромесечног извештаја, изузев података о ангажованим стручњацима и износа који су им исплаћени. Међутим, привремени стечајни управник,

на основу својих овлашћења може ангажовати одређене стручњаке за помоћ у његовом раду. Ако се то деси привремени стечајни управник требало би да буде обавезан да о њиховом ангажовању и висини исплате достави извештај, јер се само на тај начин може извршити целовит увид у његов рад и остварити адекватна контрола рада. Ни овде није наведен рок за достављање извештаја, али с обзиром да је законски рок трајања претходног стечајног поступка ограничен на 30 дана, рок за достављање овог извештаја не би требало да буде дужи од рока за достављање тромесечног извештаја, или поштовати рок из одлуке о именовању привременог стечајног управника, ако је он том одлуком одређен.

Стечајни управник дужан је да доставља завршни рачун стечајном судији, одбору поверилаца и Агенцији за лиценцирање стечајних управника.²¹⁷

Улога и функција стечајног управника у спровођењу стечајног поступка је сложена, комплексна и одговорна. Без обзира на стручност и професионалност коју стечајни управник треба да има догађа се да и он направи пропуст у раду и на тај начин нанесе штету било стечајном дужнику, повериоцима или трећим лицима. Због обезбеђења ризика од штетних последица рада стечајног управника Законом је прописано да стечајни управник у своје име и за свој рачун закључи са осигуравајућим друштвом уговор о обавезном осигурању од професионалне одговорности. Уговор се мора закључити на осигурану суму у износу од најмање 30.000 евра у динарској противвредности на дан закључења уговора. На овај начин још више се јача улога стечајног управника, и доприноси још већем поверењу и поверилаца и трећих лица у улогу и функцију стечајног управника.

Поред наведеног уговора о обавезном осигурању од професионалне одговорности, на захтев одбора поверилаца стечајни управник дужан је да закључи и уговор о додатном осигурању од професионалне одговорности. Тај уговор закључује се у одређеном, конкретном случају на већи износ од обавезног. Овај захтев одбора поверилаца за закључењем уговора на већи износ стечајни управник може одбити само уколико докаже да на тржишту није могуће уговорити такво осигурање.

---

²¹⁷ Обавеза извештавања регулисана је чланом 29. ЗОС.

Висину износа додатног осигурања одређује одбор поверилаца у складу са висином стечајне суме, посебних околности и постојећег или могућег ризика. Стечајни судија овај износ може смањити на образложен захтев заинтересованих лица. То може бити захтев стечајног управника, али и поверилаца који нису чланови одбора поверилаца јер и они могу имати неспоран интерес за очувањем вредности стечајне масе с обзиром да премија додатног осигурања представља обавезу стечајне масе. Тај износ додатног осигурања стечајни судија може умањити или потпуно забранити и по службеној дужности ако оцени да је захтев неоправдан или да су трошкови премије додатног осигурања неоправдано високи.²¹⁸

У именик активних стечаних управника у складу са Законом о стечају, уз испуњавање осталих законом прописаних услова, могу се уписати само стечајни управници који су се регистровали као предузетници, чланови друштва лица или су запослени код предузетника или ортачког, односно командитног друштва. Овакво статусно законско одређење стечајних управника одређује и њихову одговорност. Оснивачи друштва лица и предузетници, на основу одредби чланова 85., 93. став 1., 125. и 126. Закона о привредним друштвима,²¹⁹ за своје обавезе у правном промету одговарају целокупном својом имовином укључујући и имовину коју стичу у вези са обављањем делатности. Поред ове врсте одговорности стечајни управници одговарају и на основу одговорности за проузроковање штете у складу са одредбама члана 154. став 1. Закона о облигационим односима. Према овој одредби Закона основ одговорности стечајног управника заснива се на његовој кривици и она се мора доказати у сваком конкретном случају. Закон о стечају, међутим претпоставља постојање одговорности само у случају када је она изазвана намерно или крајњом непажњом. Претпоставка тежег облика одговорности на тај начин изједначена је са одговорности предузећа и других правних лица према трећим лицима, одговорности запослених и одговорности органа у правном лицу.²²⁰ Оваква одговорност претпоставља проузроковање штете само ако је начињена намерно или из крајње непажње. Значи да за штету која је настала услед обичне непажње стечајног управника, стечајни управник није одговоран.

---

²¹⁸ Обавезно осигурање регулисано је чланом 30. ЗОС.

²¹⁹ („Сл.гласник РС“, бр.36/2011,99/2011,83/2014-др.закон и 5/2015.)

²²⁰ Одговорност предузећа и других правних лица према трећим регулисана је одредбама члана 170-172. Закона о облигационим односима.

Стечајни управник ослобођен је одговорности за штету која је проузрокована извршењем радње стечајног управника по налогу стечајног судије. Ослобађање од одговорности из наведеног разлога темељи се на статусу суда и законској обавези поступања по налогу суда. Поред тога стечајни управник дужан је да у спровођењу стечајног поступка сарађује са стечајним судијом прибављањем мишљења, сагласности и одобрења, а стечајни судија дужан је обезбедити законито спровођење стечајног поступка. Из наведених разлога стечани управник је ослобођен од одговорности када поступа по налогу суда. Изузетак од ослобађања одговорности стечајног управника поступањем по налогу стечајног судије јесте ако је стечајни судија дао налог на основу несавесних радњи или предлога стечајног управника, јер је и стечајни управник у спровођењу стечајног поступка дужан да поступа савесно и са појачаном пажњом.

Код делокруга рада стечајног управника видели смо да стечајни управник у вршењу својих послова може да ангажује стручна лица и да надзор над радом ангажованих лица врши стечајни управник. Одредбом Закона о стечају о одговорности стечајног управника прописано је да је стечајни управник одговоран за штету која ова лица начине, али само под условом да је стечајни управник пропустио да изврши надзор над њиховим радом. Иначе и ангажована лица, као и лица која су задржана на послу због спровођења поступка стечаја одговарају по општим правилима о одговорности у складу са наведеним одредбама Закона о облигационим односима.

Према општим правилима о застарелости потраживања накнаде штете²²¹ одређен је субјективни рок застарелости од три године и објективни рок застарелости од пет година. Међутим, Законом о стечају прописан је само објективни рок застарелости од три године. Рок застарелости по овој одредби Закона почиње да тече од дана брисања стечајног дужника, односно стечајне масе из надлежног регистра, односно од дана правоснажности решења којим је потврђено усвајање плана реорганизације. Оваквим начином прописивања застарелости штите се интереси свих поверилаца и отклањају недоумице о временском одређивању момента настанка штете.

Разлози за разрешење стечајног управника одредбама Закона о стечају таксативно су набројани и само ти законом одређени разлози могу бити основ

---

²²¹ Закон о облигационим односима, члан 376.

стечајном судији да разреши стечајног управника. Разлози за разрешење таксативно су набројани због тога што је то најстрожија мера која стечајном судији стоји на располагању. Разлози за разрешење стечајног управника су његово несавесно и неблаговремено обављање послова, непоступање по налозима стечајног судије или одбора поверилаца, као и пристрасност у раду. Несавесно поступање огледа се у разлозима: 1. неиспуњавање својих обавеза и 2. непредузимање одговарајућих мера, ни по протеклу од једне године од рочишта за испитивање потраживања, ради уновчавања имовине која улази у стечајну масу. Изузетак је када је предузимање тих мера спречено вишом силом или непредвидивим околностима. Неблаговремено поступање је ако: 1. не поштује рокове одређене Законом о стечају, 2. не осигура имовину за случај наступања штете после два упозорења стечајног судије или одбора поверилаца и 3. није тражио или сагласност или није поступио по добијеној сагласности у свим случајевима где је прописана обавезна сагласност одбора поверилаца. Пристрасност постоји ако стечајни судија поступа пристрасно у односу на поједине повериоце. Стечајни судија и одбор поверилаца треба да непрестано врше надзор над радом стечајног управника и прате његов рад и кроз анализу извештаја и других докумената које стечајни управник доставља и стечајном судији и одбору поверилаца.

Стечајни судија може разрешити стечајног управника по службеној дужности или на предлог одбора поверилаца. По службеној дужности стечајни судија разрешава стечајног управника ако је брисан из именика стечајних управника, или у случајевима када је одредбама Закона о стечају тако прописано, као што је случај када Дисциплинска комисија изрекне стечајном управнику дисциплинску меру одузимање лиценце.

Мимо разлога за разрешење стечајног управника који су до сада наведени, односно када наведени разлози за разрешење не постоје стечајни судија разрешава стечајног управника на предлог одбора поверилаца за разрешење и истовремено именовање новог стечајног управника за који се изјаснило најмање три четвртине чланова одбора поверилаца. Међутим, морају постојати други разлози који су у вези са испуњењем обавеза стечајног управника, због којих одбор поверилаца оваквом већином предлаже разрешење стечајног управника. Стечајни судија истим решењем којим разрешава стечајног управника именује новог стечајног управника. Овакав предлог за

разређење и истовремено именовање новог стечајног управника одбор поверилаца не може поднети када је за стечајног управника именована Агенција за лиценцирање стечајних управника. Наведени предлог одбор поверилаца може поднети на првом поверилачком рочишту или најкасније у року од 60 дана од дана одржавања првог поверилачког рочишта. Које су то околности и разлози због којих одбор поверилаца прописном већином предлаже разређење старог и именовање новог стечајног управника зависи од сваког конкретног случаја. Стечајни судија мора да разматра околности које су у предлогу наведене и ако утврди да постоје други разлози који су у вези са испуњавањем обавеза стечајног управника донеће предложено решење.

Стечајном управнику мора се омогућити да се о предложеним разлозима за разређење изјасни, независно од тога да ли су разлози предложени од стране одбора поверилаца или су утврђени по службеној дужности од стране стечајног судије, што је у складу са основним правним принципом да се супротној страни увек мора омогућити изјашњавање о наводима који је терете, принцип контрадикторности, али и да би се спречила могућност злоупотребе и дискреционог одлучивања.

Одлука о разређењу стечајног управника, без одлагања доставља се Агенцији за лиценцирање стечајних управника.

Стечајни управник се разрешава и на лични захтев. Стечајни судија на захтев стечајног управника доноси решење о његовом разређењу без испитивања и оцене разлога због којих стечајни управник тражи разређење.

Све одредбе Закона о стечају о разређењу стечајног управника односе се и на привременог стечајног управника.²²²

Одмах по доношењу решења о разређењу и именовању стечајни управник и новоименовани стечајни управник извршиће приморедају дужности. Примопредаја се врши без одлагања, а обухвата целокупну имовину и документацију. Ако се документација стечајног дужника у тренутку разређења стечајног управника налази код трећих лица и она су обавезна да целокупну имовину и документацију предају новоименованом стечајном управнику. Разрешени стечајни управник дужан је да

---

²²² Разређење је регулисано чланом 32. ЗОС.

извештај о току стечајног поступка и стању стечајне масе од дана отварања стечајног поступка достави стечајном судији и одбору поверилаца. Извештај мора да садржи све законом прописане податке за тромесечни извештај који је стечајни управник у току спровођења стечајног поступка дужан достављати стечајном судији, одбору поверилаца и Агенцији за лицензирање стечајних управника. Иако Законом о стечају није прописан рок за предају извештаја и извршење примопредаје, него је само наглашено да се примопредаја врши без одлагања, тај рок не би требало прелази рок од 20 дана, који је прописани рок за предају тромесечних извештаја, јер је то довољан период да се обаве све неопходне припремне радње и извештаји потребни за примопредају. О примопредаји се саставља записник који садржи све податке о документацији и имовини стечајног дужника која се предаје.

Разрешени стечајни управник нема право одбити да изврши примопредају нити да одуговлачи са њеним извршењем. Због таквих радњи стечајног управника имовини и стечајној маси стечајног дужника може бити нанесена штета. Са наведених разлога новоименовани стечајни управник може поднети захтев а стечајни судија ће закључком наложити извршење примопредаје без одлагања, под претњом принудног извршења. Уколико стечајни управник не поступи по закључку стечајног судије, стечајни судија ће применити средства принуде и спровести мере принуде, те ће на тај начин обезбедити примопредају. За сву штету насталу услед неблагоприятне примопредаје сноси разрешени стечајни управник и лица која нису омогућила примопредају а код којих се налазила имовина или документација стечајног дужника.²²³

За свој рад у спровођењу стечајног поступка стечајни управник има право на награду и накнаду стварних трошкова. На основу одредби Закона о стечају и Правилника о основама и мерилима за одређивање награде за рад и накнаде трошкова стечајног поступка²²⁴ стечајни судија одређује коначну висину награде и накнаде трошкова. Коначну висину награде и накнаде стечајни судија утврђује у време закључења стечајног поступка, на темељу основа и мерила утврђених Законом и Правилником. Основна мерила и критеријуми на основу којих се одређује висина награде стечајном управнику су сложеност и трајање стечајног поступка и степен

---

²²³ Примопредаја је регулисана чланом 33. ЗОС.

²²⁴ („Сл.гласник РС“ бр. 1/2011 и 10/2012)

намирења стечајних поверилаца. Награда се може додатно и увећати и умањити у зависности од успеха стечајног управника у спровођењу стечајног поступка. Овим Правилником прописана су мерила и критеријуми према којима се може уговорити награда и исплатити накнада трошкова стечајном управнику када се стечајни поступак оконча реорганизацијом стечајног дужника.²²⁵

С обзиром да стечајни поступак траје, а коначан обрачун награде и накнаде трошкова се одређује у време закључења стечајног поступка, стечајни судија одређује прелиминарну награду стечајном управнику. Решење о прелиминарној награди доставља се стечајном управнику и одбору поверилаца. На ово решење није дозвољена жалба. Време одређивања прелиминарне награде није одређено, али да би стечајни судија уопште могао разматрати питање награде треба да се испуне два услова и то да је стечајни управник саставио план тока стечајног поступка са предрачуном трошкова и временским планом у законом предвиђеном року и да буде формиран одбор поверилаца. Прелиминарна накнада може се утврдити у проценту од укупне вредности стечајне масе. Одређену висину прелиминарне награде, ако се у току спровођења стечајног поступка утврди да је она несразмерно висока или ниска, на предлог стечајног управника или одбора поверилаца, стечајни судија може смањити или повећати.

Награда и накнада трошкова мотивише стечајног управника да стечајни поступак спроводи у складу са законом и прописима донесеним на основу закона, да поступак спроведе максимално ефикасно и економски најисплативије. Због тога стечајни судија, сразмерно дужностима и резултатима рада стечајног управника, може одобрити месечни износ награде и накнаде трошкова стечајном управнику.

Законом о стечају и Правилником о основама и мерилима за одређивање награде за рад и накнаде трошкова стечајног поступка детаљно су утврђена и разрађена мерила и критеријуми за одређивање награде и накнаде трошкова стечајним управницима и стечајни судија поступајући у складу са тим мерилима и критеријумима отклања могућност приговора, а своју дужност стечајног судије обавља ефикасније, квалитетније и самосталније, са смањеном могућношћу утицаја на његов рад са стране

---

²²⁵ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр. 118.

органа стечајног поступка и трећих лица. На овај начин стечајни судија је у могућности да накнаду трошкова одређује према стварним трошковима које је стечајни управник имао у обављању послова.²²⁶

4.3.3 Скупштина поверилаца

Скупштина поверилаца највиши је самостални орган поверилаца стечаног дужника, који се не бира већ се формира према висини потраживања поверилаца. Скупштина поверилаца се формира на првом поверилачком рочишту. Она је увек обавезан орган стечајног поступка, изузев када је број поверилаца мањи од пет. Тада скупштина поверилаца има положај одбора поверилаца и у овом одбору гласа се сразмерно висини потраживања. Чланови скупштине поверилаца су сви стечајни повериоци. За чланство у скупштини поверилаца није од значаја да ли су стечајни повериоци, до дана одржавања скупштине, поднели пријаву потраживања.

Право да буду чланови скупштине поверилаца и да учествују у раду скупштине имају и разлучни повериоци, али само у случају да је висина њихових потраживања већа од потраживања који су обезбеђена залогом непокретности. Вероватност висине потраживања и право да могу учествовати у стечајном поступку као стечајни повериоци, разлучни повериоци доказују достављањем процене вредности имовине која представља предмет разлучног права. Процена вредности имовине не може да буде старија од једне године и мора бити сачињена од стране овлашћеног проценитеља.

С обзиром да се скупштина поверилаца формира пре истицања рока за пријаву потраживања јавља се проблем утврђивања права појединих поверилаца на учешће у раду скупштине поверилаца. Исти проблем се јавља и код утврђивања права разлучних поверилаца да буду стечајни повериоци. Овај проблем Закон о стечају, у односу на Закон о стечајном поступку,²²⁷ покушао је решити мењањем или допунама појединих одредби. Према одредбама Закона о стечају чланови скупштине су сви стечајни повериоци, независно од тога да ли су поднели пријаву потраживања. Ово из разлога што се, у складу са законском дефиницијом повериоца, статус повериоца не стиче отварањем стечајног поступка, већ много раније склапањем уговорних односа из којих

²²⁶ Награда за рад и накнада трошкова стечајног управника је регулисана чланом 34. ЗОС.

²²⁷ Формирање и рад скупштине поверилаца регулисан је чланом 35. ЗОС., раније чланом 22. ЗОСП.

настају међусобна права и обавезе уговорних страна. Разлучни повериоци вероватност својих необезбеђених потраживања и право на учешће у скупштини поверилаца доказују достављањем процене вредности имовине која је предмет различног права. Ово је такође разлика у односу на досадашње решење по којем је процену основа и висину потраживања за потребе гласања на првом поверилачком рочишту вршио стечајни судија. С обзиром на то да је вршење процене поверено професионалним и стручним лицима – проценитељима, много је већа вероватноћа да је процена усклађена са стварном вредношћу те имовине. Скупштина поверилаца одлучује већином гласова присутних поверилаца. Задржан је принцип гласања сразмерно висини потраживања, односно висини потраживања за која су стечајни повериоци поднели пријаву потраживања до дана одржавања скупштине. Изузетак је, и у једном и у другом случају, гласање којим се одлучује да се стечајни поступак одмах настави банкротством стечајног дужника и о разрешењу и истовременом именовану новог стечајног управника на првој седници скупштине поверилаца. Осим тога, повериоцима чија су потраживања оспорена у целости и који нису обавестили стечајног управника престаје својство повериоца, а тиме и чланство у скупштини поверилаца. Ово се, уз редован поступак и начин утврђивања и оспоравања потраживања, може сматрати допунском мером за утврђивање својства повериоца и чланства у скупштини поверилаца. Наведене измене и допуне допринеле су решавању овог проблема, али он није у целости отклоњен.

Стечајни судија, решењем о отварању стечајног поступка заказује прво поверилачко рочиште, којим сазива и седницу скупштине поверилаца. Прво поверилачко рочиште одржава се најкасније 40 дана од дана отварања стечајног поступка, а како се скупштина поверилаца формира на том рочишту, значи да је и рок за формирање скупштине поверилаца исти. Прву седницу скупштине поверилаца заказује стечајни управник или стечајни повериоци чија су укупна потраживања већа од 20% од укупног износа свих стечајних поверилаца. Оваквим законским одређењем стечајни повериоци постају заинтересованији за стечајни поступак, а и ниво сарадње између органа стечајног поступка се диже на виши ниво. Касније заказивање, вођење, обавештавање о одржавању скупштине поверилаца и њеном дневном реду поверава се предсенику скупштине поверилаца, чији се избор врши на првој седници скупштине

поверилаца. Председник скупштине заказује скупштину поверилаца на предлог стечајних поверилаца, а уколико то председник не учини у року од пет дана од дана добијања предлога, стечајни повериоци чија укупна потраживања прелазе 20% од укупног износа потраживања свих стечајних поверилаца могу да закажу скупштину поверилаца и предложе дневни ред.

О одржавању скупштине поверилаца и њеном дневном реду стечајни повериоци се обавештавају истицањем обавештења на огласној и електронској табли суда. Објављивање огласа се мора извршити још и у најмање два високотиражна дневна листа који се дистрибуирају на целој територији Републике Србије. Скупштина поверилаца може донети одлуку и о другачијем начину обавештавања, али најважније је да сви потенцијални повериоци буду благовремено обавештени, те да им се на тај начин омогућава активно укључивање и учешће у стечајном поступку.

Навели смо да су у складу са нашим Законом о стечају скупштина и одбор поверилаца обавезни органи стечајног поступка, што у стручној јавности изазива доста примедби, с обзиром на то да и у свету и међународној пракси постоје различита решења. Примедбе се упућују и због тога што у америчком стечајном праву, на којем се у великом делу заснива наш Закон о стечају, али и у једном делу западноевропских земаља скупштина и одбор поверилаца нису обавезни органи стечајног поступка. Права поверилаца у тим правним системима се на апсолутно адекватан начин штите другим законима. Међутим, у многим стечајним системима других држава, а и у нашем предратном стечајном праву решење по којем скупштина и одбор поверилаца имају веома важну улогу у стечајном поступку определило је нашег законодавца да скупштина и одбор поверилаца буду обавезни органи стечајног поступка и да се на тај начин омогући заштита права поверилаца у стечајном поступку.

Скупштина поверилаца расправља и одлучује о најважнијим питањима који су од интереса за повериоце и који се односе на ток стечајног поступка. Једно од основних и најважнијих питања стечајног поступка јесте питање правца вођења стечајног поступка. Скупштина поверилаца одлучује да ли ће се стечај водити у правцу реорганизације стечајног дужника према усвојеном плану реорганизације или ће се стечај водити у правцу банкрутства стечајног дужника и доношења решења о

банкротству. Скупштина ову одлуку доноси обичном већином и сматра се донетом ако се за такву одлуку стечајни повериоци за чија потраживања се учини вероватним да износе више од 50% укупних потраживања стечајних поверилаца.

Једно од основних начела стечајног поступка је начело ефикасности и економичности спровођења стечајног поступка па је у циљу остваривања ових начела предвиђено да скупштина бира и опозива председника скупштине поверилаца који заказује и води седнице скупштине. Скупштину, у правилу, чини велики број стечајних поверилаца па би сазивање свих стечајних поверилаца успоравало и чинило неефикасним стечајни поступак. Због тога скупштина врши избор или опозив одбора поверилаца који, у заступању интереса стечајних поверилаца током читавог стечајног поступка, има веома важну улогу.

Скупштина нема обавезу доношења формалноправних одлука али има важну улогу у успостављању међусобне комуникације поверилаца и праћењу и надзору над радом стечајног управника. Из тог разлога скупштина разматра извештаје стечајног управника о току стечајног поступка и о стању стечајне масе, као и извештаје одбора поверилаца.

Скупштина поверилаца врши и све друге послове који су јој стављени у надлежност Законом о стечају.

4.3.4 Одбор поверилаца

Одбор поверилаца је обавезан орган стечајног поступка. У свим правним системим није тако, овај орган је факултативног карактера, а тако је било и у нашем претходном систему. Доношењем Закона о стечајном поступку, као и Закону о стечају одбор поверилаца и код нас постаје обавезан орган стечајног поступка. Њега бира скупштина поверилаца на првом поверилачком рочишту. Скупштина поверилаца одређује број чланова, с тим да ју је Закон ограничио да тај број не може да буде већи од девет чланова и да увек мора бити непаран. Висина потраживања стечајног повериоца није ограничавајући чинилац за избор стечајних поверилаца који могу бити чланови одбора поверилаца, тако да сви стечајни повериоци могу бити чланови одбора поверилаца. Стечајни повериоци имају право да предложи себе али и другог стечајног повериоца за члана одбора поверилаца. За разлику од Закона о стечајном

поступку, према чијим одредбама запослени код стечајног дужника нису могли бити бирани у одбор поверилаца, по Закону о стечају повериоци који су истовремено запослени или бивши запослени код стечајног дужника могу имати једног члана одбора поверилаца. Једног члана одбора поверилаца могу да имају повериоци који нису лица повезана са стечајним дужником у смислу Закона о стечају, али су међусобно повезана у смислу Закона о привредним друштвима. Чланови одбора поверилаца не могу да буду повериоци који су са стечајним дужником повезани у смислу Закона о стечају, осим лица која се у оквиру своје редовне делатности баве давањем кредита. Одбор поверилаца има улогу заштите интереса свих поверилаца из којег разлога је Законом омогућено и повериоцима који су запослени или бивши запослени код стечајног дужника да имају свога представника у одбору поверилаца, међутим Закон је њихов број представника ограничио на једног представника. Ово ограничење уведено је због тога што ова категорија поверилаца има субјективан став према разлозима који су довели до стечаја стечајног дужника, али и ради очувања свог радног статуса. Оваквим решењем остварује се циљ стечајног поступка сразмерног намирења свих стечајних поверилаца.

Одбор поверилаца има свог председника, којег бирају чланови одбора поверилаца. Чланове одбора поверилаца, уколико не испуњавају своје законом прописане обавезе разрешава скупштина поверилаца, а може их из истог разлога разрешити и стечајни судија. Разрешење члана одбора поверилаца мора бити узроковано неизвршењем његових обавеза које су прописане законом. Због тога се пре разрешења члану одбора поверилаца мора пружити могућност да докаже да разлози за његово разрешење нису ваљани и да није поступао мимо законом утврђених норми.

Чланство у одбору поверилаца престаје и повериоцу чије је потраживање стечајни управник оспорио у целисти или делу који представља најмање две трећине пријављених потраживања, али у овом случају морају бити испуњена два услова, први: да члан одбора поверилаца није, у законом предвиђеном року, покренуо парницу пред надлежним судом и други: да није о покренутој парници за утврђивање оспорених потраживања обавестио стечајног управника. Чланство у одбору поверилаца повериоцу свакако престаје ако је парница за утврђивање оспорених потраживања правоснажно окончана у корист стечајног дужника. Поверилац губи својство члана одбора

поверилаца и ако је пропустио да покрене парницу за утврђивање основаности потраживања.

Одбор поверилаца може да кооптира новог члана одбора поверилаца у случајевима: ако га је стечајни судија или скупштина поверилаца разрешила дужности члана одбора поверилаца, ако је сам члан одбора поверилаца поднео оставку на чланство у одбору поверилаца или ако је члан одбора поверилаца стекао статус лица које је повезано са стечајним дужником у смислу Закона о стечају, а да се при том то лице, у оквиру своје редовне деланости, не бави давањем кредита. Мандат кооптираном члану одбора поверилаца траје до првог наредног заседања скупштине поверилаца на којој ће се изабрати нови члан тог одбора. Нема сметњи да скупштина поверилаца изабере и кооптираног члана, али није то у обавези и може изабрати новог члана одбора поверилаца.

С обзиром да је одбор поверилаца обавезан орган стечајног поступка, ако се на првом поверилачком рочишту не формира одбор поверилаца Законом је одређено ко врши функцију органа одбора поверилаца до његовог редовног избора. Према Закону то је пет поверилаца чија су необезбеђена појединачна потраживања највећа према прегледу потраживања формираном за потребе гласања на првом поверилачком рочишту. Лица која су повезана са стечајним дужником у смислу Закона о стечају не могу бити чланови на овај начин формираног одбора поверилаца. Међутим, овај одбор поверилаца само је привремени орган и он може деловати и обављати функцију само до избора сталних чланова одбора поверилаца, које бира скупштина поверилаца на својој првој наредној седници.

Председник одбора поверилаца према својој слободној процени о потреби заказивања заказује седнице поверилаца, одређује дневни ред и руководи радом одбора поверилаца. Председник ипак нема апсолутну слободу у заказивању седница одбора поверилаца, па је дужан да седницу закаже када то од њега затражи више од половине чланова одбора поверилаца. Ако председник и поред таквог захтева чланова одбора поверилаца седницу одбора не закаже у року од 15 дана од дана када је добио захтев, предлагачи могу одредити дан одржавања седнице и предложити дневни ред, односно теме и питања о којима ће се расправати на тој седници.

Одбор поверилаца своје одлуке доноси већином гласова од укупног броја чланова, а да при томе висина потраживања појединих поверилаца не утиче на доношење одлуке. Иако је Законом прописано да је број чланова одбора поверилаца увек непаран, изузетно се може десити, ако неки од чланова нису присутни или се уздрже од гласања, да постоји једнак број гласова. У том случају одлучујући глас је глас председника одбора поверилаца. На овај начин обезбеђује се ефикасност у раду и избегава се блокада рада одбора поверилаца. Из истог разлога седници одбора поверилаца може присуствовати и учествовати у доношењу одлука заступник члана одбора поверилаца, на основу посебног пуномоћја, које се даје у складу са одредбама Закона о облигацијама.

На захтев и по позиву одбора поверилаца седницама одбора може присуствовати стечајни управник који на тим седницама нема право гласа. За разлику од стечајног управника, седницама одбора поверилаца не може ни присуствовати стечајни судија, да би се у потпуности обезбедила његова улога независног судског органа који у поступку стечаја доноси веома важне одлуке.

Одредбом Закона о стечају којом су прописана овлашћења и надлежности у раду одбора прописана су само нека од најзначајнијих послова које одбор поверилаца обавља.²²⁸ Низом одредби Закона о стечају прописана су овлашћења и делокруг рада одбора поверилаца.²²⁹ Иначе, послови и овлашћења одбора поверилаца могу се поделити у неколико група овлашћења. То су: давање одређених мишљења, давање сагласности за предузимање одређених радњи, вршење надзора над радом стечајног управника и извештавање скупштине о раду одбора.²³⁰ Навешћемо само нека најважнија овлашћења и права из делокруга рада одбора поверилаца. Одбор поверилаца даје мишљење стечајном управнику о начину уновчења имовине ако се продаја не врши јавним надметањем и о настављању започетих послова стечајног дужника. Даје сагласност на завршни рачун стечајног дужника. На захтев скупштине поверилаца извештава скупштину поверилаца о свом раду и оствареним резултатима. Одређен вид

---

²²⁸ Делокруг и права одбора поверилаца регулисана су члановима 40. и 41. ЗОС

²²⁹ Послови и овлашћења одбора поверилаца прописана су одредбама члана 28.став1, члана 32.став 3.и 4, члана 105.став3, члана 131.став 1.тачка 3, члана 132.став9, члана 135.став 1, члана 140.став 1, члана 162.став 3.

²³⁰ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016.,стр. 143.

и начин контроле рада стечајног управника врши разматрањем извештаја стечајног управника о току стечајног поступка и о стању стечајне масе.

Контролу рада стечајног управника одбор поверилаца има нарочито могућношћу поднођења писмених примедби стечајном судији на рад стечајног управника, подношењем жалбе на решења стечајног судије, увидом у записнике и налазе вештака, давањем мишљења о признавању оправданих мањкова утврђених приликом инвентарисања, предлагањем разрешења постојећег управника и предлагања именована новог и изјашњавањем о висини коначне награде стечајном управнику.

Сваки члан одбора поверилаца може извршити контролу рада стечајног управника ангажовањем једног или више стручних лица који ће извршити анализу пословања стечајног дужника, како пре тако и током стечајног поступка као и анализу рада стечајног управника. Ангажовање стручних лица члан одбора поверилаца врши о свом трошку, а извештај о контроли доставља осталим члановима одбора поверилаца, стечајном судији, стечајном управнику и Агенцији за лиценцирање стечајних управника. Да је рад ангажованих стручних лица веома важан говори и чињеница да је законом прописано да је стечајни управник дужан, без одлагања, да тим лицима омогући потпуни увид у пословне књиге, рачуноводствене исправе и сву другу релевантну документацију стечајног дужника. На овај начин обезбеђују се одговарајући докази о пропустима у раду стечајног управника, због којих је и одбор поверилаца овлашћен да предложи његово разрешење. О значају извршене анализе стручних лица и контроли стечајног управника од стране одбора поверилаца указује и законска одредба према којој се писмене примедбе на рад стечајног управника подnose у рок од пет дана од дана сазнања за појединачну радњу и обавеза стечајног судије да у року такође од пет дана одлучи по тој примедби.

Скупштина поверилаца врши контролу рада чланова одбора поверилаца на основу извештаја које је одбор поверилаца дужан достављати скупштини поверилаца о току стечајног поступка и о стању стечајне масе. На основу ових извештаја скупштина поверилаца анализира и оцењује рад сваког члана одбора поверилаца и ако га оцени као незадовољавајући, разрешава га дужности члана одбора поверилаца.

Рад чланова одбора поверилаца додатно је ојачан прописивањем њихове личне одговорности осталим повериоцима за штету која је проузрокована њиховим радом. Основ њихове одговорности је појачана кривица, намера или крајња непажња, па се постојање одговорности мора посебно доказивати у сваком конкретном случају.

Иако је опште правило да сваки поверилац сноси своје трошкове у стечајном поступку, председник и чланови одбора поверилаца имају право на накнаду стварних и нужних трошкова. На њихов образложен захтев, стечајни судија утврђује да ли се стварно ради о нужним и стварним трошковима и он одлучује о висини и накнади тражених трошкова. Ови трошкови се сматрају трошковима стечајног поступка и имају право приоритетног намирења из стечајне масе пре свих осталих потраживања и обавеза стечајне масе.

IV ПРИВРЕДНА ДРУШТВА

1. Основне одредбе

Доношењем Закона о предузећима из 1988. године почиње наша савремена фаза развоја привредног права а касније и низа савезних системских закона из области привреде. Са почетком примене овог закона одпочео је процес напуштања тзв. договорне економије.²³¹ Закон о предузећима престао је да важи доношењем Закона о привредним друштвима из 2004.године,²³² којим се регулисању пословања привредних друштава приступило на нов начин и којим се наш законодавни систем покушао приближити законодавству западноевропских земаља. Данас је правни положај привредних друштава регулисан Законом о привредним друштвима из 2011.године,²³³ а закон је од посебног је значаја за стварање повољног пословног окружења и пословање привредних друштава. Овај закон донесен је да би се отклонили проблеми који су се јављали у примени ранијег закона и на прецизнији начин регулисали поједини институти, да би се закон ускладио са законодавством Европске уније и решили проблеми транзиције, да би се овај закон ускладио са Законом о тржишту капитала, да би се акционарска друштва разликовала од осталих облика организовања и њиме је уведен једнодомни и дводомни систем управљања. Овај закон од његовог доношења мењан је неколико пута, а посебно ћемо указати на измене и допуне из 2018.године.

Овим изменама у наш правни систем унете су правне тековине корпоративног права Европске уније са којима наши прописи из ове области нису у целости били усаглашени. Поред тога изменама и допунама закона претходила је анализа примене дотадашњих законских решења, уважени су коментари, сугестије и предлози привредних субјеката за квалитетнија решења и отклањање решења из постојећег закона која су кочила ефикаснију примену закона. Изменама и допунама уређено је прекогранично спајање и припајање друштв капитала основаних у Републици Србији са друштвима капитала из других држава чланица Европске уније, а уређен је и правни

---

²³¹ Бејатовић Милорад, Привредно право - Нови Сад, Правни факултет за привреду и правосуђе: Привредна академија, 2009. стр. 19.

²³² Овај закон објављен је у Службеном гласнику РС, број 125/04.

²³³ Закон о привредним друштвима (ЗОПД) објављен је у Службеном гласнику РС број: 36/2011, 99/2011, 83/2014-др.закон, 5/2015 и 44/2018.

положај Европског акционарског друштва и Европске економске интересне групације, с тим да ће се ове одредбе примењивати од 1. јануара 2022. године.

Изменама и допунама уређена је обавеза друштва у случају закључивања правних послова, односно предузимања правних радњи у којима постоји лични интерес чланова друштва који имају значајно учешће у основном капиталу друштва, односно који имају контролни утицај на пословање другог лица, као и за лица која врше функцију заступања и надзорну функцију у органима друштва, прокуристе и ликвидационе управнике. Побољшана је заштита права мањинских акционара, а члановима друштва са ограниченом одговорношћу који поседују или заступају 10% удела друштва омогућено је да могу сазвати седницу друштва. Одредбе којима се уређује право на дивиденду су допуњене на начин да се повећава ефикасност у наплати дивиденди. При утврђивању тржишне вредности акција додатно се појачава и поштрава значај критеријума ликвидности акција. Уведене су значајне новине и измене у одредбама о стицању и располагању имовином велике вредности. У поступку принудне ликвидације измењене су одредбе о разлозима за покретање поступка, покретању поступка принудне ликвидације, а уведе се и нове одредбе којима се уређује статус друштва у поступку принудне ликвидације, као и окончање поступка принудне ликвидације.²³⁴

Закон о привредним друштвима може се поделити на три дела, од којих се у први део Закона односи на основне одредбе и одредбе које су заједничке и односе се на све врсте привредних друштава, у другом делу разрађују се појединачно све врсте друштава, док се у трећем делу Закона регулише стицање и располагање имовином велике вредности, посебна права несагласних акционара, промене правне форме, статусне промене, принудни откуп акција и право на продају акција, ликвидација друштва, повезивање привредних друштава, огранак привредног друштва и представништво страног привредног друштва, пословна удружења и казнене одредбе. У овом делу изменама и допунама из 2018. године, како смо већ напред навели уведене су нове одредбе Закона које се односе на европско друштво и европску економску интересну групацију.

---

²³⁴ Извор: образложење Закона, сајт Народне скупштине Републике Србије (www.parliament.gov.rs).

Привредно друштво је правно лице које обавља делатност у циљу стицања добити, а својство правног лица стиче се регистрацијом у Регистру привредних субјеката. Основне карактеристике привредног друштва су, дакле: да има самосталан правни субјективитет, да делатност обавља у циљу стицања добити, а регистрација друштва и предузетника, као и регистрација подака и докумената прописаних Законом о привредним друштвима обавља се у складу са Законом о поступку регистрације у Агенцији за привреде регистре.²³⁵ За могућност обављања делатности више није потребно набрајати у оснивачком акту све делатности којима се друштво бави, довољно је само регистровати претежну делатност, а друштво може обављати и све друге делатности које нису законом забрањене. Регистрација привредног друштва или обављање одређене делатности може бити условљено сагласношћу или издавањем претходног одобрења у складу са посебним законом. Одлуку о промени претежне делатности доноси скупштина друштва, ортаци односно комплементари. Подаци и документи који се региструју истовремено се објављују са доношењем решења којим се пријава усваја, а правно дејство према трећим лицима производи наредног дана од дана објављивања, а трећа лица која се поуздају у истинитост регистрованих подата не могу сносити штетне правне последице из нетачно регистрованих података. Законом о привредним друштвима одређена је месна надлежност према седишту привредног друштва, односно према месту пословања огранка страног правног лица, а стварна надлежност одређује се према Закону о уређењу судова.²³⁶ Правне форме друштва и чланови друштва, односно лица која оснивају друштво или му накнадно приступају су: 1) ортачко друштво – ортаци, 2) командитно друштво – комплементари и командитори, 3) друштво са ограниченом одговорношћу – чланови друштва с ограниченом одговорношћу и 4) акционарско друштво – акционари. Чланови друштва могу бити физичко и правно лице, а региструју се у складу са Законом о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре, осим акционара који се, према изменама Закона о привредним друштвима из 2018.године, региструју у складу са Законом о тржишту

---

²³⁵ Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре објављен је у Сл.гласнику РС, број 99/2011 и 83/2014.

²³⁶ Закон о уређењу судова објављен је у Сл. гласнику РС, број 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011- др. закон, 78/2011- др. закон, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 - др. закон, 13/2016, 108/2016 и 113/2017.

капитала.²³⁷ Изменама Закона одређени су и подаци о лицима за које по Закону постоји обавеза регистрације и који се региструју. То су: за домаће физичко лице – лично име и јединствени матични број грађана, за странца – лично име, број пасоша и држава издавања, за домаће правно лице – пословно име, адреса седишта и матични број и за страном правно лице – пословно име, адреса седишта, број под којим се то правно лице води у матичном регистру и држава у којој је то лице регистровано. Привредно друштво се може основати на одређено или неодређено време, с тим да се сматра да је друштво основано на неодређено време ако основачким актом, односно статутом није другачије одређено.

Конститутивни акт друштва је оснивачки акт, који ако друштво оснива једно лице има форму одлуке, а ако друштво оснива више лица уговор о оснивању. Потписи лица на оснивачком акту се оверавају. Новина је да оснивачки акт може бити електронски документ који се потписује електронским потписом, који се такође оверава и региструје у електронском облику. У свим облицима правних форми привредних друштава, осим акционарског друштва, оснивачким актом се уређује управљање и друга питања важна за рад и функционисање друштва, док акционарско друштво поред оснивачког акта има и статут којим се уређују та најважнија питања друштва. Оснивачки акт привредног друштва мења се одлуком чланова друштва, односно одлуком скупштине, осим оснивачког акта акционарског друштва који се не мења, али се код акционарског друштва одлуком скупштине може мењати статут друштва. Разлози за поништење оснивачког акта таксативно су набројани у Закону и по другом основу оснивачки акт се не може огласити ништавим. Оснивачки акт је ништав ако нема Законом прописану форму, ако је делатност друштва која се наводи у оснивачком акту супротна принудним прописима или јавном поретку, ако не садржи одредбе о пословном имену друштва, улозима чланова, износу оснивачког капитала или претежној делатности друштва и ако су сви потписници, у тренутку закључења уговора били правно или пословно неспособни. Ништавост оснивачког акта нема дејство на правне послове друштва са савесним трећим лицима, а његову ништавост утврђује надлежни суд. Питања од значаја за међусобне односе чланова друштва у вези са друштвом регулишу се уговором са једним или више чланова истог друштва, који

---

²³⁷ Закон о тржишту капитала објављен је у Сл.гласнику РС, број 31/2011, 112/2015 и 108/2016.

мора бити закључен у писаној форми. Законом се више не наводе питања која се могу регулисати овим уговором, већ се користи један општи термин – питања од значаја за њихове међусобне односе. Ако је оснивачким актом или статутом друштва предвиђено, друштво може члановима извршити повраћај трошкова у вези са оснивањем друштва, у ком случају се такође, оснивачким актом или статутом мора одредити или проценити износ тих трошкова.

За обавезе друштва, чланови сваке правне форме друштва, одговарају у складу са законом прописаном одговорношћу за сваку врсту правне форме, а чланови друштва који злоупотребе правило о ограниченој одговорности одговарају за обавезе друштва, а нарочито ако употреби друштво за постизање циља који му је иначе забрањен, ако користи имовину друштва или њоме располаже као да је његова лична имовина, ако користи друштво или његову имовину у циљу оштећења поверилаца друштва и ако смањи имовину друштва ради стицања користи за себе или трећа лица иако је знало или морало знати да друштво неће моћи да извршава своје обавезе.

Оснивачким актом, статутом или одлуком скупштине, односно одлуком ортака и комплементара одређује се место на територији Републике Србије из којег се управља пословањем друштва и такво место означава се као седиште друштва. Ако оснивачким актом или статутом није другачије одређено седиште се може мењати, а одлуку о промени седишта доноси скупштина, а адреса седишта друштва се региструје у складу са Законом о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре. Трећа лица могу против друштва засновати надлежност суда и према месту из којег друштво трајно обавља своју делатност иако је то место различито од седишта друштва.

Достављање се, у правилу, врши на адресу седишта друштва, а друштво може имати и регистровану посебну адресу за пријем пошиљки на територији Републике Србије, у којем случају се достављање врши на ту адресу уместо на адресу седишта друштва. У пословању друштва, достава писмена путем препоручене пошиљке која буде безуспешно покушана на адресу за пријем поште или на адресу седишта друштва, када нема регистроване адресе за пријем поште, сматраће се да је та пошиљка успешно достављена истеком рока од осам дана од дана другог слања, али ако је између та два слања протекло најмање 15 дана. Достављање писмена у судском, управном, пореском

и другим поступцима врши се у складу са посебним законом. Новина у пословању друштва је законска обавеза друштва да има адресу за пријем електронске пошта, а уредност достављања електронских докумената друштву одређује се у складу са законом који уређује електронски документ.

У складу са законом о регистрацији привредно друштво учествује у правном промету и послује под пословним именом, које обавезно садржи назив, правну форму и место у коме је седиште друштва. По називу се привредно друштво разликује од других привредних друштава и оно је карактеристични део пословног имена. Правна форма у пословном имену може да се означава и скраћеницом према следећем: „ортакко друштво“ са „о.д.“ или „од“; „командитно друштво“ са „к.д.“ или „кд“; „друштво са ограниченом одговорношћу“ са „д.о.о.“ или „доо“; „акционарско друштво са „а.д.“ или „ад“. Пословно име садржи и друге елементе ако је то законом прописано, а може да садржи и опис предмета пословања. Одлуку о пословном имену доноси скупштина, ортаци, односно комплементари. Ако је привредно друштво у поступку принудне ликвидације уз пословно име додаје се ознака „у принудној ликвидацији“.

У пословању привредно друштво може да користи скраћено пословно име које садржи све елементе и региструје се под истим условима као пословно име. Када пословно име садржи опис пословања и састоји се од више речи, скраћено пословно име може да садржи акрониме речи из назива и описа предмета, али акроними не смеју бити истоветни називу или изазивати заблуду о идентитету са другим привредним друштвом.

Пословно име привредног друштва је на српском језику, на ћириличном или латиничном писму, а само изузетно може бити на страном језику или може да садржи поједине поједине стране речи или карактере. Друштво може користити превод пословног имена или превод скраћеог пословног имена на језику националне мањине или страном језику, при чему се назив не преводи.

У пословној комуникацији и документима друштва, друштво није обавезно да употребљава печат, а та обавеза се не може увести ни посебним прописом. Осим као последица статусне промене назив друштва се не може преносити на друго друштво, а ако правно лице члан привредног друштва чији је назив садржан у називу друштва

престане да буде члан тог друштва, назив тог друштва може да се настави користити само уз сагласност тог лица. Пословно име привредног друштва не може бити такво да вређа јавни морал и изазива заблуду у погледу правне форме или претежне делатности друштва, а назив друштва не сме бити истоветан називу другог друштва и мора се разликовати од назива другог друштва. Пословно име може да садржи реч „Србија“, реч која представља назив територијалне јединице или аутономне покрајине Републике Србије, речи које асоцирају на те речи, или међународно признату трословну ознаку Републике Србије „СРБ“, као и назив стране државе или међународне организације само уз сагласност надлежних државних органа или међународне организације. Такође, пословно име привредног друштва може да садржи лично име физичког лица само уз његову сагласност, а ако је то лице умрло уз сагласност његових законских наследника.

Законски заступници друштва су лица која су Законом о привредним друштвима као таква одређена за сваки поједини облик друштва, а могу бити физичко лице или друштво регистровано у Републици Србији. Друштво мор имати најмање једног законског заступника који је физичко лице. Поред законских заступника, заступници друштва могу бити и лица која су актом или одлуком надлежног органа друштва овлашћена да заступају друштво. И законски и остали заступници региструју се у складу са законом о регистрацији, а дужни су да поступају у складу са ограничењима својих овлашћења која су утврђена актима друштва или одлукама надлежних органа друштва.

Пуномоћници по запослењу су запослени у друштву који раде на пословима чије обављање у редовном пословању укључује и закључење или испуњење одређених уговора или предузимања других правних радњи, без посебног пуномоћја.

Прокура је пуномоћје које друштво или огранак друштва овлашћује прокуристу, који може бити једно или више физичких лица, да у његово име и за његов рачун закључују правне послове и предузимају друге правне радње. Прокура је непреносива, што значи да прокуриста не може дати пуномоћје за заступање другом лицу. Ако оснивачким актом или статутом није одређено другачије прокуру својом одлуком издају сви ортаци, сви комплементари, директор, одбор директора или извршни директор. Прокура се може ограничити, али према трећим лицима дејства имају само

ограничења прописана законом, а друштво има право да у свако доба може опозвати прокуру и тог права се не може одрећи, нити се то право на било који начин може условити или ограничити.

С обзиром на законом прописану одговорност предузетник прокуру издаје лично и овлашћење за издавање прокуре не може пренети на друго лице.

За штету која се друштву нанесе због прекорачења граница својих овлашћења одговарају заступник друштва, пуномоћник по запослењу и прокурита.

Због дотадашњих нејасноћа око појмова имовине друштва, нето имовине и основног капитала Закон о привредним друштвима је децидно те појмове одредио и разграничио. Имовину друштва чине ствари и права у власништву друштва, односно материјална и нематеријална средства у власништву друштва и друга права друштва као што су некретнине, опрема, постројења, потраживања, залихе, готовина, нематеријална улагања, дугорочни и краткорочни финансијски пласмани.²³⁸ Нето имовина или капитал друштва представља разлику између имовине друштва и обавеза друштва. Основни или регистровани капитал представља новчану вредност уписаних улога чланова друштва која је регистрована у Агенцији за привредне регистре.

Улози у друштво могу да буду новчани и неновчани. Када се улог врши у страног валути динарска противвредност улога обрачунава се по средњем курсу Народне банке на дан уплате. Неновчани улози могу бити у стварима и правима, осим код ортакког и командинтног друштва, где улози могу бити у раду и услугама. Улози, новчани и неновчани или у страног валути морају бити изражени у динарима.

Новчани и неновчани улог приликом оснивања друштва или повећања основног капитала мора се уплатити или унети у року одређеном у оснивачком акту, односно одлуци о повећању капитала. Ако је због пропуштања или кашњења извршења обавезе уплате или уноса капитала лица која су ту обавезу преузели на себе друштво претрпило штету, та лица су дужна ту штету надокнадити. Лица која су се обавезала на уплату или унос одређеног улога друштво не може ослободити те обавезе осим у поступку смањења капитала друштва са ограниченом одговорношћу или акционарског друштва

---

²³⁸ Љиљана Петровић, Новине у законској регулативи привредних друштава у односу на претходна решења, Глосаријум, Зборник радова, Београд 2012, стр.12.

применом одредби о заштити поверилаца. У изузетним случајевима, уз сагласност лица која су се обавезала на уплату или унос одређеног улога, та њихова обавеза може се заменити другом, Законом одређеном обавезом, уз доношење једногласне одлуке од стране ортака или комплементара, или двотрећинске већине гласова свих чланова друштва са ограниченом одговорношћу, односно трочетвртинске већине гласова присутних акционара акционарског друштва.

По уплати односно уносу улога лица која су ту обавезу преузели стичу удео у друштву, а уплаћени улози, односно унети улози постају имовина друштва. Ако члан друштва не уплати односно унесе одређени улог у друштво, ни у накнадно му остављеном року и упозорењу на последице пропуштања извршења своје обавезе, друштво може донети одлуку о искључењу тог члана из друштва, односно у случају акционарског друштва одлуку о повлачењу и поништају без накнаде акција тог акционара које нису уплаћене, односно за које није унет неновчани део у друштво. Јавно акционарно друштво је по Закону обавезно да донесе такву обавезу.

Вредност неновчаног улога утврђује се од стране јединог члана друштва или споразумно од стране свих чланова друштва или путем процене. У јавним акционарским друштвима вредност неновчаног улога утврђује се искључиво путем процене. Начин избора проценитеља и садржај процене вредности прописани су Законом, а процену неновчаног улога може вршити овлашћени судски вештак, ревизор или друго стручно лице које је од стране надлежног државног органа Републике Србије овлашћено да врши процене вредности одређених ствари или права.

Члановима друштва не може се извршити повраћај уплаћених, односно унетих улога, нити им се може платити камата на оно што су уложили у друштво.

Лица која према одребама Закона о привредним друштвима имају посебне дужности су: ортаци и комплементари, чланови друштва, односно акционари који поседују значајно учешће у основном капиталу друштва или су контролни чланови друштва, односно контролни акционари у друштву са ограниченом одговорношћу, односно акционарском друштву, директори, чланови надзорног одбора, заступници и прокуристи и ликвидациони управник. Поред наведених лица посебне дужности према друштву могу имати и друга лица у складу са оснивачким актом односно статутом

друштва. Законом су наведена и лица која се сматрају повезаним лицем и у односу на физичко и у односу на правно лице.²³⁹

Директори, чланови надзорног одбора, заступници и прокуристи као и ликвидациони управник дужни су да своје послове које у друштву обављају извршавају савесно и да поступају са пажњом доброг привредника и у разумном уверењу да делују у најбољем интересу друшта. Ако наведена лица поседују одређена специфична знања, вештине и искуства приликом оцене степена пажње узмеће су обзир то њихово знање, вештине и искуство. У обављању својих послова могу се поуздати и своје поступање заснивати на информацијама и мишљењима лица стручних за одговарајућу област, ако верују да су та лица у конкретном случају поступала савесно. Ако ова лица поступају савесно и са дужном пажњом нису одговорна за штету која из таквог поступања настане за друштво, у супротном друштво може против њих поднети тужбу за накнаду штете.

Лица која имају посебне дужности према друштву дужна су да надлежним органима друштва пријаве постојање личног интереса у правном послу који друштво закључује, односно правној радњи коју друштво подузима. Законом је прописано када и у којим правним радњама или правним пословима се сматра да постоји лични интерес ових лица.²⁴⁰ Закључивање правног посла, односно предузимање правне радње у којима код лица која имају посебне дужности према друштву постоји лични интерес може се одобрити доношењем одлуке уз одговарајућу прописану већину, као и из успуење законом прописаних услова.²⁴¹ Друштво може поднети тужбу за поништење правног посла, односно радње и накнаду штете од лица која имају посебне дужности према друштву ако она нису прибавила одговарајуће одобрење, односно ако друштву нису биле представљене све чињенице од значаја за доношење такве одлуке. Ако се у поступку по тужби друштва утврди да је правни посао односно правна радња била у интересу друштва или ако није постојао лични интерес у закључивању правног посла

---

²³⁹ Одредбом члана 62. Закона о привредним друштвима наведена су лица која се сматрају повезаним лицима у смислу овог закона.

²⁴⁰ Чланом 65. став 3. Закона о привредним друштвима прописано је када се сматра да постоји лични интерес лица која имају посебне дужности према друштву

²⁴¹ Чланом 66. прописана је одговарајућа већина и услови за одобрење правног посла или радње у случају постојања личног интереса.

према трећем лицу, сматраће се да није дошло до повреде правила о одобравању послова у којима постоји лични интерес.

Лица која имају посебне дужности према друштву, имају дужност избегавања интереса те из тог разлога не могу користити имовину друштва, користити информације, које иначе нису јавно доступне, злоупотребити свој положај у друштву и користити могућности за закључење послова које се укажу друштву. Све наведене радње могу користити уз претходно прибављено одобрење надлежног органа друштва. Против наведених лица, ако повреде дужности избегавања интереса, друштво може поднети тужбу којом тражи накнаду штете и пренос на друштво користи коју је то лице остварило као последицу те повреде дужности.

Лица која имају посебне дужности према друштву дужна су да чувају пословну тајну друштва све док су у том својству и две године након престанка тог својства, а у случају повреде чувања пословне тајне друштво против њих може поднети тужбу ради накнаде штете, али и искључења тог лица као члана друштва.

Лица која имају посебне дужности према друштву имају дужност поштовања забране конкуренције па у том смислу не могу имати исто својство у конкурентском друштву, не могу бити предузетник који има исти или сличан предмет пословања, не могу бити запослени, или на други начин ангажовани у конкурентском друштву и не могу бити члан или оснивач у другом правном лицу које има исти или сличан предмет пословања. Због кршења правила о забрани конкуренције друштво против њих може поднети тужбу за накнаду штете, пренос користи на друштво и искључење тог лица као члана друштва.

Индивидуалном тужбом члан друштва може поднети тужбу за накнаду штете против лица која имају посебне дужности према друштву, а један или више чланова друштва може, под условима прописаним законом,²⁴² поднети деривативну тужбу у року од шест месеци од дана сазнања за учињену повреду, а најкасније у року од пет година од дана учињене повреде.

---

²⁴² Услови за подношење деривативне тужбе прописани су чланом 79. Закона о привредним друштвима

Под условима прописаним законом члан друштва има право на приступ актима и документима друштва, што остварује писаним захтевом који мора садржи Законом прописане податке. За сваку поједину правну форму друштва законом су прописани услови под којима друштво има право да ускрати приступ свим или неким од тражених података. Члан друштва који оствари право на приступ актима или документима друштва мора их користити у складу са поднетим захтевом и не може их саопштавати трећим лицима нити објављивати на начин да тиме може бити нанета штета друштву.

2. Предузетник

Одредбе Закона о стечају о покретању и спровођењу стечаја не примењују се на предузетнике, а према одредбама Закона о привредним друштвима регулисан је правни положај предузетника, јер се овим Законом, осим привредних друштава, уређује и правни положај других облика организовања. Предузетници су привредни субјекти који су активни учесници привредног живота и пословања, региструју се код Агенције за привредне регистре у складу са Законом о поступку регистрације, такође обављају делатност у циљу остваривања прихода, нису привредна друштва и нису правно лице, већ су то пословно способна физичка лица. Предузетник за своје обавезе настале обављањем делатности одговара целокупном својом имовином рачунајући и имовину коју стиче у вези са обављањем делатности, а њихова одговорност не престаје брисањем из регистра. На пословно име, седиште и делатност предузетника адекватно се примењују одговарајуће одредбе Закона које се односе на привредна друшта.

Према одредбама Закона о привредним друштвима из 2004.године предузетник је послове водио лично, док је Законом из 2012.године дата могућност предузетнику да писаним овлашћењем пословођење повери пословођи, који је, такође пословно способно физичко лице. Пословођа има својство законског заступника, мора бити у радном односу код предузетника, мора да испуњава посебне услове у погледу личних квалификација, ако су такви услови прописани за обављање делатности предузетника и региструје се код Агенције за привредне регистре. Предузетник пословођење може, без обавезе запошљавања, поверити члану свог породичног домаћинства само ако је предузетник из оправданих разлога привремено одсутан. Поред пословође, лица која раде за предузетника морају бити у радном односу код предузетника или ангажована од

стране предузетника у складу са законом. Без обавезе заснивања радног односа члан породичног домаћинства предузетника може радити повремено током дана, и то искључиво у седишту, ако је његово присуство неопходно због природе делатности предузетника и у време када предузетник користи годишњи одмор. Ако предузетник обавља делатност старих уметничких заната или послова домаће радиности, члан породичног домаћинства предузетника, може радити привремено током оспособљавања за обављање те делатности, такође без обавезе заснивања радног односа.

Прекид делатности предузетник оглашава на месту у коме обавља делатност, а тај прекид региструје код Агенције за привредне регистре, али се прекид не може ретроактивно утврђивати. Својство предузетника губи се брисањем из регистра привредних субјеката, због престанка обављања делатности. Брисање из регистра не може се, такође вршити ретроактивно. Предузетник престаје са обављањем делатности одјавом или по сили закона. Поред осталих случајева одјаве делатности по сили закона наведених у Закону²⁴³ навешћемо одјаву делатности која подсећа на стечајне разлоге за отварање стечајног поступка, а то је да предузетник престаје са обављањем делатности на основу иницијативе за покретање поступка брисања предузетника из регистра, коју подноси Народна банка Србије или Пореска управа ако му је пословни рачун у блокади дуже од две године непрекидно. У случају смрти или губитка пословне способности предузетника наследник или члан његовог породичног домаћинства може наставити обављање делатности на основу решења о наслеђивању или међусобног споразума о наставку обављања делатности, који потписују сви наследници, односно чланови породичног домаћинства. Брисање предузетника из регистра привредних субјеката може се извршити и на основу одлуке предузетника о наставку обављања делатности у форми привредног друштва и регистрације тог привредног друштва. Новоосновано привредно друштво преузима сва права и обавезе предузетника настале из пословања до тренутка оснивања тог привредног друштва.

---

²⁴³ Закон о привредним друштвима, члан 91.

3. ПРАВНЕ ФОРМЕ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА

3.1 Ортачко друштво

Ортачко друштво је друштво два или више ортака који су неограничено солидарно одговорни целокупном својом имовином. Ни уговором о оснивању ни другим уговором између ортака не може се ограничити одговорност ортака према трећим лицима, уколико се пак таква одредба унесе у уговор, та одредба нема правно дејство. Ортачко друштво оснива се уговором о оснивању. Уобичајено је да ортаци у друштво уносе улоге једнаке вредности и да стичу уделе у друштву својим улозима у друштво, међутим уговором о оснивању може се и другачије одредити. Пренос удела између ортака је слободан, а без сагласности осталих ортака, ортак свој удео не може пренети трећем лицу нити свој удео дати у залогу трећем лицу.

Пословођење је обављање радњи у редовном пословању друштава и за такво пословање сваки од ортака има овлашћење. Међутим, уговором о оснивању или уговором ортака може бити одређено да само један или више ортака могу бити овлашћени за пословођење и у том случају остали ортаци немају овлашћење за пословођење, али ако се успротиве предузимању одређених радњи та радња не може бити предузета. Уговором о оснивању може бити предвиђено да ортаци овлашћени за заступање поступају заједно, тада је потребна сагласност свих ортака овлашћених за пословођење и сваки ортак је дужан да поступа по инструкцијама сваког од осталих ортака овлашћених за пословођење. Ортак овлашћен за пословођење своје овлашћење може пренети на треће лице или другог ортака, такође може отказати овлашћење за пословођење у случају постојања оправданог разлога, али му овлашћење може, одлуком надлежног суда, бити одузето, а нарочито ако није способан да правилно води послове друштва или ако учини тежу повреду дужности према друштву.

Ортак има право на расподелу добити друштва, која се у правилу распоређује на једнаке делове, а има право и на накнаду од друштва трошкова које је имао у вези са пословањем друштва. Ортак има право да се информише о стању и пословању друштва, приступ пословним књигама и пословној документацији друштва, а ортак овлашћен за пословођење обавезан је да обавештава и пружа информације о пословању друштва другим ортацима друштва, али и сваки ортак има право да захтева такве информације

од ортака задуженог за пословођење. Ортаци одлуке доносе једногласно, осим ако је уговором о оснивању одређено да се одређене или све одлуке доносе већином гласова, међутим законска је обавеза доношења једногласних одлука ортака у случају доношења одлуке о пријему новог ортака.

Ако уговором о оснивању није другачије одређено свако ортак овлашћен је да самостално заступа друштво, а свака изјава воље трећих лица учињена било којем од ортака овлашћених за заступање друштва сматраће се да је учињена друштву. Отказ и одузимање овлашћења може бити учињено из истих разлога као отказ и одузимање овлашћења за пословођење. Нови ортак одговара за обавезе друштва као и постојећи ортаци, па и за обавезе настале пре његовог приступања. Одредбе уговора о оснивању које претпостављају другачију одговорност ортака немају правно дејство према трећим лицима.

Ортачко друштво престаје брисањем из регистра привредних субјеката и по одлуци суда. Брисањем из регистра привредних субјеката ортачко друштво престаје окончањем ликвидације друштва, закључењем стечаја и у случају статусне промене. По одлуци суда друштво престаје пресудом надлежног суда донесеном на основу тужбе неког од ортака ако суд утврди да за престанак постоје оправдани разлози. Законом предвиђени оправдани разлози постоје када ортаци због међусобног неслагања не могу да воде послове друштва или ако друштво није у могућности да послује у складу са законом или уговором о оснивању. Сваком од ортака законски се гарантује право на подношење тужбе за утврђивање разлога за престанак друштва, а ово право ортака се не може укинути или ограничити, у супротном такав споразум био би ништав. Својство ортака у ортачком друштву престаје смрћу ортака, иступањем или искључењем ортака по поступку прописаним законом и ако је ортак правно лице, његовим брисањем из надлежног регистра. У случају смрти ортака, друштво може наставити пословање са наследницима преминулог ортака, ако је тако одређено уговором о оснивању, а ако друштво не наставља пословање са наследницима преминулог ортака удео ортака се не може наследити, већ се он сразмерно распоређује на преостале ортаке. Удео ортака који иступи друштва, такође се распоређује сразмерно на преостале ортаке, а друштво је дужно ортаку који иступа исплатити у новцу оно што би он примио у случају ликвидације друштва на дан иступања. За обавезе друштва које су настале до дана

иступања ортака за које није довољна имовина друштва у тренутку његовог иступања, ортак који иступа солидарно одговара за обавезе друштва у року од пет година.

3.2 Командитно друштво

Командитно друштво се, као правна форма привредних друштава, најмање појављује у привредном животу Србије, а то је друштво које има најмање два члана, од којих најмање један одговара неограничено солидарно за обавезе друштва (*комплементар*), а најмање један одговара ограничено до висине свог неуплаћеног, односно неунетог улога (*командитор*). У уговору о оснивању командитног друштва мора бити означено који члан друштва је комплементар, а који је командитор. Одредбе о улозима и уделима ортачког друштва адекватно се примењују на комплементара, док командитор свој удео или део удела може слободно преносити на другог командитора или треће лице. Учешће комплементара и командитора у добити и покрићу губитака сразмерно је уделима у друштву.

Правило је да комплементари заступају и воде послове друштва, а само изузетно ако се ради о пословима који су ван редовног пословања комплементар не може предузети радњу или закључити посао ако се томе успротиви командитор, док се одлуком свих комплементара командитору може дати прокура.

Командитор има право надзора над пословањем друштва путем права на захтев за достављањем копија годишњих извештаја друштва ради провере њихове исправности и дозволе увида у пословне књиге и документа друштва, међутим уговором о оснивању могу бити предвиђена и друга права у посгледу приступа командитора документима друштва. Комплементар, као заступник и члан друштва који води послове друштва, нема обавезу да командитора обавештава о пословању друштва, да му пружа информације о пословању и предаје финансијске извештаје и другу документацију на увид. Удео у добити исплаћује се командитору у року који се одређује уговором о оснивању или одлуком комплементара, али он не може бити дужи од 90 дана од дана усвајања годишњих финансијских извештаја друштва.

Када командитор уплати у целости улог на који се уговором о оснивању обавезао он не одговара за обавезе друштва. Међутим, ако улог није уплатио у целости одговара солидарно са комплементарима до висине неуплаћеног или унетог улога у

друштво. Према повериоцима друштва немају дејство одредбе уговора којима се командитор ослобађа, у целости или делимично, обавезе уплате свога улога или којима му се та обавеза одлаже. Ако је у пословно име друштва уз сагласност командитора унесено његово име тада он, према трећим лицима, одговара за обавезе друштва као комплементар.

У случају смрти командитора физичког лица или престанка командитора правног лица, командитно друштво не престаје него на место командитора ступају наследници, односно правни следбеници. Ако се у року од три месеца од иступања из друштва последњег комплементара не прими нови комплементар, командитори могу у том року, једногласном одлуком наставити пословање у некој другој законом прописаној правној форми друштва. У случају смрти јединог комплементара, његови наследници, у року од три месеца од дана правоснажног окончања оставинског поступка, имају право тражити упис промене комплементара у регистар, у ком случају друштво наставља да послује са наследницима преминулог комплементара. Ако се у року од три месеца од дана иступања из друштва последњег командитора не прими најмање један нови командитор, комплементари у том року могу донети једногласну одлуку о промени правне форме друштва. Све извршене промене уредно се региструју код Агенције за привредне регистре. На престанак командитног друштва сходно се примењују одредбе Закона о привредним друштвима о престанку ортачког друштва, што значи да командитно друштво престаје по окончању ликвидације друштва, закључењем стечаја друштва, статусним променама и на основу одлуке суда.

3.3 Друштво с ограниченом одговорношћу

Друштво с ограниченом одговорношћу је друштво у коме један или више чланова друштва имају уделе у основном капиталу друштва, а чланови друштва не одговарају за обавезе друштва, осим у случају тзв. пробијања правне личности. О пробијању правне личности било је говора у делу текста о основним одредбама, а пробијање правне личности постоји у случају злоупотребе правила о ограниченој одговорности ако члан друштва користи друштво или имовину друштва као да је његова лична имовина, или то ради у циљу оштећења поверилаца друштва. Чланови друштва своје међусобне односе и односе са друштвом уређују слободно.

Оснивачки акт, поред осталог, садржи податке о члановима и пребивалишту чланова, пословно име и седиште друштва, претежну делатност, укупан износ основног капитала и износ новчаног улога, опис неновчаног улога сваког члана друштва, време уплате, односно уношења улога у основни капитал друштва, процентуални износ удела сваког члана друштва у укупном основном капиталу и одређивање органа друштва и њихових надлежности. Оснивачки акт друштва може се мењати одлуком о изменама оснивачког акта, која се доноси обичном већином гласова свих чланова друштва, али ако се изменама умањују права неког члана друштва одлука може бити донета само уз сагласност тог члана.

Својство члана и престанак члана друштва региструје се код Агенције за привредне регистре, а дан регистрације се рачуна као дан стицања својства члана друштва односно престанак својства члана друштва. Друштво води евиденцију о адреси сваког члана друштва, сувласника удела, као и заједничког пуномоћника сувласника удела, коју они одреде као адресу за пријем поште, с тим да та адреса за пријем поште може бити означена као адреса за пријем електронске поште. Достављање поште се врши на пријављену адресу, а сматра се да је извршено даном слања препоручене пошиљке на ту адресу.

Минимални основни капитал сада се изража у динарима и износи најмање 100 динара. За привредна друштва која обављају одређене делатности посебним законом може се предвидети већи износ основног капитала. На основу одлуке скупштине основни капитал се може повећати новим улозима, било постојећих чланова друштва, било члана који приступа друштву, претварањем резерви или добити друштва у основни капитал, конверзијом потраживања према друштву у основни капитал, статусним променама на основу којих се повећава основни капитал и конверзијом додатних уплата у основни капитал. Основни капитал може се смањити, али не може испод минималног основног капитала, такође одлуком скупштине али ову одлуку скупштина доноси већином од две трећине од укупног броја гласова свих чланова друштва. Оснивачким актом ова већина може бити одређена и другачије, али не може бити мања од обичне већине од укупног броја гласова чланова друштва који имају право гласа по одређеном питању. Одлука о смањењу основног капитала се региструје код Агенције за привредне регистре у року од три месеца од дана доношења, а сматра

се да је даном регистрације основни капитал друштва смањен. У циљу заштите поверилаца друштво је дужно обавестити познате повериоце са прописаним појединачним потраживањима о одлуци о смањењу основног капитала најкасније 30 дана по спроведеној регистрацији те одлуке. Најновијим променама Закона о привредним друштвима прописани су случајеви у којима се одредбе о заштити поверилаца не примењују.

Члан друштва може имати само један удео у друштву, стиче га сразмерно вредности његовог улога у укупном основном капиталу друштва, а ако стекне више удела, удели се спајају и заједно чине један удео. Удели у друштву нису хартије од вредности и не могу се стицати и њима расолагати у поступку јавне понуде у складу са одредбама Закона о тржишту капитала. По основу удела члан друштва има право гласа у скупштини, право на учешће у добити друштва, право на учешће у ликвидационом остатку и друга права предвиђена законом. Сувласништво на уделу постоји када удео припада већем броју лица, који су сувласници удела, а своје међусобне односе сувласници уређују посебним уговором. Скупштина друштва може донети одлуку о повлачењу и поништавању удела којом се одређује основ повлачења и поништавања и чињенице на основу којих је одлука донесана, као и износ и рок за исплату накнаде за здео члану друштва чији се удео повлачи и поништава, те дејство поништења на основни капитал друштва. На овај начин се спроводи поступак смањења основног капитала друштва без доношења посебне одлуке о смањењу капитала.

Сопствени удели друштва представљају удео или део удела који друштво стекне од свог члана, а може га стицати само на основу одлуке скупштине. Законом је предвиђено пет случајева стицања сопствених удела и то: бестеретним правним послом, по основу искључења члана друштва, откупом удела или дела удела од члана друштва, принудним откупом удела преминулог члана, али само ако је то право друштва предвиђео оснивачким актом и по основу статусних промена друштва. Сопствени удео друштво може стицати само ако је удео уплаћен у целости код стицања удела бестеретним правним послом и откупом удела или дела удела од члана друштва. Једночлано друштво не може стицати сопствени удео, али такође друштво не може стицати сопствени удео тако да остане без чланова.

Пренос удела је слободан, а може се ограничити само законом или оснивачким актом. Удео који је предмет преноса трећим лицима преносилац удела дужан је да пре преноса свој удео понуди свим другим члановима друштва, што значи да чланови друштва имају право прече куповине удела. Међутим, ово право може бити искључено законом или оснивачким актом. Поред тога, оснивачким актом може бити предвиђено да се удео у друштву може пренети на лице које није члан друштва само уз претходну сагласност друштва, али је друштво овлашћено да уместо те сагласности одреди треће лице на које преносилац удела може пренети удео, под истим условима, у ком случају преносилац може свој удео пренети искључиво на то треће лице под истим условима. Ако друштво ускрати давање сагласности преносиоцу удела, а при том и не одреди треће лице на које се удео преноси, дужно је да од преносиоца откупи удео у року од 30 дана од дана када је истекао рок за давање сагласности.

Удео у друштву може се стећи и наслеђивањем, али оснивачким актом може бити предвиђено да чланови друштва донесу одлуку о принудном откупу удела од његових наслеђеника, или ако је право на принудни откуп утврђено у корист друштва, одлуку о принудном откупу доноси скупштина прописаном већином гласова чланова друштва. У случају принудног откупа удела наследници преминулог члана друштва имају право на исплату накнаде утврђене у складу са оснивачким актом и у року утврђеним тим актом.

Ако оснивачким актом није искључена деоба удела, удео се може поделити по основу уговора о преносу дела удела, по основу правног следбеништва и уговором о подели удела између сувласника. Удео или део удела се може и заложити ако оснивачким актом није другачије одређено.

Оснивачким актом или једногласном одлуком скупштине, осим ако оснивачким актом није предвиђена друга већина, може се утврдити обавеза чланова друштва да изврше додатне уплате друштву сразмерно висини свог удела у друштву, или некој другачије одређеној сразмери одлуком скупштине, а може се одредити и тачан износ додатних уплата, као и рокови за враћање додатних уплата. Додатне уплате могу бити само у новцу и њима се не повећава основни капитал друштва. Ако одлука о додатној уплати није донесена једногласно, него неком другом прописаном већином, та одлука

обавезује само чланове који су за ту одлуку гласали. Ако додатна уплата није неопходна за покриће губитака друштва или за намирење поверилаца друштво је обавезно у прописаном року вратити додатне уплате члановима друштва, а ако рок није прописан додатна уплата се враћа на захтев члана друштва.

Друштво може својим члановима вршити исплату добити, повраћај додатних уплата, зајма и слично, као и друга плаћања по било ком основу искључиво у складу са оснивачким актом уз ограничења плаћања и одговорност за недопуштена плаћања прописану законом.

Разлози због којих члану друштва може престати то својство су: смрт или брисање из одговарајућег регистра, иступање, искључење, пренос целокупног удела и повлачење и поништење удела. Ко члан друштва не захтева накнаду за свој удео из друштва може иступити у свако доба, без навођења разлога, на основу изјаве о иступању, а његов удео и без доношења одлуке, постаје сопствени удео друштва. Међутим, његове обавезе које је до тада имао према друштву, не престају. Члан друштва може иступити из друштва из оправданих разлога који су прописани законом или оснивачким актом друштва, а оснивачким актом се не може искључити ово право нити га се члан друштва може унапред одрећи. Иступање из друштва врши се по поступку иступања прописаним законом. Члан друштва може иступити из друштва и по одлуци суда ако скупштина одбије његов захтев за иступање или о његовом захтеву не ослучи у року од 60 дана од дана предаје захтева друштву.

Члан друштва може бити искључен из друштва одлуком скупштине двотрећинском већином гласова преосталих чланова друштва ако члан друштва није уплатио, односно унео свој улог у прописаном или накнадно остављеном року када удео тог члана друштва постаје сопствени удео друштва, а искључени члан нема право на накнаду за свој удео. Члан друштва може бити искључен и одлуком надлежног суда коју суд доноси на основу тужбе друштва поднесене из разлога предвиђених оснивачким актом или из других оправданих разлога.

Управљање друштвом може бити организовано као једнодомно или дводомно, што је слободна воља чланова друштва која се изражава кроз одредбе у оснивачком акту друштва. Ако је управљање друштвом организовано као једнодомно органи

друштва су скупштина и један или више директора, а кад је управљање организовано као дводомно органи друштва су скупштина, надзорни одбор и један или више директора. Када је друштво једночлано функцију скупштине врши тај једини члан друштва, а ако је једини члан друштва правно лице функцију скупштине врши регистровани заступник, или ту функцију може обављати орган друштва који се одреди оснивачким актом. Иначе, скупштину чине сви чланови друштва који у скупштини имају право гласа сразмерно уделу. Основачким актом састав скупштине може бити одређен и на другачији начин, али се тим актом не може предвидети да члан друштва нема право гласа. Гласање на седници скупштине је искључиво јавно, не може се предвидети могућност тајног гласања на седницама скупштине.

Друштво може имати једног или више директора чији број се одређује оснивачким актом или одлуком скупштине, а ако на тај начин није одређен број директора по закону се сматра да друштво има једног директора. Директори су законски заступници друштва и региструју се код Агенције за привредне регистре, а друштво према трећим лицима заступају у складу са оснивачким актом, одлукама скупштине и упутствима надзорног одбора. У једнодомним друштвима директора именује скупштина, а у дводомним надзорни одбор, а директор може бити именован и оснивачким актом. Мандат директора није ограничен осим ако то није другачије одређено оснивачким актом или одлуком скупштине, а почиње даном доношења одлуке о именовању. Услови које неко лице треба да испуњава да би било именовано за директора могу бити прописани оснивачким актом или одлуком скупштине. Директор се разрешава одлуком скупштине ако је управљање једнодомно, а одлуком надзорног одбора, ако је управљање дводомно. Директор је одговоран за уредно вођење пословних књига и тачност финансијских извештаја друшта, а дужан је да води евиденцију о свим донетим одлукама скупштине.

Рад директора у дводомним друштвима контролише надзорни одбор, чије чланове бира скупштина друштва, а који морају испуњавати услове прописане за директора акционарског друштва и не сме бити запослен у друштву. Надзорни одбор дужан је да једном годишње подноси скупштини у писаној форми извештај о пословању друштва и активностима на спровођењу надзора над радом директора. На начин рада и седнице надзорног одбора и одговорност чланова, као и на унутрашњи

надзор пословања, примењују се одговарајуће одредбе које се односе на надзорни одбор акционарског друштва. Друштво престаје брисањем из регистра привредних субјеката по спроведеном поступку ликвидације или принудне ликвидације, по спроведеном поступку стечаја и по основу статусних промена које за последицу имају престанак друштва.

Друштво је законом овавезано да чува следеће акте и документе: оснивачки акт, решење о регистрацији, све опште акте друштва, записнике и одлуке са седница скупштине, акто о организовавању сваког органка или другог организационог дела друштва, документа о својини и другим имовинским правима друштва, записнике са седница надзорног одбора, извештаје директора и надзорног одбора, евиденцију о адресама директора и чланова надзорног одбора, евиденцију о адресама чланова друштва и уговоре које су директори, чланови надзорног одбора и чланови друштва закључили са друштвом. Директор је дужан да ова документа и документа везана за пословање друштва стави на располагање сваком члану друштва, као и да обавести сваког члана друштва о релевантним чињеницама везаним за пословање друштва или за остваривање права чланова друштва.

3.4 Акционарско друштво

Према законској дефиницији акционарско друштво је друштво чији је основни капитал подељен на акције које има један или више акционара који не одговарају за обавезе друштва, осим у случају пробијања правне личности, односно злоупотребе правила о ограниченој одговорности. За разлику од акционара акционарско друштво за своје обавезе одговара целокупном имовином.

Приликом оснивања друштва акционари који оснивају друштво доносе и потписују први статут друштва, који поред законом прописаног садржаја може садржати и одредбу којом се именују директори и чланови надзорног одбора друштва. Иначе, статут, као и његове измене и допуне, доноси скупштина обичном већином гласова свих акционара са правом гласа.

Акционарско друштво може издати обичне и преференцијалне акције, а акције које у оквиру сваке врсте акција дају иста права чине једну класу акција и све обичне акције увек чине једну класу акција. Издају се са или без номиналне вредности. Све

акције исте класе, ако се издају са номиналном вредношћу, имају исту номиналну вредност, а ако се издају без номиналне вредности, све акције морају бити без номиналне вредности. Акционар који није извршио обавезу уплате, односно улога у целости добија делимично уплаћене акције и по основу ових акција акционар врши права сразмерно уплаћеном, односно унетом улогу. Све док не изврши уплату, односно унос улога у целости акционар делимично уплаћених акција јавног акционарског друштва не може преносити нити на било који начин располагати тим акцијама, а не може остварити ни право гласа по основу ових акција. Преференцијалне акције су акције које на основу одредби статута или одлуке о издавању имаоцу дају једно или више дају једно или више повлашћених права и могу се издавати само за новчани улог. На основу одредби закона, уговора или статусних промена може се успоставити сувласништво над акцијама, односно акција може припадати већем броју лица. Сувласници акција сматрају се једним акционаром и солидарно су одговорни према друштву за обавезе које имају по основу акција, а право гласа и приступ актима и документима друштва могу остваривати само преко заједничког пуномоћника, којег споразумно одређују. На основу одлуке скупштине друштва свака акције једне класе се може поделити на две или више акција, или се две или више акција једне класе могу спојити у једну акцију те класе, али се ни у једном ни у другом случају основни капитал не мења. Акције могу имати тржишну и емисиону вредност. Тржишна вредност акција јавног акционарског друштва утврђује се као пондерисана просечна вредност остварена на регулисаном тржишту у складу са Законом о привредним друштвима и Законом о тржишту капитала. Емисиона цена акција се утврђује одлуком о издавању акција и представља вредност по којој се акције издају. Акције се могу слободно преносити и њихов пренос се врши уговором који се закључује у писаној форми уз оверу потписа, а пренос акција у јавним акционарским друштвима се врши у складу са Законом о тржишту капитала. Пренос акција може се ограничити или укинути статутом или одлуком о издавању акција, док се у јавном акционарском друштву пренос акција и права из акција не може ограничити.

Акционарско друштво оснива се потписивањем оснивачког акта друштва, уз одговарајућу законом прописану оверу потписа. Приликом оснивања друштва оснивачи друштва потписују и први статут друштва, што значи да су оснивачки акт и статут

друштва два основна акта којима се друштво оснива. Оснивачки акт садржи податке о акционарима који оснивају друштво, пословно име и седиште друштва, претежну делатност друштва, укупан износ новчаног улога и опис неновчаног улога сваког акционара који оснива друштво, као и рок уплате односно уноса улога и податке о акцијама које уписује сваки акционар који оснива друштво. Акционари који оснивају друштво дужни су уплатити односно унети улоге који представљају најмање 25% основног капитала, с тим да уплаћени износ новчаног дела основног капитала не може бити нижи од прописаног минималног основног капитала.

У друштву се сви акционари третирају на исти начин ако су околности једнаке. Добит друштва распоређује се у складу са законом, а акционарима се плаћање дивиденде одобрава одлуком о расподели добити која се усваја на редовној седници скупштине, којом се одређује износ и рок за исплату дивиденде. Овом одлуком се одређује и начин плаћања дивиденде а она се може плаћати у новцу или у акцијама друштва. Под законом одређеним условима и уз доношење одговарајућих одлука друштво може плаћати привремену ткз. међудивиденду у било које време између редовних седница скупштине, а статутом може бити одређен дан дивиденде, односно дан на који се утврђује списак акционара који имају право на дивиденду, односно право на исплату по основу смањења капитала или по основу ликвидационог остатка. Дан дивиденде може се одредити и одлуком о исплати дивиденде. Акционар има право пречег уписа акција из нове емисије сразмерно броју у целости уплаћених акција те класе које има на дан доношења одлуке о издавању акција, у односу на укупан број акција те класе. Уколико акционар, ни у накнадно остављеном року, не уплати, односно не унесе удео у целости, скупштина, одбор директора или надзорни одбор може донети одлуку о повлачењу и поништају акција.

Сопствене акције су оне акције које друштво стиче од својих акционара, а друштво акције које само издаје не може уписивати. Сопствене акције не дају право гласа, право на дивиденду или друга примања, нити могу бити основ за плаћања акционарима, изузев у случају смањења капитала. Ове акције се могу отуђивати на основу одлуке о отуђењу сопствених акција, а друштво које је током пословне године стицало или располагало сопственим акцијама дужно је да у годишњим финансијским

извештајима за ту пословну годину поднесе извештај о сопственим акцијама, урађен и са садржајем прописаним законом.

Законом о привредним друштвима одређен је износ минималног основног капитала,²⁴⁴ међутим тај износ може бити и већи када је то предвиђено неким посебним законом. Основни капитал друштва може се повећати на основу одлуке о издавању акција ради повећања основног капитала коју доноси скупштина друштва. У случају одобреног капитала одлуку о повећању капитала може донети одбор директора или надзорни одбор кад је управљање друштвом дводомно. Одлуку о повећању капитала неопходно је, у року од шест месеци од дана доношења, регистровати код Агенције за привредне регистре, иначе је одлука о повећању капитала ништава. Упис акција по основу овакве одлуке не може почети без њене одговарајуће регистрације. Одлука се може донети тек након потпуне уплате, односно улога за раније издате и уписане акције, осим када је повећање основног капитала резултат статусне промене или уноса неновчаних улога који се одмах и у целости уносе. Основни капитал друштва може се повећати новим улозима, у случају условног повећања капитала и повећања из нето имовине друштва, као и у случају статусних промена друштва. Повећање основног капитала новим улозима сматра се и конверзија дуга у основни капитал, што није случај код јавног акционарског друштва, где се повећање капитала не може спровести на овакав начин.

Основни капитал друштва може се и смањити на основу одлуке о смањењу основног капитала коју доноси скупштина и то трочетвртинском већином гласова присутних акционара сваке класе акција која има право гласа по питању смањења основног капитала. И ова одлука, такође мора бити регистрована код Агенције за привредне реистре, иначе је ништава, али се ова одлука, за разлику од одлуке о повећању основног капитала, региструје у року од три месеца од дана доношења. Ако се одлука о смањењу основног капитала врши у складу са одредбама закона о заштити поверилаца, одлука о смањењу капитала треба да садржи и позив повериоцима да пријаве своја потраживања. Смањење основног капитала врши се повлачењем и помништењем акција у поседу акционара, поништењем сопствених акција друштва и смањењем номиналне вредности акција, односно ако се ради о акцијама без номиналне

---

²⁴⁴ Чланом 293. минимални основни капитал износи 3.000.000,00 динара

вредности, тада се смањује рачуноводствена вредност акција. Друштво је обавезно да код Агенције за привредне регистре изврши регистрацију смањења основног капитала.

Друштво може истовремено донети одлуку о смањењу и повећању основног капитала, али резултат тих одлука може бити само такав да висина основног капитала друштва по основу тих одлука не може бити мања од прописане минималне вредности основног капитала друштва.

У зависности од статутарног одређења управљање и акционарским друштвом као и друштвом са ограниченом одговорношћу може бити организовано као једнодомно или дводомно. Изменом одредби статута врши се и измена врсте организације управљања. У једнодомном управљању друштвом органи друштва су скупштина, један или више директора или одбор директора, а у случају дводомног управљања органи друштва су скупштина, надзорни одбор и један или више извршних директора, односно извршни одбор. Када је друштво једночлано функцију скупштине врши једини акционар друштва, а ако је тај једини члан првано лице функцију скупштине врши законски заступник тог члана, ако статутом друштва није одређен орган тог члана друштва који у његово име врши функцију скупштине.

Надлежност скупштине друштва одређена је законским одредбама,²⁴⁵ али се и статутом могу одредити питања о којима одлучује скупштина, а то су, с обзиром да је скупштина највиши орган друштва, најважнија питања из домена рада, пословања и одлучивања у друштву. Седнице скупштине су редовне или ванредне, одржавају се у правилу у седишту друштва и њима председава председник скупштине одређен статутом или лице које скупштина на свакој седници бира у складу са статутом или пословником скупштине. Седница скупштине може бити одржана и по налогу суда, ако се редовна седница не одржи у законом прописаном року, на захтев акционара који има право на учешће у раду скупштине, директора или члана надзорног одбора. У овом случају суд налаже одржавање седнице у ванпарничном поступку. Акционари могу да гласају у одсуству, писаним путем без присуства седници, а имају право на постављање питања и добијање одговора, као и да путем пуномоћја овласте одређено лице да у његово име учествује и гласа на седницама скупштине. Скупштина може пуноважно да

---

²⁴⁵ Надлежност Скупштине друштва одређена је чланом 329. Закона о привредним друштвима

ради и одлучује ако је на седницама обезбеђен кворум који чини обична већина која се рачуна у односу на укупан број гласова класе акција са правом гласа по предметном питању, а одлуке доноси обичном већином гласова присутних акционара који имају право гласа по одређеном питању и уносе се у записник који се сачињава најкасније у року од осам дана од дана њеног одржавања. Одлуке скупштине могу се побијати тужбом код надлежног суда, а тужбу за побијање могу поднети један или више акционара који су имали право на учешћу у раду седнице скупштине.

Код једнодомног управљања друштво може имати, у зависности од одређења у статуту, једног или више директора, а директор може бити свако пословно лице, мада усе статутом могу одредити и други услови које одређено лице мора испуњавати да би било директор. Директоре именује скупштина, на предлог законом овлашћених предлагача. Када друштво има три или више директора они чине одбор директора и региструју се код Агенције за привредне регистре. Мандат директора траје највише четири године, али он може бити поново именован по истеку мандата. Директори могу бити извршни и неизвршни директори, с тим да је сваки директор извршни директор ако је у друштву мање од три директора, док јавно акционарско друштво мора имати неизвршне директоре и њихов број мора бити већи од броја извршних директора.

Извршни директори воде послове друштва и законски су заступници друштва, а могу именовати једног од извршних директора за генералног директора друштва, који координира рад извршних директора и организује пословање друштва. Неизвршни директори надзиру рад извршних директора, предлажу пословну стратегију друштва, надзиру њено извршење и не могу бити запослени у друштву. Јавно акционарско друштво има најмање једног неизвршног директора који је независан од друштва. Директор има право на накнаду за свој рад, а може имати и право на стимулацију путем доделе акција. Директору мандат истиче протеком времена на који је именован, а скупштина га може разрешити и пре истека мандата, без навођења разлога. Уколико директор не поступа у складу са одлукама друштва одговоран је за штету коју му проузрокује кршењем одредби закона, статута или одлука скупштине.

Кад је управљање друштвом са дводомном организацијом управљања има једног или више извршних директора и надзорни одбор. Ако друштво има три или више

извршних директора, они чине извршни одбор, а у јавном акционарском друштву има најмање три извршна директора. Извршне директоре у дводомном управљању именује надзорни одбор. И у дводомном управљању надзорни одбор може именовати једног од извршних директора за генералног директора друштва. Мандат извршног директора престаје истеком мандата на које је изабран, а надзорни одбор га може разрешити и пре истека мандата без навођења разлога.

Број чланова надзорног одбора одређује се статутом, мора их бити непаран број и најмање мора имати три члана. За члана надзорног одбора не могу се именовати извршни директори и прокуристи друштва и морају бити регистровани код Агенције за привредне регистре, а именује их скупштина друштва. Акционарско друштво може имати секретара који може бити запослен у друштву, а именује га одбор директора или надзорни одбор кад је управљање друштвом дводомно. И његов мандат траје четири године, али статутом или одлуком о именовању може бити и другачије одређено. Друштво својим актима уређује начин спровођења и организацију унутрашњег и спољног надзора.

Друштво је обавезно да у седишту друштва или на другом месту које познато и доступно свим директорима и члановима надзорног одбора чува акта и документа друштва у складу са законом. Одбор директора или извршни одбор дужни су да свим актима и документима друштва омогуће приступ и да их ставе на располагање сваком акционару. Лице које имало приступ актима и документима друштва не може да та акта и документа објави на начин којим би се нанела штета друштву или његовом угледу.

Друштво престаје да постоји брисањем из регистра привредних субјеката након спроведеног поступка ликвидације или принудне ликвидације, након спроведеног поступка стечаја и статусним променама које имају за последицу престанак друштва. Друштво може престати и по одлуци суда у случајевима и на начин предвиђен одредбама закона.²⁴⁶

---

²⁴⁶ Разлози за престанак друштва одређени су чланом 469. Закона о привредним друштвима

4. Посебна права несагласних акционара

У друштву са ограниченом одговорношћу и акционарском друштву, члан друштва, односно акционар који гласа против или се уздржи од гласања за одлуке одређене законом може да тражи од друштва да по прописаном поступку откупи његове акције. Несагласни акционар може своја права остваривати и подношењем тужбе надлежном суду.

5. Промена правне форме

Друштво може да прелази из једне правне форме у другу правну форму у складу са одредбама Закона о привредним друштвима, а да та промена правне форме не утиче на правни субјективитет тог друштва. Друштво само не може да мења правну форму ако је ликвидацији или стечају, осим ако се правна форма мења као мера реорганизације у поступку спровођења стечаја реорганизацијом. Директори или одбор директора припрема и доставља скупштини на усвајање акте и документа прописана законом која су потребна за спровођење поступка промене правне форме. Промена правне форме се региструје код Агенције за привредне регистре, а акционарско друштво претходно је дужно извршити регистрацију акција у Централном регистру.

6. Статусне промене

Статусном променом друштво се реорганизује на тај начин да једно друштво преноси имовину и обавезе на друго друштво, а његови чланови у том друштву стичу уделе, односно акције. Статусне промене могу вршити једно или више друштава исте или различите правне форме, с тим да статусне промене не могу вршити друштва у ликвидацији или стечају, осим ако се статусне промене врше као мере реорганизације у спровођењу стечаја поступком реорганизације.

Статусне промене су припајање, спајање, подела и издвајање. Припајање је када се једно друштво припоји другом друштву тако да на то друштво пренесе целокупну имовину и обавезе, тако да друштво које се припаја престаје да постоји без спровођења поступка ликвидације. Спајање је када се два или више друштава споје оснивањем новог друштва и преношењем на то друштво целокупне имовине и обавеза, чиме друштва која се спајају престају да постоје без спровођења поступка ликвидације.

Подела може бити уз оснивање, подела уз припајање и мешовита подела. Када се друштво подели тако што истовремено преноси целокупну имовину и обавезе на два или више новооснованих друштава, то се зове подела уз основање, када имовину и обавезе преноси на два или више постојећих друштава, то је подела уз припајање и када имовину и обавезе преноси на једно или више новооснованих друштава и једно или више постојећих друштава, тада се ради о мешовитој подели. И издвајање може бити уз основање, уз припајање и мешовито издвајање. Када се друштво дели тако да преноси део своје имовине и обавеза на једно или више новооснованих друштава ради се о издвајању уз основање, када се друштво дели да имовину и обавезе преноси на једно или више постојећих друштава то је издвајање уз припајање и мешовито издвајање постоји када се друштво дели преношењем дела имовине и обавеза на једно или више новооснованих друштава и једно или више постојећих друштава.

7. Ликвидација друштва

У зависности од правне форме друштва ликвидација се покреће код ортачког друштва једногласном одлуком ортака, код командитног друштва једногласном одлуком комплементара. Уговором о оснивању друштва може бити одређено да се одлука о ликвидацији друштва доноси на другачији начин. Скупштина друштва са ограниченом одговорношћу одлуку о покретању поступка ликвидације доноси двотрећинском већином од укупног броја гласова свих чланова друштва. Акционарско друштво поступак ликвидације друштва покреће на основу одлуке скупштине која се доноси обичном већином гласова присутних акционара који имају право гласа по одређеном питању. Одлука о ликвидацији се објављује и региструје код Агенције за привредне регистре, а даном регистрације почиње поступак ликвидације, која се може спровести само ако друштво има довољно средстава за намирење својих обавеза. Учешће у добити и дивиденда не може се исплаћивати за време спровођења ликвидације друштва, нити се може имовина друштва распоређивати члановима друштва пре исплате свих потраживања. У одлуци о покретању ликвидације именује се ликвидациони управник који друштво у ликвидацији заступа и одговоран је за законитост пословања друштва, ради на окончавању започетих послова пре почетка ликвидације, врши продају имовине, исплату поверилаца и наплату потраживања, као радње потребне за спровођење ликвидације и обавља и друге послове који су

неопходни за спровођење поступка ликвидације. Ликвидациони управник саставља почетни ликвидациони биланс и почетни ликвидациони извештај као и годишње ликвидационе извештаје. У току ликвидације друштво на основу донесених одговарајућих одлука може под одређеним законом прописаним условма обуставити поступак ликвидације и наставити са пословањем. Ако се утврди да је друштво презадужено и да се из имовине друштва не могу намирити сва потраживања поверилаца ликвидациони управник ће поднети предлог за покретање стечаја. Одлуком о расподели ликвидационог остатка друштва имовина друштва се након измирења свих обавеза друштва расподељује члановима друштва. Ликвидација се окончава доношењем одлуке о окончању ликвидације, друштво се брише из регистра код Агенције за привредне регистре, док се код акционарског друштва брисање врши након подношења захтева Централном регистру за испис финансијских инструмената из регистра.

8. Принудна ликвидација

Покретање поступка принудне ликвидације врши Агенција за привредне регистре, актом о покретању поступка принудне ликвидације, који доноси по службеној дужности и друштво преводи у статус “у принудној ликвидацији“ и истовремено објављује оглас²⁴⁷ о принудној ликвидацији на њеној интернет страници у непрекидном трајању од 60 дана. Акт о принудној ликвидацији се доноси у року од 90 дана од дана објављивања обавештења Агенције за привредне регистре о привредном друштву код кога су се стекли разлози за покретање поступка принудне ликвидације,²⁴⁸ ако привредно друштво није у наведеном року није отклонило разлоге за покретање принудне ликвидације. Уз пословно име друштва у код кога се спроводи поступак принудне ликвидације додаје се ознака „, у принудној ликвидацији“. У току спровођења поступка принудне ликвидације органи друштва настављају са радом, а друштво не може предузимати нове послове, већ само завршавати започете послове и измиривати доспеле и текуће обавезе и обавезе друштва према запосленима. Сви судски и управни поступци у односу на друштво се прекидају од дана покретања поступка принудне ликвидације. Агенција за привредне регистре, такође по службеној дужности, доноси

²⁴⁷ Садржај огласа прописан је чланом 547. став 3. Закона о привредним друштвима

²⁴⁸ Чланом 546. Закона о привредним друштвима прописани су разлози за покретање поступка принудне ликвидације

акт о брисању друштва и друштво брише из регистра у року од 30 дана од дана истицања рока о трајању огласа о принудној ликвидацији.

9. Повезивање привредних друштава

У делу рада у којем је било говора о правним претпоставкама за стечај повезаних привредних друштава речено је да се друштва могу повезивати капиталом, уговором или мешовито, те да је повезивање привредних друштава забрањено ако је супротно прописима којима се уређује заштита конкуренције, као и да постоје три врсте повезаних привредних друштава, а то су концерн, холдинг и друштво са узајамним учешћем капитала. Друштва се међусобно повезују на основу уговора о контроли и управљању којим се регулишу међусобна права и обавезе повезаних друштава, а посебно се обраћа пажња на заштиту акционара и поверилаца контролисаног друштва. Када контролисано друштво послује са губитком не може се контролном друштву исплатити накнада по основу уговора о контроли и управљању, док се тим уговором мора одредити примерена накнада спољном акционару по акцији коју је контролно друштво дужно да плаћа спољним акционарима на годишњем нивоу. Уговором се, такође мора предвидети право спољних акционара да своје акције продају контролном друштву по цени која одговара тржишној вредности акција. Контролно друштво, по престанку важења уговора о контроли и управљању, је у обавези да повериоцу контролисаног друштва, на његов захтев, пружи одговарајућу заштиту за наплату његових потраживања која су настала пре регистрације престанка важности уговора о контроли и управљању.

10. Огранак привредног друштва и представништво страног привредног друштва

Огранак привредног друштва је издвојени организациони део привредног друштва на територији Републике Србије преко кога привредно друштво обавља делатност, а образује се доношењем одговарајуће одлуке надлежног органа привредних друштава. У правном промету огранак наступа под пословним именом друштва, иступа у име и за рачун привредног друштва и нема својство правног лица, а привредно друштво неограничено одговара за обавезе према трећим лицима које настану из пословања огранка. Огранак домаћег и страног привредног друштва, промене података и престанак, односно брисање огранка региструје се код Агенције за привредне регистре.

Огранак такође и престаје на основу одлуке надлежног органа привредног друштва и престанком привредног друштва у чијем је саставу, осим у случају статусне промене ако правни следбеник оснивача огранка донесе одлуку о наставку рада огранка друштва. Страно привредно друштво може имати на територији Републике Србије огранак привредног друштва које делује на исти начин и под истим условима као огранак нашег привредног друштва.

Представништво страног привредног друштва је његов издвојен организациони део који обавља претходне и припремне радње у циљу закључења правног посла тог друштва. Образовање, регистрација и престанак представништва страног привредног друштва обавља се под истим условима као и огранак нашег привредног друштва.

11. Пословна удружења

Два или више привредних друштава или предузетника, ради остваривања заједничких пословних циљева могу основати ново правно лице које се зове пословно удружење. Баш због циља оснивања, постизање заједничких пословних интереса, пословно удружење је непрофитбилно правно лице и не може од делатности коју обавља остваривати добит. У пословном имену као ознаку своје правне форме носи „пословно удружење“ или „пу“, а региструје се у Агенцији за привредне регистре. Своју правну форму пословно удружење може пременити у неку од форми привредног друштва. Пословна удружења послују у складу са законом о привредним друштвима, а о питањима која нису регулисана овим законом примењује се Закон о удружењима.²⁴⁹

---

²⁴⁹ Закон о удружењима објављен је у „Службеном гласнику РС“ бр. 51/2009, 99/2011 – др. закони

V ПОЈАМ РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ

Привредна друшта послују под различитим условима и околностима, различитим привредним и правним окружењем. У току пословања долази и до неповољних и негативних услова пословања. Узроци таквом пословању могу бити веома различити. С обзиром да привредна друшта послују у тржишним условима и изложени су различитим факторима који делују на тржишту разлози негативном пословању, инсолвентности или презадужености најчешће су економске природе. Може то бити изазвано неадекватном структуром капитала, негативним кретањима на тржишту, лошим вођењем финансија, неефикасношћу руководства друштва, неадекватном структуром или незаинтересованошћу запослених, а и због застареле технологије.²⁵⁰

На пословање друштава, поред наведених економских фактора, може негативно да утиче и правни систем. Могу то бити неадекватни законски и други правни прописи међутим, много чешће је то неефикасан рад судова, дуго трајање судских поступка, низак степен наплате при принудном извршењу, велики трошкови при вођењу поступака, недовољна стручност стечајних управника и других учесника поступка. Све наведено може доста неповољно да утиче на пословање привредних друштава и изазове инсолвентност или презадуженост, што доноси многе невоље и привредном друштву и друштву у целини.²⁵¹

Када привредно друштво постане инсолвентно или презадужено над таквим друштвом проводи се поступак стечаја. Стечај се може провести на два начина: банкротством и реорганизацијом. Коријени спровођења стечајног поступка сежу још до римског доба и римског права, да би се у средњовековном праву тај институт и поступак развио, па отуда и потиче назив банкротство од израза *banco rotto*, што значи разбијени, преврнути сто, о чему је у овом раду већ било речи.

Банкротством се у свим државама и правним системима жели постићи максимално намирење поверилаца продајом имовине или продајом самог стечајног

---

²⁵⁰ Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. године, стр. 8.

²⁵¹ Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. године, стр. 8.

дужника. Основна сврха и циљ вођења стечајног поступка јесте управо намирење поверилаца. Међутим, привредно друштво као ни његови поверици не делују и не послују изван друштва и друштвених кретања и збивања па се све те околности могу, а и морају одразити и на стечајни поступак. Да би се задовољили, или бар да се то постигне у највећем могућем степену, поступци стечаја мора да се спроводе уз што мање трошкова, у што краћем временском периоду и да се тежи максималом задовољењу свих учесника поступка стечаја и друштва у целини. На овај начин последице издвајања привредног друштва са тржишта и привредног система једне државе своде се на најмању могућу меру и кроз здраву тржишну економију воде успешном развоју друшта и привреде једне државе.²⁵²

Други начин спровођења стечаја јесте поступак реорганизације. Сама реч реорганизација значи поновно уређење, преуређење, преуређивање или преустројство. Може се односити на преуређење неког посла, органа, службе али и привредног друштва. Привредно друштво може се преуређивати и ван поступка стечаја али и у поступку стечаја. Под реорганизацијом привредног друштва у поступку стечаја, у складу са нашим законодавством подразумева се редефинисање дужничко-поверилачких односа који су предвиђени планом реорганизације, статусним променама дужника или на неки други начин са циљем намирења поверилаца.²⁵³

Иако су странке дужне да се придржавају закључених уговора, поступање по одредбама тог уговора и испуњавање преузетих обавеза у поступку реорганизације у стечају те обавезе се дефинишу и спроводе на нов начин у складу са закљученим планом реорганизације. Редифинисањем уговорних обавеза може се задирати чак и у права власника стечајног дужника и његову приватну својину, све у складу са законском одредбом о реорганизацији у стечају.

Према законској дефиницији реорганизације, циљу и начелима стечаја, реорганизацијом се настоји постићи најповољније колективно и сразмерно намирење стечајних поверилаца. Међутим, како је и до сада истицано, стечајни дужник и стечанји поверилац не раде и не делују мимо и изван друштва, у поступку стечаја, па и у

---

²⁵² Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. године, стр. 8.

²⁵³ ЗОС, члан 1. став 4.

поступку реорганизације још и више, мора водити рачуна и о интересима свих оних који последице стечаја осећају и трпе. То су пре свега запослени, пословни партнери стечајног дужника, држава те се и њихови интереси морају уважавати и поштовати. Због уважавања ширег друштвеног интереса пожељно је да се продужи живот стечајног дужника, да он оздрави и настави нормално пословати и својим пословањем доприноси задовољењу потреба и интереса свих учесника у поступку стечаја и оних који осећају добробит од његовог успешног пословања. Понекад се, међутим привредно друштво не реорганизује из свих наведених разлога. Реорганизација и продужење рада привредног друштва може се предузети само ради повољнијег намирења стечајних поверилаца, јер се увек треба имати на уму да се поступак стечаја не спроводи ради спасавања дужника из потешкоћа у које је запао, већ се стечај спроводи да би се из његове имовине најповољније намирили повериоци стечајног дужника.

Због значаја реорганизације и у нашем праву у новије време она се све више примењује у поступку стечаја. Потребно је можда напоменути да је у нашем ранијем правном систему био у примени био инстут „принудно поравнање“ који је сличан реорганизацији. О овом институту, сличности и разликама са реорганизацијом биће посебно речи у овом раду.

Реорганизација је оправдана ако је потенцијал (вредност) предузећа на дужи рок већи у односу на ликвидациону вредност друштва, односно вредност која би се на тржишту могла добити продајом имовине стечајног дужника.²⁵⁴

1. Реорганизација у савременом упоредном праву

1.1 Америчко право

У америчком праву материјалноправно и процесно правно стечајно право регулисано је у два одвојена закона, а реорганизација је регулисана посебним одељком у закону којим се регулишу процесна питања. Иако је реорганизација издвојена у посебан одељак на њу се примењују и опште одребе стечајног права. Реорганизација се може спроводити по предлогу сваког заинтересованог лица, а услов за подношење предлога није инсолвентност дужника. У спровођењу поступка реорганизације

²⁵⁴ Thomas Opfekuch, Sanierung von Unternehmen, Wien, 2014, str. 34. i 35., у овом раду према Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. године, стр. 10.

примењује се неколико основних правила. Власници стечајног дужника не могу добити било какве накнаде пре него необезбеђени повериоци буду у целости намирени, а повериоци ниже класе не могу примати било какве исплате пре него што повериоци више класе буду у целости намирени. Суд усваја план реорганизације тек по усвајању плана по класама поверилаца. У случају да нека класа поверилаца није гласала за план, да би он био усвојен та класа треба да добије исплату не мању од оне коју би повериоци у тој класи добили да се стечај спроводи поступком банкротства. На овај начин спречавају се такви повериоци да својим начином гласања допринесу томе да се план реорганизације не усвоји, а они свакако од тога не трпе већу штету него да се стечај спроводи поступком банкротства. Овде се јавља проблем ваљане процене вредности исплата коју би повериоци добили у реорганизацији, односно банкротству. Да би се план реорганизације усвојио у одређеној класи поверилаца потребно је да за план гласа две трећине поверилаца према вредности новчаних износа потраживања и да у односу на број поверилаца у тој класи добије просту већину.

1.2 Енглеско право

У енглеском стечајном праву поред спровођења стечаја поступком банкротства постоји процедура администрације и институт добровољног споразума. У поступку администрације пословањем стечајног дужника управља независно стручно лице, а овај поступак може трајати годину дана. Рок трајања поступка администрације се може продужити сагласношћу поверилаца или по одлуци суда. Добровољни споразум може се користити као самосталан институт или у оквиру поступка администрације. Добровољни споразум се односи на повериоце који су обавештени о датуму и месту гласања и који имају право гласа, без обзира да ли су били присутни на рочишту за гласање. Усваја се већином од 75% присутних на рочишту за гласање, а његовим усвајањем се, без њихове сагласности, не дира у права обезбеђених поверилаца. Добровољни споразум углавном не предвиђа посебну улогу суда, а њиме се именује стручњак за стечајно право који спроводи и надзире његово извршење. Поред поступка администрације и добровољних споразума, за одржавање наставка пословања дужника могу се постићи вансудски, неформални споразуми, који важе само за повериоце који су се сагласили са тим споразумом, док нису обавезни за повериоце који нису сагласни са оваквим споразумом. Један од начина реорганизације предузећа, мада није строго

везан за поступак стечаја, јесте склапање споразумних шема између предузећа и његових власника са једне стране и предузећа и поверилаца са друге стране. Споразумне шеме потврђује суд, али оне не морају бити искључиво везане за стечај, па се дужника криза предузећа може решити без спровођења стечаја и негативних последица које производи стечај по углед и реноме предузећа. У склопу поступка администрације може се користити унапред припремљен план реорганизације којим се именује администратор који у складу са тим планом спроводи реорганизацију.

1.3 Немачко право

Реорганизација инсолвентних дужника у Немачкој може се спровести вансудским споразумом којим се на наов начин регулишу међусобни дужничко-поверилачки односи, али тај споразум није обавезан за несагласне повериоце. Поред овог начина реорганизације у немачком праву постоје два система реорганизације и то сопствена управа и план реорганизације. Као и у нашем стечајном праву и овде оба наведена система имају за циљ најповољније намирење поверилаца. У систему сопствене управе дотадашње руководство стечајног дужника руководи пословањем субјекта реорганизације и располаже стечајном масом. План реорганизације могу предложити стечајни дужник и стечајни управник, али не и повериоци. Реорганизација може бити привремена, када стечајни дужник у одређеном временском периоду консолидује своје пословање, а затим се спроводи поступак банкротства. Оваква реорганизација је могућа из разлога што задовољава интересе и стечајног дужника и стечајних поверила. Стечајни дужник очекује да ће се ослободити бар дела дуга, а повериоци да ће стабилизацијом стечајног дужника повећати степен намирења својих потраживања. План реорганизације може, такође предвидети сопствену управу, али може и подразумевати и промену руководства.

2. Правна природа плана реорганизације

Реорганизација је веома сложен и комплексан процес у чијем спровођењу се задира у скоро све области права. Реорганизација се може спроводити и ван стечаја као и у поступку стечаја. Реорганизацијом се обухвата комплетно пословање једног привредног друштва, као правног лица. Због тога је веома важно али истовремено и веома тешко одредити правну природу реорганизације. Њену правну природу је важно

знати ради настанка плана као и ради правних последица које она производи како на субјекте реорганизације тако и према трећим лицима. У анализи правне природе реорганизације проликом њеног настанка важно је знати да ли је то уговор и да ли производи правне последице уговора у привреди, без обзира да ли такав уговор суд потврђује или не. Такође је важно одредити правну природу ради начина на који се тај план може мењати и како се тај план може побијати. Правну природу плана реорганизације сагледаћемо када се спроводи у оквиру стечаја, с обзиром да је у нашем праву предвиђено спровођење реорганизације на такав начин.

У правној теорији постоји више врста теорија о правној природи реорганизације, од којих ћемо у овом раду сагледати следеће: уговорну теорију, теорију судске одлуке, теорија норме, теорију о двострукој правној природи плана реорганизације.

2.1 Уговорна теорија

По природи ствари план реорганизације би требало да буде уговор између дужника и поверилаца. Уговор настаје сагласном изјавом две или више уговорних страна. Када се план реорганизације посматра као уговор поставља се питање које су то уговорне стране и да ли је њихова изјава воља сагласна. План реорганизације могу поднети стечајни дужник, стечајни повериоци, различни повериоци, власници стечајног дужника и у одређеним случајевима, прописаним законом, стечајни управник. Ако план подноси стечајни управник, да ли је он уговорна страна. С обзиром да стечајни управник план подноси када повериоци донесу одлуку да се стечај проводи реорганизацијом, да ли се он у том случају може сматрати уговорном страном. Стечајни управник план подноси у име стечајног дужника као његов заступник те се из тога разлога не може сматрати уговорном страном. План реорганизације се може посматрати и као уговор који закључују сами повериоци међу собом. У том случају спорно је да ли су и сви повериоци међусобно уговорне стране. У теорији преовлађује мишљење да план реорганизације може бити уговор закључен између поверилаца.

План реорганизације се односи и треба да га поштују и повериоци који га нису прихватили и који нису гласали за његово усвајање. Принцип аутономије воље у овом случају није у потпуности заступљен.

У спровођењу плана реорганизације уговорне стране су обавезне да поступају искључиво у складу са одредбама усвојеног плана. Не постоји могућност измене плана реорганизације, нити постоји могућност раскида због непоступања по одредбама плана или његовог неиспуњења, може се тражити само поништење плана. Све су то чињенице у светлу којих се план реорганизације не може посматрати као уговор.

Дакле, на основу свега наведеног план реорганизације не може се објаснити теоријом уговора.

2.2 Теорија судске одлуке

Према теорији судске пресуде усвојени план реорганизације требало би изједначити са судском пресудом. Међутим, иако суд потврђује план реорганизације, њега усвајају стечајни повериоци. Заговорници ове теорије то објашњавају на начин да њихова потребна сагласност не представља чин израза аутономије воље него предуслов неопходан за доношење судске одлуке. Са друге стране, план реорганизације производи правне последице тек од момента потврђивања, а потврду плана у прописаном поступку доноси суд. Према овој теорији, за разлику од уговорне теорије, где је неспорно да одређени повериоци морају да поштују усвојени план иако су гласали против усвајања, повериоци који нису сагласни са планом, одредбе плана дужни су поштовати на основу судске одлуке.

План реорганизације, поверици који нису гласали за усвајање плана дужни су поштовати га на основу одредбе закона, према којој се план сматра усвојеним у једној класи поверилаца ако су за план реорганизације гласали повериоци који имају обичну већину потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи и ако га на прописани начин прихвате све класе поверилаца, те да је план реорганизације у складу са Законом о стечају. Осим тога законом је такође прописано да је план реорганизације извршна исправа према којој се измирење потраживања врши у складу са тим планом.

На решење којим се потврђује план реорганизације може се изјавити жалба, што је карактеристика судских одлука, док је план реорганизације могуће поништити и покренути поступак банкротства због непоступања дужника према одредбама плана, што код судских одлука није могуће. Код плана реорганизације суштину плана одређују учесници у плану преко мера према којима се план проводи, а суд у

провођењу плана има само контролну улогу и он контролише усаглашеност плана са законским одредбама. Суд утврди чињенично стање у одређеном случају и на бази тако утврђеног чињеничног стања тај догађај подводи под материјално правну норму и доноси судску одлуку.

У плану реорганизације, поред мера реорганизације, важну улогу има подела према класама повериоца од чега зависи степен намирења поверилаца који по појединим класама може бити различит, а суд у тој расподели нема значајну улогу. Значајнија улога суда огледа се у анализи класа поверилаца где суд може наложити или одобрити формирање засебне класе поверилаца.

Суд приликом доношења одлуке узима у обзир објективно утврђене чињенице и не узима у обзир субјективне околности, док је код плана реорганизације, у зависности о којим правним системима је реч, циљ је најповољније намирење поверилаца или заштита дужника и његова ревитализација. Међутим, ова разлика се не може узети као апсолутна јер постоје судски поступци у којима суд узима у обзир појединачне интересе странака у поступку и заштиту њихвох интереса.

Сличности и разлике судске одлуке и плана реорганизације можемо анализирати и по питању правоснажности, како формалне тако и материјалне. Усвајањем мера утврђених планом реорганизације мењају се раније правоснажне судске одлуке, које су самим тим и извршне, а план реорганизације је према Закону о стечају извршна исправа. На овај начин имамо ситуацију у којој практично имамо две извршне судске одлуке. Оваква ситуација код судских одлука није могућа, јер формална правоснажност судске одлуке значи да се таква одлука не може нападати редовним правним средствима. Тачно је да се ни против правоснажног решења о усвајању плана реорганизације не могу улагати редовна правна средства, али непоступање или поступање супротно плану реорганизације, према Закону о стечају,²⁵⁵ представља основ за покретање стечајног поступка. Непоступањем по судској одлуци не могу се укидати последице судске одлуке, нити такво понашање може бити основ за вођење другог поступка. Ово су значајне разлике између судске одлуке и плана реорганизације.

---

²⁵⁵ ЗОС, члан 173.

Материјална правоснажност значи да је правоснажном судском одлуком одређено правно питање расправљено и решено, да је у том судском поступку утврђено чињенично стање, да је таква судска одлука извршна и да у таквој судској одлуци нису могуће нове интервенције. Сличност судске одлуке и плана реорганизације огледа се у томе што се и планом реорганизације утврђују материјално правни односи дужника и повериоца и да се њиме успоставља нови договор учесника у стечајном поступку. Међутим, за разлику од судских одлука, у плану реорганизације, поверилац коме нису била призната потраживања, а он њихову основаност докаже у посебном судском поступку, његово потраживање ће бити намирено без обзира што му у усвојеном плану реорганизације потраживања нису била призната. Даља разлика се огледа и у томе што, уколико се због непоступања по плану реорганизације поведе нови стечајни поступак, могу мењати већ утврђени материјално правни односи. Ово због тога што, рецимо намирење једне класе поверилаца у плану реорганизације може бити предвиђено намирење поверилаца у износу од 70%, а у новом поступку стечаја, у зависности од уновчења стечајне масе, то може бити неки други износ намирења, чиме се мењају правоснажно утврђени материјално правни односи. Ово није случај са судском одлуком.

Разлика између плана реорганизације и судске одлуке огледа се и у могућности интервенције на правоснажну одлуку. Наиме, законитост правоснажне судске одлуке странке и умешачи, поводом истих односа, не могу оспоравати у новом судском поступку. Код плана реорганизације не постоје умешачи. Док код судске одлуке странке и умешачи не могу интервенисати на правоснажну одлуку, код плана реорганизације постоји могућност да стечајни дужник и стечајни повериоци у законом прописаним случајевима то могу.

Све напред наведено указује нам да план реорганизације, иако има сличности, не може се сматрати искључиво судском одлуком.

2.3 Теорија норме

План реорганизације, према овој теорији, има карактер правне норме. Садржај правне норме настаје на основу предлога овлашћених подносилаца плана, у оквиру законом одређених прописа. Усвајањем предлога овлашћеног предлагача плана од

стране поверилаца из плана реорганизације, он постаје правна норма, које су дужни да се придржавају сви учесници плана реорганизације. Правне норме представљају општа правила понашања која се примењују на поједини случај и не могу садржати појединачне информације, нити се појединачни случајеви наводе у општој правној норми. Ово је главна замерка теорији норме од стране њених критичара.

2.4 Теорија о двострукој правној природи плана реорганизације

Према овој теорији план реорганизације има елементе уговорног права и елементе судског поравнања. Судским поравнањем парничне странке правоснажном судском одлуком решавају односе поводом насталог спора постизањем компромисног решења према којем ни једна странка не осварује своје захтеве у целости. Споразум је основни елемент и плана реорганизације, али се правне последице плана реорганизације односе и на повериоце који нису учествовали у његовом постизању и који нису били сагласни са планом. Судским поравнањем коначно се решава спор међу странкама, док планом реорганизације то није увек сасвим извесно. Наиме, ако дужник не поступа у складу са планом реорганизације, он се може претворити у банкротство дужника у ком се случају међусобни односи не решавају према плану реорганизације него на нов и другачији начин.

План реорганизације може да обухвата, односно да буде проширен и на странке које нису превасходно у њему учествовале, док то са судским поравнањем није случај, јер оно обухвата само лица која су га закључила.

Из свега наведеног произилази да је план реорганизације изузетно сложен правни институт који се не може преовлађавајуће одредити ни према једном наведеном елементу. Сва наведена обележја карактеристична су и одређују његову правну природу.

План реорганизације има елементе уговорног односа, принудног поравнања, има елементе законом прописане принуде, има снагу извршне исправе, што је чини јединственим правним институтом – *sui generis*.

Испуњењем плана реорганизације у целости стечајни дужник је извршио своје обавезе према повериоцима, а самим тим се и повериоци сматрају намиреним. Дејством

свих правних института који карактеришу правну природу плана реорганизације стварају се основе за трајно економско оздрављење стечајног дужника и остварује се циљ реорганизације.

VI РЕОРГАНИЗАЦИЈА И ПРИНУДНО ПОРАВЊАЊЕ

Један од начина спровођења стечаја у нашем правном систему је реорганизација стечајног дужника. Видели смо да се према Закону о стечају под реорганизацијом подразумева намирење поверилаца редефинисањем дужничко-поверилачких односа, статусним променама дужника или на други начин, а све у складу са планом реорганизације. Материјално правне претпоставке спровођења реорганизације су повољније намирење дужника у односу на банкротство и постојање економско оправданих услова за наставак пословања стечајног дужника. Оваквим законским одређењем реорганизације стечајног дужника остварује се циљ стечаја - најповољније колективно намирење стечајних поверилаца. Реорганизација се може спроводити тек ако се на тај начин обезбеђује повољније намирење поверилаца у односу на банкротство. Поступак реорганизације подразумева и постојање услова за наставак пословања стечајног дужника. Реорганизацијом се, дакле задовољавају интереси и стечајног повериоца, најповољнијим намирењем и интереси стечајног дужника, наставаком пословања. Изменама и допунама Закона о стечају из децембра 2017. године²⁵⁶ измењена је одредба о спровођењу реорганизације на начин да се брише напомена према којој се реорганизација спроводи посебно ако постоје економско оправдани услови за наставак пословања стечајног дужника, уз образложење да се на тај начин избегавају евентуална различита тумачења и релативизација основног услова за спровођење реорганизације према којем се реорганизација спроводи ради повољнијег намирења стечајних поверилаца у односу на банкротство. Међутим, у овом раду ће се још говорити и анализирати дефинисање реорганизације и да ли се у спровођењу тог поступка треба водити рачуна и о интересима стечајног дужника, али не само стечајног дужника, јер се наставаком рада и пословања и успешног опоравка субјекта реорганизације задовољавају интереси других учесника реорганизације и других субјеката како у привреди тако и у друштву уопште, те да ли је из наведеног разлога било оправдано мењати одредбе закона на овај начин.

Реорганизација стечајног дужника подразумева постојање плана реорганизације. План реорганизације мора бити сачињен у писаној форми и то је процесноправна

---

²⁵⁶ Закон о изменама и допунама Закона о стечају објављен је у Сл. гласнику РС, број 113/2017 и њиме је измењен члан 155.став 1. Закона о стечају

претпоставка покретања поступка реорганизације. Законом су одређени елементи у погледу његове садржине што представља материјалноправне претпоставке ваљаности плана реорганизације. План реорганизације може се поднети истовремено са предлогом за покретање стечајног поступка или након отварања стечајног поступка. Када се план реорганизације подноси истовремено са предлогом за покретање стечајног поступка тада се његов назив мења у унапред припремљен план реорганизације.²⁵⁷ Између унапред припремљеног плана реорганизације и плана реорганизације постоје велике сличности, али и разлике у погледу садржине, рокова и правних последица које они производе. О сличности и разликама ова два плана биће речи касније.

Реорганизација као правни институт стечајноправног система у наше стечајно право уведена је Законом о стечајном поступку из 2004.године. Да би се реорганизација могла спроводити неопходно је да је испуњен макар један од стечајних разлога предвиђен Законом о стечају. Раније смо навели да су, трајнија и претећа неспособност плаћања, презадуженост и непоступање по плану реорганизаје, односно ако је план реорганизације издејствован на преваран или незаконит начин, разлози за покретање стечајног поступка. Спровођење стечаја реорганизацијом може се искључити само ако на првом поверилачком рочишту повериоци за чија потраживања се учини вероватним да износе више од 50% укупних потраживања не донесу одлуку да се стечајни поступак одмах настави банкротством стечајног дужника.

1. Стечајна и ванстечајна реорганизација

Реорганизација у најширем смислу представља побољшање функционисања и начина рада, промене облика и статуса као и сваки облик прилагођавања привредног друштва условима тржишта. У зависности да ли се реорганизација врши у поступку стечаја или у складу са прописима којима се регулише правни положај привредних друштава реорганизација може бити стечајна и ванстечајна.

Ванстечајну реорганизацију врше привредна друштва код којих не постоји ни један од стечајних разлога, односно привредна друштва која нису презадужена и код којих не постоји трајнија или претећа неспособност плаћања. Ванстечајна реорганизација се врши у складу са прописима којима се регулише компанијско право.

---

²⁵⁷ ЗОС, члан 155. став 3. и 4.

Основни извор компанијског права је Закон о привредним друштвима²⁵⁸ и он садржи основна правила вансудске реорганизације привредних друштава али и предузетника. Према овом закону најважнији облици реорганизације су промена правне форме и статусне промене привредног друштва. Под променом правне форме подразумева се прелазак друштва из једне правне форме у другу правну форму. Правне форме према овом закону су ортачко друштво, командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво.²⁵⁹ Статусном променом се друштво преносилац реорганизује тако што на друго друштво-друштво стицалац преноси имовину и обавезе, док његови чланови у том друштву стичу уделе, односно акције.²⁶⁰ Статусне промене су: припајање, спајање, подела и издвајање.²⁶¹

Стечајна реорганизација спроводи се у поступку стечаја у скаду са прописима којима се регулише начин покретања и спровођења стечаја. Она се спроводи над привредним друштвима код којих је испуњен бар један стечајни разлог, а спроводи се у циљу што повољнијег намирања стечајних поверилаца. Стечајна реорганизација се спроводи посебно ако постоје услови за наставак пословања таквог привредног субјекта, за шта се може рећи да постоји сличност стечајне и ванстечајне реорганизације, јер је и у једном и у другом случају циљ спровођења реорганизације побољшање пословања привредног субјекта. Стечајна реорганизација може да се води на предлог привредног субјекта који се реорганизује – дужника, али спровођење стечајне реорганизације у највећој мери зависи од воље и одлука стечајних поверилаца. За разлику од ванстечајне реорганизације стечајна реорганизација спроводи се у судском поступку. И у стечајној и у ванстечајној реорганизацији могу се подузимати исте мере, с тим да код ванстечајне реорганизације о мерама које се подузимају у реорганизацији одлучују органи привредног друштва, а код стечајне реорганизације те мере зависе од воље и одлука стечајних поверилаца.

Због сложености и комплексности стечајног поступка у Закону о стечају није дата одређена и прецизна дефиниција реорганизације, већ само основни елементи на основу којих се реорганизација спроводи. Како је основни циљ стечаја најповољније

---

²⁵⁸ ЗОПД – „Сл.гласник РС“, бр. 36/2011,99/2011,83/2014-др.закон и 5/2015 и 44/2018.

²⁵⁹ ЗОПД,члан 8.

²⁶⁰ ЗОПД,члан 483.став 1.

²⁶¹ ЗОПД,члан 485.

колективно намирење стечајних поверилаца основни циљ и реорганизације је намирење поверилаца. За разлику од банкрота, где се намирење поверилаца врши продајом имовине стечајног дужника или стечајног дужника као правног лица, у поступку реорганизације намирење поверилаца врши се било којим другим средством, осим наведеног, а који је наведен у плану реорганизације. План реорганизације је основни акт према коме се реорганизација спроводи и који садржи све мере и активности које се спроводе у том поступку. Међутим, поступак реорганизације је много сложенији и на њега се односе и опште одредбе о стечају, као што су стечајни разлози, пристанак учесника, поступак, правно дејство и друге одредбе.

Због наведеног већина аутора и не даје прецизнију и одређенију дефиницију реорганизације. Реорганизација се обично описно одређује, неки аутори али и многа законска решења реорганизацију дефинишу преко плана реорганизације. Тако професор Велимировић стечајни план дефинише као акт (споразум), који је донесен сагласношћу квалификоване већине стечајних поверилаца, о модалитетима реорганизације дужника, а који потврђује надлежни суд и има снагу извршног наслова за све непривилеговане повериоце.²⁶² Према уобичајеној дефиницији реорганизација је судски одобрени уговор инсолвентног дужника и његових поверилаца, којим се дужнику чине уступци ради његовог економског опоравка и што повољнијег намирења поверилаца.²⁶³

2. Реорганизација и принудно поравнање

Закон о принудном поравнању, стечају и ликвидацији²⁶⁴ донесен је да би из нашег правног система, од почетка 1990. године, престала примена правила о престанку организација удруженог рада институционализована Законом о удруженом раду. На доношење овог закона превасходно је утицало доношење Закона о предузећима према којем су привредни субјекти постали самостални у погледу организовања и обављања делатности која им омогућава стицање добити и исти положај на тржишту без обзира на карактер својине са којом послују. У Закону о принудном поравнању, стечају и ликвидацији разликују се начела материјалног и процесног права, од којих су нека

²⁶² Велимировић Михаило, *Стечајно право*, Симбол, Нови Сад, 2004, стр.187.

²⁶³ Јовановић Небојша, *Зборник радова, Предрасуде о стечајној реорганизацији у Србији*, стр.50.

²⁶⁴ ЗППСЛ – „Сл. лист СФРЈ“ бр. 84/89 и „Сл. лист СРЈ“ бр.37/93, и 28/96)

заједничка а нека су карактеристична само за један од тих поступака. Заједничка начела су: начело легалитета, начело паритета, начело универзалности, начело ограничења права дужника и начело конверзије потраживања поверилаца. Специфична начела материјалног права стечајног поступка су: начело уновчења имовине стечајног дужника и начело актуелизације потраживања поверилаца, а специфично начело принудног поравнања је начело мајоризације. Основна заједничка процесна начела принудног поравнања и стечаја су: начело диспозиције, начело официјелности, истражно и распрвано начело и начело атракције надлежности. Свако од ових начела различито се примењује у сваком од наведених поступака.

Принудно поравнање је врста судског поступка који се спроводи кад су испуњени услови за спровођење стечајног поступка. Циљ принудног поравнања је спречавање стечајног поступка постизањем споразума између стечајног дужника и одређене већине поверилаца о одлагању испуњења обавеза дужника и начину његовог испуњења са циљем повољнијег намирења поверилаца. Принудно поравнање овим законом уређено је по свим питањима којима се исказује специфичност овог поступка, док се за друга питања предвиђа сходна примена одредаба којима се уређују правила стечајног поступка. За поступак принудног поравнања уређују се органи тог поступка (члан 13-17), покретање поступка (члан 18-22), његово отварање (члан 23-34), рочиште за принудно поравнање (члан 47), стављање ван снаге принудног поравнања (члан 48 и 49), уписи у судски регистар (члан 50), трошкови принудног поравнања (члан 51), и примена правила о стечају (члан 52).

Реорганизација је у нашем законодавству заменила принудно поравнање па се због тога, а и због поједностављеног схватања реорганизације, код нас јавља схватање да је реорганизација у ствари „проширено“ принудно поравнање и да реорганизација пружа шире могућности нагодбе са повериоцима око намирења њихових тражбина него што је то пружало принудно поравнање, а да су, по овом схватању, сви остали институти идентични.²⁶⁵ Због тога ћемо анализирати и упоредити ова два института и истаћи њихове сличности и разлике.

---

²⁶⁵ Јовановић Небојша, Зборник радова, Предрасуде о стечајној реорганизацији у Србији, стр.49.

Поступак реорганизације као и поступак принудног поравнања спроводи надлежни суд, с тим да је поступак поравнања спроводило веће састављено од тројице судија, од којих је један председник већа, а поступак реорганизације спроводи стечајни судија. У поступку принудног поравнања веће поравнања закључком је могло да одреди управника принудног поравнања, а у поступку реорганизације принудног управника именује стечајни судија решењем о отварању стечајног поступка. Даља надлежност стечајног управника у поступку реорганизације зависи од тога да ли се води претходни поступак, када стечајни судија може именовати привременог стечајног управника, док у поступку реорганизације може учествовати ако је планом реорганизације предвиђено његово ангажовање. У поступку принудног поравнања веће поравнања одлучује да ли ће се отворити поступак поравнања, а кад веће донесе решење о отварању поступка принудног поравнања огласом позива повериоце ради закључења принудног поравнања. Принудно поравнање сматра се прихваћеним ако за њега гласају повериоци чија потраживања износе више од половине потраживања оних поверилаца који имају право гласа и кад принудно поравнање одобри веће поравнања.

У принудном поравнању повериоци су сврстани у једну јединствену групу без обзира на врсту и природу њихових потраживања, порекло, имаоце и друге различите интересе поверилаца у стечају. У спровођењу поступка реорганизације одлучују повериоци, сразмерно висини њихових потраживања, усвајањем плана реорганизације законом прописаном већином у свим класама поверилаца и ако је план реорганизације у складу са одредбама Закона о стечају. Дакле, овде су повериоци сврстани у класе према сродности потраживања, а план реорганизације мора да буде усвојен у свим класама прописаном већином.

Поступак принудног поравнања покреће се на предлог дужника или на предлог повериоца ако се дужник сагласи. План реорганизације могу поднети стечајни дужник, стечајни управник, разлучни и необезбеђени стечајни повериоци са прописаним процентом потраживања, а исто право имају и власници прописаног процента капитала стечајног дужника. Према одредбама Закона о стечају за поступак реорганизације, ако предлог није поднео дужник, није неопходна сагласност дужника, међутим, стечајни судија ће донети решење о банкротству ако је у року за подношење плана реорганизације очигледно да стечајни дужник не показује интересовање за

реорганизацију, ако стечајни дужник не сарађује са стечајним управником или одбором поверилаца ради испуњавања објективних захтева за пружање података и обавештења у складу са Законом о стечају, или ако стечајни дужник не извршава налоге стечајног судије.

Принудно поравнање могло је бити закључено само ако је предложена једна од три законом предвиђене алтернативе и то: проценат исплате, ако се предлаже исплата у смањеном износу, не може бити мањи од 50% ако се плаћање нуди у року од једне године, нити мањи од 60% ако се плаћање нуди у року од две године, а ако се повериоцима предлаже исплата потраживања у пуном износу рок за исплату не може бити дужи од три године. Планом реорганизације стечајни повериоци су слободни да предузму било коју меру која ће довести до повољнијег намирања. Законом о стечају, као пример, наведено је деветнаест мера,²⁶⁶ али планом реорганизације могу бити предвиђене све мере које нису у супротности са материјално правним прописима којима су регулисане те мере.

Када се на рочишту за принудно поравнање постигне потребна већина веће поравнања решењем одобрава принудно поравнање, а ако се на рочишту не постигне потребна већина веће поравнања одбија предлог за закључење принудног поравнања и по службеној дужности отвара стечајни поступак. У поступку реорганизације стечајни судија доноси решење којим потврђује усвајање плана реорганизације или констатује да план није усвојен. Ако план реорганизације не добије потребну већину или ако се ни измењени план реорганизације не усвоји над стечајним дужником се спроводи банкротство.

И поступак принудног поравнања и стечајни поступак могу се покренути над дужником код кога су се стекли законски услови за покретање стечајног поступка, међутим принудно поравнање спречава отварање стечајног поступка, док се у поступку реорганизације стечајни поступак у сваком случају отвара, а усвајањем и потврђивањем плана реорганизације стечајни поступак се обуставља.

---

²⁶⁶ ЗОС, члан 157. став 1.

Принудно поравнање увек је значило да ће дужник у правном промету опстати као правни субјект, док то у реорганизацији није увек сигурно. У реорганизацији ће се то десити када повериоци оцене и одлуче да ће добити повољније намирење својих потраживања ако се стечајни дужник санира него ако банкрутира. Оваква реорганизација назива се санациона реорганизација. Стечајни повериоци могу, ради повољнијег намирења, одлучити да стечајни дужник опстане као економски субјект, а да његово пословање и имовину пренесу на једног или више правних субјеката као стицаоце. Преношење се може извршити спајањем, припајањем или поделом стечајног дужника, ако то предвиђа план реорганизације, што је дозвољено одредбама Закона о привредним друштвима. Оваква реорганизација назива се преносна реорганизација. Мада Закон о стечају нигде не наводи да се стечајни дужник може реорганизацијом угасити, то се може догодити спровођењем мера реорганизације предвиђених планом реорганизације. Наиме, као мере за реализацију плана реорганизације могу се предвидети мере уновчења имовине или пренос такве имовине на име потраживања, уступање неоптерећене имовине на име потраживања или пренос дела или целокупне имовине на једног или више постојећих или новооснованих субјеката,²⁶⁷ које доводе до укидања стечајног дужника и као правног и као економског субјекта. Оваква реорганизација се назива ликвидациона реорганизација, а за њу се стечајни повериоци опредељују када оцене да ће на тај начин ефикасније окончати стечајни поступак него поступком банкрутства.

Поступак принудног поравнања у претходном поступку био је обавезан. Уколико на рочишту за принудно поравнање није постигнута потребна већина за прихватање принудног поравнања, а дужник није ни у накнадном року ставио повољнију понуду, веће поравнања ће одбити предлог за закључење принудног поравнања и по службеној дужности ће отворити стечајни поступак. Код поступка реорганизације покушај реорганизације није обавезан, али на првом поверилачком рочишту, после расправе о економско финансијском положају стечајног дужника, стечајни повериоци су обавезни да се изјасне о даљем току стечајног поступка. Ако се на овом рочишту стечајни повериоци за чија потраживања се учини вероватним да износе више од 50% укупних потраживања стечајних поверилаца одлуче да се стечајни поступак настави

---

²⁶⁷ ЗОС, члан 157. став 1. тачка 3. и 17.

банкротством стечајног дужника, стечајни судија доноси решење о банкротству. У овом случају, дакле нема покушаја реорганизације стечајног дужника.

Решење о одобрењу принудног поравнања има снагу извршне исправе за све повериоце чија су потраживања утврђена. У случају да дужник из закљученог принудног поравнања не изврши своју обавезу, поверилац има право да у извршном поступку наплати смањено потраживање и то не само од дужника него и од јемца који је у поступку принудног поравнања дао јемство за дужника. И у поступку реорганизације усвојени и потврђени план реорганизације представља извршну исправу и сматра се новим уговором за измирење потраживања која су у њему наведена. И усвојени план реорганизације делује према свим лицима и сва друга лица, исто као и стечајни дужник, обавезна су поступати у складу са усвојеним планом реорганизације. Извршењем принудног поравнања, односно плана реорганизације потраживања поверилаца сматраће се потпуно извршеним ако су измирени износи утврђени у принудном поравнању, односно плану реорганизације. Такође је предвиђено и у принудном поравнању и у спровођењу плана реорганизације да у случају непотпуног извршења повериоци који су намирени у проценту како је то предвиђено принудним поравнањем односно планом реорганизације нису дужни да врате оно што су примили, а сматраће се да су потпуно намирени ако су измирени износи предвиђени у принудном поравнању, односно плану реорганизације. Повериоцима који су делимично измирени припада право да у стечајном поступку пријаве укупно потраживање смањено за проценат у којем су се намирили у принудном поравнању и плану реорганизације. Повериоцима који нису ни делимично намирени припада право да у стечајном поступку потражују цео износ као да принудно поравнање, односно план реорганизације нису били ни закључени.

Принудно поравнање се може се ставити ван снаге из два разлога. Први, у року од шест месеци, овај рок је преклузиван, сваки поверилац који је учествовао у принудном поравнању има право да по истеку рока за извршење принудног поравнања, једне, две, или три године у зависности од прихваћеног процента, да поднесе захтев за стављање ван снаге закљученог принудног поравнања ако дужник своје обавезе може да измири, из својих средстава, потраживања поверилаца у висини већој од износа утврђеног у закљученом принудном поравнању. Услов је да се дужнику не умањује

способност да уредно испуњава своје обавезе према повериоцима. Рок за испуњавање ове обавезе дужника одређује веће поравнања али он не може да буде дужи од једне године. Други разлог стављања ван снаге принудног поравнања је ако је оно закључено на преваран начин. Сваки поверилац чије је потраживање смањено закључењем принудног поравнања има право у преклузивном року од две године од дана правоснажности решења да тражи да се такво принудно поравнање стави ван снаге. У поступку реорганизације, повериоци обухваћени планом реорганизације, али и они који нису обухваћени планом реорганизације чија су потраживања настала пре усвајања плана реорганизације могу поднети захтев за покретање стечајног поступка ако је план реорганизације усвојен на преваран и незаконит начин или ако стечајни дужник не поступа или поступа супротно плану реорганизације ако се тиме битно угрожава спровођење плана реорганизације.

Ако смо већ навели да је реорганизација настала, заменила и уведена је у наш правни систем уместо принудног поравнања, сада када смо анализирали и упоредили принудно поравнање и реорганизацију требало би видети и закључити да ли је реорганизација оправдано уведена у наше стечајно законодавство и да ли је постигнута сврха њеног увођења. Ово је, наравно веома комплексно и сложено питање на чији одговор би требало урадити потпунију и садржајнију анализу ипак ћемо навођењем основних елемената реорганизације из Закона о стечају покушати дати одговор на наведено питање.

Из одредби Закона о стечају реорганизација се може дефинисати и одредити као институт којим се постиже повољније намирење стечајних поверилаца него у банкротству, а постиже се спровођењем плана реорганизације који се доноси и усваја у судском поступку којим је предвиђен веома широк спектар мера које се предузимају према стечајном дужнику. За доношење плана реорганизације није потребна сагласност дужника и он се може усвојити и када стечајни дужник на њега не пристаје, мада је у поступку спровођења плана реорганизације потребна његова сарадња. План реорганизације се усваја већинском вољом стечајних поверилаца и тако усвојени план обавезује и стечајне повериоце који нису били сагласни са његовим усвајањем, као и самог стечајног дужника. Он дакле, делује према свима, *erga omnes* дејство. Суд само својим решењем потврђује усвајање плана реорганизације или констатује да није

усвојен, а по службеној дужности може ускратити потврду о прихватању ако је доношење плана реорганизације издејствовано на недопуштен начин и ако су поједини повериоци стављени у повољнији положај. Реорганизација се спроводи пре свега у интересу поверилаца, а не мора бити у интересу дужника, јер реорганизацијом може бити спроведена и ликвидација стечајног дужника ван банкротства.

Да бисмо добили одговор на постављено питање сагледаћемо које су најважније промене које су реорганизацијом уведене а које нису постојале у принудном поравнању. Основна новина у реорганизацији јесте да се она заснива на вољи и о њој одлучују искључиво стечајни повериоци. Ово је оправдано пре свега на чињеници да је законска обавеза свих, а поготово стечајног дужника да уредно и на време испуњава своје обавезе и исплати дугове онако како су они одређени у међусобним односима дужника и повериоца. Отварањем стечаја стечајном дужнику се ограничава правна и пословна способност и он се ставља под надзор суда и стечајних поверилаца. Стечајни дужник у стечају, ако реорганизација не успе, свакако ће престати да постоји као правни и економски субјект у банкротству. Суд пази на законито спровођење поступка реорганизације и штити и дужника и мањинске повериоце од претераних и незаконитих захтева поверилаца.

Законом о стечају дата је и другачија улога суду који спроводи поступак реорганизације. Суд не одобрава реорганизацију, као што је то било у принудном поравнању, он само својим решењем потврђује усвајање плана реорганизације или констатује да план није усвојен. Оваквим решењем поступак спровођења реорганизације се поједностављује и избегава се формализам у раду суда, а осим тога суду је на овај начин намењена улога чувара закона, а одузима му се улога и функција управног органа, чиме се избегава непотребно администраирање у поступку.

Принудним поравнањем тежило се економском опоравку и опстанку дужника, а основна сврха и циљ реорганизације јесте најповољније намирење стечајних поверилаца. Циљ стечаја и јесте најповољније намирење стечајних поверилаца те због тога стечајни поступак и реорганизација као један од начина спровођења стечајног поступка треба да служи законом постављеним циљевима. Ако се поступком реорганизације не може постићи сврха намирења и исплате дугова инсолвентног

дужника онда је савим оправдано да се такав правни субјект уклони из привредног система и са тржишта на коме треба да делују само они привредни субјекти који су способни да испуњавају своје преузете обавезе. Реорганизација се спроводи само ако постоје економски услови за наставак дужниковог пословања, а његов опстанак само ако се на тај начин омогућава повољније намирење стечајних поверилаца. Наведене измене много више одговарају и у складу су са тржишним пословањем за које се наша држава определила и због тога и реорганизација као институт стечајног права више одговара данашњим економским и тржишним условима пословања, него што је то био случај са принудним поравнањем који је више одговарао духу социјалистичког самоуправног друштва и договорне економије.²⁶⁸

Реорганизација је, дакле и према наведеном, велики помак у нашем стечајном законодавству, али одредбе о спровођењу реорганизације би се, као и спровођењу комплетног стечајног поступка могле још више побољшати и довести на ниво којим би се на најбољи начин задовољиле потребе наших привредних субјеката и општи интереси друштва. Речено је већ да је за овакву оцену потребна озбиљна и комплетна анализа, али у овом раду ћемо покушати указивати на све недостатке и евентуална побољшања стечајног поступка и реорганизације.

---

²⁶⁸ Јовановић Небојша, Зборник радова, Предрасуде о стечајној реорганизацији у Србији, стр.57.

VII ПЛАН РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ

1. Појам, циљ и карактер плана реорганизације

Поступак реорганизације стечајног дужника спроводи се према плану реорганизације. План реорганизације је дакле, основни и најважнији акт без чијег постојања реорганизација стечајног дужника не могла бити спроведена. Он је основна процесноправна претпоставка вођења поступка реорганизације. Његовим усвајањем стварају се услови да се спровођењем предвиђених мера реорганизације може одступати од општих правила намирења стечајних поверилаца, могу вршити статусне и промене правне форме стечајног дужника, предузимати и друге мере које могу довести до економског опоравка стечајног дужника, одржавања његовог правног субјективитета и наставка успешног пословања. На овај начин остварује се правни и економски интерес стечајног дужника и он је због тога заинтересован за спровођење плана реорганизације, али без задовољења интереса стечајних поверилаца који се остварује њиховим повољнијим намирењем план реорганизације не би могао бити донесен, па према томе не би се могао спроводити применом предвиђених мера.

Спровођењем плана реорганизације стечајни дужник се оспособљава да своје до тада преузете обавезе измири у складу са планом али и да наставља са уредним измирењем будућих обавеза. Законом није неопходна сагласност стечајног дужника за доношење и усвајање плана реорганизације, али без сарадње стечајног дужника спровођење плана реорганизације није могуће па се може закључити да је у његовом спровођењу потребна и сагласна воља стечајног дужника.

Особеност плана реорганизације се очитује у принудном протезању његових правних дејстава и на мањинске повериоце који су гласали против његовог усвајања, или се о његовом прихватању нису изјашњавали. Зато усвојени план реорганизације представља споразум са правном снагом извршне исправе између стечајног дужника и квалификоване већине стечајних поверилаца којим се модификују и коначно уређују права свих поверилаца према стечајном дужнику.²⁶⁹ Дакле, усвојени план

---

²⁶⁹ Слијепчевић Д., Правни аспекти реорганизације стечајног дужника, Докторска дисертација, Правни факултет Београд, 2009.стр.200.

реорганизације обавезује и оне повериоце који нису гласали за његово усвајање или нису учествовали у његовом доношењу.

За план реорганизације карактеристично је то да он у себи истовремено садржи споразум прописане већине стечајних поверилаца, али и стечајног дужника и обавезу, односно принуду за оне који су били против и оне који се нису изјашњавали. Према овој особини план реорганизације разликује се од сви других правних института, али је по овоме сличан принудном поравнању.

План реорганизације задовољава интересе и оних који су директно учествовали у његовом усвајању, али и оних на које се индиректно односи. Спровођењем плана реорганизације стечајни дужник не може бити доведен у тежи положај него што би био у поступку банкротства. Усвајањем и извршењем плана реорганизације са стечајног дужника се скида стечајни поступак, опоравиће се и санирати тако да ће моћи наставити са успешним пословањем. Стечајни повериоци ће спровођењем плана реорганизације добити више него што би добили банкротством стечајног дужника, акционарима и другим улагачима неће пропасти њихови улози, а наставком пословања стечајног дужника могу остварити и већу добит, држава и друштво оствариће веће фискалне приходе, а радници неће остати без запослења и моћи ће задовољати своје егзистенцијалне потребе и биће задовољена социјална функција рада.²⁷⁰

План реорганизације је веома сложен правни акт који се састоји из два дела, описног, текстуалног дела и дела у којем се наводе мере за реализацију плана. У текстуалном делу описује се стање стечајног дужника, мере које ће тим планом бити предузете ради његове санације, модел реорганизације и други подаци на основу којих се план усваја и на основу који се доноси одлука о усвајању плана реорганизације. Планом реорганизације не могу бити предвиђене мере, радње и поступци који су противни правним прописима. Такође план не може садржавати елементе који би негативно утицали на стечајног дужника и којим би се погоршавао положај дужника. План реорганизације садржи, у свом другом делу, мере реорганизације које се предузимају да би се стечајни дужник економски опоравио, намирио потраживања на која се планом обавезао, ослободио стечаја и наставио да послује на здравим

---

²⁷⁰ Велимировић, М., *Стечајно право*, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 188.

економским основама. Те мере могу бити правне, организационе, персоналне или финансијске. План реорганизације може променити правни положај стечајног дужника, али и осталих учесника у поступку реорганизације. Како се усвајањем и потврђивањем плана реорганизације закључује стечајни поступак, спровођење плана реорганизације замењује поступак стечаја.

2. Врсте плана реорганизације

У делу рада у којем је направљено поређење реорганизације и принудног поравнања видели смо да се, за разлику од принудног поравнања које се увек завршавало санацијом привредног субјекта, реорганизација може да буде санациона, преносна или ликвидациона. Исход поступка спровођења реорганизације зависи од начина, врсте мера и циљева предвиђених планом реорганизације, план реорганизације може бити ликвидациони, преносни и санациони.

Ликвидациони план реорганизације има за циљ да се по окончању реализације плана спроведе ликвидација стечајног дужника. У овом случају планом реорганизације биће предвиђено спровођење оних мера које доводе до укидања стечајног дужника и као правног и као економског субјекта. Последице спровођења оваквог плана реорганизације у крајњем исходу подударају се са последицама банкротства стечајног дужника. У поступку банкротства, по доношењу решења о банкротству, стечајни управник, у зависности од његове процене целисходности, започиње и спроводи продају стечајног дужника као правног лица, продају целокупне имовине или дела имовине стечајног дужника. Ликвидационим планом реорганизације, у одређеном временском периоду, омогућава се наставак пословања стечајног дужника у циљу намирења његових потраживања. Намирењем потраживања долази до увећања његове стечајне масе, након чега се спроводи поступак уновчавања стечајне масе и намирења стечајних поверилаца у повољнијим износима од поступка банкротства. На овај начин поступак реорганизације се окончава престанком правног субјективитета стечајног дужника.

Преносни план реорганизације подразумева пренос целокупне имовине или функционалних делова стечајног дужника на трећа лица. Пренос имовине може бити извршен уз накнаду из чијег износа се врши намирење стечајних поверилаца. Планом

реорганизације може се предвидети да се намирење поверилаца врши из будућих прихода трећег лица на кога је пренета имовина стечајног дужника. Намирење поверилаца може се реализовати и преносом њихових потраживања у одговарајуће уделе привредног друштва коме је имовина стечајног дужника пренесена. На овај начин економски субјективитет стечајног дужника се гаси, а правни субјективитет се преноси на неки већ постојећи или новооснован привредни субјект. Стечајни повериоци могу на лакши начин контролисати реализацију преносног плана реорганизације. Стечајни повериоци који се опредељују за овакав план реорганизације имају другачије и специфичније интересе у односу на стечајне повериоце који се намирују планом банкротства. Намирење преносом имовине стечајног дужника на трећа лица за ове стечајне повериоце много је прикладније и примереније од намирења продајом имовине или стечајног дужника у поступку банкротства.

Санациони план реорганизације омогућава стечајном дужнику да настави пословање и самостално располаже својом имовином. Планом се може предвидети да његову контролу реализације врши стечајни управник, ако је њему поверен надзор над спровођењем плана или се та контрола врши посебном сагласношћу стечајних поверилаца. Овим планом се предвиђа провођење одговарајућих мера којим се отклањају узроци слабости стечајног дужника и омогућава његово даље несметано пословање. Намирење стечајних поверилаца санационим планом обично се врши из будућих прихода стечајног дужника, које може бити реализовано у смањеном или пуном износу уз могућност продуженог рока намирења. Овакав начин намирења најчешће је резултат обостраног заједничког интереса стечајних поверилаца и стечајног дужника.

3. Садржина плана реорганизације

Сваки план реорганизације мора имати прописане садржински опредељене елементе који представљају материјалноправне услове садржине плана реорганизације и они су Законом о стечају таксативно прописани.²⁷¹ То су: 1.увод-опис делатности и узрока финансијских тешкоћа, 2.попис и детаљан опис мера, као и начин реализације тих мера, 3.листу поверилаца са поделом на класе и критеријуме на основу којих су

---

²⁷¹ ЗОС,члан156.став1.

класе формиране, 4. висина новчаних износа или имовина која ће служити за намирење према класи поверилаца-обезбеђена, необезбеђена и оспорена потраживања, поступак за измирење потраживања и временску динамику плаћања, 5. опис продаје имовине са заложним правом или без њега и намену прихода од такве продаје, 6. рокове за извршење и рокове за реализацију главних мера плана реорганизације, 7. одредба о искључивој реализацији свих права и обавеза поверилаца по усвојеном плану, како у случају испуњења, тако и у случају неизвршења или обуставе извршења, 8. списак чланова органа управљања и износ њихових накнада, 9. списак стручњака који ће бити ангажовани и износ накнада за њихов рад, 10. име независног стручног лица које ће пратити спровођење плана, начин обавештавања поверилаца и износ и динамику исплате награде за његов рад, уз навођење поступка за његову промену, 11. годишње финансијске извештаје за претходне три године са мишљењем ревизора ако су били предмет ревизије, 12. финансијске пројекције биланса стања и биланса успеха и извештај о новчаним токовима за период извршења, 13. процена вредности имовине и процена новчаног износа који би се добио уновчењем имовине спровођењем банкротства, која је израђена од стране овлашћеног проценитеља, 14. датум почетка примене плана, 15. рок за спровођење плана, не дужи од пет година, 16. предлог за именовање чланова комисије поверилаца ако је планом предвиђено њено постојање, 17. личне податке за сва домаћа и страна физичка лица која по основу плана постају чланови привредног друштва и 18. податке о повезаним лицима са стечајним дужником.

За независно стручно лице које би пратило спровођење плана законом је прописан и један додатни услов. То лице не може да буде лице које је запослено код стечајног дужника или лица које је повезано са стечајним дужником, као ни лице које је повезано са стечајним дужником у смислу Закона о стечају.²⁷² Овом одредбом се отклања могућност пристрасног поступања лица које врши надзор над спровођењем плана, с обзиром на чињеницу да се контрола и надзор спровођења плана реорганизације врши у интересу стечајних поверилаца.

Законом прописани рок за реализацију плана реорганизације, који износи пет година, не односи се на мере за реализацију плана реорганизације које се односе на отплату кредита и зајма или неког другог потраживања стечајних поверилаца које се

---

²⁷² ЗОС, члан 156. став 2.

исплаћује у ратама. Овај рок се не односи ни на отплату кредита и зајма узетог у току стечајног поступка или на основу плана реорганизације.²⁷³ Овом одредбом практично се продужава законом прописани рок за реализацију плана реорганизације, што се може правдати чињеницом да ограничавање рока за спровођење плана може негативно утицати и угрожавати интересе и дужника и повериоца, а што за последицу може имати да одређене обавезе из плана реорганизације могу да се реализују и након законом прописаног рока за његову реализацију. Ако је таква могућност планом реорганизације дозвољена, може се рећи оправдано, тада је требало предвидети и правне последице непоступања по обавезама из плана реорганизације након рока у којем је он требало да буде реализован. Такве последице Законом о стечају нису прописане, па се поставља питање на који начин треба поступити у случају неизвршавања обавеза из плана реорганизације које настају након рока за његову реализацију. Наиме, непоступање по плану реорганизације је услов због којег се може покренути стечајни поступак. Да ли се неизвршававање наведених обавеза може сматрати неизвршавањем плана реорганизације и представљати законом прописани стечајни разлог? Неизвршававање обавеза дужника може се сматрати као непоступање по плану реорганизације, као стечајним разлогом, само ако се неизвршававање обавеза из плана реорганизације реализује у року за спровођење плана реорганизације прописаног законом. Због тога се неизвршававање обавеза стечајног дужника одређених планом реорганизације мимо максималног рока за реализацију плана реорганизације, не може сматрати непоступањем по плану реорганизације и бити разлог за покретање новог стечајног поступка над истим дужником. Повериоцима остаје могућност да своја потраживања остваре у поступку принудног извршења са планом реорганизације као извршном исправом.

Закон о стечају прописао је елементе и делове које садржи сваки стечајни план. Ти елементи и делови стечајног плана могу се поделити у три групе и то: уводни део, извршни део и надзорни део. Уводни део плана реорганизације представља слику стечајног дужника и шта се планом реорганизације жели постићи. У њему су описани и објашњени делатност, околности и узроци који су довели стечајног дужника у финансијске потешкоће и до покретања поступка стечаја. Овом делу припадају годишњи финансијски извештаји, финансијске пројекције, извештај о новчаним

---

²⁷³ ЗОС, члан 156. став 3.

токовима као и процену новчаног износа који би се добио уновчењем имовине спровођењем банкротства. На основу наведених показатеља стечајни повериоци се опредељују за прихватање поступка и плана реорганизације, а план реорганизације стечајни повериоци ће прихватити тек када се убеде да ће на овај начин остварити повољније намирење и ефикасније заштити своје интересе. Извршни део плана реорганизације је његов најважнији део и њиме се одређује попис мера и средстава за реализацију плана, детаљан опис мера које је потребно предузети и начин на који ће се реорганизација спровести, као и детаљну листу поверилаца са поделом на класе поверилаца и критеријуме на основу којих су класе формиране. Подела на класе је веома важна јер се гласање о плану реорганизације врши у оквиру класа поверилаца, а одлука о усвајању плана доноси се ако су у једној класи поверилаца за њега гласали повериоци који имају обичну већину потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи и ако га на прописан начин усвоје све класе поверилаца. Стечајни судија, на основу садржаја плана реорганизације цени уредности и законитост плана реорганизације, да ли је план усвојен на недопуштен начин, а нарочито ако су поједини повериоци стављани у повољнији положај. Све су то разлози због којих стечајни судија, по службеној дужности, може одбити план реорганизације. Надзорни део плана реорганизације одређује начин на који ће лице које је задужено за спровођење плана реорганизације обавештавати повериоце о спровођењу плана реорганизације. Ова контрола Законом о стечају поверава се независном стручном лицу које прати спровођење плана у интересу свих поверилаца. Због објективности независног стручног лица које прати спровођење плана и спречавања његовог могућег пристрасног понашања законом је његов избор ограничава на начин да то лице не може бити које је запослено код стечајног дужника или лица повезаног са стечајним дужником или лице које је повезано са стечајним дужником. Овакав начин контроле битно се разликује од начина контроле који је био предвиђен Законом о стечајном поступку, где је контрола реализације плана била поверена стечајном управнику. Начин вршења контроле плана реорганизације предвиђен Законом о стечају непосреднији и је и ефикаснији него начин вршења контроле пре његовог ступања на снагу, с обзиром на чињеницу да независно стручно лице бирају и именују непосредно стечајни повериоци и оно подноси извештаје директно стечајним повериоцима који су у случају

непоступања стечајног дужника по плану реорганизације овлашћени да поднесу предлог за покретање стечајног поступка.

4. Мере за реализацију плана реорганизације

Мере за реализацију плана реорганизације предвиђене су Законом о стечају, утврђују се планом, доносе се вољом већине стечајних поверилаца и обликују облике реорганизације стечајног дужника. У зависности од облика стечајног дужника, његове делатности и општег имовинског стања предлагач плана предложиће и одређене мере, које могу бити изабране појединачно или у комбинацији више њих. Мере реорганизације могу бити различите по садржају као и по свом правном карактеру. Али у суштини оне су статусноправног и облигационоправног карактера.²⁷⁴

Реализација мера плана реорганизације остварује се у складу са материјално-правним прописима који регулишу те мере, јер се Законом о стечају не уређују посебни правни инструменти реорганизације. Примена одређених мера и њихово спровођење у плану реорганизације зависи од материјалноправних прописа којима су одређени институти регулисани. Тако, мере статусних промена могу се спроводити у складу са прописима који регулишу пословање привредних друштава, а рецимо, мере продаје имовине, узимање кредита, уступање имовине или потраживања на име измирења дуга и сличне мере морају се спроводити у складу са Законом о облигационим односима.²⁷⁵ Законом о основама својинскоправних односа меродаван је материјалноправни пропис за пренос својине на некретнинама стечајног дужника или конституисање других стварних права. По одредбама Закона о патенту мора се реализовати мера давања лиценце, као што се и права запослених усвојених планом реорганизације морају уредити у складу са Законом о раду.²⁷⁶

Законом о стечају предвиђене су следеће мере за реализацију плана реорганизације: 1.могућност отплате у ратама, измена рокова доспелости, каматних стопа или других услова зајма, кредита или другог потраживања, 2.намирење потраживања, 3.уновчење имовине са теретом или без њега пренос такве имовине на

²⁷⁴ Велимировић, М., *Стечајно право*, Symbol, Нови Сад, 2004, страна 201.

²⁷⁵ Слијепчевић Д. Коментар Закона о стечају, Привредни саветник, Београд 2016.

²⁷⁶ Слијепчевић Д., *Правни аспекти реорганизације стечајног дужника*, Докторска дисертација, Правни факултет Београд, 2009.стр.155.

име потраживања, 4.затварање погона или промена делатности, 5.раскид или измена уговора, 6.отпуст дуга, 7.извршење, измена или одрицање од заложног права, уз сагласност имаоца заложног права, 8.давање у залог оптерећене или неоптерећене имовине, 9.претварање потраживања у капитал, 10.закључивање уговора о кредиту, односно зајму, 11.отпуштање запослених или ангажовање других лица, 12.измене и допуне општих аката стечајног дужника и других докумената, 13.статусне промене, 14.промене правне форме, 15.пренос дела или целокупне имовине на једног или више постојећих или новооснованих субјеката, 16.поништавање издатих или издавање нових хартија од вредности од стране стечајног дужника или било ког новоформираног субјекта, 17.друге мере од значаја за реализацију плана реорганизације.²⁷⁷

Мере наведене овом одредбом Закона о стечају нису једине мере које се могу предвидети планом реорганизације. Реорганизација стечајног дужника се може спроводити и у складу са низом других мера које су допуштене институтима материјалног права, а које су предвиђене планом реорганизације. Наведене мере могу се разврстати у неколико различитих категорија. То су: мере располагања имовином стечајног дужника, мере статусне природе, мере редефинисања дужничко-поверилачких односа, мере поступања у односу на пријављена потраживања, мере нових улагања и мере редефинисања радно-правних односа. У зависности од избора врста мера у плану реорганизације разликују се три врсте плана реорганизације и то: план банкрота, преносни план и санациони план. Карактеристике ових планова наведене су у делу рада у којем су обрађене врсте плана реорганизације. Заједничком оценом и договором стечајних поверилаца биће одређене мере за спровођење које ће довести до санације и економског опоравка стечајног дужника и које ће већинским гласовима бити унесене у план реорганизације. Од одређених и изабраних мера зависиће и пуноважност и законитост плана реорганизације.

Међутим, правна ваљаност плана реорганизације ограничава се и условљава и додатним одредбама Закона о стечају. Законитост плана реорганизације по службеној дужности утврђује стечајни судија. При процени законитости, када је планом предвиђена мера претварања потраживања у капитал стечајног дужника, предлагач је

---

²⁷⁷ ЗОС, члан 157. став 1.

дужан да достави процену капитала стечајном дужника, не старију од шест месеци, урађену од стране овлашћеног проценитеља.²⁷⁸

Законом је забрањено да се права заложних повериоца планом реорганизације мењају или умањују без њихове изричите сагласности, осим ако су заложни повериоци истовремено и разлучни повериоци. Због овакве законске заштите заложни повериоци и не могу да гласају о усвајању предложеног плана реорганизације.²⁷⁹

План реорганизације и мере предвиђене планом морају бити усклађене и не могу се спроводити супротно одредбама закона којима се уређује заштита конкуренције и контрола државне помоћи. Претходно је постојала обавеза да подносилац план прибави мишљење Комисије за заштиту конкуренције, међутим, ове одредбе су укинуте изменама Закона из 2017. године. С обзиром на већ наведену чињеницу да стечајни судија по службеној дужности утврђује законитост и усклађеност плана и мера предвиђених планом реорганизације са материјално прваним прописима оваква врста одредби и не треба да стоји у Закону о стечају, јер оне изазивају додатне трошкове и непотребно администрирање. Стечајни судија је свакако обавезан да утврди да ли су план и мере у складу са законом.

Спровођење мера из плана реорганизације којима долази до измене у структури капитала стечајног дужника и отуђење или друго располагање непокретном имовином која је евидентирана као друштвена својина, не може се вршити супротно одредбама Закона о приватизацији.²⁸⁰ Наиме, већ је речено да се Законом о стечају не уређују посебни правни институти као инструменти реорганизације, али да мере предвиђене планом реорганизације морају бити усклађене са материјалноправним прописима који регулишу област из предвиђених мера. Због тога ни наведене мере не могу бити супротне одредбама закона којима се штити друштвени капитал. Претходну сагласност на план реорганизације у овом случају даје Агенција за лиценцирање стечајних управника као надлежна организација одређена законом, која обавља послове стечајног управника у поступцима који се спроводе над правним лицима која су са већинским јавним или друштвеним капиталом, као и у поступцима када се током

---

²⁷⁸ ЗОС, члан 157.став 2.

²⁷⁹ ЗОС, члан 157.став 3. и 4.

²⁸⁰ „Сл.гласник РС“,бр.83/2014, 46/2015, 112/2015, и 20/2016-аутентично тумачење.

стечаја промени власничка структура стечајног дужника тако да стечајни дужник постане правно лице са већинским јавним капиталом. Подносилац плана реорганизације дужан је да у прилогу плана реорганизације достави стечајном суду претходну сагласност Агенције за лиценцирање стечајних управника. Агенција је, у поступку давања претходне сагласности на план реорганизације, дужна да поступа са нарочитом хитношћу, те да акт о давању претходне сагласности на план реорганизације донесе најкасније у року од 15 дана од дана достављања плана реорганизације.²⁸¹ Закон је Агенцији одредио рок од 15 дана о давању сагласности, међутим Закон није одредио шта се дешава ако Агенција у прописаном року не донесе акт о давању претходне сагласности. Тај поступак Агенције не би требало да утиче на одуговлачење спровођења поступка стечаја, с обзиром на начело хитности и сам циљ стечаја, те смо мишљења да се може тумачити да је по истеку овог рока, сагласност дата прећутно. У супротном, дошло би до злоупотребе права, односно незаконитог понашања, што би довело до одуговлачења или пак и блокаде спровођења поступка стечаја, што опет изазива несагледиво штетне последице и по стечајног дужника и повериоце, па и друштва у целини.

---

²⁸¹ ЗОС, члан 157.став 5.

VIII УНАПРЕД ПРИПРЕМЉЕН ПЛАН

Већ смо до сада истицали да се поступак стечаја може покренути ако постоје законом прописани стечајни разлози, а да се реорганизација у стечајном поступку спроводи само ако се на тај начин остварује повољније намирeње стечајних поверилаца у односу на банкротство и ако постоје економски оправдани разлози за наставак пословања стечајног дужника. Ово су законом прописани материјалноправни услови под којима се поступак реорганизације може спроводити и услови под којима се остварује основни циљ стечаја, а то је најповољније намирeње стечајних поверилаца. Реорганизацијом се остварује и интерес стечајног дужника јер се поступком реорганизације, која се спроводи према унапред припремљеном плану, остварује интерес стечајног дужника, стварањем услова да настави пословање и да задржи свој економски и правни субјективитет.²⁸²

Унапред припремљен план реорганизације мора да садржи све заједнички законом одређене елементе које треба да садржи сваки план реорганизације. Поред тих елемената унапред припремљен план према императивним законским одредбама треба да садржи и: 1. одредбу којом се одређује да ће потраживање повериоца које није обухваћено одредбама плана о намирeњу поверилаца бити намирено на исти начин и под истим условима као потраживања других поверилаца његове класе; 2. потписану необавезујућу изјаву већинских поверилаца по вредности потраживања сваке планом предвиђене класе да су сагласни са садржином плана реорганизације и спремни да гласају за његово усвајање; 3. изјаву стечајног дужника о веродостојности података и информација наведених у плану; 4. ванредни извештај са мишљењем ревизора о финансијским извештајима стечајног дужника са стањем пословних књига утврђеним најкасније 90 дана пре дана подношења унапред припремљеног плана реорганизације суду, са прегледом свих потраживања и процентуалним учешћем сваког повериоца у одговарајућој класи плана; 6. изјаву ревизора или лиценцираног стечајног управника да је унапред припремљен план реорганизације изводљив; 7. кратак извештај о очекиваним

---

²⁸² Слијепчевић Д. Допуштеност реорганизације по унапред припремљеном плану након подношења поверилачког предлога за покретање стечајног поступка, Глосаријум, Зборник радова, Београд 2012. стр. 112.

битним догађајима у пословању наком сачињавања плана и преглед обавеза чије се доспеће очекује у наредних 90 дана, као и начин намирења тих обавеза.

1. Подношење унапред припремљеног плана реорганизације

Према Закону о стечају банкротство и реорганизација су два равноправна поступка спровођења стечаја. И у једном и у другом поступку мора бити задовољен основни циљ стечаја, а то је најповољније колективно намирење стечајних поверилаца. Чињеница најповољнијег намирења поверилаца одређује се искључиво вољом поверилаца стечајног дужника. Они се својим гласовима опредељују како и којим поступком ће се стечај спровести. То чине на начин да гласају о предложеном плану реорганизације.

Један од начина за задовољење стечајних поверилаца јесте подношење предлога спровођења реорганизације путем унапред припремљеног плана реорганизације. Овај начин спровођења поступка стечаја може бити покренут ако су исуњени стечајни законом прописани разлози за подношење предлога за покретање стечајног поступка. Поступак спровођења стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације може да се спроводи само у претходној фази стечајног поступка, њиме се избегава наступање правних последица стечаја, јер усвајањем унапред припремљеног плана реорганизације, стечајни судија решењем истовремено отвара стечајни поступак, потврђује усвајање унапред припремљеног плана реорганизације и обуставља стечајни поступак, а задовољавају се интереси поверилаца, најповољнијим намирењем, уз истовремено очување правног субјективитета стечајног дужника. Подносилац унапред припремљеног плана, према одредбама Закона о стечају, може бити само стечајни дужник. Изузетно, ако се ради о стечајном дужнику који послује са већинским јавним или друштвеним капиталом, подносилац унапред припремљеног плана реорганизације може да буде Агенција за лиценцирање стечајних управника. Међутим, ако је Агенција подносилац плана она не може да буде именована за независно стручно лице које ће пратити спровођење плана. Када стечајни дужник истовремено са подношењем предлога за покретање стечајног поступка поднесе унапред припремљен план реорганизације у предлогу мора недвосмислено нагласити да се предлаже покретање стечајног поступка реорганизацијом, у складу са унапред

припремљеним планом.²⁸³ Поступак стечаја не може бити отворен ако не постоји ни један стечајни разлог предвиђен законом, те је због тога стечајни дужник, као подносилац плана, дужан поднети доказ о постојању тих разлога. Поступајући по предлогу стечајног дужника, стечајни судија ће по службеној дужности или по примедби заинтересованог лица одбацити предлог за покретање стечајног поступка и предлог унапред припремљеног плана ако утврди: да план није у складу са законом; ако планом нису обухваћени повериоци који би својим гласањем могли утицати на одлуку о усвајању плана, да су били обухваћени планом; ако је план непотпун или неуредан а недостаци су такви да се не могу отклонити, или нису отклоњени у остављеном року који је одредио стечајни судија и ако утврди да не постоји стечајни разлог прописан законом. За овај прописани разлог нема потребе да се посебно набраја с обзиром на чињеницу да је овај разлог већ обухваћен наведеним одбијајућим разлогом да план није у складу са законом. Стечајни судија може закључком наложити стечајном дужнику да у року од осам дана отклони недостатке, техничке грешке или изврши неопходне поправке. Уколико стечајни дужник не поступи у складу са наведеним закључком стечајни судија ће одбацити предлог за покретање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом.

Стечајни судија је, дакле по службеној дужности обавезан да пази на постојање законом наведених разлога и донесе одговарајућу одлуку. Међутим, стечајни судија такву одлуку може донети и на предлог заинтересованих лица. Која су то лица која у конкретном случају могу да имају правни интерес да учествују у поступку цени стечајни судија. Уколико стечајни судија утврди да се предложеним планом не задире у њихова права и интересе он ће посебним решењем одбацити примедбе које су та лица истакла. Уколико су примедбе оправдане стечајни судија ће решењем наложити отклањање уочених недостатака. Ако у остављеном року отклоњиве примедбе не буду отклоњене стечајни судија ће донети решење којим ће одбацити предлог за покретање стечаја и плана реорганизације. Решење о одбацивању биће донесено и због постојања неотклоњивих недостатака који утичу на законитост плана реорганизације. Неотклоњиви недостаци плана реорганизације су: непостојање законом прописаних

---

²⁸³ ЗОС, члан 158.

разлога за покретање стечајног поступка, подношење предлога од стране неовлашћеног лица, као и подношење унапред припремљеног плана након отварања поступка стечаја.

Стечајни поступак се покреће предлогом овлашћених предлагача и ако постоји један од законом прописаних стечајних разлога. Ако се покреће претходни стечајни поступак стечајни судија дужан је да у року од три дана од дана достављања предлога за покретање стечајног поступка донесе решење о покретању претходног стечајног поступка који може трајати најдуже 30 дана од дана подношења предлога за покретање стечајног поступка. Ако се не спроводи претходни стечајни поступак стечајни судија је дужан да у року од десет дана од дана пријема предлога за покретање стечајног поступка закаже рочиште ради расправљања о постојању разлога за отварање стечајног поступка. И у једном и у другом случају постоји могућност да стечајни дужник до дана доношења решења о отварању стечаја истовремено са подношењем предлога за покретање стечајног поступка реорганизацијом, поднесе предлог за спровођење стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације. У пракси се као спорно поставља питање да ли се подношењем предлога за покретање стечајног поступка од стране стечајног повериоца искључује могућност да стечајни дужник накнадно поднесе предлог за спровођење стечајног поступка реорганизацијом у складу са унапред припремљеним планом реорганизације.

Може се десити да предлог за покретање стечајног поступка буде раније поднет од стране стечајног повериоца, а стечајном дужнику није забрањено да након поднесеног предлога стечајног повериоца и он поднесе предлог реорганизације по унапред припремљеном плану. Такав захтев стечајни дужник може поднети све до доношења решења о отварању стечајног поступка, без обзира да ли се претходни стечајни поступак спроводи или не спроводи. Овакав закључак може се извести из чињенице, да се без обзира да ли се по предлогу за покретање стечајног поступка спроводи претходни поступак или не спроводи, или је предлог поднет од стране стране стечајног дужника по унапред припремљеном плану реорганизације, увек мора испитати постојање стечајног разлога. Разлика је само у роковима одређеним за испитивање постојања стечајних разлога. У претходном поступку рок за испитивање постојања стечајног разлога је 30 дана, ако се претходни поступак не спроводи рок за

испитавање стечајног разлога је десет дана, а тај рок код предлога по унапред припремљеном плану је три дана од пријема предлога.

Иако неки од стечајних поверилаца поднесе предлог за покретање стечајног поступка пре покретања стечајног поступка од стране стечајног дужника у складу са унапред припремљеним планом и његов интерес може бити да се стечајни поступак спроведе у складу са унапред припремљеним планом. Он, пре свега не може у моменту подношења предлога за покретање стечајног поступка на свеобухватан начин сагледати стварно стање стечајног дужника, јер нема увид у његово пословање, укупна дуговања и вредност његове имовине, а не може ни стећи статус овлашћеног предлагача плана реорганизације пре отварања стечајног поступка, то право има сходно законском одређењу само стечајни дужник. Осим тога и тај стечајни поверилац може имати правни и економски интерес да се његово потраживање намири у складу са унапред припремљеним планом, јер то може бити и његово најповољније намирење, с обзиром да већина стечајних поверилаца по вредности потраживања потписују изјаву да су сагласни са садржајем стечајног плана и да ће гласати за његово усвајање. Обавеза је и стечајног судије да као претходно питање реши питање спровођења реорганизације у складу са унапред припремљеним планом као најповољније намирење потраживања стечајних поверилаца.

Реорганизација се, дакле може спровести ако је то повољнији начин намирења стечајних поверилаца од спровођења стечаја банкротством. Да се поступком реорганизације постиже повољније намирење потврђује већина стечајних поверилаца у свим класама предвиђеним унапред припремљеним планом реорганизације. Усвајањем плана реорганизације искључује се могућност спровођења поступка стечаја банкротством, без обзира да ли се реорганизација спроводи у складу са унапред припремљеним планом или планом реорганизације поднетим после отварања стечајног поступка. И у једном и у другом случају стечајни судија доноси решење којим се усваја план реорганизације и поступак стечаја обуставља. Ако нису испуњени услови за покретање стечајног поступка из разлога непостојања стечајног разлога стечајни судија одбацује предлог за покретање стечајног поступка без обзира да ли је тај предлог поднесен од стране стечајног повериоца или стечајног дужника у складу са унапред

припремљеним планом реорганизације, јер без постојања стечајног разлога није могуће водити стечајни поступак.

Стечајни поступак се може отворити тек након утврђења постојања стечајног разлога. После отварања стечајног поступка он се води по службеној дужности. Постојање стечајног разлога се утврђује у претходном поступку, као и без вођења претходног стечајног поступка, по захтеву стечајног повериоца. Стечајни разлог се утврђује у претходном поступку по предлогу стечајног дужника у складу са унапред припремљеним планом реорганизације. Ова два поступка су међусобно повезана утврђивањем истог чињеничног стања на основу истих правних прописа и не искључују један другог. Циљ стечајног поступка, најповољније намирeње потраживања стечајних поверилаца остварује се кроз усвајање унапред припремљеног плана реорганизације, те се због тога овај поступак не може искључити због постојања предлога стечајног повериоца. Напротив, предлог стечајног дужника за спровођење стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом може се сматрати и претходним питањем и мора се решити пре доношења одлуке о предлогу стечајног повериоца за покретање стечаја.

Осим наведеног, подношењем предлога за отварање стечајног поступка стечајни дужник стиче својство странке у поступку без обзира ко је подносилац предлога, стечајни поверилац или неки други овлашћени предлагач. Као странка у поступку стечајни дужник има право на предузимање свих радњи које су му законом одобрене. Стечајни дужник и по овом основу може поднети предлог за спровођење поступка стечаја реорганизацијом у складу са унапред припремљеним планом реорганизације, без обзира на постојање предлога стечајног повериоца за покретање стечајног поступка. И један и други предлог заснива се на законском основу за вођење стечајног поступка, а то је постојање стечајног разлога. Стечајни поступак може се окончати банкротством или реорганизацијом. Реорганизација се спроводи када је то повољнији начин намирeња потраживања стечајних поверилаца, а остварује се усвајањем унапред припремљеног плана реорганизације или плана реорганизације након отварања стечајног поступка, већином гласова стечајних поверилаца. Законски основ за отварање стечајног поступка јесте постојање стечајног разлога и тај основ се утврђује без обзира ко је подносилац предлога и да ли ће се стечај окончати реорганизацијом или

банкротством. Поступак за утврђивање стечајног разлога може бити чак и јединствен за све поступке спровођења стечаја.

У таквим материјалноправним и процесним околностима не може се оспоравати расправљање, или условљавање вођења стечајног поступка, сагласношћу стечајног повериоца о касније поднесеном предлогу стечајног дужника за спровођење поступка стечаја реорганизацијом у складу са унапред припремљеним планом постојањем предлога стечајног повериоца за вођење стечајног поступка.²⁸⁴

Дакле, може постојати ситуација у којој егзистирају два предлога за покретање стечајног поступка, један предлог поднесен од стране повериоца и један у складу са унапред припремљеним планом, поднесен од стране стечајног дужника, те је потребно одредити која од ова два предлога треба да има предност. Изменама Закона о стечају из 2017. године ова дилема је разрешена, те је предност дата предлогу стечајног дужника, без обзира на време подношења предлога од стране стечајног повериоца. Једини услов, наравно јесте претпоставка да није донесена одлука по предлогу стечајног повериоца. Стечајни дужник има право на поновно подношење предлога за покретање стечаја у складу са унапред припремљеним планом, ако је претходно његов захтев одбијен или одбачен, међутим у овом случају предлог за покретање стечаја поднет од стране стечајног повериоца има предност у односу на поновни предлог стечајног дужника за спровођење стечаја у складу са унапред припремљеним планом, ако је предлог повериоца временски претходио предлогу стечајног дужника.

2. Претходни поступак за утврђивање испуњености услова за покретање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације

Када стечајни судија прими уредан предлог стечајног дужника за отварање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације дужан је испитати да ли постоје услови за отварање стечајног поступка. Испитивање испуњености услова спроводи се у фази претходног поступка који се покреће доношењем решења стечајног судије којим се истовремено заказује рочиште за одлучивање о предлогу и гласање о плану. То решење стечајни судија дужан је донети у року од три дана од дана подношења уредног предлога стечајног дужника. На

²⁸⁴ Слијепчевић Д., Коментар Закона о стечају, Привредни саветник Београд, 2016., стр. 501.

рочиште се позивају сви повериоци стечајног дужника. То су, пре свега повериоци наведени у унапред припремљеном плану реорганизације, али и сви други повериоци познати на посредан или непосредан начин стечајном судији. Решење о покретању поступка за испитивање испуњености услова за отварање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом доставља се Агенцији за лиценцирање стечајних управника и Агенцији за вођење регистра привредних субјеката која је дужна да решење објави и евидентира га у одговарајућем регистру. Одмах по доношењу решења о покретању претходног поступка стечајни судија дужан је да сачини оглас о покретању претходног поступка за испитивање испуњености услова за отварање стечајног поступка, који се објављује и на огласној и на електронској табли суда, „Службеном гласнику Републике Србије“ и једном дневном листу који се дистрибуира на целој територији Републике Србије. Огласом се обавештавају сва заинтересована лица да је покренут претходни поступак о предлогу стечајног дужника за спровођење стечаја по унапред припремљеном плану реорганизације. Оглас садржи и обавештење повериоцима где могу извршити увид у предлог унапред припремљеног плана реорганизације и позив свим заинтересованим лицима да доставе примедбе на предложени план реорганизације. Примедбе се могу односити на садржину плана, основ или висину прихваћених потраживања. Примедбе се достављају стечајном дужнику или надлежном суду у року од 15 дана од дана објављивања огласа у „Службеном гласнику Републике Србије“. Да би спречио евентуалну злоупотребу, али и обавестио јавност, стечајни судија може наложити подносиоцу плана реорганизације да се оглас о покретању претходног поступка објави и у другим домаћим и међународним средствима информисања.

Рок за подношење примедби на предлог унапред припремљеног плана реорганизације је преклузиван, што значи да се примедбе које су суду достављене по истеку овог рока неће разматрати, што исто вреди и за давање одговора на дате примедбе. Наиме, тај рок је такође 15 дана од дана истека рока за давање примедби. Предлагач, унутар рока за давање примедби, може само једном извршити измену плана реорганизације и то у облику пречишеног текста, а да се ради о измењеном плану мора бити јасно назначено. Када предлагач суду достави тако измењен план, поступак се наставља потако измењеном плану.

Рочиште за гласање о унапред припремљеним планом реорганизације одржава се у року од 90 дана од дана доношења решења о покретању претходног поступка, а не може се одржати пре истека рока од 60 дана. Ови рокови су одређени да би се унутар ових рокова могле обавити све неопходне радње, а све у циљу економичнијег и ефикаснијег спровођења стечајног поступка.

Ради провере садржаја и података из унапред припремљеног плана реорганизације стечајни судија у претходном поступку може ангажовати овлашћене проценитеље, вештаке или ревизоре, као стручна лица. Посао провере тачности података из плана реорганизације треба поверавати стручним лицима, јер је то уско стручни посао и треба да га обављају само стручњаци из те области. Из наведеног разлога обављање тога посла више није могуће поверити стечајном управнику. Трошак ангажовања ових стручних лица има статус трошка претходног поступка. Ангажована стручна лица свој извештај дужна су суду доставити најкасније осам дана пре одржавања рочишта за расправљање и гласање о плану реорганизације. На овај начин побољшава се ефикасност спровођења поступка, али и правично суђење, јер је свим учесницима у поступку омогућено да се благовремено упознају са садржајем извештаја стручних лица.

Стечајни судија може у претходном поступку, на предлог стечајног дужника или по службеној дужности, одредити меру забране извршења и намирења на обезбеђеној и необезбеђеној имовини стечајног дужника која може да важи до правоснажности окончања претходног поступка, а најдуже шест месеци, не може се поново одредити у истом поступку, а стечајни судија је може укинути и пре истека тога рока. Поред ове мере обезбеђења стечајни судија, у претходном поступку има овлашћење да користи и друге мере обезбеђења као што су именовање привременог стечајног управника, забрана плаћања са рачуна, забрану располагања имовином стечајног дужника или забрану спровођења принудне наплате од стране Народне банке Србије. Последице повреде ових мера обезбеђења треба изједначити са последицама повреде мера обезбеђења одређених у претходном стечајном поступку. О одлучивању за одређивање мера обезбеђења стечајни судија може заказити и одржати посебно рочиште.

Стечајни судија у току претходног поступка, по службеној дужности или по примедбама заинтересованих страна, проверава да ли је предложени унапред припремљени план реорганизације уредан, допуштен и законит и да ли на страни стечајног дужника постоји стечајни разлог за отварање стечајног поступка. Када стечајни судија утврди да су испуњени сви прописани услови за спровођење поступка стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације одржаће рочиште на којем ће се повериоци изјаснити о усвајању или неусвајању плана реорганизације.

3. Рочиште за одлучивање о предлогу за покретање поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације

Реорганизацијом стечајног дужника у складу са унапред припремљеним планом реорганизације избегава се наступање правних последица стечаја које настају спровођењем стечаја банкротством или реорганизациом после отварања стечаја, али да би се поступак реорганизације ипак могао провести материјалноправни услови за покретање стечајног поступка треба да су испуњени. Сви стечајни повериоци у поступку стечаја у погледу намирења потраживања треба да имају равноправан положај и да наступају са истих позиција. Због тога је Законом о стечају прописано да се сматра да све обавезе стечајног дужника настале пре подношења предлога плана доспевају на дан одржавања рочишта о гласању за план. На основу овакве правне претпоставке сви стечајни повериоци стичу право и могућност да учествују у поступку гласања и за себе обезбеде могућност најповољнијег намирења својих потраживања према стечајном дужнику. Због тога је стечајни дужник, као предлагач плана, обавезан да до рочишта о гласању за унапред припремљени план учини извесним и неспорним основ и висину свих потраживања стечајних поверилаца према стечајном дужнику. Према висини неспорних неизмирених потраживања одређује се њихово право гласа у односу на предложени унапред припремљени план реорганизације.

Висина и основ потраживања, па самим тим и право на гласање, стечајних поверилаца у пракси се често оспорава од различитих субјеката и учесника у поступку. Да би оспорена потраживања била утврђена и одређена на правичан начин стечајни судија, на захтев заинтересованих лица може наложити да се за потребе гласања изврши процена потраживања, ако то лице достави доказе да висина потраживања

наведена у унапред припремљеном плану реорганизације није тачна. Према раније прописаном поступку утврђивања висине потраживања у пракси је доводило до тога да се у највећем броју случајева приступало процени висине потраживања чиме се спровођење стечаја одугловачило, па самим тим чинило неекономичнијим и неефикаснијим. Због тога је требало оставити стечајном судији могућност процене, а не како је то било раније, обавезу у којим случајевима је неопходно приступити новој изради процене висине потраживања.

Када од ванредног извештаја ревизора о стању пословних књига до датума одржавања рочишта о одлучивању о унапред припремљеном плану реорганизације протекне више од девет месеци стечајни судија је обавезан да по службеној дужности прибави нови ванредни извештај од стране другог независног ревизора, са стањем на последњи дан месеца који претходи месецу у којем је дат налог за прибављање нове процене. С обзиром на начело хитности у спровођењу стечајног поступка и на реално очекивање и могућност да поступак по унапред припремљеном плану не би требало ни да траје дуже од девет месеци, требало би препустити стечајном судији да процену висине потраживања за потребе гласања врши на основу већ достављене процене, а да само у случају сумње тражи нову процену од стране овлашћеног стручног лица. Ако је у спровођењу поступка била одређена привремена мера забране извршења и намирење потраживања из имовине стечајног дужника, а та мера је одређена довођењем у заблуду стечајног судије приказивањем нетачних података о дуговањима стечајног дужника, стечајни дужник је у обавези да накнади штету која је повериоцима проузрокована таквом забраном. Наведене одредбе Закона о стечају биле би од значаја за сигурност повериоца да ће намирити своје потраживање или пак добити одговарајућу накнаду, а стечајног дужника терале на објективно и реално приказивање стања својих дуговања, међутим у досадашњој примени ових одредби у поступку спровођења стечаја у складу са унапред припремљеним планом нису се показале као примењиве, па су изменама Закона из 2017. године брисане.

Алко се предложени унапред припремљени план усвоји, стечајни судија ће решењем истовремено отворити стечајни поступак, потврдити усвајање унапред

припремљеног плана реорганизације и обуставити стечајни поступак.²⁸⁵ Отварањем стечајног поступка доказује се да су биле испуњене материјалоправне претпоставке за вођење стечајног поступка, односно постојање прописаног стечајног разлога због чега се допушта вођење стечајног поступка. Усвајањем унапред припремљеног плана реорганизације потврђује се да је план реорганизације сачињен у складу са законом, да је остварен циљ вођења стечајног поступка најповољнијим намирањем стечајних поверилаца, те да се усвајањем плана отклањају правне последице отварања стечаја према стечајном дужнику.

Од момента подношења унапред припремљеног плана реорганизације па до дана усвајања протекне одређени временски период у коме могу настати нове обавезе стечајног дужника. Законом је прописано да те трошкове сноси стечајни дужник. Међутим, планом реорганизације питање сношења трошкова може бити регулисано и на другачији начин. Овим законским решењем обезбеђује се равноправност намирања и заштита права поверилаца. Могућност да се планом реорганизације обавезе стечајног дужника уреду на другачији начин може довести у питање равноправност и различит третман стечајних поверилаца. То вероватно није реална могућност с обзиром да је стечајни судија обавезан да спречи сваки вид неравноправног третмана стечајних поверилаца или њиховог неједнаког намирања потраживања, те да би у таквим случајевима стечајни судија одбио да потврди тако усвојени план реорганизације. У случају и када стечајни судија потврди усвајање унапред припремљеног плана реорганизације или одбије предлог за покретање стечајног поступка, трошкове поступка сноси стечајни дужник.

IX ПОСТУПАК РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Поступак реорганизације покреће се подношењем плана реорганизације, те у том смислу треба одредити правне субјекте који су овлашћени за подношење плана и у ком року могу да поднесу план реорганизације. Како се подношењем плана и покретањем поступка реорганизације стварају одређени трошкови потребно је одредити ко је дужан сносити те трошкове. По подношењу плана реорганизације неопходно је одлучити о његовој допуштености, спровести расправу, омогућити

---

²⁸⁵ ЗОС, члан 160.

изјашњавање о предложеном плану и донети одлуку о прихватању или неусвајању плана. Након разматрања предлога плана и доношења одлука по спроведеној расправи стечајни суд доноси одговарајућа решења. Потврђивањем плана реорганизације наступају одређене правне последице, спроводи се извршење и контрола извршења плана. На крају план се може извршити у целости, а може се десити да извршиоци плана не поступају по усвојеном плану, што такође изазива одређене правне последице. Обрадићемо све наведене фазе и указати на основне карактеристике сваке од фаза поступка реорганизације.

1. Подносилац плана и трошкови подношења плана реорганизације

Да би поступак реорганизације могао уопште бити покренут неопходно је постојање плана реорганизације израђеног у складу са законом и који садржи све елементе и мере за реализацију плана прописане Законом о стечају. Ако план реорганизације није израђен или није усвојен у поступку спроведеном у складу са законом, односно ако није добио потребан број гласова, стечај над стечајним дужником спроводи се банкротством.²⁸⁶ Поступак реорганизације, на основу уредно урађеног плана реорганизације може, пред надлежним стечајним судом, покренути само овлашћени предлагач.

У смислу Закона о стечају овлашћени предлагачи су: стечајни управник, различни повериоци који имају најмање 30% обезбеђених потраживања у односу на укупна потраживања према стечајном дужнику, стечајни повериоци који имају најмање 30% необезбеђених потраживања у односу на укупна потраживања према стечајном дужнику, као и лица која су власници најмање 30% капитала стечајног дужника. План реорганизације може се донети само ако на првом поверилачком рочишту није донето решење о банкротству.²⁸⁷

Закон је одредио широк круг лица која могу бити овлашћени подносиоци плана реорганизације, али их је и таксативно набројао, из чега би се могло закључити да из таквог законског одређења не може доћи до несагласности и спорних ситуација кад су у питању овлашћени подносиоци. Међутим, у теорији и пракси појављују се као спорна

---

²⁸⁶ ЗОС, члан 165а. став 7.

²⁸⁷ ЗОС, члан 161. став 1.

питања која се тичу могућих овлашћења стечајног дужника да поднесе план реорганизације после отварања стечајног поступка, или постојања опструкције у подношењу плана реорганизације када се његовој изради мора приступити ако се на првом поверилачком рочишту не донесе одлука о банкротству. Као спорна појављују се и питања везана за претходни поступак када постоји предлог за покретање стечајног поступка од стране неког од стечајних поверилаца и предлог стечајног дужника за спровођење стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације. О дилемама у вези са овим спорним питањем било је говора у делу рада у којем се разматрао поступак усвајања унапред припремљеног плана реорганизације.

Поред овлашћења за подношење предлога за покретање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације, где је он и једини овлашћени предлагач, поставља се питање да ли стечајном дужнику, у складу са наведеном одредбом Закона о стечају, треба дати овлашћење да поднесе план реорганизације и после отварања стечајног поступка. Правне последице отварања стечајног поступка наступају даном објављивавања огласа о отварању поступка на огласној табли суда када престају заступничка и управљачка права органа стечајног дужника и та права прелазе на стечајног управника. Следом наведених последица отварања стечајног поступка произилази да стечајни дужник преко својих органа управљања не може поднети план реорганизације. У име стечајног дужника план реорганизације у таквој правној ситуацији може поднети само стечајни управник. Стечајни управник је сходно законским одредбама самостални овлашћени подносилац плана реорганизације и он план реорганизације може поднети и без органа управљања стечајног дужника, због чега стечајног дужника и не треба законском одредбом овластити да има право поднети план реорганизације после отварања стечајног поступка. Поред тога не треба остављати могућност и право претходном руководству да подноси план реорганизације мимо власника стечајног дужника, с обзиром на то и да је оно имало могућност и прилику да поднесе унапред припремљени план реорганизације.

Законом о стечају прописано је да се на првом поверилачком рочишту на основу одлуке стечајних поверилаца за чија потраживања се учини вероватним да износе више од 50% стечајни поступак одмах настави банкротством стечајног дужника и у том случају стечајни судија доноси решење о банкротству. Међутим, ако за такву одлуку не

буде довољан број гласова стечајни поступак се законским наређењем наставља поступком спровођења реорганизације стечајног дужника на основу плана реорганизације. Иако је Законом одређен широк круг лица који могу поднети план реорганизације, може се десити да у прописаном року или накнадно одобреном року, одређеном за подношење плана реорганизације ни једно од овлашћених лица не поднесе план реорганизације. До овакве ситуације најчешће долази због злоупотребе права и у случајевима када се поступак стечаја спроводи над друштвеним предузећима.

С обзиром на то да закон није ни једном појединачном правном нормом одредио начин решавања оваквих случајевима то је решење препуштено судској пракси и правној теорији. Последице ове законске недоречености су блокада, опструкција и одуговлачење стечајног поступка. Већ смо рекли да стечајни дужник, иако је блокада поступка штетна по његове интересе, не може преко својих органа управљања предузимати самостално правне радње, већ то може чинити искључиво преко стечајног управника. Стечајни управник је овлашћен да самостално поднесе план реорганизације, али ниједном одредбом закона није обавезан да тај план и поднесе. Поступак стечаја по отварању стечајног поступка се води по службеној дужности те би задатак стечајног судије био да блокаду отклони и поступак стечаја спроведе у складу са начелима хитности и економичности. Стечајни судија није овлашћен да стечајном управнику нареди израду плана реорганизације иако га он поставља и надзире његов рад. Међутим, једно од решења може бити одређивање законом таквог овлашћења стечајном судији, али ипак у стечајном поступку стечајни повериоци преко својих органа и стечајни дужник преко стечајног управника треба и могу да сами на најбољи начин заштите своје интересе. Овде би требало нагласити да стечајни управник, ако није подносилац плана реорганизације, без обзира на овлашћења стечајног судије има обавезу на сарадњу са овлашћеним подносиоцима плана реорганизације.

Стечајни повериоци такође могу бити овлашћени подносиоци плана реорганизације, али се у пракси може десити да прописани лимит учешћа стечајних поверилаца у потраживањима према стечајном дужнику, није лако остварити.

Поред стечајног дужника и стечајних поверилаца посебан интерес за ефикасно и успешно спровођење стечајног поступка реорганизацијом имају и власници капитала

стечајног дужника. Једно од решења могло би да буде и давање законског овлашћења овој категорији учесника у стечајном поступку да поднесу план реорганизације ако на првом поверилачком рочишту није донето решење о банкротству.

Решење за превазилажење овог проблема може се наћи у аналогiji са наведеном одредбом закона према којом је прописано да се над стечајним дужником спроводи банкротство ако план реорганизације, односно измењени план реорганизације не добије потребан број гласова. Законска одредба према којој би било одређено да, уколико се на првом поверилачком рочишту не добије довољан број гласова да се поступак одмах настави банкротством стечајног дужника, а овлашћени подносиоци плана реорганизације не поднесу план у законом прописаном року, поступак стечаја спроводи се банкротством стечајног дужника.

2. Трошкови подношења плана реорганизације

Израда и подношење изводљивог плана реорганизације са собом увек носи и подразумева одређене трошкове. Због тога је законом одређено да те трошкове сноси предлагач плана реорганизације. Ако је предлагач плана стечајни управник трошкови сачињавања и подношења плана представљају трошак стечајног поступка.²⁸⁸

3. Рок за подношење плана

Рад на изради плана реорганизације увек изискује утрошак одређеног времена. План реорганизације је сложен и комплексан акт у складу са којим ће се спроводити реорганизација, оздрављење у пословању и обезбедити услови за уредно извршавање преузетих обавеза стечајног дужника. Због тога је веома важно ускладити рок за израду плана са тежином садржаја плана, да би план био изводљив. У одређивању рока за израду плана потребно је испоштовати основна начела Закона о стечају о хитности и економичности спровођења поступка. Законски рок за подношење плана реорганизације је 90 дана од дана отварања стечајног поступка. То је време које се сматра оптималним за израду плана. До измена Закона о стечају из децембра 2017. године било је дато право стечајном судији да, ради наведене сложености у изради плана, на образложен предлог продужи тај рок за највише 60 дана. У односу на овај рок

---

²⁸⁸ ЗОС, члан 161. став 3.

стечајни судија је могао одобрити овлашћеном предлагачу и додатни рок од највише 60 дана за измену поднетог плана реорганизације. Да би додатни рок могао бити одобрен, захтев за измену плана овлашћени предлагач плана морао је предати у року за подношење плана реорганизације и морао је имати сагласност одбора поверилаца. Прописани рокови за израду плана су максимални и у односу на израду и у односу на продужење па је из тог разлога добро да се план реорганизације доставља у краћим роковима од прописаних. Продужење рока за израду и одређивање рока за измену плана требало је примењивати само у изузетним и оправданим случајевима. Стечајни судија је увек морао крајње пажљиво процењивати оправданост разлога за продужење, а ако је и одобравао продужење рокова требало је да их увек одређује што примереније.

Изменама Закона рок за подношење плана реорганизације ограничен је на 90 дана без могућности продужавања тога рока. Сматра се да је овај рок сасвим довољан узимајући у обзир и чињеницу да је такође изменама Закона дато право предлагачима плана реорганизације у стечају да без ограничења у погледу садржаја и мера реорганизације само једном изврше измену плана реорганизације. Осим тога, као и код унапред припремљеног плана реорганизације стечајни судија ће одбацити план реорганизације ако планом нису обухваћени повериоци који би, да су обухваћени планом, могли да својим гласањем утичу на одлуку о усвајању плана.

4. Утврђивање тачности података, измена и одбацавање предлога плана реорганизације

Да ли је предложени план реорганизације уредан и законит као и да ли су у њему сви наведени подаци тачни утврђује стечајни судија по службеној дужности. Уколико стечајни судија посумња у тачност података из плана реорганизације он ће наложити стечајном управнику или другим стручним лицима да изврше проверу тачности података из плана реорганизације. Стечајном судији на нетачност података, али и на друге разлоге и чињенице које план реорганизације могу учинити незаконитим или неуредним, могу указати и предложити проверу плана реорганизације сва заинтересована лица. У круг заинтересованих лица неспорно спадају сви овлашћени предлагачи плана, стечајни и разлучни повериоци чија су потраживања неспорна или утврђена и који су наведени у плану реорганизације, али и сви стечајни и разлучни

повериоци којима та потраживања нису још утврђена као и они којима су потраживања оспорена, односно сви који сматрају да имају статус стечајног или разлучног поверица у том стечајном поступку. Заинтересованим лицима могу се сматрати и сва трећа лица која намирују своја потраживања као трошкове стечајног поступка или обавее стечајне масе. На овај начин стечајни судија стиче потпуни увид и може у целости сагледати све евентуалне неправилности или незаконитости предложеног стечајног плана.

У поступку утврђивања тачности података и измена плана реорганизације, поступајући по примедбама поверилаца, предлагач плана може у истом стечајном поступку извршити измену плана реорганизације само једном. Када предлагач врши измену плана мора јасно назначити да је у питању измењени план, а план реорганизације доставља као пречишћени текст и то у року од 15 дана од дана истека рока за давање примедби на предлог плана реорганизације.

Стечајни судија ће, по службеној дужности или на на предлог заинтересованог лица, својим решењем, на које жалбу може изјавити само предлагач плана, одбацити предлог плана реорганизације. Законски разлози за одбацивање плана реорганизације су неподношење плана реорганизације од стране овлашћеног лица, ако је план поднет мимо законом прописаних рокова или не садржи све законом прописане елементе и ако планом нису обухваћени повериоци који би могли утицати на одлуку о усвајању плана да су тим планом били обухваћени. Разлог за доношење решења о одбацивању плана реорганизације је ако он није у складу са другим прописима. План реорганизације мора бити у складу са прописима којима се уређује заштита конкуренције, контрола државне помоћи и заштита друштвеног капитала у предузећима са већинским друштвеним капиталом. Контролу усклађености плана реорганизације са наведеним прописима, у роковима предвишеним Законом о стечају, врше надлежни органи овлашћени за вршење контроле законима којима су регулисане наведене области.

Законом о стечају предвиђен је рок од осам дана за доношење решења о одбацивању плана реорганизације. Међутим, није одређено од којег момента тај рок почиње да тече. Спорно је да ли тај рок почиње тећи од дана када је план достављен стечајном судији или од дана када је стечајни судија утврдио постојање незаконитости или других неотклоњивих недостатака у плану, или од дана поступања судије по

примедбама заинтересованих лица или од дана утврђивања незаконитости од стране других овлашћених органа. Рок од дана достављања плана реорганизације стечајном судији може да се рачуна у случају када је стечајни судија по службеној дужности утврдио незаконитости или неотклоњиве недостатке. Када се ради о отклањању примедби заинтересованих лица рок би се могао рачунати од дана протеча накнадно одређеног рока за отклањање недостатака, а у случају доношења одлуке других државних органа рок се може рачунати од дана достављања те одлуке стечајном судији. У сваком случају решење о одбацивању плана реорганизације мора се донети пре одржавања рочишта за разматрање предлога плана реорганизације и гласања од стране поверилаца. Рок за одржавање овог рочишта је 90 дана од дана подношења предлога плана реорганизације.

Иако је овај рок инструктивног карактера и само указује на хитност у спровођењу поступка и због овог рачунања рокова добро решење би било да се ове одлуке и недостаци доносе и отклањају пре подношења предлога плана реорганизације стечајном судији.

5. Заказивање и оглашавање рочишта за разматрање и гласање о плану реорганизације

Да би план реорганизације садржавао све неопходне законске елементе о њему се спроводи расправа. Расправа се спроводи на рочишту које стечајни судија заказује у року од 90 дана од дана подношења предлога плана реорганизације.

Према одредбама Закона о стечају до измена 2017. године најкасније у року од 15 дана пре дана одржавања рочишта достављало се обавештење о заказивању рочишта стечајном дужнику, стечајном управнику, свим повериоцима обухваћеним планом, оснивачима или члановима акционарима стечајног дужника, као и свим заинтересованим лицима. Обавештење је достављао суд или предлагач плана на начин који одобри суд. Уз обавештење се достављао план реорганизације. Уколико уз обавештење није био достављен план реорганизације тада се свим лицима којима се план обавезно доставља омогућавала доступност плана реорганизације, исто 15 дана пре дана одржавања рочишта. Изменама Закона, с обзиром на то да се у пракси ова одредба најчешће и није примењивала, суд је обавезан да план реорганизације достави

Агенцији за привредне регистре, као и другом надлежном регистру, ради објављивања на својој интернет страници.

Сви учесници у поступку са поднетим планом реорганизације упознају се путем објаве огласа о рочишту за разматрање плана реорганизације и гласању од стране поверилаца, а оглас садржи позив да се све примедбе на предлог плана реорганизације достављају надлежном суду у року од 15 дана од дана објављивања огласа у „Службеном гласнику Републике Срвије“. Оглас суд објављује на огласној и електронској табли суда, у „Службеном гласнику Републике Србије“ и у једном високотиражном листу који се дистрибуира на целој територији Републике Србије. У огласу се наводи и име стечајног дужника, име лица које предлаже план, дан и место одржавања и поступак гласања, као и начин на који се сва лица могу упознати са садржином плана.²⁸⁹ Рочиште за гласање о плану реорганизације не може се одржати пре истека рока од 60 дана од дана подношења плана реорганизације.

У оквиру расправе о плану реорганизације потребно је свим заинтересованим лицима омогућити да доставе примедбе на план реорганизације, уколико их имају. О примедбама које спадају у надлежност одлучивања стечајног судије, одлучује стечајни судија. То могу бити примедбе које се односе на поштовање одредби о овлашћеним подносиоцима, садржини и року за подношење плана реорганизације а ради се о неотклоњивим недостацима или ако се примедбом указује да план није у складу са другим прописом. На остале примедбе предлагач плана је дужан да суду достави одговор у року од 15 дана од дана истека рока за давање примедби, или примедбе угради у план реорганизације и тако измењен план реорганизације у облику пречишћеног текста са јасном назнаком да се ради о измењеном плану доставља суду.

Уколико предлагач плана суду достави измењени план реорганизације поступак се наставља по тако измењеном плану, а суд је дужан да састави и објави оглас о одржавању рочишта за одлучивање о предлогу и гласање о плану реорганизације, на начин као што се објављује оглас о рочишту за разматрање плана реорганизације. Измењени план реорганизације суд доставља Агенцији за привредне регистре, као и другом надлежном регистру, ради објављивања на својој интернет страници.

---

²⁸⁹ ЗОС, члан 164.

Заказивањем рочишта, расправом и гласањем о плану реорганизације стварају се правне претпоставке усвајања плана реорганизације као стварног израза воље поверилаца. Поступак усвајања плана реорганизације и унапред припремљеног плана реорганизације на овај начин је усклађен, како у погледу рокова тако и о начину обавештавања, са унапред припремљеним планом реорганизације, јер се ради о два правна акта истог циља, садржине и последица које производе.

6. Гласање и усвајање

Гласање о плану реорганизације спроводи се на рочишту које заказује стечајни судија. Право гласа о предложеном плану реорганизације имају сви повериоци стечајног дужника сразмерно висини њихових потраживања.²⁹⁰ Ако су потраживања неких стечајних поверилаца оспорена или неиспитана, у сврху гласања, стечајни судија врши процену висине њихових потраживања. Стечајни судија, на основу приложене документације или на неки други начин, могуће и одржавањем посебног рочишта, може признати право гласа и оним повериоцима о чијим се потраживањима нису изјаснили ни стечајни судија, као ни остали стечајни повериоци. Право гласа може се дати и стечајним повериоцима који су своја потраживања пријавили након рочишта за испитивање потраживања. Гласање се врши непосредно на рочишту, али се гласање може обавити и подношењем гласачких листића са овереним потписом овлашћеног лица. Гласање се врши у оквиру класа поверилаца. Те класе поверилаца формиране су планом реорганизације и оверене од стране стечајног судије. Класе поверилаца деле се најмање на класе по основу разлучних, односно обезбеђених потраживања и права приоритета потраживања поверилаца, а то су према Закону о стечају четири исплатна реда или необезбеђена потраживања. Поред ових класа поверилаца може се, по налогу или одобрењу стечајног судије, формирати једна или више класа поверилаца. Ове класе поверилаца могу се формирати ако су стварне и суштинске карактеристике потраживања такве да је оправдано формирање посебне класе и ако су сва потраживања у оквиру предложене посебне класе у значајној мери слична. Поред наведених класа суд може одобрити формирање посебне административне класе потраживања. Она се формира ако постоји више од 100 потраживања чији износи појединачно не прелазе 50.000,00 динара. Потраживања из ове класе могу бити измирена по убрзаној

---

²⁹⁰ ЗОС, члан 165.

процедури под условом да је потребно умањити административно оптерећење, својствено тој класи потраживања и ако се зна да да ће бити довољно расположивих средстава за исплату потраживања из класа које су формиране у оквиру првог и другог исплатног реда. Посебну класу поверилаца чине лица повезана са стечајним дужником у смислу Закона о стечају, али ова класа поверилаца не гласа о плану реорганизације. Овде су изузета лица која се у оквиру своје редовне делатности баве давањем кредита. Потраживања повезаних лица намирује се на исти начин и под истим условима као потраживања из класе стечаних поверилаца према исплатном реду у које је разврстано њихово потраживање. Стечајни судија може одобрити формирање приоритетне класе потраживања за оне повериоце чија потраживања би се према плану реорганизације могла намирити у мањем степену или на дужи рок него у поступку банкротства. Због тога је неопходно ту класу поверилаца учинити привилегованим и повериоце из те класе у целости намирити, те им на тај начин ускратити право гласа о предложеном плану реорганизације. Овакав начин намирења у складу је и са законским одређењем да повериоци у класи чија су потраживања измирена у целости не гласају за план реорганизације, односно сматра се да је план реорганизације у тој класи усвојен.

Видели смо да се гласање може обавити и у одсуству, писменим путем, због чега стечајни судија пре почетка гласања објављује и обавештава присутне о резултатима тог гласања. План у једној класи усвојен је када за њега гласају повериоци који имају обичну већину потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи. План реорганизације сматра се усвојеним кад за њега на тако прописан начин гласају све класе. Поред овог услова, да би био усвојен, план мора бити у складу са одредбама Закона о стечају, на шта је стечајни судија дужан да пази по службеној дужности. Усвајањем плана реорганизације потребно је да буде остварен основни циљ стечаја, а то је најповољније намирење стечајних поверилаца, због чега намирење у поступку реорганизације треба да је повољније за стечајне повериоце него у поступку банкротства. Сви повериоци у оквиру исте класе морају имати равноправан третман, због чега мере намирења које се предлажу планом реорганизације у оквиру исте класе не смеју садржати битне разлике. Иначе, у различитим правним системима правила о усвајању плана реорганизације су различита. За разлику од нашег где је довољна обична – проста већина, проценат гласова само прелази 50%, у неким правним

системима потребна је двојна већина у класи, што значи већину и по броју поверилаца и по износу потраживања уз проценат преко 50%. Негде се тражи двострука већина за усвајање, али је предвиђена двотрећинска већина у односу на износ потраживања у класи и проста већина у односу на број поверилаца, а негде опет план реорганизације се усваја путем добровољних споразума, где је потребна већина од 75% у односу на износ потраживања поверилаца, али о споразуму гласају и власници компаније, где је потребна проста већина на скупштини те компаније.

Закон о стечају предвидео је да план реорганизације може поднети више овлашћених подносилаца плана, па се може десити да буде поднето више планова од стране различитих овлашћених подносилаца. Из тог разлога Закон је утврдио да се у том случају о плановима реорганизације гласа по редоследу њиховог подношења, а усвојеним се сматра план реорганизације који је први изгласан. Овакво законско одређење резултат је, пре свега, захтева да се увек поступа по већинској вољи поверилаца.

Право на гласање разлучни повериоци, али и друга заинтересована лица, остварују на основу процене вероватноће остваривања њиховог намирена потраживања из вредности заложене имовине. Наведену процену стечајни судија врши на основу процене вредности израђену од стране овлашћеног проценитеља, коју суду може доставити разлучни поверилац, односно друго заинтересовано лице, или да ту процену, по службеној дужности, преко другог овлашћеног проценитеља, прибави стечајни суд. Ако стечајни судија, након сагледавања прибављених процена и изјашњавања привременог стечајног управника, оцени да се разлучни повериоци неће моћи намирити из оптерећене имовине, тада ће те разлучне повериоце сврстати да остварују право гласа у оквиру класа у које је њихово потраживања разврстано. Разлучни повериоци имају право у складу са Законом о стечају, да потраживања која не могу намирити из вредности заложене имовине, та потраживања намире као стечајни повериоци. Због тога, предлагач плана, на основу процене урађене за потребе израде плана, разврстава разлучне повериоце у класу поверилаца формирану по основу разлучних права и права приоритета потраживања према исплатним редовима. Ако разлучни повериоци не приговоре претходно извршеној процени и њиховом разврставању у исплатне редове нема потребе за тражење нове процене по службеној

дужности од стране стечајног судије, јер се поступак води у интересу поверилаца, а повериоци сами најбоље знају начин њиховог најповољнијег намирења и својим гласом одлучују о предложеном плану реорганизације. Стечајни судија може на основу процене достављене у оквиру плана и разлучног повериоца може донети релевантну одлуку, а прибављање нове процене по службеној дужности може само водити одуговлачењу поступка на уштрб економичности и хитности спровођења поступка. У оквиру одређивања права на сврставање разлучних поверилаца у исплатне редове упитно је било и законско одређење обавезног изјашњавања привременог стечајног управника на процену коју је урадило лице овлашћено и стручно лице за вршење процене, па је обавеза прибављања изјашњавања од стране привременог стечајног управника изменама Закона о стечају укинута.

Планом реорганизације се одређује дан почетка његове примене. Законом је одређено да тај дан не може бити пре дана правоснажности решења о потврђивању плана реорганизације, али не може се одредити ни по истеку рока од 30 дана од дана правоснажности решења. Одређивањем дана правоснажности решења о потврђивању плана као почетак примене плана отклањају се недостаци и недоумице које би се могле јавити у погледу наступања правних последица по неправоснажном решењу, а које би у каснијем ожалбеном поступку могло бити укинута. Када је у питању дан правоснажности решења може се поставити питање да ли је то дан доношења одлуке по жалби или је то дан када је стечајни дужник одлуку примио. Како стечајни дужник може сазнати да усвојени план производи правна дејства тек даном достављања решења, дан достављања решења о потврђивању усвојеног плана може се рачунати као дан почетка његове примене. Раније прописани рок од 15 дана од дана правоснажности решења о потврђивању плана у оквиру којег се мора започети са применом плана реорганизације је могуће кратак рок и требало је преиспитати могућност његовог продужења, па је тај рок и продужен на 30 дана.

Видели смо да се план реорганизације сматра усвојеним ако га на прописан начин прихвате све класе, а да се у једној класи сматра усвојеним ако су за план реорганизације гласали повериоци који имају обичну већину потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи. Стечајни судија био је овлашћен одредбама Закона о стечају да, уколико план реорганизације не добије потребан број гласова,

одобри предлагачу плана да најдуже у даљем року од 30 поднесе измењени план реорганизације. По измењеном плану реорганизације стечајни судија је заказивао ново рочиште о гласању и усвајању плана. Ако се на том рочишту измењени план реорганизације не усвоји над стечајним дужником се спроводи банкротство. Овим законским одређењем рок за спровођење стечајног поступка се продужава, а овако измењени план не мора нужно, а најчешће и није, активирати стечајне повериоце да га већински прихвате, што даље утиче на процесну економију и ефикасност поступка. Због тога је изменама акона о стечају одређено да се одмах, без одређивања додатног рока за измену плана реорганизације, приступи спровођењу уновчавања имовине након проглашења банкрота.

7. Решење о потврђивању усвајања плана реорганoизације

План реорганизације је посебан правни акт са елементима уговора и елементима судске одлуке. Усвајањем плана реорганизације на законом прописан начин разматрања, усвајања и гласања у оквиру класа поверилаца о плану реорганизације поступак усвајања није окончан. Да би се план могао извршавати, односно да би се по њему могло поступати, неопходно је да стечајни судија донесе решење којим потврђује усвајање плана реорганизације. Наравно, ако у поступку усвајања и гласања о плану реорганoизације план не добије потребну већину гласова и не буде усвојен на прописан начин стечајни судија ће донети решење којим ће констатовати да план реорганизације није усвојен.

Ако суд претходно није донео решење, било по службеној дужности или на предлог заинтересованог лица, којим одбацује предлог плана реорганизације, по изгласавању плана у оквиру класа стечајних поверилаца, суд не може из тих разлога одбити усвајање плана реорганизације. Међутим, суду би требало дати могућност да и по усвајању плана може у одређеним случајевима одбити план реорганизације. То би могле бити одређене измење правне и економске околности до којих може доћи од подношења плана реорганизације до његовог усвајања, или по службеној дужности ако се утврди да су поједини стечајни повериоци стављени у повољнији положај, односно да је прихватање плана постигнуто на недопуштен начин. Такође, стечајном повериоцу који пружи доказе да би усвајањем плана реорганизације био стављен у неповољнији

положај од положаја у којем би се нашао у случају банкротства требало би омогућити да се одређеним мерама отклоне околности које га доводе у такав положај, да то не би могао бити разлог стечајном судији да одбије план реорганизације.

Правоснажношћу решења о потврђивању плана реорганизације стичу се услови да се стечајни поступак обустави. Ово значи да би се решење о обустави стечајног поступка могло донети тек истеком законом прописаног рока за изјављивање жалбе на решење о потврђивању плана реорганизације, или доношењем одлуке другостепеног суда о одбијању жалбе против тог решења од стране овлашћених лица. Овлашћена лица за подношење жалбе према одредбама Закона о стечају су стечајни дужник, стечајни управник, стечајни повериоци, разлучни и заложни повериоци. Наведеним лицима решење о потврђивању плана реорганизације мора се доставити путем личне доставе. Истовремено, ово решење се доставља регистру привредних субјеката, односно другом одговарајућем регистру, ради објављивања на интернет страници тог регистра или на други одговарајући начин у случају да тај регистар нема своју интернет страну. У сваком случају ово решење мора бити јавно и трајно доступно свим трећим лицима.²⁹¹

8. Правне последице потврђивања плана реорганизације

Усвајањем и потврђивањем плана реорганизације ствара се на нов начин дефинисан правни однос којим се дефинитивно утврђују односи стечајног дужника, стечајних поверилаца и трећих лица према њиховим потраживањима, правима и обавезама. Он представља сагласност воља прописане већине поверилаца и стечајног дужника. Међутим, правне последице овако постигнуте сагласности трпе и стечајни повериоци који нису гласали за план реорганизације или се о њему нису изјашњавали. Сви односи стечајних поверилаца и стечајног дужника уређује се искључиво у складу са условима предвиђеним планом реорганизације. Планом реорганизације могу се ограничити или потпуно обуставити права органа управљања стечајног дужника, права власника капитала или нека друга права трећих лица. Због тога сви они морају поступати у складу усвојеним планом реорганизације. Стечајни дужник је посебним законским одређењем дужан да све послове и радње које предузима морају бити у

---

²⁹¹ ЗОС, члан 166.

складу са усвојеним планом реорганизације.²⁹² У складу са потврђеним планом дужни су да поступају и обезбеђени и необезбеђени повериоци, а њиме се може и стечајни дужник ослободити од својих обавеза према својим дужницима. Наведена дејства плана реорганизације су материјалноправна дејства, али он може производити и процесноправне последице. Оне се огледају у праву стечајних поверилаца да своја потраживања из плана реорганизације остварују и принудним извршењем. Међутим, сам поверилац може тражити принудно извршење потраживања из плана реорганизације тек по протеклу накнадног рока који је оставио стечајном дужнику након што о року доспелости није извршио своју обавезу.²⁹³ Такође, потврђивањем усвојеног плана реорганизације престају све последице отварања стечајног поступка, а у називу стечајног дужника брише се ознака „у стечају“. Све ово су последице материјално - правно и процесноправног дејства плана реорганизације који има својства извршне исправе.

План реорганизације сам по себи није извршна исправа. Он према Закону о стечају само има њена дејства. Та дејства му даје решење о потврђивању плана реорганизације, а само на основу овог решења план би било немогуће спровести. Само у међусобном правном односу решења о потврђивању усвајања плана реорганизације и плана реорганизације наступају правне последице и дејства извршне исправе подобне за принудно извршење. И овде је видљива правна природа плана реорганизације који има елементе и уговорног односа и елементе судске одлуке, јер ни једни ни други елементи нису сами по себи довољни за објашњење правне природе плана реорганизације.

Да би план реорганизације био извршна исправа и да би одређене правне последице по повериоце и дужнике могле наступити, односно да би се дужничко-поверилачки односи могли регулисати у складу са планом реорганизације није довољно само усвајање плана реорганизације него и доношење решења о његовом усвајању. Правне последице и поступање по плану реорганизације могуће је само након његове правоснажности. Рекли смо већ да су план реорганизације и решење о његовом потврђивању међусобно повезани у правном односу па се поставља питање на који акт

---

²⁹² ЗОС, члан 167.

²⁹³ Слијепчевић Д., Коментар ЗОС, Привредни саветник, Београд, 2016. стр.549.

се односи правоснажност, да ли на план реорганизације или решење о његовом потврђивању. Другостепени орган у жалбеном поступку непосредно врши контролу решења о потврђивању усвајања плана реорганизације, али посредно мора вршити и контролу самог плана ради утврђивања постојања материјалноправних али у одређеним случајевима и процесно правних недостатака плана. Међутим, ако другостепени суд укида одређени акт у стечајном поступку он укида решење о усвајању плана а не и сам план реорганизације. Због тога је судско решење то које даје правну снагу плану реорганизације и реч је о правоснажности тог решења, а не о правоснажности плана реорганизације.²⁹⁴

Досадашња законска одредница по доношењу или доношењем решења о потврђивању плана реорганизације може навести на закључак да правне последице усвајања плана реорганизације настају, односно да правне последице отварања стечаја престају, даном доношења решења о потврђивању усвојеног плана реорганизације, односно даном одржавања рочишта на којем је план усвојен, с обзиром на то да се на том рочишту доноси и решење о његовом потврђивању.

Анализом одредби Закона о стечају наступање правних последица плана реорганизације може се везати за дан доношења решења о потврђивању плана реорганизације, за дан његове правоснажности и за дан почетка примене плана реорганизације.

Чланом 167.став 1. Закона о стечају прописано је да по доношењу решења о потврђивању плана реорганизације сва потраживања и права поверилаца и других лица и обавезе стечајног дужника уређују се према условима из плана реорганизације, док је ставом 4. истог члана одређено да доношењем решења о потврђивању усвајања плана реорганизације престају све последице отварања стечајног поступка, а у називу стечајног дужника брише се ознака „ у стечају“. Ако се овој одредби дода и одредба члана 46. Закона по којој, према општем правилу, жалба у стечајном поступку не задржава извршење решења може се закључити да правне последице наступају пре правоснажности, односно одмах по његовом доношењу.

---

²⁹⁴ Тодоровић И., Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 38.

Чланом 166. став 2. Закона о стечају прописано је да се по правоснажности решења о потврђивању усвајања плана реорганизације стечајни поступак обуставља, а ставом 5. истог члана да се по правоснажности овог решења усвојени план реорганизације доставља регистру привредних субјеката, односно другом одговарајућем регистру ради објављивања. Из наведених одредби уочава се да би одредба којом се у називу стечајног дужника брише ознака „у стечају“ била у супротности са одредбом према којој се стечајни поступак обуставља тек по правоснажности решења о потврђивању плана реорганизације.

Наступање правних последица плана реорганизације може бити везана и за дан почетка примене плана реорганизације који је према Закону обавезна садржина плана. Мере за реализацију плана реорганизације могу се предузимати тек са датумом почетка примене плана, а он, према члану 165а. став 5. Закона, не може бити пре дана правоснажности решења о потврђивању плана реорганизације, нити по истеку рока од 30 дана од дана правоснажности тог решења. На овај начин реализација одређених мера могла би бити везана за датум који није у складу са прописаним роковима почетка примене плана.

Осим наведеног, код унапред припремљеног плана реорганизације суд доноси решење којим се истовремено отвара стечајни поступак, потврђује унапред припремљени план и обуставља стечајни поступак. Ако у овом случају прихватимо правило да жалба не одлаже извршење решења, то би значило да решење о отварању стечајног поступка може ступити на снагу одмах, а да обустава стечајног поступка мора сачекати правоснажност решења. У том случају могао би настати један период у којем би наступиле правне последице отварања стечаја, а које би могле бити угашене правоснажношћу решења о потврди усвајања плана реорганизације. Поред овог, чланом 73. став 4. Закона прописано је да правне последице отварања стечајног поступка не наступају у случају истовременог отварања и обуставе стечајног поступка према унапред припремљеном плану, па би се дало закључити да се члан 167. Закона о стечају којим се одређује да доношењем решења о потврди усвајања плана престају последице отварања стечаја односи само на план реорганизације који није унапред припремљен. Међутим, треба заузети став да моменат наступања правних последица усвајања плана реорганизације треба да буде на јединствен и идентичан начин решен и

за план реорганизације поднет у оквиру стечајног поступка и за унапред припремљен план реорганизације, јер се ради о идентичним институтима по својој правној природи, иако се до њиховог усвајања долази на различите начине, иста је садржина плана, исте реорганизационе мере, са идентичним правним последицама.²⁹⁵

Одређивање тренутка правних последица усвајања плана реорганизације веома је битно и за теорију, али и за праксу још више. Несагласност у погледу настанка последица усвајања плана и његовог потврђивања у пракси би довело до многих несугласица и контрадикторности. Зато је веома важно да је тренутак настанка последица јединствено одређен.

Ако бисмо одредили да је тренутак настанка правних последица усвајања плана дан доношења решења о потврђивању плана реорганизације дошло би до правне и економске несигурности. У том случају могли бисмо доћи у ситуацију да правне последице усвајања плана наступе одмах по усвајању плана, а самим тим и престанак отварања стечаја, па би евентуалним каснијим укидањем решења о потврђивању плана требало извршити обрнути поступак, вратити последице отварања стечаја, а последице усвајања плана требало би укинути. Овакав поступак био би веома сложен и компликован, изазивао би доста нејасноћа, несагласности и контрадикторности, практично би такав поступак био неспроводив. Разлози за одређивање доношења решења о потврђивању плана реорганизације могу се тражити у одредбама Закона о стечају према којима жалба не одлаже извршење, а поступак се води на основу начела хитности и не треба га одуговлачити, односно по одређеним одлукама било би неопходно поступати одмах. Такви разлози за поступак реорганизације не стоје због тога што се мере реорганизације, правне радње и послови не могу предузимати пре дана одређеног за почетак реализације плана.

Ради правне сигурности најбоље је одредити да се моменат наступања правних последица усвајања плана реорганизације везује за правоснажност решења о потврђивању плана реорганизације. Овакав став прихваћен је у нашој стручној и научној јавности. И у упоредном праву најчешће важи правило да правне последице усвајања плана реорганизације наступају са правоснажношћу решења. Због свих

---

²⁹⁵ Тодоровић И., Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 31.

наведених разлога изменама Закона о стечају из 2017. године одређено је да се престанак свих последица отварања стечајног поступка везује за дан правоснажности решења о потврђивању усвајања плана реорганизације у стечају.

Поред наведених момената, доношења решења о потврђивању усвајања плана реорганизације и његове правоснажности, за која се везује настанак правних последица усвајања реорганизације моменат наступања правних последица могао би се узети и за дан почетка примене плана реорганизације. Од дана почетка примене плана почињу се рачунати рокови за његову реализацију. Између дана правоснажности решења о усвајању плана и почетка примене плана свакако мора проћи одређен временски период у којем стечајни дужник треба да испуни одређене обавезе, а и да се припреми за реализацију плана, тако да тај дан почетка примене плана реорганизације не може бити одређен пре дана правоснажности решења о потврђивању плана реорганизације, али не може бити одређен ни по истеку рока од 30 дана од дана правоснажности тог решења.

За правоснажност решења о потврђивању везан је и рок за побијање унапред припремљеног плана реорганизације. Тај рок износи годину дана од правоснажности решења којим је усвајање плана потврђено. Тужбом, противтужбом или истицањем приговора стечајни дужник, повериоци који су обухваћени планом, као и повериоци који нису обухваћени планом а чија су потраживања настала пре усвајања плана могу оспорити потраживања која су већа од стварно постојећих потраживања за разлику тог износа као и непостојећа потраживања која су обухваћена унапред припремљеним планом реорганизације. На предузимање наведених побојних радњи и дејства таквог оспоравања примењују се одговарајуће одредбе закона о предузимању радњи побијања и дејству побијања. Оваква могућност побијања допуштена је само у случају окончања реорганизације у складу са унапред припремљеним планом. Повериоци у случају усвојеног плана реорганизације у току стечаја нису овлашћени за непосредно подношење тужбе иако се ради о непостојећим потраживањима или потраживањима у износу који је већи од стварно постојећих потраживања. Усвојени план реорганизације у току стечаја може се оспорити само од стране стечајног судије или на иницијативу поверилаца чији су интереси повређени. Ово због тога што је могућност подношења посебне тужбе, противтужбе или приговора могућа само када је реорганизација

окончана у складу са унапред припремљеним планом. Ова одредба Закона се у пракси показала као непримењива па је изменама Закона измењена на начин да је стечајни дужник овлашћен да пре или након истека рока за спровођење плана реорганизације поднесе предлог за покретање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације, наравно ако су испуњени сви законом прописани услови.²⁹⁶

---

²⁹⁶ Члан 167. став 5. ЗОС-а

X ДЕЈСТВА ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ

1. ПОСЛЕДИЦЕ УСВАЈАЊА ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ ПО СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Усвајање и потврђивање плана реорганизације одражава се и битно утиче на положај стечајног дужника. Иако доношењем решења о потврђивању плана реорганизације престају све последице отварања стечајног поступка и у називу стечајног дужника се брише ознака „у стечају“ стечајни дужник не може да послује као независно и самостално правно лице. Пре свега, стечајни дужник обавезан је да поступа у складу са усвојеним планом реорганизације, што га ограничава у „нормалном“ пословању и по томе се разликује од привредних друштава који редовно послују. Његово поступање и пословање се, међутим разликује и од стечајног дужника над којим се спроводи банкротство, код кога се предузимају само радње продаје имовине, наплата и исплата поверилаца.

Стечајни дужник по усвајању плана реорганизације спроводи мере које су планом предвиђене за његову реализацију. Он је дужан да спроведе све реорганизационе мере, рецимо да подузима активности на затварању одређених погона или промени делатности, да раскине или измене неке од закључених уговора, да даје у залог оптерећену или неоптерећену имовину, претвара потраживања у капитал, закључи нове уговоре о кредиту или зајму, поднесе тужбе за оспоравање и побијање потраживања која нису правно ваљана, изврши одређене статусне промене или промене правне форме, као и све друге мере предвиђене планом реорганизације. Спровођењем тих мера стечајни дужник треба да послује на начин да обезбеђује средства за измирење редовних трошкова пословања, али и измирење ранијих дуговања у складу са планом. Пословањем у складу са планом реорганизације и извршавајући мере за реализацију плана стечајни дужник испуњава план реорганизације, а по окончању испуњења плана стечајни дужник наставља да послује у складу са правилима компанијског права. При реализацији плана стечајни дужник подлеже контроли независног стручног лица које прати спровођење плана у интересу поверилаца, али и контроли поверилаца који, ако стечајни дужник уредно не испуњава своје преузете обавезе, доспеле обавезе могу и принудно извршити с обзиром на то да је план

реорганизације извршна исправа, али повериоци у том случају могу покренути и поступак банкротства због непоступања по усвојеном плану.

Све радње и све пословне активности стечајног дужника треба да су усклађене са усвојеним планом реорганизације. Поступајући на тај начин стечајни дужник постепено остварује и све мере предвиђене планом, да би се на крају извршења плана реорганизације постигао крајњи циљ спровођења стечајног поступка, због којег се стечајни поступак спроводи реорганизацијом, а не банкротством стечајног дужника. Да би поступао на тај начин и остварио задати циљ стечајни дужник је обавезан спроводити све мере прописане усвојеним планом. Иначе, ако у свему не поступа по мерама за реализацију плана излаже се опасности, не само да угрози свој опоравак и привредно оздрављење, него и да повериоци своје намирење траже и спроводе принудним извршењем, јер је план реорганизације и извршна исправа. Осим тога усвојени план реорганизације је и нови уговор за измирење потраживања и уколико стечајни дужник не поступа у складу са одредбама тог новог уговора, доводи се у ситуацију да стечајни повериоци могу поднети предлог за покретање стечајног поступка. По испуњењу плана реорганизације, привредно друштво излази из прогамираног пословања и почиње да послује као и свако друго друштво.²⁹⁷

Пословање у складу планом реорганизације, који је сложен и комплексан правно - економски акт, изискује строгу пословну дисциплину, а спроводи га привредни субјект који је већ једном запао у тешке економске проблеме, је веома тешко и изазовно, па је због тога над његовим спровођењем потребно предвидети стални надзор и контролу. С обзиром на то да усвајањем плана реорганизације престају овлашћења стечајног суда, па самим тим и стечајног управника, који би по природи ствари могао вршити контролу плана, Законом о стечају предвиђено је да контролу плана спровођења реорганизације у интересу свих поверилаца обухваћеним планом врши независно стручно лице.²⁹⁸ Законом је предвиђено да план садржи и начин на који ће то лице обавештавати повериоце о спровођењу плана реорганизације, као и износ и динамику исплате награде за његов рад. Додатно је Законом регулисано да то лице не

---

²⁹⁷ Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 153.

²⁹⁸ ЗОС, члан 156. став 1. тачка 10.

може да буде запослено код стечајног дужника или лица које је повезано са стечајним дужником, као ни лице које је повезано са стечајним дужником.

Независност и стручност су два веома важна услова које би требало да испуњава независно стручно лице које врши контролу и надзор над спровођењем плана. То је, међутим у пракси доста тешко обезбедити. Ако је то лице постављено од стране стечајног дужника, као лице које је учествовало као саветник у изради плана када је подносилац плана стечајни дужник, тешко је очекивати да ће такво лице поступати непристрасно и независно. Такође, када је то лице постављено од стране неког од стечајних поверилаца, такво лице ће, могуће је, заступати само интересе то повериоца, а потребно је на исти и непристрасан начин заступати интересе свих поверилаца, али и пратити све радње које подузима стечајни дужник и упозоравати и реаговати на сваку радњу стечајног дужника којом би могло бити угрожено испуњење плана.

Надзор над спровођењем плана реорганизације могу вршити и само повериоци јер су они овлашћени да током спровођења усвојеног плана реорганизације имају право на информисање и приступ актима субјекта реорганизације у складу са Законом о привредним друштвима.²⁹⁹ Повериоци су на основу наведених радњи овлашћени да поднесу предлог за покретање стечајног поступка ако стечајни дужник не поступа по плану или поступа супротно плану реорганизације и ако се тиме битно угрожава спровођење плана реорганизације. Ова два услова морају бити испуњена кумулативно да би повериоци могли остварити то своје законско право.

Већ смо напоменули да усвајањем плана реорганизације престају овлашћења стечајног суда и стечајног управника и да на тај начин није Законом предвиђена оваква врста контроле. Међутим, Законом о стечајном поступку било је предвиђено да стечајни управник врши надзор над применом одредаба плана реорганизације и да има право приговора суду и обавештавања суда и поверилаца о поступањима која су супротна усвојеном плану реорганизације.³⁰⁰

С обзиром на изнесене наводе о надзору и контроли спровођења плана реорганизације надзор треба да врши лице које има стручно знање, интерес и

---

²⁹⁹ ЗОС, члан 171.

³⁰⁰ Закон о стечајном поступку, члан 133. став 5.

професионални приступ послу који обавља. Мишљења смо да би овлашћени проценитељи испуњавали услове који захтева овај сложен и одговоран посао. Они би могли бити довољно заинтересовани, стручњаци су, дужни су да поступају са повећаном пажњом, а имају овлашћења за поступање у спровођењу стечајног поступка и од њихове објективне процене зависи доношење важних одлука у стечајном поступку.

Надзор и контрола као институт спровођења плана реорганизације у упоредном праву регулисан је на различите начине. У немачком праву надзор и контрола су факултативни, могу се предвидети планом, али није обавеза. План и пословање стечајног дужника спроводи реорганизациона управа, а и ако надзор није предвиђен повериоци имају право да траже извештаје о пословању и поступку спровођења реорганизације. Ако је надзор предвиђен планом реорганизације надзор могу спроводити стечајни суд и стечајни управник, а може се именовати и треће лице које би вршило контролу плана. У Енглеској план реорганизације спроводи стручно лице, посебан управник, који контролише, али и учествује у реализацији плана, има право на судска упутства, али и право да предложи банкротство стечајног дужника. У америчком стечајном праву надзор над спровођењем плана реорганизације врши се подношењем извештаја управе повериоцима и стечајном суду, али и суд има право да нареди предузимање одређених радњи у циљу реализације плана реорганизације.

Ако се анализара спровођење стечајног поступка реорганизацијом стечајног дужника у нашем праву може се закључити да се планови реорганизације често олако усвајају, уз међусобно договарање стечајног дужника и појединих повериоца, да се реорганизационе мере и не спроводе у складу са планом као и да стечајни дужник не извршава дисциплиновано своје обавезе. Већ смо напоменули да се надзор и контрола над спровођењем плана реорганизације често врши само формално, да ангажовање трећег стручног лица није адекватно, а и да се сами повериоци у току извршења плана понашају индиферентно. Због тога би контролу и надзор требало појачити, детаљније уредити законом, а спровођење плана реорганизације поверити професионалцима који би имали и интереса и могућности да план реорганизације спроведу у складу са мерама које су предвиђене планом реорганизације.

1.1 Последице усвајања плана реорганизације по управу дужника

Управљање привредним субјектом који се налази у поступку спровођења реорганизације специфично је и у односу на привредни субјект у стечају и у односу на привредни субјект који послује нормално. У стечајном поступку који се спроводи банкротством стечајним дужником управља стечајни управник. Задатак стечајног управника је да уновчи имовину стечајног дужника и изврши најповољније намирење стечајних поверилаца. Послови које стечајни управник најчешће обавља су попис и заштита имовине стечајног дужника и окончање започетих послова у циљу повећања имовине дужника ради што повољнијег намирења поверилаца. У нормалном пословању привредног друштва задатак управе јесте задовољење интереса власника друштва. Управа у поступку реорганизације најпре треба да обезбеди најповољније намирење поверилаца, јер је то и основни циљ спровођења поступка реорганизацијом. Међутим, интереси поверилаца су веома различити, с обзиром на то да се повериоци разврстани по класама међу собом веома разликују, како по величини тако и по обезбеђености потраживања и задовољавању својих других интереса. Управа мора водити рачуна и о интересима власника субјекта у реорганизацији, о интересима друштва у целини, јер је у интересу друштва да дужник опстане и настави пословати на тржишту, о својим личним интересима као и интересима самог дужника. Осим тога, реорганизациона управа треба да спроводи план реорганизације чији циљ извршења може бити наставак пословања дужника до најповољнијег намирења поверилаца (ликвидациони план), може бити подузимање радњи које подразумевају пренос целокупне имовине или функционалних делова стечајног дужника на трећа лица (преносни план), или чији циљ омогућава стечајном дужнику да настави пословање и самостално располаже својом имовином (санациони план).

Стечајног управника у поступку банкрoтсва именује стечајни судија решењем о отварању поступка, а избор се врши методом случајног одабира са листе активних стечајних управника, а списак чланова органа управљања обавезан је елеменат који садржи план реорганизације. Надзор над радом стечајног управника врши стечајни суд и Агенција за лиценцирање стечајних управника, а надзор над спровођењем плана реорганизације врши независно стручно лице чије је име, такође обавезан елеменат плана реорганизације.

Ради постојања великог броја различитих интереса повериоца, да би се интереси у плану реорганизације могли ускладити, Закон о стечају сходно члану 165. став 3. поделио је повериоце најмање на класе по основу разлучних права и права приоритета њихових потраживања према исплатним редовима у редовном стечајном поступку. Усаглашавање интереса поверилаца и формирање класа поверилаца према њиховим интересима започиње и врши се у фази расправљања, гласања и усвајања плана реорганизације. Усвајањем плана реорганизације интереси поверилаца сматрају се усаглашеним, а стечајни дужник дужан је да предузме све мере прописане усвојеним планом реорганизације.³⁰¹ Ова законска обавеза стечајног дужника, у ствари је обавеза реорганизационе управе јер управа та која ову законску обавезу спроводи. Управа, такође мора водити рачуна да, поред намерења потраживања стечајних поверилаца који су своје интересе ускладили у плану реорганизације, штити и интересе поверилаца са оспореним потраживања и да у случају њиховог успеха у судским споровима обезбеди средства за њихово намерење.

Циљ спровођења стечајног поступка јесте задовољење интереса поверица кроз њихово најповољније намерење потраживања, што је циљ и спровођења плана реорганизације, међутим планом реорганизације су обухваћени и интереси власника стечајног дужника. Сама чињеница да су власници најмање 30% капитала стечајног дужника³⁰² овлашћени да поднесу план реорганизације говори у прилог тврдњи да су планом реорганизације заступљени и њихови интереси, јер је потпуно нормално да власници капитала стечајног дужника подносећи план реорганизације штите и своје интересе. Осим тога, већ смо навели да план реорганизације може бити санациони, те према томе он омогућава стечајном дужнику да настави пословање и самостално располаже својом имовином, чиме се директно исказује интерес власника стечајног дужника.

1.2 Органи управе

План реорганизације мора да садржи списак чланова органа управљања и износ њихових накнада.³⁰³ Осталим одредбама Закона о стечају није регулисан начин и

---

³⁰¹ ЗОС, члан 167. став 3.

³⁰² ЗОС, члан 161. став 1.

³⁰³ ЗОС, члан 156. став 1. тачка 8.

структура органа управљања привредног субјекта реорганизације. С обзиром на то да се усвајањем плана реорганизације стечајни поступак обуставља и да престају све последице отварања стечајног поступка правна је претпоставка да се од тада на пословање и функционисање предузећа примењују одредбе Закона о привредним друштвима. Међутим, све одредбе овог закона се не могу примењивати, а неке одредбе општих аката друштва, донесених на основу овог Закона, се не морају примењивати. Тако нпр. скупштина друштва не може обављати функције предвиђене Законом о привредним друштвима, јер у поступку реорганизације до њеног окончања власници друштва не могу се користити својим правима. Док са друге стране планом реорганизације може бити предвиђена другачија структура органа управљања од структуре управљања предвиђене општим актима друштва. И начин именовања и промене органа управљања мора се вршити у складу са планом реорганизације а не у складу са одредбама Закона о привредним друштвима. Али не могу планом реорганизације бити предвиђени органи управљања који нису предвиђени Законом о привредним друштвима.

Овлашћења органа управљања могу бити различита у плану реорганизације у односу на одредбе Закона о привредним друштвима. Тако, ако планом реорганизације није предвиђено узимање нових зајмова или кредита органи управљања то не могу чинити, док таква овлашћења по одредбама Закона о привредним друштвима могу имати. Али, исто тако органи управљања су дужни поступати у складу са одредбама овог Закона. Значи да је примена одредби Закона о привредним друштвима у плану реорганизације одређеним делом ограничена, али и план реорганизације мора бити у складу са одредбама закона, односно не смије бити у супротности са законом.

У садржају плана реорганизације као обавезан елеменат плана треба да су наведена имена чланова органа управљања и име независног стручног лица које ће пратити спровођење плана реорганизације. Поставља се питање на који начин треба поступити у случају да наведена лица из оправданих разлога не могу више обављати послове за које су задужени планом реорганизације, претпоставимо у случају оставке, смрти физичког лица или престанка постојања правног лица. Да ли је надлежан суд да својом одлуком именује ова лица или ће та лица именовати предлагач плана. С обзиром на то да надлежност суда у поступку спровођења стечаја престаје доношењем решења о

потврђивању усвајања плана реорганизације суд не би накнадно могао именовати ни орган управљања ни лице које прати спровођење плана. Ако би предлагач плана био овлашћен да именује ова лица могао би се на тај начин угрозити интерес поверилаца, јер су, могуће је, повериоци приликом усвајања плана гласали баш за лица одређена планом из разлога њихове стручности, способности, угледа и реномеа који они имају. Због тога ни предлагач плана не би могао именовати ни нови орган управљања ни лице за контролу плана. Органе управљања као и лице које врши надзор над планом реорганизације треба именовати кроз формалну процедуру измене плана.

Реорганизациона управа, према одредбама Закона о стечају, није дужна да подноси било какве извештаје о току спровођења поступка реорганизације, иако таква обавеза може бити прописана планом реорганизације. Ово, међутим, не може имати много утицаја на спровођење реорганизације с обзиром на одредбу Закона о стечају по којој сви повериоци имају право на информисање и на приступ актима субјекта реорганизације, као и на одредбу према којој је управа дужна да сарађује са независним стручним лицем које је задужено за надзор над спровођењем плана реорганизације. Без обзира на ову одредбу често се дешава да је стручно лице именовано планом реорганизације учествовало као саветник у изради плана реорганизације за шта је од стране предлагача плана био плаћен, па у обављању надзора над спровођењем плана и није независан и наступа у интересу предлагача плана. Због тога би независно стручно лице требало да буде стварно независно и стручно лице, као што би могао бити стечајни управник или евентуално лиценцирани проценитељ који је такође стручан, независан и самосталан. Слична решења сусрећу се у неким законодавствима развијених западних земаља.

Стечајни дужник је дужан да све послове и радње које предузима морају бити у складу са усвојеним планом реорганизације.³⁰⁴ Ако стечајни дужник не поступа по плану или поступа супротно плану реорганизације, а тиме се битно угрожава спровођење плана реорганизације повериоци могу поднети предлог за покретање стечајног поступка.³⁰⁵ Овлашћења управе су ограничена планом реорганизације, а управа начелно не би могла да предузима радње које нису предвиђене планом као мере

---

³⁰⁴ ЗОС, члан 167.став 2.

³⁰⁵ ЗОС, члан 173.став 1.тачка 2.

реорганизације.³⁰⁶ Како поступати у случају када управа закључи послове и радње који нису предвиђени планом реорганизације? Управа јесте дужна да поступа у складу са планом реорганизације и мерама њиме предвиђеним, међутим за време трајања спровођења плана реорганизације, који је скоро увек период од неколико година, а обично је пет година, колико је и законом најдужи утврђени рок за трајање плана реорганизације, управа може закључити послове и радње које нису предвиђене планом реорганизације. Ти послови и радње могу бити и у интересу субјекта реорганизације и представљати прилику да се закључи повољан правни посао, али оне ипак нису предвиђене планом реорганизације.

У сваком случају потписивање уговора од стране управе који није у складу са планом реорганизације представља прекорачење ограничења овлашћења управе. У нашем праву, Законом о привредним друштвима, прописано је да друштво може обављати све делатности које нису законом забрањене независно од тога да ли су одређене оснивачким актом, односно статутом,³⁰⁷ осим ако посебним законом обављање одређене делатности није условљено издавањем претходног особрења, сагласности или другог акта надлежног органа, тако да пратично не може постојати прекорачење делатности утврђене оснивачким актом или статутом друштва. Може, дакле постојати само прекорачење овлашћења заступника друштва. Како поступати у случају прекорачења овлашћења управе у поступку реорганизације и да ли такво друштво поседује општу правну способност? Мишљења смо да у поступку реорганизације постоји ограничена правна способност друштва јер је закључивање правних послова условљено садржајем плана реорганизације. Закључивање правних послова мимо плана реорганизације представља поступање друштва ван оквира своје правне способности, а послови закључени мимо оквира правне способности друштва немају правно дејство.³⁰⁸ С обзиром на то да је Законом о стечају прописано да непоступање по плану реорганизације или поступање супротно плану реорганизације изазива могућност покретања стечајног поступка само у случају ако се тиме битно угрожава спровођење плана реорганизације, у случају прекорачења овлашћења могле

---

³⁰⁶ Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 55.

³⁰⁷ Закон о привредним друштвима, члан 4.

³⁰⁸ Закон о облигационим односима, члан 54.

би наступити и правне последице прописане Законом о облигационим односима.³⁰⁹ За такве послове би се могла тражити накнадна сагласност, па ако се сагласност добије правни посао би остао на снази, а ако се сагласност не добије сматрало би се да правни посао није закључен. Међутим, Законом о стечају оваква могућност, а ни орган који би давао накнадну сагласност није одређен, па би такве одребе требало унијети у Закон о стечају. Овлашћење за давање такве сагласности могла би се дати независном стручном лицу које прати спровођење плана реорганизације или би он такву сагласност могао тражити од поверилаца који су усвојили план реорганизације.

Закључење правних послова мимо плана реорганизације може се сматрати ништавим правним послом према одредбама Закона о облигационим односима због ништавости предмета правног посла. Предмет је недопуштен због тога што је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима.³¹⁰ И у овом случају сматра се да правни посао не производи правно дејство.

Доношењем решења о потврђивању усвајања плана реорганизације у називу стечајног дужника брише се ознака „у стечају“ тако да треће лице не мора да зна да се одређено друштво налази у реорганизацији, нити мора да зна мере које су прописане за реализацију плана, иако се план реорганизације објављује на сајту Агенције за привредне регистре. Због тога савесно треће лице не сме да трпи негативне правне последице закључења правних послова са управом која поступа мимо плана реорганизације. Тако закључени правни послови према одредбама Закона о облигационим односима остају на снази³¹¹ или савесна страна од друштва у реорганизацији може захтевати правичну накнаду.³¹²

Одредбама Закона о стечају прописано је само да послови и радње које предузима стечајни дужник морају бити у складу са усвојеним планом реорганизације и да је стечајни дужник дужан да предузме све мере прописане усвојеним планом реорганизације.³¹³ Мишљења смо да би у Закон о стечају требало уградити одредбе којима би се на детаљнији и одређенији начин регулисале све правне последице

³⁰⁹ Закон о облигационим односима, члан 55.

³¹⁰ Закон о облигационим односима, члан 47.

³¹¹ Закон о облигационим односима, члан 103.

³¹² Закон о облигационим односима, члан 55. став 5.

³¹³ ЗОС, члан 167. став 2 и 3.

поступања субјекта реорганизације и реорганизационе управе које нису у складу са планом реорганизације и мерама које су тим планом прописане.

У обавезну садржину плана реорганизације, поред списка чланова органа управљања, треба да је предвиђен и износ њихових накнада.³¹⁴ Ни једном другом одредбом Закона о стечају није одређена висина накнаде, а не постоји ни неки подзаконски акт којим би се утврђивала мерила и критеријуми за одређивање накнаде реорганизационе управе. То питање, дакле дато је у искључиву надлежност поверилаца који усвајањем плана реорганизације одређују и висину накнаде реорганизационе управе. За разлику од реорганизационе управе, питање накнаде рада стечајног управника регулисано је подзаконским актом, према чијим мерилима и критеријумима би можда могла да се регулише и упоређује накнада управе. Накнада управе требало би, са једне стране, да довољно стимулативно делује да управа има интереса да на што бољи начин спроводи поступак реорганизације и на тај начин у складу са свим начелима стечајног права, остварује циљеве спровођења стечајног поступка, док са друге стране треба водити рачуна да трошкови реорганизације буду што мањи, а да се имовина друштва у реорганизацији не смањује превише и непотребно. Та накнада може да буде одређена у фиксном износу, али би она свакако требало да буде везана и у сразмери са успехом и резултатима које та управа постиже у спровођењу поступка реорганизације. С обзиром на чињеницу да је, иако усвајањем плана реорганизације последице отварања стечајног поступка престају, реорганизација део стечајног поступка накнада управе требало би да буде под контролом, али та контрола никако не би смела утицати на ефикасност рада и заинтересованост управе да поступак реорганизације спроведе у најбољем интересу стечајних поверилаца, али и интересу стечајног дужника. Мера одређивања накнаде за чланове органа управе требало би да се налази у висини накнаде коју имају лица која учествују у осталим радњама и поступцима спровођења стечајног поступка и поступка реорганизације.

Уз питање накнаде за чланове органа управе веома је важно одредити и степен дужности пажње у складу са којом чланови реорганизационе управе треба да поступају. Дужност пажње у привредним друштвима регулисана је Законом о привредним друштвима, Законом о облигационим односима и Законом о стечају. Управа

---

³¹⁴ ЗОС, члан 156. став 1. тачка 8.

привредног друштва дужна је да своје послове извршава савесно, са пажњом доброг привредника, и у разумном уверењу да делује у најбољем интересу друштва.³¹⁵ Стечајни управник обавља своје послове самостално и с пажњом доброг стручњака,³¹⁶ а ако у обављању послова проузрокује штету учесницима у поступку намерно или крајњом непажњом за ту штету одговара личном имовином.³¹⁷ Законом о облигационим односима извршена је градација степена пажње доброг привредника, односно доброг домаћина у односу на пажњу доброг стручњака који је у извршавању обавезе из своје професионалне делатности дужан да поступа с повећаном пажњом, према правилима струке и обичајима.³¹⁸

Питање одговорности реорганизационе управе није регулисано Законом о стечају. Одговорност управе не може се изједначити ни са пословањем привредних друштава у редовном пословању, али ни са банкротством у поступку стечаја. У поступку реорганизације управа води пословање друштва, предузима одређене радње, извршава уговоре и обавља остале послове које треба да се обављају у једном привредном друштву, међутим циљ и банкротства и реорганизације у делу који се односи на најповољније намирење повериоца је исти, а у реорганизацији поред тог циља треба остварити и санацију дужника.

За реорганизациону управу Законом о стечају није прописана професионална одговорност и на њих се не односе одредбе о пажњи доброг стручњака, може се претпоставити да се на управу односи пажња доброг привредника. Међутим, стандард доброг привредника у поступку реорганизације не може се поистоветити са пажњом доброг привредника у редовном пословању. И овде је разлика у циљу који треба да оствари реорганизациона управа и управа обичног привредног друштва. Циљ управе обичног друштва је повећање имовине власника друштва, а циљ реорганизационе управе је да се имовина друштва не умањи и да се из те имовине изврши најповољније намирење стечајних поверилаца, а након тога санација друштва на начин предвиђен планом реорганизације.

---

³¹⁵ Закон о привредним друштвима, члан 63.

³¹⁶ ЗОС, члан 27. став 4.

³¹⁷ ЗОС, члан 31. став 1.

³¹⁸ Закон о облигационим односима, члан 18.

2. ПОСЛЕДИЦЕ ПО ВЛАСНИКЕ ПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Поступак реорганизације стечајног дужника део је стечајног поступка и води се у складу са одредбама Закона о стечају. Власници стечајног дужника не могу доносити одлуке на чије су доношење овлашћени одредбама Закона о привредним друштвима, а међу органима у стечајном поступку нису наведени органи који заступају интересе власника стечајног дужника.³¹⁹ Даном отварања стечајног поступка престају заступничка и управљачка права директора, заступника и пуномоћника, као и органа управљања и надзорних органа стечајног дужника и та права прелазе на стечајног управника.³²⁰

Обавезна садржина плана реорганизације је списак чланова органа управљања и износ њихових накнада, међутим у органе управљања не спада и скупштина друштва. Према наведеном власници друштва у поступку стечаја немају утицаја на пословање друштва, те према томе ни на њихова имовинска права. Даном правоснажности решења о потврђивању усвајања плана реорганизације престају све последице отварања стечајног поступка, у називу стечајног дужника брише се ознака „у стечају“, ³²¹ сви послови и радње које предузима стечајни дужник морају бити у складу са планом реорганизације, а стечајни дужник је дужан да предузме све мере прописане усвојеним планом реорганизације. Како смо рекли реорганизација је део стечајног поступка, а планом реорганизације и мерама њиме предвиђеним треба да се задовоље пре свега интереси поверилаца и да они своја потраживања намире у повољнијем обиму од банкротства у стечају. Поред тога, поступком реорганизације и спровођењем плана реорганизације, осим у ликвидационој реорганизацији, обезбеђује се наставак даљег редовног пословања субјекта реорганизације, а тиме и власницима остваривање њихових права која они остварују на основу власништва над субјектом реорганизације. Реализацијом плана реорганизације повериоцима се њихова потраживања намирују у потпуности или делимично, али у сваком случају спровођење стечаја поступком реорганизације значајно се утиче на остваривање њихових права. Дакле, поступком реорганизације настоји се помирити интерес поверилаца и власника привредног

³¹⁹ ЗОС, члан 17. Органи стечајног поступка су стечајни судија, стечајни управник, скупштина поверилаца и одбор поверилаца.

³²⁰ ЗОС, члан 74. став 1.

³²¹ ЗОС, члан 167.

друштва у реорганизацији. Интерес поверилаца свакако има предност и првенство у намирењу, али мора се водити рачуна и о задовољењу интереса власника друштва. Због тога се може поставити питање да ли се о задовољењу интереса власника може уопште говорити пре него се повериоци намире у складу са планом реорганизације?

У односу на наведено питање у теорији и пракси спровођења стечајног поступка постоје два мишљења: правило апсолутног приоритета и правило релативног приоритета. Према правилу апсолутног приоритета права власника компаније су током реализације плана реорганизације суспендована, а та права се оживљавају по окончању реорганизације. Правило релативног приоритета заснива се на могућности сарадње између поверилаца и власника компаније, уз задржавање неких права власника. Овакав став проистиче из нужности сарадње поверилаца и власника у поступку реорганизације, док се у поступку банкротства та сарадња не подразумева, а стечајни дужник се налази под неком врстом принудне управе од стечајног управника и власници губе гласачка права и права да остварују приходе од компаније. Уз поштовање правила апсолутног приоритета, јер је и реорганизација поступак стечаја и њен циљ је првенствено намирење поверилаца, ипак би правило апсолутног приоритета могло да има и оправдане изузетке који треба да су правични, да служе циљу реорганизације и да могу бити тржишно тестираны.³²²

2.1 Права власника друштва

Међусобна повезаност поверилаца и дужника у поступку реорганизације може се видети и у одредбама Закона о стечају према којима је циљ реорганизације повољније намирење поверилаца у односу на банкротство, а реорганизација се нарочито спроводи ако постоје економски оправдани услови за наставак пословања дужника.³²³ Из законских одредби о обавезној садржини, а нарочито о мерама које се могу предузети при реализацији плана реорганизације очигледан је утицај међусобних интереса поверилаца и дужника. Мерама реорганизације као што су уступање имовине на име потраживања, статусне промене, промене правне форме, пренос дела или

---

³²² Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 76.

³²³ ЗОС, члан 155. став 1. Одредба о економској оправданости наставка пословања стечајног дужника брисана је изменама Закона, али она ипак указује на повезаност интереса дужника и његових повериоца

целокупне имовине на једног или више постојећих или новоформираних субјеката, поништавање издатих или издавање нових хартија од вредности од стране стечајног дужника или било ког новоформираног субјеката и измене и допуне општинских аката стечајног дужника и других докумената о оснивању или управљању знатно се утиче на права власника у смислу смањења или ограничавања коришћења тих права.

Најинтересантнија и најчешће коришћена мера у реорганизацији јесте промена структуре капитала стечајног дужника. Ово из разлога што је цена капитала компанија које се налазе у стечају, па и поступку реорганизације доста нижа и као таква веома је интересантна за инвеститоре. Са друге стране и интереси повериоца се на овај начин задовољавају на ефикаснији и економичнији начин, те су и они за овакве мере веома заинтересовани. Ова мера се спроводи продајом власничких удела или акција субјекта реорганизације новој компанији која сада постаје власник субјекта реорганизације, који задржава правни субјективитет, а власници стечајног дужника трајно губе уделе односно акције. Мера се може проводити и продајом имовинске целине, било ствари или права субјекта реорганизације где не долази до промене власника субјекта реорганизације. Из добијених средстава продавац намирује потраживања поверилаца, а купац наставља да иступа на тржишту и послује под фирмом субјекта реорганизације. Код продаје власничких права и удела поставља се питање да ли нови власник слободно послује или је ограничен мерама из плана реорганизације. Ако се продајом власничких удела повериоци намирују у складу са планом реорганизације, реорганизација се на тај начин окончава, а власник наставља са слободним пословањем. Али ако се повериоци из продаје власничких удела не намирују у складу са планом реорганизације, нови власник мора пословати у складу са мерама реорганизације.

Наведене мере реорганизације знатно утичу и ограничавају право својине и имовинска права стечајног дужника па се поставља питање како и на који начин превазићи проблем ограничавања имовинских права власника без њихове сагласности? Ако су власници стечајног дужника подносиоци плана реорганизације и у плану реорганизације предложе спровођење наведених мера може се сматрати да су они дали сагласност на ограничавање својих имовинских права. Међутим, ако они нису подносиоци плана реорганизације треба пронаћи начин на који би се њихова права могла ограничити и тако извршити најповољније намирне поверилаца. Требало би

прописати забрану спречавања опструкције спровођења плана реорганизације од стране власника друштва, или формирати посебну класу у плану реорганизације коју би чинили власници друштва. Формирањем посебне класе одлуке би се доносиле већином гласова па сви власници не би морали бити сагласни са спровеђењем мера које задиру у права власника друштва. Да би се омогућила реорганизације путем промене структуре капитала, неопходно је ограничити моћ противљења власника овим мерама или директним прописивањем да престају права власника усвајањем плана реорганизације или формирањем посебне групе у плану реорганизације коју чине власници и прописивањем правила забране опструкције од стране тих лица.³²⁴

Да ли се право приватне својине може ограничавати и ако може под којим условима? Уставом Републике Србије прописано је да право својине може бити ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона уз накнаду која не може бити мања од тржишне.³²⁵ У складу са праксом Европског суда за људска права Уставни суд Републике Србије у образложењу своје одлуке навео је да потраживање досуђено правоснажном судском одлуком улази у имовину повериоца, те да неспровођење извршења те одлуке представља повреду права на мирно уживање имовине.³²⁶ Међутим, потраживање, да би представљало имовину повериоца, не мора да буде утврђено судском одлуком, довољно је да је признато од стране дужника, или да је било оспорено од стране стечајног дужника, па је касније утврђено у стечајном поступку, тада то потраживање чини имовину повериоца. У сукобу права својине поверилаца и дужника, права и једних и других субјеката су ограничена. Ограничења права својине су дозвољена ако се тим ограничењима остварује легитиман циљ.³²⁷ На основу изложеног може се закључити да ограничавање права власника друштва у реорганизацији има свој легалитет и легитимитет.

Законом о стечају прописано је да сви повериоци на које се односи план реорганизације, током спровођења стечајног поступка, имају право на информисање и приступ актима субјекта реорганизације у складу са одредбама Закона о привредним

---

³²⁴ Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 82.

³²⁵ Устав РС, члана 58.

³²⁶ Одлука Уставног суда РС, Уж бр. 5888/2011.

³²⁷ Одлука Уставног суда РС, Уж бр. 1014/2011. од 23.06.2011.

друштвима које се односе на право акционара на информисање и приступ актима друштва.³²⁸ Право на информисање власника друштва током спровођења плана реорганизације није регулисано одредбама Закона о стечају, међутим власници друштва у реорганизацији имају правни интерес да се информишу о поступку реорганизације зато што ће им након завршетка поступка реорганизације њихова власничка права бити активирани. Стечајни поступак у нашем праву спроводи се у складу са начелом јавности и информисаности, према којем сви учесници у стечајном поступку имају право на благовремен увид у податке везане за спровођење поступка, међутим с обзиром на то да се усвајањем плана реорганизације стечајни поступак обуставља може се закључити да се ово начело не мора односити и на план реорганизације. Ипак, и поступак реорганизације је поступак који се спроводи у складу са одредбама стечајног права, иако усвајањем плана реорганизације правне последице стечаја престају одредбе компанијског права не могу се примењивати у целости. Интерес власника друштва у реорганизацији такве је природе да су им неопходна сазнања о начину спровођења поступка реорганизације па им се мора признати право на информисање које имају чланови друштва у складу са Законом о привредним друштвима.

Из наведеног излагања о последицама спровођења плана реорганизације на стечајног дужника, органе управљања и права власника друштва у реорганизацији може се закључити да се одредбе компанијског и стечајног права међусобно испреплићу и имају веома јак међусобни утицај, да и једна и друга грана права штите учеснике у поступку стечаја и да су то комплементарне гране права. Због тога би се у одредбама Закона о стечају које се односе на поступак реорганизације требало на јаснији и прецизнији начин разграничити и одредити надлежности из области стечајног и компанијског права.

3. Радни однос

Отварањем стечајног поступка стичу се услови за отказ уговора о раду који је запослени закључио са послодавцем.³²⁹ Међутим, давањем отказа уговора о раду треба задовољити два основна законска услова. Са једне стране треба отклонити узроке који

---

³²⁸ ЗОС, члан 171.

³²⁹ ЗОС, члан 77. став 1.

су довели до економских потешкоћа стечајног дужника и удовољити основним начелима стечајног поступка хитности и економичности, а са друге стране треба водити рачуна о заштити запослених у остваривању њихових гарантованих права. Настанак и узроци економских потешкоћа су субјективне природе стечајног дужника и на тај начин треба се и односити према давању отказа уговора о раду. Исто тако, практично је немогуће спровести поступак стечаја без ангажовања одређеног броја радника. Због тога се и не даје отказ уговора о раду свим запосленим. У нашем ранијем стечајном законодавству отварањем стечаја престајао је радни однос свим запосленим, али на основу одлуке стечајних органа док траје стечајни поступак могао се задржати потребан број радника ради завршења започетих послова или ради вођења стечајног поступка. Према одредбама Закона о стечају стечајни управник је овлашћен да поред радника којима није дат отказ уговора о раду, што значи да се отказ уговора о раду не може дати свим запосленим, може ангажовати уз претходну сагласност стечајног судије, потребан број радника ради вођења стечајног поступка и завршетка започетих послова.³³⁰ Критеријуми којима стечајни управник треба да се руководи при давању отказа уговора о раду нису одређени, али с обзиром на то да стечајни поступак треба спровести рационално и ефикасно, као и на то да се стечајни поступак може окончати реорганизацијом, треба објективно сагледати и адекватно проценити стручност, компетентности и ефикасност у раду запослених радника и према таквим критеријумима донети одлуку о задржавању на раду. Правни положај и заштита радника у спровођењу стечаја банкротством или реорганизацијом није иста, па ћемо више пажње посветити правном положају и заштити радника са аспекта спровођења стечаја реорганизацијом. С обзиром на то да су заштита и права радника регулисана Законом о раду,³³¹ као општим прописом и да се овај Закон примењује увек кад односи нису регулисани посебним прописом, анализирати ћемо и сагледати примену и Закона о стечају, као посебног закона и Закона о раду, као општег закона.

Законом о раду стечај није предвиђен као разлог за престанак радног односа, али је отварање стечајног поступка предвиђен као посебан разлог за отказ уговора о раду према Закону о стечају. Узрок отказу уговора о раду у стечају јесу разлози економске природе и на тај начин се мора посматрати и у односу на последице које производи.

³³⁰ ЗОС, члан 77. став 3.

³³¹ „Сл. гласник РС“ бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009,

Ако се ради о отказу уговора у поступку спровођења стечаја банкротством онда се према Закону о раду тај разлог може подвести под разлог престанка радног односа у случају престанка рада послодавца. Када је реорганизација разлог за престанак радног односа, не може се сматрати да је настанак разлога за покретање стечајног поступка изазван вишом силом, али то могу бити разлози настали услед технолошких, економских или организационих промена код послодавца. Међутим, баш због тога што је стечај разлог за престанак радног односа запослених, а узроци стечаја су економски, технолошки или организациони разлози њиховог послодавца, стечајног дужника, поставља се питање да ли радници треба да остварују право на исплату отпремнине на коју имају у случају вишка запослених у складу са одредбама Закона о раду. Истина је да се стечај спроводи у циљу заштите поверилаца, али и радници су категорија која је најмање заштићена и која најтеже остварује своја права и чији су економски интереси угрожени можда и више од свих поверилаца у поступку стечаја.

Запосленима којима није отказан уговор о раду, уз сагласност стечајног судије исплаћује се зарада у складу са одлуком стечајног управника. Овим радницима, што се може сматрати једном врстом заштите, зарада се исплаћује из стечајне масе као обавеза стечајне масе.³³² Међутим, оваквим начином одређивања зараде престају се примењивати одребе Закона о раду које се односе на зараду. Овде долази до примене специјалног закона, Закона о стечају, у односу на општи закон, Закон о раду. Запослени задржани на раду код стечајног дужника примају зараду у складу са одлуком стечајног управника, без обзира што је Законом о раду гарантована једнака зарада за исти рад, или рад исте вредности, где се под радом исте вредности захтева исти степен стручне спреме и у коме је остварен једнак радни допринос уз једнаку одговорност. Запослени такође нема право захтевати да се из наведеног разлога, а што би имао право у складу са Законом о раду,³³³ одлука о висини зараде утврди као ништава или му се досуди накнада штете.

На исти начин престају се примењивати одредбе Закона о раду које се односе на измену уговорених услова, премештања на други одговарајући посао, премештаја у друго место као и упућивања на рад код другог послодавца. У овим случајевима

---

³³² ЗОС, члан 77. став 4.

³³³ Закон о раду, члан 104.

послодавац је дужан обавестити запосленог о разлозима таквог поступања и понудити му закључење анекса уговора о раду. Запослени би по овом основу имао право да пред надлежним судом оспорава законитост тог анекса.³³⁴ У стечају запослени не може, ради заштите својих права, користити овакву правну заштиту коју му пружа Закон о раду.

Отварање стечајног поступка према одредбама Закона о стечају представља разлог за отказ уговора о раду који је запослени закључио са стечајним дужником. Стечајни управник, према потребама и остварињу оптималног функционисања стечајног дужника, одлучује о отказима запослених у условима отварања стечајног поступка. Стечајни управник, такође има законско овлашћење да ангажује потребан број радника ради обављања послова и вођења стечајног поступка.³³⁵ Према Закону о раду, у нормалним условима пословања, послодавац је дужан запосленом, пре отказа уговора о раду, доставити писано упозорење, односно обавештење о постојању разлога за отказ уговора о раду. Исто тако послодавац у случају отказа уговора о раду услед економских, технолошких или организационих промена не може на истим пословима да запосли друго лице у року од три месеца од дана престанка радног односа. И у једном и у другом наведеном случају стечајни управник није обавезан поступати и примењивати одредбе Закона о раду. Оваква овлашћења стечајни управник црпи из Закона о стечају, као специјалног закона, али и из природе и начела стечајног поступка, који се заснивају на потреби проналажења што ефикасније, рационалније и економски најповољније могућности спровођења и окончавања стечајног поступка. Законом о раду прописани су рокови застарелости за давање отказа уговора који се такође у стечају не примењују, јер се запосленом отказ уговора о раду може дати за све време трајања стечајног поступка. Не примењују се ни одредбе Закона о раду према којима је послодавац дужан запосленом пре давања отказа уговора о раду дужан исплатити све неисплаћене зараде и друга примања која је запослени остварио до дана престанка радног односа, из разлога што се потраживања запослених у стечају могу исплаћивати само у складу са одредбама Закона о стечају. У поступку стечаја запослени не уживају заштиту на коју иначе имају право за време трудноће, породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета, као ни због њиховог статуса или активности у својству

---

³³⁴ Закон о раду, члан 171.

³³⁵ ЗОС, члан 77.

представника запослених, чланства у синдикату или учешћа у синдикалним активностима.

Према одредбама Закона о раду у случају да је запосленом престао радни однос без правног основа, или је повређено неко од његових појединачних права, суд на захтев запосленог може одлучити да се запослени врати на посао, да му се исплати накнаде штете и уплате припадајући доприноси за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио.³³⁶ Оваква заштита запослених није предвиђена Законом о стечају па се поставља питање да ли запослени може остварити право на судску заштиту у случају престанка радног односа без правног основа у поступку спровођења стечајног поступка? Без обзира што судска заштита запослених није предвиђена одредбама Закона о стечају мишљења смо да на такву заштиту запослени има и у току спровођења стечајног поступка. Мишљење се ослања на одредбе Устава Републике Србије којима је регулисано право на рад. Наиме, тим одредбама, поред гаранција права на рад, гарантована је и правична накнада за рад и на правну заштиту за случај престанка радног односа, а ових права нико се не може одрећи. Женама, омладини и инвалидима омогућава се посебна заштита на раду и посебни услови рада, у складу са законом. Када посебним законом, као што је то у овом случају Закон о стечају, није предвиђена оваква заштита запослених, наведена права и заштиту запослени уживају на основу Закона о раду, као општег закона и он се тада непосредно примењује. Међутим, запослени у стечајном поступку своја права остварују пред Привредним судом, као стварно надлежним судом за решавање спорова поводом стечаја и ликвидације.³³⁷

Ако суд утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа запослени остварује права прописана Законом о раду, а то су враћање на посао и исплата штете у висини изгубљене зараде и других примања која би запослени остварио код стечајног дужника, уплата припадајућих доприноса за обавезно социјално осигурање за период у којем запослени није радио и накнада штете у зависности од правног основа на основу којег је штета досуђена. Основ зависи од тога да ли запослени захтева да се врати на посао и да ли је наставак радног односа, уз уважавање

---

³³⁶ Закон о раду, члан 191.став 1.

³³⁷ Закон о уређењу судова, члан 25.став 1.тачка 4.

свих околности и интереса страна у спору, уопште могућ. Штета и накнада која је запосленом досуђена по основу успеха у судском спору обавеза је стечајне масе и исплаћује се пре главне деобе, одмах по исплати трошкова стечајног поступка као обавеза стечајне масе. На овај начин намирење ових потраживања одређено је у односу на стечајног дужника, уместо у односу на стечајног управника као одговорног за учињену штету. Овим се, међутим не искључује одговорност стечајног управника који је одговоран својом личном имовином за штету коју учини у спровођењу стечајног поступка намерно или крајњом непажњом.

У поступку реорганизације у склопу мера за реализацију плана реорганизације као једна од реорганизационих мера може бити предвиђено отпуштање запослених или ангажовање других лица. Овакву меру могуће је предвидети у плану реорганизације с обзиром на то да се реорганизација може спроводити само ако постоје стечајни разлози за отварање стечајног поступка и ако је стечајни судија донео решење о отварању стечајног поступка. У поступку реорганизације стечајни дужник наставља са пословањем у измењеним околностима, а у складу са планом реорганизације и у таквим условима има потребу за наставком рада већ запослених радника или ангажовањем нових радника. Планом реорганизације запосленим радницима може се, због измењених услова пословања, понудити закључење анекса уговора о раду. Радници, међутим, овај анекс уговора нису дужни прихватити с обзиром на то да они немају статус стечајних поверилаца, али ће трпити последице одбијања закључења уговора отказивањем уговора о раду. Ако су радници повериоци стечајног дужника у поступку реорганизације њихова потраживања се не регулишу уговором о раду, већ планом реорганизације. За разлику од права на закључење анекса уговора о раду и задржавања радног места радници су привилеговани у односу на остваривање својих права на потраживања према стечајном дужнику. У поступку реорганизације морају бити предвиђени исплатни редови бар као у банкротству, с тим да се могу формирати и више исплатних редова, у виду класа поверилаца. За разлику од спровођења стечаја поступком банкротства, где радници који су задржани на раду код стечајног дужника, могу бити запослени само на одређено време, до престанка рада стечајног дужника, у поступку реорганизације, која може трајати и до пет година, а субјект реорганизације може наставити са редовним пословањем и после извршења плана реорганизације,

радници могу закључити уговор о раду на неодређено време. Уговор о раду на одређено време закључују само у случајевима предвиђеним одредбама Закона о раду. Већ смо споменули проблем исплате отпремнина у случају отказа уговора о раду због отварања стечајног поступка. У прилог тврдњи да би радницима који добијају отказ уговора о раду због отварања стечајног поступка требало исплаћивати отремнине може се навести чињеница да запослени сnose најмању одговорност за отварање стечаја, а највише су угрожени његовим отварањем. Они најчешће у стечају губе посао који им је једини извор прихода за издржавање њих и њихових породица, исплата зарада и осталих примања су скоро увек под знаком питања, а њихова потраживања у стечајном поступку ограничена су на одређени временски период и на ограничени износ висине тих потраживања. Ако се неисплаћивање отремнине у банкротству може правдати престанком рада стечајног дужника, мада то исто не мора бити ваљан разлог, у поступку спровођења стечаја реорганизацијом нема оправданих разлога да се стечајни дужник не обавезе на исплату отпремнина радницима у складу са одредбама Закона о раду које се односе на права радника у случају вишка запослених, јер поступак реорганизације стечајног дужника се спроводи у циљу његовог наставка пословања и реорганизације услед технолошких, економских или организационих промена.

Запослени који је стекао право на исплату потраживања у поступку стечаја, а та потраживања му нису исплаћена код послодавца над којим је покренут стечајни поступак има право на исплату неизмирених потраживања код Фонда солидарности, који је ради заштите права запослених у стечајном поступку, основан Законом о раду. Запослени код Фонда солидарности има право на исплату зараде и накнаде за време одсутности са рада због привремене спречености за рад по прописима о здравственом осигурању, за последњих девет месеци пре отварања стечајног поступка, накнаду штете за неискоришћени годишњи одмор кривицом послодавца, ако је то право имао пре отварања стечајног поступка, али само за календарску годину у којој је отворен стечајни поступак, ако је остварио право на пензију пре отварања стечајног поступка, а није му исплаћена отпремнина због одласка у пензију у календарској години у којој је отворен стечајни поступак и има право на накнаду штете по одлуци суда која је донета у календарској години у којој је отворен стечајни поступак, која је постала правоснажна пре отварања стечајног поступка и којом је утврђено да је запослени имао повреду на

раду или му је утврђено професионално оболење.³³⁸ Зарада и накнада исплаћује се у висини минималне зараде, накнада за неискоришћени годишњи одмор у висини утврђеној одлуком суда, а највише у висини минималне зараде, отпремнина због одласак у пензију у висини две просечне зараде у Републици и накнада за повреду на раду или професионално оболење у висини накнаде утврђене одлуком суда.³³⁹

Према Закону о стечају потраживања запослених спадају у први исплатни ред за неисплаћене нето зараде за последњу годину дана пре отварања стечајног поступка, такође, у висини минималне зараде и неисплаћени доприноси за пензијско и инвалидско осигурање за последње две године пре отварања стечајног поступка, а основица за обрачун је најнижа месечна основица доприноса у складу са прописима о доприносима за обавезно социјално осигурање.³⁴⁰

Запослени, дакле намирење потраживања у стечају остварују у складу са Законом о стечају и Законом о раду. Много једноставнија и ефикаснија заштита запослених остварила би се да су њихова права регулисана само једним законом, а већ смо напоменули да је заштита запослених веома важна, јер су они једна од најмање заштићених категорија у стечајном поступку. Према Закону о раду право на исплату неисплаћених потраживања у стечајном поступку имају запослени који то своје право нису остварили, или су га само делимично остварили, у поступку стечаја. Према наведеном запослени имају већу заштиту и право на исплату већег броја неисплаћених потраживања по основу Закона о раду у односу на Закон о стечају. Осим тога, видели смо да су запослени у намирењу својих потраживања ограничени у висини потраживања а њихова потраживања везана су и за одређени период, а потраживања могу остваривати искључиво по основу права из радног односа, те и на тај начин могу бити оштећени јер им се у потраживања не могу урачунати накнаде које запослени остварују по основу уговора о делу или уговора о привременим и повременим пословима.

Права запослених у поступку реорганизације у односу на права која им се гарантују и која могу остварити у Фонду солидарности могу бити на различит начин

---

³³⁸ Закон о раду, члан 125.

³³⁹ Закон о раду, члан 126.

³⁴⁰ ЗОС, члан 54. став 4. тачка 1.

дефинисана. Када је планом реорганизације предвиђено да се одређена потраживања запослених неће измирити, а та потраживања према закону треба да измири Фонд солидарности поставља се питање да ли је Фонд солидарности у том случају дужан измирити та потраживања запослених? Опште прихваћено је, а мислимо и једино исправно, мишљење да је Фонд солидарности у том случају дужан измирити сва потраживања која проистичу из права предвиђених Законом о раду. Међутим, мишљења се разликују када је планом реорганизације предвиђено делимично измирење обавеза према запосленим од стране субјекта реорганизације. Да ли запослени у том случају може остварити права предвиђена Законом о раду и своја преостала потраживања наплатити код Фонда солидарности? Према неким мишљењима, а и судска пракса делом заузима такав став, запослени немају право да преостала потраживања наплате код Фонда солидарности јер сматрају да су се запослени усвајањем плана реорганизације одрекли тог дела својих потраживања, а то закључују на основу чињенице да је план реорганизације извршна исправа и да је то нови уговор између повериоца и стечајног дужника. Мишљења смо да овакав став иде на штету запослених из неколико разлога. Ако запослени изгуби посао у реорганизацији он нема никакве користи од тога што ће се субјект реорганизације евентуално опоравити и наставити са радом. Ако Фонд солидарности није у обавези да исплати разлику потраживања која запосленом нису исплаћена од стране субјекта реорганизације, тада би у бољем положају били запослени код привредног субјекта над којим се спроводи поступак банкротства. Права запослених била би угрожена ако планом реорганизације није предвиђено да им се потраживања измире у целости, а да им та потраживања није дужан измирити ни Фонд солидарности. Осим тога, ако потраживања запослених нису обухваћена првим исплатним редом она спадају у класу осталих повериоца. Већином гласова других поверилаца може се одлучити о ускраћивању права запосленим, а да запослени на то не могу утицати и због тога се не може сматрати да су се запослени својом вољом одрекли дела својих потраживања. Због свега наведеног као исправно становиште може се прихвати становиште према којем је Фонд солидарности у обавези измирити сва потраживања запослених која нису измирена у поступку реорганизације од стране субјекта реорганизације.

Законом о стечају одређена је садржина и мере за реализацију плана реорганизације. План реорганизације треба да садржи списак чланова органа управљања и износ њихових накнада, списак стручњака који ће бити ангажовани и, такође износ њихових накнада, као и независног стручног лица које ће пратити спровођење плана реорганизације. Као мере за реализацију плана реорганизације предвиђене су мере отпуштања запослених или ангажовање других лица и измене и допуне општих аката стечајног дужника. Поред ових мера планом реорганизације могу бити предвиђене и друге мере, па дакле и мере које се могу односити на права запослених у току поступка реорганизације. Поступак реорганизације је процес који траје и према закону може трајати и до пет година. Усвајањем плана реорганизације престају све последице отварања стечајног поступка, а како поступак реорганизације траје поставља се питање да ли се у току трајања поступка реорганизације могу применити измењени прописи у односу на остваривање права запослених из радног односа, или се примењују прописи који регулишу односе запослених и послодавца?

Према запосленим који су у складу са усвојеним планом реорганизације наставили са радом код субјекта реорганизације, с обзиром да су усвајањем плана реорганизације престале све последице отварања стечајног поступка, у односу на отказ уговора о раду и престанак радног односа као најтежу меру за запосленог, примењују се радноправни прописи и морају се поштовати сви поступци и процедуре за отказ уговора о раду у складу са Законом о раду. Овакав став заузела је и судска пракса, а неспоран је и у правној теорији.

Када се говори о другим правима запослених из радног односа, видели смо да се као мере за реализацију плана реорганизације могу предвидети мере отпуштања запослених или ангажовања других лица, измене и допуне општих аката стечајног дужника, али осим ових и друге мере реорганизације које се могу односити на регулисање права запослених из радног односа. Ако је планом реорганизације предвиђен број запослених који ће бити отпуштен или број нових запослених субјект реорганизације мора поступати у складу са планом, али ако овај број није предвиђен тада се поступа у складу са радноправним прописима и општим актима предузећа. Ограничења у зарадама и висина износа зарада обично није предвиђена као мера реализације плана, али ако је таква мера предвиђена у спровођењу поступка

реорганизације треба се придржати таквих мера. Ако ове мере нису предвиђене зараде и висина зарада се слободно уговара сагласношћу воља између запослених и послодавца на основу елемената одређених Законом о раду, прописа донесеним на основу закона и општим актима послодавца, а што је све садржано у закљученом уговору о раду. Изменама и допунама акта о организацији и систематизацији као мери реорганизације може бити предвиђена организација рада, услови које запослени треба да испуњавају за поједина радна места, број извршилаца и друга питања, у ком случају дужник је обавезан придржавати се тих мера и поступати у складу њима и планом реорганизације. Међутим, ако те измене нису предвиђене планом онда субјект реорганизације поступа и примењује прописе из области радног права. Ако планом реорганизације нису одређени и предвиђени елементи на основу којих се реализују наведена питања она се морају уговорати и спроводити на начин да не угрожавају реализацију плана реорганизације.

Као генерални закључак за однос плана реорганизације и примену радног права у поступку спровођења реорганизације, може се исказати као однос посебног и општег прописа, дакле, ако је планом реорганизације предвиђена одређена мера, поступци или су права запослених одређена планом реорганизације има се се применити план реорганизације, а ако план реорганизације не предвиђа одређене мере, тада се запослени и субјект реорганизације, као послодавац слободно договарају у оквиру радноправних прописа, уз услов да се на тај начин не доводи у питање спровођење поступка реорганизације.

4. Изузетак од примене прописа о хартијама од вредности

Неке од мера за реализацију плана реорганизације за које се подносилац плана може одредити за спровођење плана могу предвиђати претварање потраживања у капитал или поништавање издатих или издавање нових хартија од вредности од стране стечајног дужника или било ког новоформираног субјекта. У том случају на хартије од вредности које се учесницима у реорганизацији издају или поништавају у складу са усвојеним планом реорганизације не примењују се прописи о хартијама од вредности у делу који се односи на издавање проспекта и прописи о преузимању акционарских друштава, као и прописи којима се уређују привредна друштва у делу који се односи на

поништавање акција и заштиту поверилаца у случају смањења основног капитала.³⁴¹ Редован поступак издавања и дистрибуције уређен је посебним законом³⁴² и тај поступак подлеже строгој и дугој процедури која никако не би доприносила економичности и ефикасности спровођења поступка реорганизације, напротив то би доводило до одуговлачења и изигравања циља реорганизације. Процедура преузимања акционарских друштава такође је сложена и дуготрајна и прописана посебним законом.³⁴³ Законом о привредним друштима³⁴⁴ прописано је да се поништавање акција може вршити само ако је та могућност прописана статутом пре него што је извршен упис акција које се поништавају или изузетно уз сагласност сваког акционара чије се акције поништавају, као и трећих лица која имају права на тим акцијама која су уписана у Централни регистар. Одлука о поништавању акција обавезно садржи услове, рокове и начин на који се спроводи поништење акција. Поступак и процедуре у наведеним одредбама закона је доста сложен и компликован и да би се тај поступак избегао Законом о стечају на овај начин створена је законска претпоставка за ефикасно спровођење поступка реорганизације и максималну заштиту власничких и управљачких права поверилаца који по том основу стекну акције субјекта реорганизације.

5. ПОСЛЕДИЦЕ ПО ПОТРАЖИВАЊА

По доношењу решења о потврђивању усвајања плана реорганизације, сва потраживања и права поверилаца и других лица и обавезе стечајног дужника одређене планом реорганизације уређују се искључиво према условима из плана реорганизације.³⁴⁵ Један од најважнијих ефеката плана реорганизације је утицај усвајања плана на потраживања, тај утицај представља срце реорганизације.³⁴⁶ Планом реорганизације могу се мењати потраживања поверилаца према дужнику, могу се мењати рокови доспелости, каматне стопе или други услови зајма, кредита или другог потраживања, раскид или измена уговора, отпуст дуга, могу се уместо до тада уговорених обавеза дужника уговорити друге обавезе. План реорганизације утиче на

³⁴¹ ЗОС, члан 170.

³⁴² Закон о тржишту капитала „Сл.гласник РС“ бр.31/2011 и 112/2015.

³⁴³ Закон о преузимању акционарских друштава „Сл. гласник РС“ бр. 46/2006,107/2009,99/2011 и 108/2016.

³⁴⁴ ЗОПД, члан 317.

³⁴⁵ ЗОС, члан 167.став 1.

³⁴⁶ Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 94.

све повериоце стечајног дужника, почев од поверилаца који су гласали за план реорганизације, преко оних који су били против плана и оних који нису обухваћени планом до оних који се појаве као носиоци потраживања током спровођења плана реорганизације. Сва потраживања поверилаца и обавезе дужника која су настала до дана одређеног планом реорганизације, реализују се у складу са планом реорганизације. Потраживања и обавезе настале после тога дана не потпадају под режим плана реорганизације и према њима се односи као према уговореним обавезама у редовном пословању привредног друштва.

5.1 Последице плана по разлучне повериоце

Према Закону о стечају разлучни повериоци су повериоци који имају заложно право, законско право задржавања или право намирења на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или регистри и имају право на првенствено намирење из средстава остварених продајом имовине, односно наплате потраживања на којој су стекли то право. Заложни повериоци су повериоци који заложно право на стварима или правима стечајног дужника а немају новчано потраживање према стечајном дужнику које је тим заложним правом обезбеђено. Разлучни повериоци могу постати стечајни повериоци на висину износа потраживања која су већа од средстава остварених продајом имовине на којој су стекли разлучно право. Заложни повериоци нису ни разлучни ни стечајни повериоци.³⁴⁷

Заложни повериоци не могу гласати о плану реорганизације нити формирати своју класу поверилаца. Њихова права не могу се мењати или умањити планом реорганизације без њихове изричите сагласности.

Разлучни повериоци могу гласати о плану реорганизације и чине посебну класу повериоца. План реорганизације потраживања поверилаца дели најмање на класе по основу њихових разлучних права и права приоритета према исплатним редовима у поступку банкротства.

Разлучни повериоци своја права остварују само у стечајном поступку. Изузетак постоји ако је донесена одлука о укидању забране извршења и намирења, а та одлука се

---

³⁴⁷ ЗОС, члан 49.

доноси када стечајни дужник или стечани управник нису на адекватан начин заштитили имовину која је предмет разлучног права тако да је њена безбедност изложена ризику или ако се вредност предметне имовине смањује, а нема друге могућности да се обезбеди примерена и ефикасна заштита од смањења вредности имовине.³⁴⁸

С обзиром на то да су потраживања разлучних поверилаца обезбеђена основним уговором, уговором закљученим пре ступања на снагу плана реорганизације, а планом реорганизације потраживања поверилаца и обавезе дужника могу се мењати, те на тај начин настају нови правни односи дужника и повериоца, поставља се питање односа средстава обезбеђења уговорених пре плана реорганизације и нових уговорних обавеза насталих у плану реорганизације. Да ли се средствима обезбеђења, нпр. хипотеком обезбеђују основна потраживања или нова потраживања из плана реорганизације? Да ли се у случају измене потраживања хипотеку треба уписати у катастар непокретности у складу са новим уговореним обавезама? Ово тим пре јер је план реорганизације извршна исправа. Ако се план реорганизације извршава према договореном може ли се сматрати да су потраживања у целости намирена, иако она нису измирена према потраживањима из основног посла? Ако се план реорганизације не извршава, односно не буде реализован да ли повериоци имају право намирења у висини потраживања из основног правног посла или према висини потраживања утврђених планом реорганизације? Сва ова питања требало би да се регулишу планом реорганизације, али и одговор на њих и њихово регулисање у плану реорганизације у многоме зависи од стечајног законодавства према којем се план реорганизације сачињава. Зависи и од правне природе средстава обезбеђења, која су акцесорна права и она зависе од главног дуга и служе да обезбеде потраживања дуга из основног правног посла. Међутим, у неким законодавствима, као што је немачко, постоје и неакцесорна обезбеђења која могу бити и преовлађујућа у односу на акцесорна.

Постоји могућност и да план реорганизације не садржи одредбе о разлучним повериоцима. У том случају разлучни повериоци се намирују из средстава обезбеђења, њих се план реорганизације не дотиче и не постоји обавеза формирања класе разлучних поверилаца, а усвајање плана реорганизације нема правних последица по потраживања ових поверилаца. Како средства обезбеђења и хипотека служе да се поверилац обезбеди

---

³⁴⁸ ЗОС, члан 93а. став 2.

од неизмиревања обавеза, ако се план реорганизације не реализује, повериоци имају право на намирење потраживања у висини из основног правног посла. У нашој пракси планом реорганизације углавном се предвиђа да разлучни повериоци задржавају своја заложна и хипотекарна права, ако се обавезе не измирују у складу са планом реорганизације. Када поверилац у току спровођења плана реорганизације активира средства обезбеђења, могу се наплатити само доспела потраживања по плану реорганизације, а не целокупан износ дуга предвиђен планом. Разлучни повериоци, за случај ниспуђења плана реорганизације и подношења предлога за спровођење банкротства, имају право, ако планом реорганизације није другачије предвиђено, да активирају средства обезбеђења и наплате укупна потраживања из основног дуга, а не дуг модификован планом реорганизације. Међутим, према нашем Закону о стечају план реорганизације треба да садржи јасно назначење да се усвајањем плана реорганизације сва права и обавезе поверилаца из плана дефинишу искључиво у складу са одредбама усвојеног плана, укључујући и ситуацију у којој план није у потпуности извршен, односно у којој се извршење плана обуставља.

Када се планом реорганизације потраживања мењају, због отпуста дуга се смањују, а упис хипотеке у катастру непокретности није мењан, хипотеком су због њеног акцесорног карактера као средства обезбеђења, обезбеђена само умањена потраживања, а не и потраживања у основном облику, због тога што је мењан садржај потраживања. Ако су планом реорганизације потраживања, због продужења рока отплате или повећања камата, повећана, она неће бити обезбеђена уписаном хипотеком, ако планом реорганизације није нешто друго предвиђено.

5.2 Последице по излучне повериоце

Излучни повериоци су лица која на основу свог неког стварног или личног права имају право да траже да се тај ствар издвоји из стечајне масе и она не улази стечајну масу. Излучни поверилац није стечајни поверилац.³⁴⁹ Излучни повериоци своја права могу остварити у свим судским и другим поступцима, па у том смислу стечајни поступак не утиче на излучне повериоце.³⁵⁰ Ако привредно друштво у реорганизацији у току спровођења плана реорганизације неовлашћено отуђи ствар на којој постоји

---

³⁴⁹ ЗОС, члан 50.

³⁵⁰ ЗОС, члан 80. став 3.

излучно право излучни поверилац има право да се на њега пренесе право на противчинидбу, ако противчинидба још није извршена, или да захтева против чинидбу из стечајне масе, ако се ствар из стечајне масе још увек може излучити, или да захтева накнаду тржишне вредности те ствари и накнаду за претрпљену штету, која се намирује као обавеза стечајне масе.³⁵¹ Ако је ствар која је предмет излучног права отуђена пре усвајања плана реорганизације, излучни поверилацима право захтевати накнаду штете као стечајни поверилац и намирити се као и остали повериоци из класе којој такво потраживање треба да припадне.

5.3 Последице по необезбеђене повериоце

Према нашем Закону о стечају стечајни поверилац је лице које на дан покретања стечајног поступка има необезбеђено потраживање према стечајном дужнику.³⁵² Поред стечајних поверилаца наш Закон још познаје различне и заложне повериоце чија потраживања су обезбеђена заложним правом или правом ретенције и имају првенствено право намирења из средстава остварених продајом имовине, односно наплате потраживања на којој су стекли то право, или имају заложно право на стварима или правима стечајног дужника, али немају новчано потраживање према стечајном дужнику које је тим заложним правом обезбеђено.³⁵³ Необезбеђени повериоци према одређењу из нашег Закона су они повериоци који нису различни или заложни повериоци и који имају необезбеђено потраживање према стечајном дужнику. Међутим, то и није баш тако и у томе се огледа мала непрецизност у дефинисању стечајних дужника у нашем Закону, јер и необезбеђени повериоци могу имати средства обезбеђења, некада и квалитетнија од различних и заложних поверилаца. И једни и други повериоци ова своја права у најчешћем броју случајева активирају кад се над над стечајним дужником покрене стечајни поступак или и пре тога.

Потраживање поверилаца дели се на класе. Класе поверилаца представљају заједничке интересе поверилаца и гласањем о плану реорганизације исказују се интереси те групе, односно класе. У нашем праву потраживања поверилаца деле се најмање на класе по основу различних права и права приоритета њихових потраживања

---

³⁵¹ ЗОС, члан 102.став 3.

³⁵² ЗОС, члан 48.

³⁵³ ЗОС, члан 49.

према исплатним редовима. Осим лица која се баве давањем кредита, лица повезана са стечајним дужником чине посебну класу поверилаца, који не гласају о плану реорганизације. Ако је план реорганизације поднет у току стечајног поступка потраживања повезаних лица намирују се на исти начин и под истим условима као потраживања из класе стечајних поверилаца према исплатном реду у које је разврстано њихово потраживање.³⁵⁴

Са даном отварања стечајног поступка сва неновчана потраживања стечајног дужника од трећих лица која се уносе у стечајну масу конвертују се и изражавају се у новчаној вредности.³⁵⁵ Конверзију потраживања, у поступку банкротства, неопходно је спровести да би се повериоци, сразмерно одређеном проценту потраживања, намирили из новчаних средстава добијених продајом имовине стечајног дужника. У поступку реорганизације конверзију потраживања неопходно је извршити само ради поступка гласања, да би се могло проценити право гласа одређеног повериоца, али за спровођење плана реорганизације и испуњења обавеза предвиђених тим планом, природа обавеза може остати и у неновчаном облику. Међутим, код испуњења неновчаних обавеза потребно је водити рачуна о равноправности намирења поверилаца у оквиру исте класе, јер се начело равноправности не сме нарушити, а повериоци треба да се намире у истој вредности, али намирење мора да буде истоврсно и по начину намирења.

По доношењу решења о потврђивању плана реорганизације план реорганизације постаје нови уговор за измирења потраживања из плана реорганизације. Усвојени план реорганизације такође је и извршна исправа. Извршењем плана реорганизације престају сва потраживања поверилаца, а сматра се да је дужник испунио све обавезе предвиђене планом реорганизације. Испуњењем ових обавеза сматра да је стечајни дужник испунио и обавезе према повериоцима које су настале и уговорима закљученим пре усвајања плана реорганизације. Међутим, уколико се план реорганизације не испуни и реорганизација се претвори у банкротство, поставља се питање који договор треба применити: онај пре усвајања плана реорганизације, претходни, или онај из плана реорганизације?

---

³⁵⁴ ЗОС, члан 165.

³⁵⁵ ЗОС, члан 84. став 1.

Усвојени план реорганизације је извршна исправа, а снагу извршне исправе имају и правоснажне судске одлуке, судска поравнања, коначне одлуке и поравнања у управном поступку, као и јавне веродостојне исправе на основу којих поверилац може против дужника тражити принудно извршење. Наступањем правоснажности мењају се материјално правни односи међу странкама. У основи је таква идеја плана реорганизације, њиме се заправо мења материјално правни однос међу учесницима реорганизације.³⁵⁶ Ипак између правоснажности у наведеним поступцима и правоснажности у поступку реорганизације постоји одређена разлика. Док се правоснажне одлуке у наведеним поступцима не могу мењати нити стављати ван снаге, план реорганизације се може мењати посебним решењем суда и посебним одлукама у одређеним елементима, као и да се под одређеним условима може и додатно мењати. У плану реорганизације је могуће навести и спорна потраживања, о којима ће се тек накнадно доносити одлуке, он обавезује и несагласне повериоце, али и повериоце који нису обухваћени планом реорганизације. Наведене чињенице указују на то да се план реорганизације и после усвајања може под одређеним условима мењати и вратити на претходни договор. У прилог овој тврдњи може се додати и закључак да је нови договор могућ ако је реорганизација спроведена, међутим ако стечајни дужник своје обавезе из плана реорганизације није испунио неправедно је да се и поред тога њему опрости део дуга.

Одговор на питање да ли се може након усвојеног плана реорганизације враћати на претходни договор, ако се план реорганизације не спроводи у складу са усвојеним, можемо потражити и у нашем ранијем законодавству, односно у институту принудног поравнања којег смо у склопу рада обрадили. У принудном поравнању, ако се оно не изврши у потпуности, повериоци који су намирени нису дужни да врате оно што су примили, а потраживања ових поверилаца сматраће се потпуно измиреним ако су измирени износи утврђени у принудном поравнању. Повериоци који су у принудном поравнању делимично намирени у стечајном поступку пријављују укупна потраживања умањена за проценат за који се сматра да су по принудном поравнању намирени. Повериоци који нису ни делимично намирени у принудном поравнању, своја потраживања у стечајном поступку пријављују у пуном износу на који би имали право

---

³⁵⁶ Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 103.

да принудно поравнање није ни закључено.³⁵⁷ Сваки поверилац у принудном поравнању може тражити да се принудно поравнање стави ван снаге ако дужник из својих средстава може да измири потраживања поверилаца у висини већој од износа утврђеног у закљученом принудном поравнању, под условом да се тиме не умањује способност дужника да уредно испуњава обавезе према повериоцима.³⁵⁸ Ако је принудно поравнање закључено на преваран начин, сваки поверилац коме је потраживање смањено у принудном поравнању има право да тражи да се принудно поравнање стави ван снаге.³⁵⁹ У складу са три наведене околности у нашем ранијем стечајном законодавству постојала је могућност да принудно поравнање изгуби правно дејство и да повериоци имају право тражити намирење својих потраживања у целости, мимо закљученог принудног поравнања.

Према Закону о стечају повериоци обухваћени усвојеним планом и повериоци чија су потраживања настала пре усвајања плана а нису обухваћени планом, могу поднети захтев за покретање стечајног поступка ако је план реорганизације издејствован на преваран или незаконит начин и ако стечајни дужник не поступа по плану или супротно плану реорганизације ако се тиме битно угрожава спровођење плана или ако је такво поступање, односно непоступање планом реорганизације утврђено као стечајни разлог.³⁶⁰ Ако је план реорганизације усвојен на преваран или незаконит начин последице одлуке о стављању ван снаге плана реорганизације делују од почетка усвајања плана реорганизације. У том случају сматра се да план реорганизације није ни усвојен, а потраживања поверилаца остају онаква каква су била пре усвајања плана реорганизације. Уколико се дужник у спровођењу плана реорганизације не придржава плана реорганизације на начин да суд, на предлог повериоца, донесе решење о спровођењу стечаја поступком банкротства, потраживања поверилаца требало би да остану онаква каква су била пре доношења плана реорганизације, јер су повериоци уговорили отпуст дугова само ако се план реорганизације у потпуности реализује.

---

³⁵⁷ Закон о принудном поравнању, члан 47.

³⁵⁸ Закон о принудном поравнању, члан 48.

³⁵⁹ Закон о принудном поравнању, члан 49.

³⁶⁰ Закон о принудном поравнању, члан 173.

У случају доношења решења о банкротству због непоступања дужника по плану реорганизације ситуација је отежана и компликује се, па је потребно посебно регулисати, ако су повериоци пре доношења решења о банкротству, делимично намирени. Доношењем решења о банкротству правни основ за спровођење плана реорганизације више не постоји, укинут је, па се треба одредити како поступити према повериоцима који су делимично или можда и у целини намирени? Ово питање најбоље је решити самим планом реорганизације и поступати на начин њиме предвиђен. Ако планом реорганизације није предвиђена оваква ситуација, имамо ситуацију у којој план реорганизације више не важи, а спроводи се поступак банкротства. У том случају најбоље је извршити процену који износ средстава би остварио који поверилац у поступку банкротства и према томе и поступати. Ако је поверилац у току спровођења реорганизације примио више средстава него што би примио у поступку банкротства, био би дужан да та средства врати стечајном дужнику. Ако је поверилац примио мање средстава тада би се за преостали део средстава намирио у даљем поступку банкротства. Међутим, ако је поверилац у току спровођења поступка реорганизације, у складу са планом реорганизације, примио одређен износ средстава, а план реорганизације није спроведен, укида се правни основ на основу којег је поверилац примио средства, па се тај пријем средстава може сматрати неоснованим богаћењем, на основу чега би та средства требало вратити стечајном дужнику, а своје потраживање поверилац би остваривао у покренутом поступку банкротства. Овакав поступак, поготово у нашем правном систему је веома компликован и изискивао би доста времена, али и средстава. Због тога је најбоље решење извршити процену висине средстава којима би поједини повериоци у поступку банкротства били намирени и поступати у складу са таквом оценом. Наравно ни ово решење није једноставно јер та процена зависи од постигнуте цене при продаји имовине стечајног дужника, али и од момента враћања примљених средстава када би се са сигурношћу могло утврдити колико средстава поверилац треба да врати у стечајну масу, или колико средстава треба да прими као недостајући износ намирења потраживања.

Према одредбама Закона о стечају којима се регулишу правне последице потврђивања плана реорганизације одређено је да се обавезе стечајног дужника предвиђене планом реорганизације уређују искључиво према условима из плана

реорганизације, да послови и радње које предузима стечајни дужник морају бити у складу са усвојеним планом, те да је стечајни дужник дужан да предузме све мере прописане планом реорганизације. Непоступање и неизвршавање плана реорганизације од стране стечајног дужника, осим одредби које се односе на могућност покретања стечајног поступка, није регулисано посебном одредбом у Закону о стечају. Међутим, у одредби Закона којом се регулише садржина плана реорганизације одређено је да план реорганизације мора да садржи одредбу према којој се јасно назначује да се усвајањем плана реорганизације сва права и обавезе поверилаца из плана дефинишу искључиво у складу са одредбама усвојеног плана, укључујући и ситуацију у којој план није у потпуности извршен, односно у којој се извршење плана обуставља.³⁶¹ Према овој одредби прописано је, дакле да су правне последице усвајања плана реорганизације такве да план реорганизације представља коначан договор стечајног дужника и поверилаца, без обзира да ли дужник уредно испуњава своје обавезе предвиђене планом, па чак и ако се план реорганизације никако и не изврши. То је законска обавеза и она се мора поштовати без обзира да постоји могућност и да је та одредба неправедна.

Ако се план реорганизације не извршава од стране дужника стечајна законодавства Немачке, Аустрије и Енглеске садрже другачије решење од нашег Закона о стечају. Решење је слично у све три ове државе, а огледа се у томе да се последице, када се план реорганизације не извршава, посматрају у односу на конкретног повериоца, односно потраживање. Када стечајни дужник не извршава обавезе предвиђене планом реорганизације губи све привилегије које је стекао планом, а поверилац стиче право на потраживања у висини пре закључења плана реорганизације. Значи, да је план реорганизације договор који важи само под условом да дужник испуњава своје обавезе према одређеном повериоцу у складу са планом реорганизације. Америчко право садржи општи принцип договора из плана реорганизације, уз изузетке који могу бити предвиђени планом реорганизације или судском одлуком о усвајању плана када постоје услови за компензацију потраживања између стечајног дужника и поверилаца. План реорганизације, осим у наведеним изузетцима је коначан договор дужника и поверилаца, па чак ако се план реорганизације и не испуњава. Повериоци у

---

³⁶¹ ЗОС, члан 156. став 1. тачка 7.

том случају могу тражити од стечајног суда да наложи дужнику да поступа по плану, могу судским путем тражити принудно извршење и могу тражити покренутање банкрутства.³⁶²

Наш Закон о стечају рађен је по угледу на амерички, али наш Закон не допушта могућност да се планом реорганизације предвиди другачије решење, па чак ни када се план од стране дужника не извршава. Због тога је, поготово у нашем правном систему у којем су избегавања провођења и злоупотребе закона доста честа, одредба према којој се дужник ослобађа обавеза и ако не извршава обавезе из плана реорганизације, и без обзира што се до тада већ показао као непоуздана уговорна страна, неправична. Требало би да је ова одредба диспозитивног а не императивног карактера.

Испуњењем плана реорганизације стечајни дужник се ослобађа обавеза које је имао пре усвајања плана, односно ослобађа се разлике између обавеза које је имао пре усвајања плана и обавеза из плана реорганизације. Међутим, дужник се не ослобађа и обавеза које могу настати и настају пословањем дужника у току спровођења плана реорганизације. То су текуће обавезе дужника и оне се не реорганизују планом.

Спровођењем стечаја банкрутством остварује се највећа могућа вредности имовине стечајног дужника и њеном распродајом остварује се највећи могући степен намирења потраживања повериоца у што краћем времену и са што мање трошкова и при томе, због ограничене одговорности друштва капитала који одговарају целокупном имовином друштва, долази до брисања презадуженог стечајног дужника и његовог нестанка из правног, економског и привредног живота. У правним системима које познају стечај физичких лица стечајни дужник се ослобађа дела својих обавеза да би могао наставити живот и пословање, иначе би му због претходних дугова сва имовина коју би зарадио и која му не би служила за подмирење основних животних потреба, била узета за измирење тих дугова.

На истоветан или сличан начин поступа се и са стечајним дужницима за које се оцени да би могли реорганизацијом преживети, наставити пословање и укључити се у привредни систем друштва, постати његов користан члан и истовремено наставком

---

³⁶² Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 112.

пословања остваривати за себе имовинску корист. Међутим, ако су такви привредни субјекти претходно изневерили очекивања и запали у економске тешкоће, па им се пружи нова шанса коју они опет не искористе и не измирују обавезе у складу са новоутврђеним обавезама из плана реорганизације, не заслужују да им се претходни дугови опросте. Одредба Закона којом се ослобађају претходних обавеза без обзира да ли обавезе измирују у складу са планом реорганизације им управо то омогућава, те је због тога таква одредба неправична. Овакву одредбу није требало ставити у наш правни и економски систем који и онако пати од изигравања и заобилажења, па и злоупотребе права. За претпоставити је да ће у нашем привредном окружењу многи стечајни дужници прибећи спровођењу стечаја реорганизацијом само да би се ослободили дела својих обавеза, а не и да би се опоравили и наставили са редовним пословањем.

5.4 Несагласни повериоци

План реорганизације према Закону о стечају сматра се усвојеним када у једној класи поверилаца за његово усвајање гласају повериоци који имају обичну већину потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи, када га на прописан начин усвоје све класе и када буде одобрен од стране стечајног судије. У немачком и америчком стечајном праву план реорганизације чак може бити усвојен и ако за њега не гласају све класе поверилаца. Дакле, према оваквом начину усвајања плана реорганизације постоји могућност да неки повериоци нису гласали за његово усвајање. Међутим, план реорганизације и њих обавезује и своја потраживања могу остваривати искључиво у складу са условима из плана реорганизације. Ово је последица већинског одлучивања у класама које гласају о усвајању плана реорганизације. Оваква решења предвиђају и упоредна стечајна законодавства, па је одредба о несагласним повериоцима саставни део закона у тим системима.

5.5 Оспорена потраживања

У редовном поступку спровођења стечаја потраживање може бити оспорено од стране стечајног управника или од стране поверилаца. Потраживање се може оспорити до закључења испитног рочишта и ако до тада потраживање није оспорено сматра се

утврђеним.³⁶³ Одредбама Закона о стечају којима је регулисан план реорганизације нису наведена лица која могу оспорити потраживање, само је одређено да стечајни судија, за потребе гласања, врши процену висине потраживања поверилаца чије је потраживање оспорено. Такву процену стечајни судија код усвајања плана реорганизације доноси на дан пресека обавеза из плана реорганизације.

Као оспорена потраживања у плану реорганизације може навести само предлагач плана. Остали учесници у плану реорганизације могу улагањем приговора на садржај плана реорганизације нека од потраживања означити као оспорена потраживања али их предлагач плана уноси у план прихватањем примедби и изменом плана реорганизације. Приликом гласања за план реорганизације, ако му није признато право гласа, поверилац оспореног потраживања нема право на посебну жалбу али има право на жалбу на решење о потврђивању плана реорганизације, те он на тај начин остварује право и на гласање и на признавање потраживања. Међутим, судска одлука утиче само на право на наплату потраживања повериоца чије је потраживање било оспорено, али не утиче на ваљаност усвојеног плана реорганизације.

Треба нагласити да стечајни судија план може одбацити ако нису поштоване одредбе о овлашћеним подносиоцима, садржини и року за подношење плана реорганизације, ако план није у складу са другим прописима, ако нису обухваћени повериоци који би, да су обухваћени планом, могли својим гласањем да утичу на одлуку о усвајању плана и ако унапред припремљени план реорганизације није потпун или је неуредан, а нарочито ако нису поштоване одредбе закона о овлашћеним подносиоцима. Стечајни судија може утицати на измену плана реорганизације само у случају када налаже или одобрава формирање једне или више додатних класа поверилаца.

Повериоцима чија су потраживања оспорена требало би дозволити да гласају с обзиром на то да они својим гласањем могу битно утицати на усвајање плана реорганизације, а нарочито ако је степен вероватноће да су њихова потраживања основана висок, ако не у целом износу али бар одређеним делом. Међутим, пожељно би било да оспорених потраживања у плану реорганизације буде што је могуће мање, јер

---

³⁶³ ЗОС, члан 116.став 1.

за таква потраживања неопходно је резервисати средства из којих би она била исплаћена. Из наведених разлога оспорена потраживања било би добро решити пре усвајања плана реорганизације или бар током реализације али не вођењем судског спора него договорно или медијацијом.

Стечајни судија распоређује којој класи поверилаца припадају оспорена потраживања још при вршењу процене висине потраживања у сврху гласања јер се гласање врши у оквиру класа поверилаца. Када је оспорено потраживање утврђено, проблем настаје ако је потраживање због суштинске сличности потраживања сврстано у различите класе, а не може се са сигурношћу одредити у коју класу поверилаца треба сврстати то потраживање. Ако би се након утврђивања оспорених потраживања она могла распоређивати по различитим класама поверилаца постојала би могућност накнадних вођења судских поступака о припадности одређеној класи поверилаца, те из тог разлога процена судије о припадности одређеној класи поверилаца треба да буде обавезујућа. Посебну одговорност има стечајни судија приликом процене оспорених потраживања и због висине потраживања и због њиховог сврставања у одређену класу поверилаца, јер се може десити да у одређеној класи повериоци са оспореним потраживањима имају већинску могућност одлучивања. Отежавајућа околност за стечајног судију може да буде и могуће настојање стечајног дужника да оспорава потраживања да би спречио повериоце да гласају против плана, или бар да смањи висину потраживања како би одређени поверилац имао мање гласова. Са друге стране и поверилац може да има интерес да своје потраживање представи што већим како би имао већи утицај при гласању за или против усвајања плана реорганизације.

Видимо да је процена потраживања веома важна у поступку реорганизације, од процене стечајног судије о висини и распоређивању потраживања у оквиру класа поверилаца може зависити уопште спровођење реорганизације. Поступак и начин вршења процене потраживања у нашем Закону о стечају, ипак није на одговарајући начин одређен. Стечајни судија мора донети важну одлуку о процени потраживања и због тога мора спровести одређени поступак утврђивања чињеничног стања, на основу којег ће донети одлуку. Како Законом није одређен тај поступак судија ће га спровести на основу одговарајућих одредби и Закона о стечају али и других закона у којима је такође потребно извршити процену постојања одређеног права. То су пре свега Закон о

извршењу и обезбеђењу и Закон о парничном поступку, на који у недостатку одговарајућих одредби упућује и Закон о стечају. У неким законодавствима западних земаља стечајни судија може одредити и посебно рочиште за расправљање о оспореним потраживањима. У сваком случају требало би да стечајни судија спроведе оне доказе и радње у поступку на основу којих би стекао одређени степен сигурности, макар да је то и обична вероватноћа, али и да је у могућности своју одлуку адекватно образложити.

Међутим, стечајни судија не треба и не сме да на процени оспорених потраживања потроши превише времена да би то могло утицати на брзину и ефикасност у спровођењу стечајног поступка, јер се не сме заборавити да је једно од основних начела стечајног поступка начело хитности и да у стечајном поступку није дозвољен застој и прекид. Осим тога стечајни поверилац и стечајни дужник су заинтересовани за утврђивање истинитости чињеница које њима иду у прилог и на којима заснивају своје право и они могу својим предлозима допринети успешности решавања вероватноће и степена потраживања.

У реорганизацији је теже извршити процену потраживања и због тога што није довољно само утврдити вероватноћу потраживања, него и степен потраживања, односно износ потраживања које је поверилац учинио вероватним, стечајни судија треба тачно да одреди колика је висина тог износа. Овај задатак за стечајног судију постаје још тежи уколико стечајни дужник истиче приговоре које је тешко решити у стечајном поступку, а посебно је тешко одредити вероватноћу постојања висине потраживања код захтева за накнаду штете. Стечајни судије се мора определити да ли ће у оваквим случајевима применити стечајни поступак или неки вид скраћеног парничног поступка. Судија се може одлучити и да помоћ потражи од компетентних и независних стручњака. То код унапред припремљеног плана реорганизације може бити стечајни управник или у реорганизацији овлашћени проценитељ, чија улога постаје све значајнија у поступцима где је потребно извршити процену вредности.

Стечајни судија може прихватити и договор стечајног дужника и поверилаца, али га мора проверити, ради спречавања злоупотребе процесних овлашћења странака у стечајном поступку. Ако поверилац, по усвојању плана реорганизације, не поднесе тужбу ради утврђивања, односно доношења одлуке о том потраживању, сматраће се да

је поверилац одустао од потраживања и да ће убудуће бити онемогућен у остваривању својих даљих права. Када се донесе одлука о утврђивању потраживања повериоца, тај поверилац има право да се намири на исти начин као и други повериоци из класе којој то потраживање треба да припадне. Доследност потраживања ступа на снагу одмах по донођењу утврђујуће правоснажне судске одлуке о том потраживању, али се доследност уподобљава начину измирења те класе поверилаца. Ако поверилац оспореног потраживања није примио никаква средства током реорганизације стечајни дужник је дужан да намири овог повериоца.³⁶⁴

5.6 Условна потраживања

Према Закону о облигацијама сматра се да је уговор закључен под условом ако његов настанак или престанак зависи од неизвесне чињенице, а ако је уговор закључен под одложним условом па се услов испуни, уговор делује од тренутка његовог закључења. Ако је уговор закључен под раскидним условом, уговор престаје важити кад се услов испуни. У погледу остварења одложног или раскидног услова, они нису остварени ако су уговорне стране, супротно начелу савесности и поштења, спречиле или проузроковале настанак услова предвиђених уговором.³⁶⁵ Условна потраживања, према Закону о стечају су таква потраживања код којих је уговорен одложни или раскидни услов. Код потраживања која су везана за одложни услов, из стечајне масе обезбеђују се одговарајућа средства, а ако одложни услов не наступи до правоснажности решења о главној деоби стечајне масе, потраживање се гаси, а средства се распоређују на остале повериоце, сразмерно висини њихових потраживања. Код раскидног услова потраживања се могу узети у обзир само ако стечајни поверилац пружи обезбеђење да ће вратити оно што је примио их стечајне масе када наступи раскидни услов. Ако раскидни услов не наступи до правоснажности решења о коначној деоби стечајне масе, сматра се да тај услов није ни постојао.

У поступку реорганизације моменат усвајања плана реорганизације поистовећује се са главном деобом у поступку банкротства. Ако се поистовети фаза главне деобе и усвајање плана реорганизације код раскидног услова, ако он није наступио до момента

---

³⁶⁴ Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 121.

³⁶⁵ ЗОО, члан 74.

усвајања плана сматра се да тај услов није ни постојао и такав поверилац постаје стечајни поверилац. Код одложног услова који није наступио до усвајања плана реорганизације, средства резервисана за повериоца условних потраживања не деле се осталим повериоцима, већ остају стечајном дужнику. Главна деоба јесте једна од завршних фаза стечајног поступка у банкротству, после ње постоји још само завршна деоба ако главном деобом није обухваћена цела стечајна маса, а усвајањем плана реорганизације обуставља се стечајни поступак. Међутим, усвајањем плана реорганизације имовина стечајног дужника се не продаје, већ се тада започиње са његовом реорганизацијом. Тек спровођењем и извршењем свих мера предвиђених планом реорганизације стечајни дужник извршава своје обавезе, а стечајни повериоци се исплаћују и намирују се њихова потраживања. Због наведених чињеница логичније би било да се наступање одложног или раскидног услова посматра у односу на извршење и реализацију плана реорганизације него на моменат његовог усвајања. Повериоци са условним потраживањима, у овако претпостављеној ситуацији, имали би право да гласају о плану реорганизације са пуним износима потраживања, а стечајни дужник би резервисао средства за случај да се услов испуни, а за случај неиспуњења та резервисана средства свакако остају стечајном дужнику.

5.7 Потраживања која нису обухваћена планом

У досадашњем излагању навели смо да план реорганизације делује и према сагласним и према несагласним повериоцима. Међутим, може се догодити да план реорганизације не садржи сва потраживања поверилаца, односно да сва потраживања нису пријављена у плану реорганизације. Разлози непријављивања потраживања могу бити различити, може бити да неки повериоци нису знали за спровођење плана реорганизације, неки повериоци неће, односно не желе, ради остварења неких других својих интереса, учествовати у плану реорганизације или случај лица која су претрпела штету због одговорности произвођача ствари са недостатком, а нису била упозната са спровођењем плана реорганизације произвођача.

По усвајању плана реорганизације он делује према свим повериоцима, па и према повериоцима који нису обухваћени планом. Намирење и таквих поверилаца мора се спроводити у складу са планом реорганизације. Међутим, повериоци који нису

обухваћени планом своја потраживања не могу намирити принудним извршењем, јер њихова потраживања нису обухваћена планом. Забрана принудног извршења је одбрана реализације плана од злоупотребе поверилаца који нису пријавили потраживања и који би хтели своја потраживања наплатити у целости током реализације плана или након спровођења тог поступка. Реорганизацијом се остварује колективно, а не индивидуално, намирење поверилаца, те се због тога мора водити рачуна да сва потраживања поверилаца настала до усвајања плана реорганизације, морају бити обухваћена планом.

С обзиром на то да је законом прописано да стечајни повериоци своја потраживања могу спроводити само у стечајном поступку,³⁶⁶ поставља се питање да ли повериоци који нису пријавили потраживање могу потраживати своја средства и након усвајања плана реорганизације. Како се усвајањем плана реорганизације стечајни поступак обуставља повериоци који нису пријавили потраживања могу од стечајног дужника тражити да им исплати дуг. Повериоци своја потраживања подносе надлежном суду у најкаснијем року од 120 дана од дана објављивања огласа, а све пријаве поднете по истеку тога рока се одбацују као неблагоприятне.³⁶⁷ Ово је начин пријаве и рок потраживања у редовном спровођењу поступка стечаја. У поступку реорганизације у складу са унапред припремљеним планом предлагач плана саставља списак потраживања, али ни у редовном поступку реорганизације нема одредби које би онемогућавале повериоце да своја потраживања пријаве ако она нису обухваћена планом реорганизације.

5.8 Пренос потраживања

Спровођење плана реорганизације траје један дужи временски период, обично је то максималних пет година, а и није сигурно да ће се он успешно реализовати и да ће повериоци бити намирени у роковима и на начин предвиђен планом реорганизације. Из тог разлога неки повериоци се одлучују да своја потраживања, уз одређени попуст, уступе неком трећем заинтересованом лицу, те на тај начин долазе до новчаних средстава одмах, много пре планираног, не морају надгледати спровођење плана

---

³⁶⁶ ЗОС, члан 80. став 1.

³⁶⁷ ЗОС, члан 111. став 5.

реорганизације, али не морају се ни бринути да ли ће остварити намирење својих потраживања.

Разлози за куповину потраживања од стране трећих лица су различити, а пре свега то је изразито повољна цена и претпоставка да ће план реорганизације бити реализован на предвиђени начин. Разлог за куповину може бити и остваривање контроле над реорганизацијом стечајног дужника, али то може бити и начин улагања у стечајног дужника. Међутим, куповина потраживања може бити и из сасвим другачијих побуда, као што су спречавање усвајања плана реорганизације.

Поред наведеног ваља напоменути да се на хартије од вредности које се издају или поништавају у реорганизацији у складу са планом реорганизације не примењују прописи о хартијама од вредности у делу који се односи на издавање проспекта, прописи о преузимању акционарских друштава, као и прописи којима се уређују привредна друштва у делу који се односи на поништавање акција и заштиту поверилаца у случају смањења основног капитала.³⁶⁸ Овом одредбом поступак преузимања привредних друштава у реорганизацији изузима се од правила о статусним променама у редовном пословању у складу са прописима која регулишу компанијско право.

План реорганизације је извршна исправа па се и са преносом потраживањима из плана треба поступати на исти начин као и када се мења поверилац из извршне исправе. А прелаз потраживања из извршне исправе са извршног повериоца на друго лице доказује се јавном или по закону овереном исправом.³⁶⁹ У поступку реорганизације, као и у редовном поступку спровођења стечаја утврђена и оспорена потраживања могу бити предмет преноса.³⁷⁰

5.9 Измена начина измирења потраживања

У парничном поступку при извршењу правоснажне пресуде, према којој се зна обавеза дужника према повериоцу, како и на који начин ће се спровести извршење, могуће је да се, према начелу аутономије странака, постигне договор међу парничним странкама о другачијем начину извршења обавезе. План реорганизације је такође

---

³⁶⁸ ЗОС, члан 170.

³⁶⁹ ЗИО, члан 48.

³⁷⁰ ЗОС, члан 117а.

извршна исправа па се може поставити питање да ли се може променити начин измирења обавеза према неком од поверилаца у односу на план реорганизације?

Ако се споразумом дужника и неког од поверилаца сачини договор о другачијем намирењу тог повериоца, а тим начином извршења би се могла угрозити права осталих учесника, или би тај поверилац дошао у повољнији положај у односу на остале повериоце, такав споразум у реорганизацији није дозвољен. Међутим, ако би поверилац пристао на лошији положај такав споразум био би дозвољен. Али ако би се, према споразуму о другачијем измирењу дуга, мењала класа потраживања којој тај поверилац припада, такав споразум не би у реорганизацији био могућ, јер се на тај начин мења структура плана реорганизације. Исто тако ако се, пре или у току усвајања плана реорганизације, постигне договор између дужника и повериоца, којим би се тај поверилац ставио у повољнији положај у односу на остале повериоце, такав споразум не би био дозвољен, јер се њиме нарушава принцип равноправности поверилаца.

Да ли је могуће да треће лице уместо дужника измири потраживање према неком од поверилаца у поступку реализације плана реорганизације? Овде може настати неколико ситуација. Међутим, увек треба кренути и ово питање посматрати у складу са основним начелом стечајног поступка једнаког третмана и равноправности, према којем се свим повериоцима обезбеђује једнак третман и равноправан положај поверилаца истог исплатног реда односно исте класе у поступку реорганизације.

Код приступања дугу стечајног дужника, треће лице испуњава обавезу дужника на основу споразума са повериоцем, а да стечајни дужник и не мора бити сагласан са тим споразумом. Када треће лице испуни потраживање према повериоцу под условима прописаним планом реорганизације, тада испуњење плана реорганизације неће бити доведено у питање и овакав начин измирења обавеза не би био у супротности са планом реорганизације. Али, ако би се уговорио повољнији положај трећег лица које је измирило потраживање у односу на повериоца из реорганизације то не би било дозвољено, јер представља спровођење плана реорганизације мимо услова и мера предвиђених планом реорганизације.

Код преузимања дуга лице које преузима дуг ступа на место дужника, а дужник се ослобађа обавезе. Овде је пристанак повериоца неопходан и поверилац мора бити

сагласан са преузимањем дуга од стране трећег лица. Међутим, преузималац дуга у реорганизацији не може имати повољнији третман и положај или се сматрати да је обавеза према преузимаоцу дуга настала у редовном пословању субјекта реорганизације, чиме би се могли стећи услови за принудно извршење мимо плана реорганизације, у односу на остале повериоце, што је опет у складу са принципом једнаког третмана и равноправности, а који би на овај начин био неоправдано заобиђен.

Потпуно иста ситуација настаје и при преузимању испуњења, када треће лице испуњава обавезу према повериоцу, или у случају асигнације где субјект реорганизације овлашћује друго лице да изврши његову обавезу а повериоца овлашћује да то извршење прими у своје име.

5.10 Дospelост потраживања у реорганизацији

Опште правило у стечајном поступку јесте да даном отварања стечајног поступка, потраживања поверилаца према стечајном дужнику, која нису доспела сматрају се доспелим, а новчана и неновчана потраживања која имају за предмет повремена давања постају једнократна потраживања.³⁷¹ У одредбама Закона о стечају које се односе на доспелост потраживања у реорганизацији само је прописано да се за потребе гласања о унапред припремљеном плану реорганизације сматра да су све обавезе стечајног дужника настале пре подношења унапред припремљеног плана реорганизације доспеле на дан одржавања рочишта о гласању за план.³⁷² Без обзира што су наведене одредбе опште одредбе Закона или се односе само на унапред припремљен план реорганизације, ове одредбе односе се и на план реорганизације поднет током стечајног поступка. Према наведеној одредби потраживања у реорганизацији доспевају само за потребе гласање о плану реорганизације, али доспелост потраживања у реорганизацији одређује се према роковима предвиђеним у плану реорганизације.

Дospelост потраживања у реорганизацији може се одређивати према дану подношења плана реорганизације, према дану гласања о плану реорганизације или према достављеном ванредном извештају о финансијским извештајима стечајног

---

³⁷¹ ЗОС, члан 81.

³⁷² ЗОС, члан 160.став 1.

дужника са стањем пословних књига утврђеним најкасније 90 дана пре дана подношења плана реорганизације, са прегледом свих потраживања и процентуалним учешћем сваког повериоца у одговарајућој класи плана. Потраживања поверилаца не утврђују се посебно на дан подношења или дан гласања о плану реорганизације, већ се та потраживања увек посматрају у односу на стање из извештаја ревизора, па је и доспелост потраживања најбоље исказивати према дану сачињавања извештаја са прегледом потраживања.

Из наведеног се може закључити да се законска одредба којом је одређено да све обавезе стечајног дужника настале пре подношења плана реорганизације доспевају пре подношења или гласања о плану реорганизације посматра у односу на стање обавеза стечајног дужника из финансијског извештаја о стању пословних књига стечајног дужника. Доспелост потраживања у спровођењу плана реорганизације одређује се према роковима доспелости одређеним планом реорганизације.

У спровођењу плана реорганизације може се поставити питање ваљаности одредбе према којој би било предвиђено да дуг доспева у целости ако дужник не измири једну или више рата у складу са планом реорганизације. С обзиром на то да би такав приступ представљао и крај реорганизације, али и да поверилац према плану реорганизације као извршној исправи има могућност принудног намирења, оваква одредба не била у складу и у духу реорганизације.³⁷³

5.11 Застарелост потраживања по плану реорганизације

У претходном излагању видели смо да је план реорганизације правни институт који има двоструку правну природу и то елементе уговорноправне природе и елементе процесноправне природе, односно судске одлуке. План реорганизације сматра се уговором за измирење потраживања која су у њему наведена, а по правоснажности решења о потврђивању усвајања плана реорганизације сва права и обавезе учесника у реорганизацији уређују се искључиво према плану реорганизације. Због тога се може сматрати да су потраживања из плана реорганизације утврђена пред судом, па се на потраживања из плана реорганизације примењују рокови застарелости из Закона о

---

³⁷³ Иван С. Тодоровић, Спровођење стечаја путем реорганизације, Пословни биро, Београд, 2016. страна 133.

облигационим односима. Према одредбама овог закона сва потраживања која су утврђена судском одлуком или одлуком другог надлежног органа, или поравнањем пред судом застаревају за десет година, па и она за која закон иначе предвиђа краћи рок застарелости.³⁷⁴ И на потраживања која нису обухваћена планом реорганизације примењују се рокови застарелости из Закона о облигационим односима.

5.12 Камате

У стечајном поступку обрачунавање уговорених и затезних камата, за необезбеђена потраживања, престаје даном отварања стечајног поступка. На обебеђена потраживања обрачунава се уговорена и затезна камата, али само до висине реализоване вредности имовине која служи за обезбеђење потраживања.³⁷⁵ У реорганизацији камата се регулише у складу са планом реорганизације, а може бити различита у односу на период пре плана реорганизације, може се предвидети да се у једном периоду трајања реорганизације камата не обрачунава или да престаје у целом поступку реорганизације. Ако план реорганизације предвиђа камату дозвољено је да се камата рачуна само у односу на главницу, а не може се обрачунавати камата на камату, док се затезна камата може обрачунавати на уговорену камату.

5.13 Право на пребијање потраживања у реорганизацији

У стечајном поступку поверилац има право на пребијање свога потраживања према стечајном дужнику са потраживањем стечајног дужника према њему ако је поверилац право на пребијање стекао пре подношења предлога за покретање стечајног поступка. Да би то своје право остварио поверилац је дужан да до истека рока за пријаву потраживања суду достави пријаву на целокупан износ потраживања и изјаву о пребијању. Уколико не поступи на овај начин губи право на пребијање.³⁷⁶ Пребијање у стечајном поступку у Закону о стечајном поступку из 2004.године није било регулисано, могућност пребијања увео је Закон о стечају из 2009.године. Законом о принудном поравнању, стечају и ликвидацији из 1989.године потраживања која су се на дан отварања поступка принудног поравнања могла пребити са противпотраживањем дужника сматрала су се пребијеним и нису се пријављивала у поступку принудног

³⁷⁴ ЗОО, члан 379.став 1.

³⁷⁵ ЗОС, члан 85.

³⁷⁶ ЗОС, члан 82.

поравнања. Пребијала су се и потраживања која нису доспела на дан отварања поступка принудног поравнања и потраживања која нису гласила на новац.³⁷⁷

Изузетно, право на пребијање ће постојати и ако су се услови за пребијање стекли после подношења предлога за покретање стечајног поступка, али најкасније до тренутка отварања стечајног поступка, аутоматски или путем достављања обавештења о томе стечајном дужнику најкасније у року од три дана од дана отварања стечајног поступка у случају права и обавеза из једног или више финансијских уговора у којима је једна страна стечајни дужник, а који су закључени на основу оквирног споразума истих страна и то у периоду пре подношења предлога за покретање стечајног поступка. Финансијски уговори на основу којих се наведено право на пребијање на овај начин остварује су уговори који за предмет имају трансакцију са финансијским дериватима попут свопова, опција, фјучерса, форварда и других неименованих деривата, репо трансакцију или зајам хартија од вредности.

Планом реорганизације пребијање потраживања може бити предвиђено као мера реорганизације, али пребијање се може остварити и у току спровођења плана реорганизације. Иако планом реорганизације пребијање није предвиђено као мера реорганизације, ако постоје услови за пребијање, односно ако постоји потраживање повериоца према субјекту реорганизације и потраживање субјекта реорганизације према повериоцу, нема сметњи да се и у том случају пребијање изврши.

Пребијање у стечајном поступку, а с обзиром на то да се и у реорганизацији стечајни поступак мора отворити па самим тим и у реорганизацији, није дозвољено када је поверилац потраживања стекао у последњих шест месеци пре отварања стечајног поступка, а дужник је био неспособан за плаћање или је био презадужен, а стечајни поверилац је за ту чињеницу знао или је морао знати. Пребијање није дозвољено ни у случају када су се услови за пребијање стекли правним послом који се може побијати.³⁷⁸

---

³⁷⁷ ЗОППСИЛ, члан 31.

³⁷⁸ ЗОС, члан 83.

6. ПРОЦЕСНО ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА И УСВАЈАЊА ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ

У смислу нашег Закона о стечају стечај се спроводи поступком банкротства или реорганизацијом. И поступак банкротства и реорганизације започиње отварањем стечајног поступка. Правне последице отварања стечајног поступка наступају даном објављивања огласа о отварању стечајног поступка на огласној табли суда. Изузетак представља поступак спровођење стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације када правне последице отварања стечајног поступка не наступају у случају истовременог отварања и обуставе стечајног поступка.³⁷⁹ Отварање стечајног поступка изазива многе важне процесноправне последице које се односе на управне, извршне и ванпарничне поступке, али најважније последице отварања стечајног поступка односе се на парничне поступке, како на оне који су покренути пре усвајања плана реорганизације тако и оне који су покренути после усвајања плана.

План реорганизације сматра се усвојеним када решење о потврђивању плана реорганизације постане правоснажно. По правоснажности овог решења стечајни поступак се обуставља.³⁸⁰ Стечајни поступак се у складу са одредбама Закона о стечају обуставља и у следећим случајевима: 1.) ако по доношењу решења о покретању претходног поступка за испитивање испуњености услова за отварање поступка стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације предлагач у законом прописаном року не уплати предужам за објављивање огласа о покретању претходног поступка,³⁸¹ 2.) после продаје стечајног дужника као правног лица, стечајни поступак се обуставља у односу на стечајног дужника,³⁸² 3.) ако предлагач повуче предлог за покретање стечајног поступка³⁸³ и ако се утврди да стечајни дужник има само једног повериоца.³⁸⁴ Стечајни поступак се, поред обуставе, завршава и закључењем стечајног поступка и то у два случаја: 1.) ако се утврди да је имовина стечајног дужника мања од

---

³⁷⁹ ЗОС, члан 73.

³⁸⁰ ЗОС, члан 166.став 2.

³⁸¹ ЗОС, члан 159.став 6.

³⁸² ЗОС, члан 136.став 1.

³⁸³ ЗОС, члан 58.став 2.

³⁸⁴ ЗОС, члан 13.став 1.

висине трошкова стечајног поступка, или је његова имовина незнатне вредности³⁸⁵ и 2.) доношењем решења о закључењу стечајног поступка и брисању стечајног дужника из одговарајућег регистра.³⁸⁶ Код закључења стечајног поступка се, дакле ради о уновчењу све имовине коју стечајни дужник поседује и брисању из одговарајућег регистра, дакле стечајни дужник престаје да постоји као привредни субјект. Код обуставе стечајног поступка стечајни поступак се више не спроводи након наступања одговарајућих околности предвиђених Законом о стечају. Стечајни поступак се не спроводи више иако он није спроведен над стечајним дужником до краја. У случају обуставе стечајног поступка он се не може више настављати, може се само покренути нови стечајни поступак.

С обзиром да се стечајни поступак потврђивањем усвајања плана реорганизације обуставља, да престају све последице отварања стечајног поступка и да се и у називу стечајног дужника брише ознака „у стечају“, може се закључити да се одредбе Закона о стечају на субјекта реорганизације више не примењују. Међутим, одредбе којима се регулише стечајни поступак се и даље примењују, најпре оне којима је регулисан поступак реорганизације и које се односе на предузимање послова и радњи стечајног дужника, које морају бити у складу са усвојеним планом реорганизације и којима је регулисано да је стечајни дужник дужан предузети све мере прописане усвојеним планом реорганизације, као и одредбе према којима током спровођења стечајног поступка сви повериоци имају право на информисање и приступ актима субјекта реорганизације.

Поред наведених одредби и одредби којима је у Закону о стечају регулисано спровођење поступка реорганизације, поступак реорганизације спроводи се у складу са начелима стечајног поступка. Начелом једнаког третмана и равноправности то је Законом изричито и прописано, начело јавности и информисаности садржано је у одредбама Закона које се односе на реорганизацију, док се начело судског спровођења поступка не може у целости применити на поступак реорганизације. Остала начела стечајног поступка: начело заштите стечајних поверилаца, начело економичности, начело императивности и преклузивности, начело хитности и начело двостепености се

---

³⁸⁵ ЗОС, члан 13. став 2.

³⁸⁶ ЗОС, члан 148.

у спровођењу поступка реорганизације примењују на одговарајући начин у деловима плана реорганизације и правним ситуацијама у којима је њихова примена могућа.

Такође и одредбе Закона о стечају које се односе на стечајне, разлучне, заложне и излучне повериоце, као и одредбе којима се регулишу права трећих лица према субјекту реорганизације примењују се у поступку реорганизације. У поступку реорганизације примењује се и опште правило о праву прече куповине имовине која је била предмет права прече куповине а није продата. У односу на одређене последице мера за спровођење плана реорганизације примењују се општа правила стечајног поступка.

Већ смо навели да се одредбе стечајног закона и даље примењују у односу на примену и поступање субјекта реорганизације у складу са планом реорганизације, али одредбе Закона о стечају се такође примењују и у случају непоступања по усвојеном плану, као и кад је тај план усвојен на преваран и незаконит начин. И у једном и удругом случају повериоци било да су обухваћени усвојеним планом реорганизације или повериоци који нису обухваћени планом, а њихова су потраживања настала пре усвајања плана, могу поднети предлог за покретање стечајног поступка. Међутим, Законом је прописано да се у случају поступања на преваран и незаконит начин стечајни судија је у обавези да решењем о отварању стечајног поступка одреди да се стечајни поступак спроводи банкротством стечајног дужника. У случају непоступања по плану реорганизације ова обавеза није одређена, али наша судска пракса заузела је становиште да се и у овом случају стечајни поступак спроводи банкротством. Овде би, ипак требало указати на одредбу Закона према којој је стечајни дужник овлашћен да пре или након истека рока за спровођење плана реорганизације поднесе предлог за покретање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације.³⁸⁷ Могуће је да би повериоци и остала лица овлашћена Законом да поднесу план реорганизације имали интерес да се поновни стечајни поступак ипак спроведе реорганизацијом и то би им у поступку спровођења стечаја требало омогућити, ако их већ Закон у остваривању тог права не онемогућава.

---

³⁸⁷ ЗОС, члан 167.став 5.

Закон о стечајном поступку из 2004.године имао је другачији приступ у односу на правне последице усвајања плана реорганизације. Према том Закону усвајањем плана реорганизације стечајни поступак није обустављан, а суд и остали органи стечајног поступка задржавали су одређене надлежности. Стечајни управник је вршио надзор над спровођењем плана реорганизације и имао је право приговора суду и обавештавања суда и поверилаца о поступањима која су супротна усвојеном плану реорганизације.³⁸⁸ Суд је имао већа овлашћења и у случају непоступања по усвојеном плану и могао је наложити стечајном дужнику да у одређеном року поступи по плану и да отклони последице претходног непоступања по плану, стечајном управнику да преузме контролу над стечајним дужником и предузимање других мера у циљу отклањања последица непоступања по плану реорганизације.³⁸⁹ Могућност суда да наложи поступање по плану реорганизације и отклањање последица непоступања по плану требало је оставити и у Закону о стечају, што би, чини се доприносило ефикаснијем и потпунијем поступању и извршењу плана реорганизације.

Како у Закону о стечајном поступку није била одређена обустава стечајног поступка после усвајања плана реорганизације, судска пракса, у складу са применом одредби Закона о парничном поступку, заузела је став да за време спровођења поступка реорганизације наступа застој у вођењу стечајног поступка, а поступак стечаја се окончавао тек са извршењем плана реорганизације.

У нашем стечајном законодавству постојала су, дакле два приступа одређивању правних последица усвајања плана реорганизације. Један је одређивање застоја у спровођењу, а други је обустава стечајног поступка. У упоредном праву преовлађује став да се стечајни поступак усвајањем плана реорганизације обуставља, с тим да америчко законодавство дозвољава суду да стечајном дужнику наложи одређено понашање у циљу ефикаснијег спровођења поступка, али то не значи да суд над субјектом реорганизације спроводи поступак стечаја. Међутим, у практичној примени између ова два приступа нема великих разлика, па је ово питање више теоријског него практичног значаја.

---

³⁸⁸ Закон о стечајном поступку, члан 133.став 5.

³⁸⁹ Закон о стечајном поступку, члан 138.став 2.

6.1 Прекид и наставак поступака

Тренутком наступања правних последица отварања стечајног поступка прекидају се сви судски поступци у односу на стечајног дужника и на његову имовину, сви управни поступци покренути на захтев стечајног дужника, као и управни и порески поступци који за предмет имају утврђивање новчане обавезе стечајног дужника.³⁹⁰ Ова законска одредба указује на то да прекид поступака у случају отварања стечајног поступка настаје по сили закона. Ако у парничном поступку суд и донесе решење о прекиду поступка оно може да има само деклараторни карактер, а никако конститутивни. Законска одредба о прекиду поступака због отварања стечајног поступка донесена је због многобројних како процесних тако и материјалних последица отварања стечајног поступка. Тако отварањем стечајног поступка стечајни управник, који преузима функцију руковођења стечајним дужником, може да призна тужиочева потраживања, може донети другачију одлуку у односу на тужене, може да откаже доташња пуномоћја, а и у поступку стечаја се спроводи посебна процедура испитивања потраживања.

Када је у питању спровођење стечајног поступка реорганизацијом у складу са унапред припремљеним планом, ситуација је прилично једноставна. Наиме, ако се унапред припремљени план реорганизације усвоји, стечајни судија решењем истовремено отвара стечајни поступак, потврђује усвајање унапред припремљеног плана реорганизације и обуставља стечајни поступак. У овом случају, дакле последице отварања стечајног поступка и не наступају, тако да и не долази до прекида поступака. Другачија је ситуација код плана реорганизације који је предложен у поступку стечаја. Тада прекид поступака наступа даном објављивања огласа о отварању поступка на огласној табли, када наступају правне последице отварања стечајног поступка. Законом о парничном поступку предвиђено је да суд утврђује прекид поступка кад наступе правне последице отварања стечајног поступка. Иако суд решењем утврђује прекид поступка то решење је декларативног карактера јер је Законом о стечају одређено да се тренутком наступања правних последица отварања стечаја прекидају сви судски поступци у односу на стечајног дужника и његову имовину, те је на тај начин прекид поступка последица законског наређења. Усвајањем плана реорганизације, односно

---

³⁹⁰ ЗОС, члан 88.

правоснажношћу решења о потврђивању усвајања плана реорганизације, престају последице отварања стечајног поступка и тада би требало наставити прекинуте поступке. Усвајање плана реорганизације, поред других основа за наставак прекинутих поступака прописаних општим одредбама Закона о стечају, је законски разлог за наставак прекинутих поступака. И овде, као и код прекида, наставак поступка наступа по сили закона, па иако суд и донесе решење о наставку оно је декларативног карактера.

Када су у питању тужбени захтеви у парничним поступцима у којима је субјект реорганизације тужена страна тужбене захтеве треба прилагодити садржају плана реорганизације, јер је тужени као субјект реорганизације дужан да се придржава плана реорганизације, предузима послове, радње и мере прописане планом реорганизације. Ако су потраживања из тужбеног захтева настала пре усвајања плана реорганизације а уврштена су у план реорганизације тужилац, односно поверилац из плана реорганизације нема интереса да води даљи поступак зато што је план реорганизације извршна исправа и поверилац на тај начин већ има извршну исправу. Ако се ради о повериоцима који нису обухваћени планом реорганизације или су им потраживања оспорена тужбени захтев којим се тражи да стечајни дужник одговори некој својој обавези треба прилагодити обавезама које дужник има према класи поверилаца којој то потраживање које се тражи треба да припадне. За утврђујуће тужбене захтеве у поступку реорганизације повериоци, било они који нису обухваћени планом или они чија су потраживања оспорена нису заинтересовани или немају правни интерес и такве тужбене захтеве треба одбацити. Изузетак су потраживања која, према плану реорганизације, нису доспела, па у том случају има смисла подносити утврђујуће тужбене захтеве, а што се темељи и на одредби Закона о парничном поступку према којој се тужба за утврђење може поднети ако тужилац има правни интерес да се постојање права утврди пре доспелости захтева за чинидбу. Према потраживањима насталим после усвајања плана реорганизације треба се односити као према потраживањима насталим у редовном пословању и нису измењена планом реорганизације, те према њима важи редован начин подношења, дозвољености и одредења тужбених захтева.

Већ смо напоменули да је усвајање плана реорганизације законски разлог за наставак прекинутих поступака. Међутим, Законом о стечају нису предвиђени рокови у којима требало наставити вођење поступака прекинутих наступањем правних последица отварања стечајног поступка. Законом је предвиђен тачан и одређен поступак као и преклузивни рок код оспорених потраживања. Тај рок је петнаест дана, те би се на исти начин требало односити кад су у питању рокови у реорганизацији. И у реорганизацији се примењује начело хитности и економичности поступка, па не би требало одуговлачити ни са настављањем поступака, јер би се на тај начин могло довести у питање и спровођење поступка реорганизације у роковима предвиђеним планом реорганизације.

6.2 Извршни поступци

После отварања стечајног поступка не може се против стечајног дужника, односно над његовом имовином, одредити и спроводити принудно извршење, нити било која мера поступка извршења, а поступци извршења који су у току прекидају се.³⁹¹ Усвојени план реорганизације је извршна исправа и сматра се новим уговором за измирење потраживања која су њему наведена. Усвојеним планом предвиђен је начин извршења потраживања која су доспела до усвајања плана реорганизације. Извршни поступци покренути пре усвајања плана реорганизације се обустављају а раније извршне исправе, усвајањем плана реорганизације, стављају се ван снаге, те се извршни поступци не могу више водити, а сви извршни поступци воде се у складу са планом реорганизације, а не на основу раније донесених пресуда.

6.3 Управни поступци

Код управних поступака до прекида поступка долази само у поступцима који су покренути на захтев стечајног дужника и управни и порески поступци који за предмет имају утврђивање новчане обавезе стечајног дужника. Прекидају се дакле, само наведени поступци а не сви управни поступци. До прекида ових поступака долази из разлога што се у неким поступцима не ради о обавезама које терете стечајну масу, па нема основа за прекид поступка. У реорганизацији у складу са унапред припремљеним

---

³⁹¹ ЗОС, члан 93.

планом управни поступци се не прекидају, а код реорганизације у оквиру стечајног поступка прекинути управни поступци се усвајањем плана реорганизације настављају.

6.4 Арбитражни поступци

У одредбама Закона о стечају које се односе на процесноправне последице отварања стечајног поступка, ни у прекиду ни у наставку поступка нема одредби које се односе на арбитражне поступке. У одредбама Закона које се односе на оспорена потраживања арбитражни поступак изједначен је са парничним поступком и у прекиду и у наставку поступака. Без обзира на разлике између арбитражног и стечајног поступка правила у стечајном поступку која се односе на прекид и наставак парничног поступка требало би применити и на арбитражни поступак. Одредби о арбитражном поступку нема ни код реорганизације. Код реорганизације требало би правити разлику између спровођења поступка реорганизације у складу са унапред припремљеним планом и спровођењу реорганизације у оквиру спровођења стечајног поступка реорганизацијом. Код унапред припремљеног плана реорганизације истовремено се отвара стечајни поступак са потврђивањем усвајања плана а стечајни поступак се обуставља. Овде, дакле не наступају правне последице отварања стечајног поступка те унапред припремљени план реорганизације не утиче на прекид поступка. Код плана реорганизације правне последице отварања стечајног поступка наступају па се сви поступци прекидају, а усвајањем плана реорганизације престају правне последице стечајног поступка а прекинути поступци се настављају. Овакво решење треба применити и код поступака арбитраже у спровођењу стечајног поступка реорганизацијом. И у извршном поступку требало би поступити на исти начин као код правоснажне пресуде, па ако је поверилац стекао арбитражну одлуку пре потврђивања усвајања плана реорганизације та арбитражна одлука се не може извршити већ се извршење врши на основу плана реорганизације као нове извршне исправе.

6.5 Атракција надлежности

Прекинути судски поступци, у којима је стечајни дужник тужени, уколико се настављају, настављају се пред судом који спроводи стечајни поступак над туженим. Предмети који се воде код суда опште надлежности, али и предмети привредног суда, ако то није суд који спроводи стечајни поступак, уступају се суду који спроводи

стечајни поступак.³⁹² Пренос надлежности на суд који иначе не би био надлежан на суд који због испуњења одређених услова добија искључиву надлежност назива се атракција надлежности. Атракција надлежности у стечајном поступку постоји, не само када су питању поступци који се настављају него и код поступака који се покрећу у току спровођења стечајног поступка. Атракција надлежности постоји само у судским, а не и у другим поступцима као што су ванранични и извршни. Законом о парничном поступку прописана је само атракција месне надлежности, међутим одредбе овог закона треба посматрати и у међусобној повезаности са одредбама Закона о стечају према којима постоји атракција и стварне надлежности, па ће у поступцима спровођења стечаја где је стечајни дужник тужени стварно надлежан бити суд пред којим се води стечајни поступак. Законом о парничном поступку прописана је атракција месне надлежности у свим поступцима, а не само у поступцима у којима је стечајни дужник тужени, јер се имају применити одредбе Закона о стечају, као специјалног закона, према којима се примењује атракција надлежности само у поступцима у којима је стечајни дужник тужени. Одредбе о атракцији надлежности имају упориште у начелу економичности и ефикасности стечајног поступка, јер суд који води стечајни поступак има и најбољи увид и најбоље је упознат са подацима и чињеницама које се тичу стечајног дужника и које су неопходне за вођење поступка.

У поступку спровођења стечаја реорганизацијом и код атракције надлежности треба разликовати две ситуације. У поступку спровођења стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације стечајни поступак се истовремено отвара, потврђује усвајање унапред припремљеног плана и обуставља стечајни поступак тако да нема места примени атракције надлежности. Поступци који су вођени или се покрену у току спровођења унапред припремљеног плана реорганизације настављају и воде се према општим правилима парничног поступка, јер правне последице отварања стечаја и не наступају а усвајањем плана последице отварања стечајног поступка би свакако престале.

Када је план реорганизације предложен у току спровођења стечајног поступка правне последице отварања стечаја су наступиле и тада, за поступке покренуте пре или у току спровођења поступка, али свакако пре усвајања плана реорганизације, долази до

---

³⁹² ЗОС, члан 91.

атракције надлежности. Када се такав план реорганизације у току поступка спровођења стечаја усвоји престају правне последице отварања стечаја и долази до промене надлежности, парнични поступци се воде према општим правилима парничног поступка. За поступке покренуте после правоснажности решења о потврђивању усвајања плана реорганизације надлежан је суд који би водио редован поступак. За утврђивање примене правила о атракцији надлежности важан је моменат покретања парнице. Према тренутку покретања парнице утврђује се да ли правила о атракцији треба применити или не. За поступке покренуте пре правоснажности решења о усвајању плана реорганизације важе правила о атракцији надлежности, за поступке покренуте после правоснажности решења о усвајању плана реорганизације не важе правила о атракцији надлежности, јер су тада престале последице отварања стечајног поступка. Дакле, према тренутку подношења тужбе одређује се и цени да ли ће се примењивати правила о атракцији надлежности или не. Како стечајни суд не спроводи поступак реорганизације, а нема надлежности ни у контроли и надзору над спровођењем плана реорганизације правила о атракцији надлежности не могу се примењивати у спровођењу плана реорганизације. Ако је после отварања стечајног поступка дошло да атракције надлежности, а у току поступка се усвоји план реорганизације, из разлога економичности и ефикасности спровођења стечајног поступка, иако би предмет требало вратити раније надлежном суду на даље поступање, најбоље је да стечајни суд тај поступак спроведе до краја.

7. ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ОТВАРАЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА НА ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ

7.1 Право на избор у случају двостранотеретног уговора

Двострани уговор је онај уговор у коме учествују два лица која стварају узајамне обавезе, као израз сагласности њихових воља да наступајући однос, који је од обостраног интереса, регулишу тако да обезбеде правну сигурност његовог испуњења. Закон о облигационим односима посебно регулише правне односе двостраних уговора у областима: одговорност за материјалне и правне недостатке испуњења, приговора неиспуњења уговора, раскида уговора због неиспуњења, раскида или измена уговора

због промењених околности, прекомерног оштећења, зеленашких уговора, општих услова формуларних уговора и уступања уговора.

С обзиром на то да даном отварања стечајног поступка престају заступничка и управљачка права органа управљања и надзорних органа стечајног дужника и да та права прелазе на стечајног управника, Законом о стечају стечајном управнику дата је могућност, да уместо стечајног дужника, двостранотеретни уговор може испунити и тражити испуњење од друге стране, ако тај уговор стечајни дужник и његов сауговорач до отварања стечајног поступка нису у целости или делимично извршили.³⁹³ Ово овлашћење дато је стечајном управнику за све двостранотеретне уговоре ако су они закључени, а нису испуњени или у целости или делимично, пре отварања стечајног поступка и ако нису посебно регулисани Законом о стечају. Законом о стечају посебно је регулисан финансијски лизинг, фиксни уговори, закуп и уговор о превозу.

У поступку спровођења стечаја реорганизацијом треба разматрати две различите ситуације у односу на то да ли се реорганизација спроводи у складу са унапред припремљеним планом или са планом реорганизације усвојеним у спровођењу стечаја. Правне последице отварања стечајног поступка наступају даном објављивања огласа на огласној табли суда, а стечајни управник се именује решењем о отварању стечајног поступка, па се стечајни управник од момента именовања до усвајања плана реорганизације већ изјаснио о обавезама испуњења из двостранотеретних уговора. Стечајни управник на првом поверилачком рочишту доноси процену о могућностима реорганизације стечајног дужника, а ако он није предлагач плана реорганзације, дужан је да активно сарађује са овлашћеним предлагачем и да му пружи податке о обавезама стечајног дужника, као и све друге податке од значаја за припрему плана реорганизације стечајног дужника. На овај начин стичу се услови за доношење истоветних одлука стечајног управника и осталих овлашћених предлагача плана реорганизације о испуњењу, измени или раскиду двостранотеретних уговора. У супротном, друга уговорна страна у стечајном поступку имала би положај приоритетног потраживања.

---

³⁹³ ЗОС, члан 94.став 1.

Код унапред припремљеног плана стечајни судија током претходног поступка за испитивање испуњености услова за отварање стечајног поступка, у циљу утврђивања тачности података из унапред припремљеног плана, може одредити меру спречавања промена финансијског и имовинског положаја стечајног дужника која обухвата именоване привременог стечајног управника. Осим ако самим именовањем није одређено привремени стечајни управник не би требало да се бави изменама или раскидом двостранотеретних уговора. Раскид или измена уговора једна је од мера за реализацију плана реорганизације и та мера може бити предвиђена планом реорганизације. Ако је та мера предвиђена планом ни привремени стечајни управник, али ни саме уговорне стране не одлучују о раскиду или измени, већ о томе одлучује предлагач плана, а то су повериоци који гласају о усвајању плана, а међу тим повериоцима не мора бити и уговарач из двостранотеретног уговора, што опет значи да уговорне стране не одлучују о судбини уговора.

У времену од подношења предлога за покретање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације до његовог усвајања када стечајни судија решењем истовремено отвара стечајни поступак, потврђује усвајање унапред припремљеног плана и обуставља стечајни поступак, сауговарач стечајног дужника може раскинути уговор са стечајним дужником, јер право да се цени да ли је неки уговор извршен и да се одлучује о испуњењу двостранотеретних уговора стиче се тек након отварања стечајног поступка.

Ако је планом реорганизације предвиђено испуњење обавеза из уговора, након правоснажности решења о потврђивању плана реорганизације, сауговарач стечајног дужника има иста права према субјекту реорганизације као и према свим привредним субјектима у редовном пословању. Када стечајни управник након отварања стечајног поступка прихвати испуњење уговора а не изврши своје преузете обавезе и дође до неиспуњења уговорних обавеза друга уговорна страна у том случају има потраживање према стечајној маси, дакле налази се у повољнијем положају и има предност у односу на остала потраживања.

7.2 Финансијски лизинг

Последице отварања стечајног поступка у односу на правни посао финансијског лизинга Закон о стечају посебно је обрадио из разлога што је финансијски лизинг сложен и за стечајног дужника често веома важан правни посао. Предмет финансијског лизинга је покретна непотрошна ствар (опрема, постројења, возила и сл.) и непокретна ствар која може бити предмет права својине у смислу закона који уређује својинскоправне односе.³⁹⁴ У том смислу предмет лизинга може бити за процес рада стечајног дужника веома важна ствар или опрема која би у случају немогућности коришћења по стечајног дужника имала веома негативне последице. Осим тога веома често као давалац лизинга се јављају страна правна или физичка лица, па је ефикасно регулисање лизинга важно и за стварање повољне климе правне сигурности.

С обзиром на то да давалац лизинга задржава право својине над предметом лизинга, а на примаоца лизинга преноси овлашћење држања и коришћења предмета лизинга на одређени временски период,³⁹⁵ давалац лизинга у случају отварања стечајног поступка над примаоцем лизинга има право да поднесе захтев да му се из стечаја излучи предмет лизинга и има право на одвојено и приоритетно намирење у складу са законом.

Имајући у виду наведени значај предмета лизинга, као и могућност обуставе процеса производње стечајног дужника ако се производња заснива на предмету лизинга, законом је одређена забрана извршења и намирења на предмету лизинга, као и на остваривање права даваоца лизинга на излучење из стечајне масе до доношења одлуке о банкротству или потврђивања усвојеног плана реорганизације. Од отварања стечајног поступка до доношења одлуке о излучењу предмета лизинга обавезе стечајног дужника према даваоцу лизинга сматрају се обавезама стечајне масе. Ова законска ограничења не треба посматрати као умањење права даваоца лизинга, већ евентуално ограничење у временском остваривању њихових права. На овакво законско определење упућују циљеви и начела спровођења стечајног поступка, али и сама природа правног посла лизинга. Давалац лизинга штити се и прописаним кратким роковима за предају предмета лизинга у случају доношења одлуке о банкротству.

³⁹⁴ Закон о финансијском лизингу („Сл. гласник РС“, бр. 55/2003, 61/2005, 31/2011, и 99/2011), члан 4.

³⁹⁵ Закон о финансијском лизингу, члан 2.

Стечајни дужник обавезан је предмет лизинга вратити даваоцу лизинга без одлагања, а најкасније у року од 30 дана. Уколико стечајни дужник предмет лизинга не врати у прописаном року давалац лизинга има право да захтева повраћај државине и извршење на предмету лизинга у складу са уговором и законом. У изузетним случајевима, али само на предлог стечајног управника и уз сагласност одбора поверилаца стечајни судија може донети одлуку да одбије излучни захтев даваоца лизинга, али је тада дужан да одреди исплату пуног уговореног износа лизинг накнаде. Рок за исплату одређене лизинг накнаде је 30 дана од доношења одлуке о банкротству. У супротном давалац лизинга има право да захтева повраћај државине и извршење на предмету лизинга у складу са уговором односно законом.

Забрана извршења и намирења даваоца лизинга на излучење из стечаја предмета лизинга свој пуни допринос и значај добија у поступку реорганизације. У ствари поступак реорганизације се не би могао ни спроводити без адекватне опреме и средстава. Ако усвојеним планом реорганизације није предвиђен наставак коришћења предмета лизинга, и плаћање лизинг накнаде у складу са уговором и законом субјект реорганизације или стечајни управник су дужни да предмет лизинга врате у року од 8 дана од дана потврђивања усвојеног плана реорганизације. Ако стечајни дужник после потврђивања усвајања плана реорганизације не извршава обавезе из уговора о лизингу давалац лизинга има право да захтева повраћај државине и извршење на предмету лизинга у складу са уговором и законом. Исто право има давалац лизинга ако не добије предмет лизинга у прописаном року после усвајања плана реорганизације, ако планом није предвиђено даље коришћење предмета лизинга.

Законом о стечају није прописано поступање у случају стечаја даваоца лизинга. Правне последице по примаоца лизинга у овом случају су другачије. Овде се примењују правна правила која вреде код двостранотеретних уговора и њихова примена зависи од степена извршења уговора. Међутим, давалац лизинга је предајом ствари примаоцу лизинга свој део уговорне обавезе извршио па се поставља питање да ли је оправдано враћање предмета лизинга у стечајну масу а да се при томе стварају и додатни трошкови стечајном дужнику да исплати накнаду штете примаоцу лизинга због неиспуњења уговора.

7.3 Фиксни послови

Фиксни посао је правни посао код кога испуњење обавезе у одређеном року представља битан састојак уговора, па дужник не испуни своју обавезу у том року, уговор се раскида по самом закону.³⁹⁶ Рок се сматра битним условом уговора у два случаја: кад су странке уговориле да ће се уговор раскинути ако се не испуни у одређеном року и ако се из свих околности може закључити да је извршење о року „по природи посла“ битан састојак уговора. Али је повериоцу остављена могућност да такав уговор одржи на снази, ако по истеку рока, без одлагања, обавести дужника да захтева испуњење уговора.

Према одредбама Закона о стечају, ако је време испуњења обавезе из фиксног уговора наступило после отварања стечајног поступка, могућност да поверилац тражи испуњење уговора потпуно је искључено. Накнаду због неиспуњења може тражити као стечајни поверилац,³⁹⁷ пријављивањем својих потраживања у висини уговорене а неисплаћене накнаде. Повериоцу припада и право на накнаду штете која му је раскидом уговора причињена. Висина штете одређује се у висини разлике између уговорене и тржишне вредности цене која у месту испуњења важи за фиксне уговоре.³⁹⁸ Мада би се, због формулације „накнада због неиспуњења“ у одредбама Закона о стечају које се односе на фиксне уговоре, ако би се одредбе тумачиле стриктно језички могло доћи до закључка да повериоцу припада само накнада у висини разлике између уговорене и тржишне цене. Али одредбе Закона о стечају треба тумачити на начин да се повериоцу признаје право на исплату новчане противвредности ствари из фиксног уговора и утврђеног права на накнаду штете у висини разлике уговорене и тржишне вредности ствари из фиксног уговора.

Код спровођења стечаја реорганизацијом када се стечај спроводи усвајањем плана реорганизације у оквиру спровођења стечајног поступка план реорганизације подноси се најкасније 90 дана од дана отварања стечајног поступка. Ако је време испуњења из фиксног уговора наступило у периоду од отварања стечајног поступка до његовог усвајања, сауговорач стечајног дужника неће моћи тражити испуњење уговора,

---

³⁹⁶ Закон о облигационим односима, члан 125.

³⁹⁷ ЗОС, члан 96.став 1.

³⁹⁸ ЗОС, члан 96.став 2.

већ ће своје потраживање остваривати као стечајни поверилац, у оквиру поступка усвајања плана реорганизације, а испуњење његовог потраживања и евентуална накнада штете биће одређена планом реорганизације.

Ако се поступак реорганизације спроводи у складу са унапред припремљеним планом тада правне последице отварања стечајног поступка не наступају зато што усвајањем плана реорганизације стечајни судија решењем истовремено отвара стечајни поступак, потврђује усвајање унапред припремљеног плана реорганизације и обуставља стечајни поступак. У овом случају правне последице отварања стечајног поступка не наступају, па поверилац има право да поступа у складу са општим одредбама којима су регулисани фиксни послови и раскид уговора. Право на исплату новчане противвредности ствари из фиксног уговора и право на накнаду евентуалне штете поверилац ће остваривати у складу са планом реорганизације који је извршна исправа и који се сматра новим уговором за измирење потраживања која су у њему наведена. Међутим, ако су током претходног поступка одређене мере спречавања финансијског и имовинског положаја стечајног дужника, поверилац је дужан поступати у складу са одређеним мерама, а ако је одређена мера забране располагања имовином стечајног дужника без претходне сагласности стечајног судије или привременог стечајног управника примењују се одредбе о правним последицама повреде забране располагања после отварања стечајног поступка.

7.4 Налози и понуде

Одредбама Закона о облигационим односима, као општим правилима о престанку налога, налог престаје кад налогодавац или налогопримац падне под стечај.³⁹⁹ И према одредбама Закона о стечају налог који је издао стечајни дужник престаје да важи када стечајни дужник падне у стечај. Међутим, за разлику од одредби Закона о облигационим односима према којима налог престаје да важи када је налогопримац сазнао да је налогодавац пао под стечај, према одредбама Закона о стечају налог губи дејство даном отварања стечајног поступка. Решење из Закона о стечају је свакако боље јер се дан престанка важења налога може утврдити на несумљив начин, а то је дан када је стечајни судија донео решење којим се усваја

---

³⁹⁹ Закон о облигационим односима, члан 768.

предлог за покретање стечајног поступка. Овакво решење потпуно је у складу са Законом о облигационим односима зато што се и решење о отварању стечајног поступка истог дана када је донето доставља стечајном дужнику и објављује се на огласној и електронској табли суда, једном дневном листу и „Службеном гласнику Републике Србије“, те је на тај начи јавност и сва заинтересована лица обавештена, односно налогодавац је сазнао за отварање стечајног поступка.

Законом о стечају остављена је могућност стечајном управнику да одлучи дручије, односно да налог стечајног дужника остави на снази. Стечајни управник ће одлучити да налог остави на снази када остављање на снази налога доприноси или може допринети чувању или евентуалном увећању имовине стечајног дужника. У поступку спровођења стечаја реорганизацијом ово право стечајног управника да одређене налоге остави на снази, поред могућности увећања имовине, с обзиром на то да стечајни дужник наставља са пословањем, може пресудно утицати и на сам исход успешног извршења плана реорганизације.

Видели смо да Закон о облигационим односима прописује да налог престаје и кад налогопримац падне у стечај, међутим Закон о стечају нема одредби које се односе на правне последице отварања стечаја над налогопримцем. Аналогним тумачењем одредби о стечају налогодавца може се закључити и да даном отварања стечаја над налогопримцем налог губи правно дејство. Али постоје и другачија тумачења према којима налог остаје на снази све до опозива од стране налогодавца.

7.5 Понуда

Према Закону о облигационим односима понуда је предлог за закључење уговора учињен одређеном лицу, који садржи све битне састојке уговора тако да би се његовим прихватањем могао закључити уговор.⁴⁰⁰ На исти начин као и код налога, понуда која је учињена стечајном дужнику а није прихваћена до дана отварања стечајног поступка, престаје да важи даном отварања стечајног поступка. За разлику од налога одредбе Закона које се односе на понуду, примењују се и на понуде које је учинио стечајни дужник, али и понуде које су учињене стечајном дужнику. Законом о облигационим односима прописано је да понуда у којој је одређен рок за њено

---

⁴⁰⁰ Закон о облигационим односима, члан 37.став 1.

прихватање обавезује понудиоца до истека тог рока. Међутим, Закон о стечају одредио је да понуде престају да важе даном отварања стечајног поступка, али истовремено дао и право стечајном управнику да одлучи другачије и понуду прихвати или понуду одбије, ако рок за њено прихватање пада после отварања стечајног поступка.⁴⁰¹ Овакво право дато је стечајном управнику из разлога што би обавезом прихватања понуде могле да се створе нове обавезе на основу којих би имовина стечајног дужника била умањена, а умањење имовине иде директно на штету стечајних поверилаца, што је опет супротно начелима и духу стечаја.

На основу ове одредбе Закона о стечају, аналогним тумачењем закона, правило о правној ваљаности понуде могло би се применити и на остале једностране правне послове као што су јавни конкурс или јавна лицитација, те би се правна ваљаност наведених изјава могла везивати за датум отварања стечајног поступка.

7.6 Закуп

Уговором о закупу закуподавац се обавезује да преда одређену ствар закупцу на употребу, а овај се обавезује да му за то плаћа одређену закупнину.⁴⁰² Закуп непокретности не престаје отварањем стечајног поступка.⁴⁰³ Законом о стечају посебно су прописане одребе које се односе на уређење и понашање уговорних странака у спровођењу стечајног односа код уговора о закупу. Ово посебно одређење Закона условљено је постојањем великог значаја уговора о закупу за спровођење стечајног поступка. Да би се стечајни поступак могао рационално окончати, кад је у питању поступак спровођења стечаја банкротством или да би стечајни дужник као субјект реорганизације могао успешно спроводити план реорганизације у поступку спровођења стечаја реорганизацијом, било је неопходно одредити да уговор о закупу приликом отварања стечаја не престаје по сили закона. Ово законско наређење одржавања уговора о закупу на снази, важи кад се у улози стечајног дужника нађе и закуподавац и купац. Када се стечајни дужник нађе у улози купца уговор је неопходно одржати на снази ради обезбеђивања наставка производног процеса ради окончања стечајног поступка уновчењем имовине у поступку банкрота или извршења плана

---

⁴⁰¹ ЗОС, члан 98.став 2.

⁴⁰² Закон о облигационим односима, члан 567.

⁴⁰³ ЗОС, члан 99.став 1.

реорганизације у поступку реорганизације, а када се закуподавац нађе у улози стечајног дужника ради увећања стечајне масе уношењем новчаног прилива од закупнине доспеле након покретања стечајног поступка.⁴⁰⁴

Закуподавац из уговора о закупу остварује право на закупнину, а према општим правилима права на накнаду штете, и накнаду штете коју је претрпιο због неуредног испуњења уговора. У поступку стечаја, ова своја права настала пре отварања стечајног поступка, закуподавац може остварити само као стечајни поверилац.⁴⁰⁵ Дакле, та права закуподавац као стечајни поверилац може остварити као неизмирена потраживања трећег исплатног реда.

Без обзира на законске и уговорене рокове, али и на општа правила о отказу уговора о закупу, стечајни управник може отказати уговор о закупу уз услов да сауговорачу остави отказни рок од 30 дана. Али стечајни управник не може искористити ово своје право и отказ дати у невреме. Отказом уговора од стране стечајног управника закуподавац не губи право на накнаду штете коју остварује као стечајни поверилац, али висина штете због отказа закупа не може бити виша од износа полугодишње закупнине. Улагање закуподавца у адаптацију пословног простора не могу бити од утицаја на право стечајног управника на отказ уговора о закупу, али закуподавац та средства може наплати као стечајни поверилац трећег исплатног реда.

Закупац је дужан плаћати закупнину у роковима одређеним уговором или законом, а у недостатку уговора и закона, како је уобичајено у месту где је ствар предата закупцу,⁴⁰⁶ а закуподавац може отказати уговор о закупу ако купац не плати закупнину ни у року од 15 дана пошто га је закуподавац позвао на плаћање. Већ смо навели да у стечајном поступку закуп непокретности не престаје отварањем стечајног поступка. Одредбама Закона о стечају прописано је да сауговорач стечајног дужника не може отказати закуп због неплаћања закупнине или због погоршања имовинског стања стечајног дужника после подношења предлога за покретање стечајног поступка.⁴⁰⁷ Овом одредбом омогућује се спровођење наведене одребе Закона да закуп не престаје

---

⁴⁰⁴ Слијепчевић Б. Драгиша, Коментар Закона о стечају, Привредни саветник, 2016. страна 310.

⁴⁰⁵ ЗОС, члан 99. став 2.

⁴⁰⁶ Закон о облигационим односима, члан 583. став 1.

⁴⁰⁷ ЗОС, члан 99. став 4.

отварањем стечајног поступка спречавањем могућности да закуподавац откаже стечајном дужнику уговор о закупу због неплаћања закупнине у временском периоду од покретања до отварања стечајног поступка, с обзиром да од момента покретања до отварања стечајног поступка протекне изврстан временски период, у којем се спроводе одређене процесне радње у спровођењу стечајног поступка, а који би закуподавац могао искористити да стечајном дужнику да отказ уговора. У супротном, стечајни управник би био спречен да уговоре о закупе искористи на најповољнији начин за увећање стечајне масе или за спровођење поступка реорганизације. Истовремено је, овом одредбом, делимично измењено и право закуподавца на наплату закупнине. Међутим, закуподавцу је омогућено да своја неизмеирана потраживања по основу уговора о закупу може приоритетно намирити као обавезе стечајне масе.

Ова одредба посебно је важна за спровођење стечаја поступком реорганизације у складу са унапред припремљеним планом реорганизације. У том случају истовремено се отвара стечајни поступак, потврђује усвајање унапред припремљеног плана реорганизаје и обуставља стечајни поступак. Иако се одредбом којом се забрањује отказ уговора о закупу због неплаћања закупнине након покретања стечајног поступка, ограничава право закуподавца прописано општим правилима облигационог права, њоме се ствара могућност да уговор о закупу остане на снази у периоду од подншења предлога за реорганизацију до усвајања унапред припремљеног плана реорганизације. Тај период износи 90 дана од дана доношења решења о покретању претходног поступка за испитивање услова за отварање поступка стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације.⁴⁰⁸ Даље питање опстанка на снази уговора о закупу решава се планом реорганизације.

Како се Законом о стечају уговор о закупу оставља на снази и мимо воље закуподавца, а могу се ограничавати и његова права у односу на доспеле рате закупнине, Законом је прописано да уколико уговор о закупу остане на снази стечајни дужник обавезан је уредно плаћати уговорену закупнину, а обавезе по основу тог уговора сматрају се обавезом стечајне масе.⁴⁰⁹ На овај начин штите се права закуподавца у односу на његова потраживања доспела одржавањем на снази уговора о

---

⁴⁰⁸ ЗОС, члан 159.став 2.

⁴⁰⁹ ЗОС, члан 99.став 5.

закупу мимо његове воље, а успоставља се и нарушена равнотежа једнакости давања уговорних страна.

До сада смо се бавили разматрањем уговора о закупу у ситуацији кад је стечајни дужник ступио у посед закупљеног простора. Уговор се сматра закљученим постигнутом сагласношћу изјава воља, па може постојати ситуација да је уговор о закупу закључен а да закуподавац није предао пословни простор закупцу. Закупац би по основу општих одредби облигационог права имао право да од закуподавца тражи да му пословни простор преда у посед. Ако закупцац није ступио у посед пословног простора пре отварања стечајног поступка, за њега није ни настала обавеза плаћања закупнине, а и своју пословну делатност до тада је обављао и без коришћења тог простора. Због тога је у таквој ситуацији законодавац оставио могућност да стечајни управник и саговорач стечајног дужника могу одустати од уговора о закупу у року од 30 дана од дана отварања стечајног поступка.⁴¹⁰ Уколико у року од 30 дана уговорне стране не одустану од уговора о закупу, после тога рока и на овај уговор о закупу адекватно се односе законске одребе које се примењују као да је закупцац ступио у посед пословног простора.

Стечајни управник може имовину стечајне масе издати у закуп, али најдуже до продаје имовине која је предмет закупа.⁴¹¹ Према овој одредби Закона уговор о закупу престаје по сили закона, без обзира да ли је протекао рок на који је уговор закључен, или, код уговора о закупу закљученог на неодређено време, да ли је дат отказ уговора о закупу. До раскида уговора ће доћи без обзира на то да ли је купац предмета из стечајне масе знао за постојање уговора и на његово трајање. На овај начин дерогирају се опште одредбе облигационог права према којим се кад је ствар која је предмет уговора о закупу предата прибавиоцу, а не закупцу, прибавилац ступана место закуподавца и преузима његове обавезе према закупцу, ако је у моменту закључења уговора о отуђењу знао за постојање уговора о закупу.⁴¹²

---

⁴¹⁰ ЗОС, члан 99. став 6.

⁴¹¹ ЗОС, члан 99. став 7.

⁴¹² Закон о облигационим односима, члан 593. став 1.

XI ПЛАН РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ КАО ИЗВРШНА ИСПРАВА

Усвојени план реорганизације је извршна исправа и сматра се новим уговором за измирења која су у њему наведена. Сва потраживања и права поверилаца и других лица и обавезе стечајног дужника одређене планом реорганизације уређују се искључиво према условима из плана реорганизације.⁴¹³ План реорганизације је извршна исправа и према Закону о извршењу и обезбеђењу.⁴¹⁴ План реорганизације се потврђује у судском поступку доношењем решења стечајног судије, али он није само судска одлука. Он је и споразум са правном снагом извршне исправе између стечајног дужника и квалификоване већине стечајних поверилаца, али није ни поравнање, због чега се и Законом о стечају и Законом о извршењу и обезбеђењу наводи као посебна извршна исправа. Судска одлука која гласи на давање или чињење извршна је ако испуњава два услова: 1. да је постала правоснажна и 2. да је протекао рок за добровољно испуњење обавезе, који почиње да тече од када је извршни дужник примио судску одлуку, ако законом није другачије одређено. Када је у судској одлуци одређен услов за испуњење обавезе та одлука постаје извршна кад услов наступи. Извршност управне и јавнобележничке одлуке цени се према правилима управног поступка, односно према закону којим се уређује јавно бележништво. Када је законом одређено да жалба, односно други правни лек не одлажу извршење решење о извршењу се може донети и ако судска или управна одлука није постала правоснажна, односно коначна.⁴¹⁵ Да би се на основу извршне исправе могло донети решење о извршењу и извршна исправа постала подобна за извршење она мора да садржи податке о извршном повериоцу, извршном дужнику и предмет, врсту и обим испуњења обавезе. Уколико у извршној исправи није наведен рок за извршење он износи 8 дана од дана достављања извршне исправе извршном дужнику. Ако се не може утврдити доспелост обавезе тада је извршни поверилац дужан поднети доказ да је извршном дужнику оставио накнадни рок да испуни обавезу. За план реорганизације као извршној исправи важна је одредба

---

⁴¹³ ЗОС, члан 167. став 1.

⁴¹⁴ Закон о извршењу и обезбеђењу (ЗИО), „Сл. гласник РС“, бр.106/2015, 106/2016-аутентично тумачење и 113/2017-аутентично тумачење, члан 41. став 1. тачка 5.

⁴¹⁵ ЗИО, члан 43.

према којој се решење о извршењу може донети кад је само део судске одлуке или поравнања или јавнобележничке исправе постао извршан у односу на тај део.⁴¹⁶

Већ смо рекли да је план реорганизације извршна исправа и нови уговор за измирење потраживања која су у њему наведена и да се тај уговор закључује између стечајног дужника и квалификоване већине стечајних поверилаца. Ово значи да се план реорганизације односи и да њиме обухваћени и повериоци који нису учествовали у гласању или су гласали против плана реорганизације. Дакле, овде није у потпуности испоштован уговорни принцип сагласне изјаве воља. Материјалноправне последице потврђеног плана реорганизације као извршне исправе и новог уговора подразумевају да се сва потраживања стечајних поверилаца, како смо већ рекли, без обзира да ли су учествовали у гласању или су гласали против усвајања плана, измирују искључиво према и у складу са планом реорганизације. План реорганизације делује и према обезбеђеним и према необезбеђеним повериоцима. Стечајни дужник је такође је обавезан да све радње и послове предузима у складу са планом реорганизације. Планом реорганизације могу се делимично или у целости ограничити права органа управљања стечајног дужника. Права власника капитала стечајног дужника суспендују се до коначног спровођења плана реорганизације. И сва друга лица су у обавези да поступају у складу са усвојеним планом реорганизације.

Процесноправне последице усвајања плана реорганизације огледају се у томе што се правоснажношћу решења о потврђивању плана реорганизације у називу стечајног дужника брише ознака „у стечају“. Сва потраживања обухваћена планом реорганизације постају извршна и повериоци према плану реорганизације могу тражити њихово принудно извршење. Осим тога, сва принудна извршења могу се провести у складу, са планом реорганизације, и према свим трећим лицима која су дала какво јемство или гаранцију у плану реорганизације. У складу са општим облигационим правилима принудно извршење може се тражити тек након протека рока одређеног планом реорганизације за добровољно извршење од стране субјекта реорганизације. Сва потраживања и права поверилаца и других лица и обавезе стечајног дужника одређене планом реорганизације уређују се искључиво према условима из плана реорганизације по доношењу решења о потврђивању усвајања плана

---

⁴¹⁶ ЗИО, члан 47.

реорганизације.⁴¹⁷ Према наведеном дало би се закључити да правне последице усвајања плана реорганизације настају пре правоснажности решења о потврђивању плана реорганизације. Међутим, стечајни поступак се обуставља тек по правоснажности решења о потврђивању плана реорганизације,⁴¹⁸ што би могло довести до нелогичког закључка да правне последице отварања стечајног поступка наступају пре отварања стечајног поступка. Само језичким тумачењем наведених одредби могло би довести до забуне у примени закона, али јасно је и једино исправно је тумачење према којем правне последице отварања стечајног поступка наступају тек по правоснажности решења о усвају плану реорганизације.

Од извршне исправе треба разликовати веродостојну исправу, иако су елементи подобности за извршење идентични код обе исправе, а то су како смо већ код извршне исправе навели, подаци о извршном повериоцу и дужнику, предмет, врста, обим и доспелост обавезе извршног дужника. Основна разлика између извршне и веродостојне исправе је у начину побијања решења о извршењу. Против решења о извршењу донетог о предлогу за извршење на основу извршне исправе извршни дужник улаже жалбу, а решење о извршењу на основу веродостојне исправе извршни дужник може побијати приговором. У извршном поступку на основу веродостојне исправе странке жалбом могу да побијају решење које је донето по приговору. После правоснажности решења о усвајању приговора, односно ако другостепени суд преиначи решење већа донето по приговору, поступак се даље наставља као по приговору против платног налога, а ако суд за то није стварно или месно надлежан, списи предмета достављају се надлежном суду.

Поступак извршења по плану реорганизације спроводи стечајни суд који је донео решење о потврди усвајања плана реорганизације. Да би се стечајни поступак реорганизацијом спроводио ефикасно и без могућности за одуговлачење план реорганизације одређен је законом као извршна исправа. У оваквој ситуацији за претпоставити је да ће се стечајни дужник понашати и поступати у складу са планом реорганизације, јер у супротном изложен је претњи и могућности да повериоци искористе своје законско право и траже да се обавезе које стечајни дужник не испуњава

---

⁴¹⁷ ЗОС, члан 167.став 1.

⁴¹⁸ ЗОС, члан 166.став 2.

на договорени начин изврше принудним путем. Осим могућности спровођења принудног извршења повериоци имају могућност да поднесу захтев да се реорганизација оконча банкротством. План реорганизације није у целини извршна исправа. Постоје делови плана у којима се наводе разлози за спровођење реорганизације и претпоставке за економске могућности опоравка и даљег наставка рада стечајног дужника. Ти делови плана нису извршни, али је неопходно, ради бољег разумевања предложених мера реорганизације, да постоје у плану. Они се могу поредити са образложењем из судске пресуде. У плану су такође, предвиђене и наведене мере које су обавеза стечајног дужника и које је он обавезан испунити, ти делови плана могу се извршити принудно и они се могу упоређивати са изреком пресуде, која је једино извршна. Делови плана, подаци и чињенице за чије постојање поверилац треба да води судски спор за њихово утврђење, без обзира на добијену утврђујућу судску пресуду, не би се могли принудно извршити. Због тога повериоци треба да воде само судске поступке у којима би суд пресудом обавезао дужника на одређено понашање, чињење или трпљење, да би такве пресуде биле подобне за извршење.

Наведено у претходном тексту посебно се може односити у поступку спровођења стечаја реорганизацијом на повериоце са оспореним потраживањима. Наиме, за разлику од поступка спровођења стечаја банкротством, где би им утврђујућа пресуда омогућила учешће у расподели стечајне масе, у поступку реорганизације утврђујућа пресуда не би могла бити извршна исправа, јер поред ове пресуде постоји и план реорганизације, који јесте извршна исправа али у којем повериоци са оспореним потраживањима нису наведени. Суд који спроводи извршење не може да би спровео извршење поступати по два пресудама од којих ни једна за повериоца са оспореним потраживањима није извршна исправа. Због тога поверилац са оспореним потраживањима у плану реорганизације треба да поднесе тужбени захтев по којем би се стечајни дужник обавезао да му његова потраживања, која су планом реорганизације оспорена, исплати на начин који је предвиђен за класу поверилаца којима би припадао поверилац са оспореним потраживањима.

Како план реорганизације утиче на извршне исправе донесене пре усвајања плана реорганизације? Опште правило стечајног поступка јесте да се од дана отварања стечајног поступка против стечајног дужника не може одредити и спровести принудно

извршење, а поступци извршења који су у току прекидају се. Закључењем стечајног поступка поступци извршења се обустављају.⁴¹⁹ Током претходног поступка за испитивање испуњености услова за отварање поступка стечаја у складу са планом реорганизације стечајни судија може одредити меру спречавања промене финансијског и имовинског положаја стечајног дужника која може обухватати забрану одређивања и спровођења извршења или покретања поступка вансудског намирења и забрану спровођења налога за принудну наплату са рачуна стечајног дужника.⁴²⁰ Сва потраживања и права поверилаца и других лица и обавезе стечајног дужника одређене планом реорганизације уређују се искључиво према условима из плана реорганизације, а план реорганизације се сматра новим уговором за измирење потраживања која су у њему наведена.⁴²¹ Извршењем плана реорганизације којим је стечајни дужник испунио све обавезе предвиђене планом реорганизације престају потраживања поверилаца утврђена планом реорганизације.⁴²² Ако је стечајни поверилац стекао извршну исправу пре усвајања плана реорганизације, а његова потраживања су обухваћена планом реорганизације, његова извршна исправа мења се планом реорганизације и може се извршити само у складу са планом реорганизације. Ако стечајни поверилац има извршну исправу, а његова потраживања нису укључена у план реорганизације тај поверилац на основу такве исправе не би могао наплатити своја потраживања. Дејство стечене извршне исправе престало је отварањем стечајног поступка, а његова потраживања нису унета у план реорганизације да би се могао наплатити на основу плана реорганизације као извршне исправе. Он би требало да исходује нову стечајну исправу која мора бити у складу са планом реорганизације да би се могао наплатити. Оваква ситуација идентична је и код спровођења поступка стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације ако је стечајни судија у претходном поступку одредио наведене мере спречавања промене финансијског и имовинског стања. Међутим, ако овакве мере нису одређене, код унапред припремљеног плана реорганизације стечајни поступак се истовремено отвара, потврђује усвајање унапред припремљеног плана реорганизације и обуставља стечајни поступак, што оставља могућност повериоцу са стеченом извршном исправом да поступак извршења може

---

⁴¹⁹ ЗОС, члан 93.

⁴²⁰ ЗОС, члан 159 б, став 3. тачка 4. и 5.

⁴²¹ ЗОС, члан 167. став 1.

⁴²² ЗОС, члан 172.

спровести у року од 90 дана од дана подношења уредног предлога за покретање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације. Уколико поверилац са стеченом извршном исправом пре отварања стечајног поступка не наплати своја потраживања до извршења плана реорганизације, аналогном применом опште одредбе стечајног поступка према којој се даном доношења решења о закључењу стечајног поступка, поступци извршења и намирења се обустављају, а извршење плана реорганизације изједначимо са закључењем стечајног поступка, он своја потраживања не би могао наплатити с обзиром на наведену одредбу о обустави поступка извршења и намирења.

Једна од најважнијих последица потврђивања плана реорганизације јесте да је стечајни дужник обавезан да све своје обавезе и сва потраживања и права поверилаца, као и других лица одређене планом реорганизације извршава искључиво у складу са планом реорганизације. План реорганизације према законском одређењу треба да садржи одредбу којом се јасно назначавача да се усвајањем плана реорганизације сва права и обавезе поверилаца из плана дефинишу искључиво у складу са усвојеним планом реорганизације. План реорганизације обавезно садржи списак чланова органа управљања, списак стручњака које ће бити ангажовани, име независног стручног лица које ће пратити спровођење плана и износе њихових накнада за обављени рад. Јасно је и неспорно да повериоци обухваћени планом реорганизације могу на основу плана реорганизације као извршне исправе тражити принудно извршење ако стечајни дужник уредно не испуњава своје обавезе. Унапред припремљен план реорганизације поред наведеног треба да садржи и одредбу којом се одређује да ће потраживање повериоца које није обухваћено одредбама плана о намирењу поверилаца бити намирено на исти начин и под истим условима као потраживања других поверилаца његове класе.⁴²³ Ови повериоци, иако се могу намирити на исти начин као и повериоци обухваћени планом, не могу принудним путем наплатити своја потраживања на основу плана реорганизације као извршне исправе, јер они нису наведени у плану реорганизације. Они своја потраживања принудно могу наплатити само на основу посебне пресуде чија изрека треба да одговара обавезама стечајног дужника из плана реорганизације и у погледу начина наплате и у погледу одређених рокова. Обавеза

---

⁴²³ ЗОС, члан 156. став 4. тачка 1.

стечајног дужника из плана реорганизације о висини и начину исплате накнада за чланове органа управљања, ангажованих стручњака и независног стручног лица које прати извршење плана могу се наплатити принудним путем на основу плана реорганизације. Ово због тога што је план реорганизације извршна исправа а све предвиђене обавезе из плана реорганизације основ су за принудно извршење из плана. Изузеци од тог правила требало би да су јасно наведени законским прописима, а у законским прописима нема наведених таквих изузетака. У прилог овакве тврдње може се навести и законска одредба према којој је одређено да обрачун зарада и накнада које је дужан да исплати послодавац у складу са законом такође представља извршну исправу.⁴²⁴ Да се све одредбе плана реорганизације које су подобне за извршење могу извршити принудним путем на основу плана реорганизације може се закључити и из одредби и Закона о стечају и Закона о обезбеђењу и извршењу према којим се наводи да је план реорганизације извршна исправа. План реорганизације је извршна исправа у целини, а принудно се могу извршавати делови плана који су доспели на извршење и који су подобни за извршење. Решење о извршењу доноси се и кад је само део судске одлуке постао извршан, али само у односу на тај део.⁴²⁵ Овде се не ради о томе да извршна исправа само у једном делу има својство извршне исправе већ се ради о томе да је један део извршне исправе доспео на извршење. Обавезе наведене у плану реорганизације могу се принудно почети извршавати кад план постане извршна исправа, а то је могуће најраније са даном правоснажности решења о потврђивању плана и када обавезе у складу са планом реорганизације доспеју на извршење.

План реорганизације извршна је исправа и за трећа лица која су се планом реорганизације обавезала на извршење одређених обавеза, те према томе ако она те своје обавезе не изврше добровољно оне се могу извршити принудним путем на основу плана реорганизације као извршне исправе. Наравно у плану реорганизације треба да постоје исправе на основу којих се може утврдити да су се трећа лица обавезала на вршење одређених чинидби.

Законом о стечају предвиђен је одређени број мера за реализацију плана реорганизације, а самим планом реорганизације може бити предвиђен и низ других

---

⁴²⁴ Закон о раду, члан 121.став 6.

⁴²⁵ ЗИО, члан 47.став 3.

реорганизационих мера. Неке од њих се не односе само на намирење поверилаца већ на обавезе које може спровести само субјект реорганизације, а саме мере по својој природи не представљају измирење обавеза према повериоцима. Да ли је тада дозвољено извршење тих мера реорганизације, да ли су и оне подобне за извршење и ко може покренути поступак извршења? Закон о стечају и Закон о обезбеђењу и извршењу не предвиђају посебно спровођење поступка принудног извршења, али ни једном одредбом ни једног ни другог закона није ни забрањено њихово принудно извршење. План реорганизације је извршна исправа а обавезе стечајног дужника су предвиђене планом реорганизације онда оне могу бити извршене. Мере реорганизације су подобне за извршење јер садрже податке и о извршном повериоцу, извршном дужнику, предмету, врсти и обиму испуњења обавезе, па је испуњен и тај услов за спровођење принудног извршења. Извршењем плана реорганизације и испуњењем свих обавеза предвиђених планом испуњава се циљ стечајног поступка, а то је најповољније намирење стечајних поверилаца према усвојеном плану реорганизације које се може остварити редефинисањем дужничко-поверилачких односа, статусним променама дужника или на други начин који је предвиђен планом реорганизације, па и ова чињеница оправдава принудно спровођење мера које сам дужник не спроводи. Сваки поверилац из плана реорганизације има интерес да се спроведу све мере за реализацију плана јер ће на тај начин и он сам на најповољнији начин намирити своја потраживања према плану реорганизације. Због тога сваки поверилац има активну легитимацију за покретање поступка спровођења принудног извршења. Поступак спровођења стечаја реорганизацијом, макар и принудно, постаје ефикаснији а стечајни дужник опстаје и наставља са радом уместо да се поступком банкротства угаси.

У поступку стечаја банкротством стечајни повериоци сврставају се у исплатне редове у зависности од њихових потраживања. Стечајни повериоци истог исплатног реда намирују се сразмено висини њихових потраживања, док се стечајни повериоци нижег исплатног реда могу намирити тек пошто се намире стечајни повериоци вишег исплатног реда.⁴²⁶ У поступку реорганизације по сваком плану реорганизације, повериоци из класе нижег исплатног реда могу примити средства из деобене масе, односно задржати одређена права, само ако су сва потраживања поверилаца из вишег

---

⁴²⁶ ЗОС, члан 54.

исплатног реда у потпуности измирена или ако су ти повериоци гласали, у складу са планом реорганизаације, да се третирају као да су повериоци нижег исплатног реда.⁴²⁷ Из наведених законских одредби произилази да се повериоци нижег исплатног реда, односно из класе нижег исплатног реда могу намирити тек кад се намире повериоци вишег исплатног реда односно класе вишег исплатног реда у поступку реорганизаације. Из овог се може закључити да повериоци класе нижег исплатног реда могу да се у извршном поступку намире принудним извршењем само ако су повериоци класе вишег исплатног реда у потпуности намирени. Уколико поверилац класе нижег исплатног реда поднесе предлог за извршење пре потпуног намирења повериоца класе вишег исплатног реда, с обзиром на то да стечајни суд није обавезан да зна да ли има поверилаца класе вишег исплатног реда који се нису намирили, извршни дужник ће истаћи приговор на решење о извршењу, али приговор на решење о извршењу може поднети и поверилац класе вишег исплатног реда. Да би могли пратити поступак намирења у складу са планом реорганизаације, повериоци ће се користити својим правом информисања о току спровођења плана реорганизаације и правом увида у све акте и документа стечајног дужника.

---

⁴²⁷ ЗОС, члан 168.

XII ПОБИЈАЊЕ ПРАВНИХ РАДЊИ СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА У РЕОРГАНИЗАЦИЈИ

Опште облигационо правно правило јесте да сваки поверилац чије је потраживање доспело за исплату, без обзира кад је настало, може побијати правну радњу свог дужника која је предузета на његову штету.⁴²⁸ Ово правило подразумева, најпре негативно и злонамерно понашање дужника према повериоцу, којим са трећим лицима предузима радње на штету повериоца, због којих се смањује имовина дужника са циљем да се доведе у стање да поверилац од њега не може наплатити своје потраживање. Правна радња дужника учињена је на штету повериоца ако због извршења те радње дужник нема довољно средстава за извршење повериоцевог потраживања. Пропуштањем због којег дужник губи какво материјално право или за њега може настати материјална обавеза сматра се такође правном радњом дужника учињеном на штету повериоца.

У спровођењу стечајног поступка, од дана отварања стечајног поступка до дана одржавања рочишта за главну деобу, могу се побијати правни послови и друге правне радње закључене или предузете пре отварања стечајног поступка, којима се нарушава равномерно намирење стечајних поверилаца или оштећују повериоци, као и правне радње којима се поједини повериоци стављају у погоднији положај.⁴²⁹ И у стечајном поступку пропуштање закључења правног посла, у погледу побијања, изједначава се са правним послом односно са правном радњом.

За разлику од ванстечајног побијања, где је сврха побијања намирење једног повериоца, у стечајном поступку побијање правних радњи се врши у корист свих поверилаца, а побијане правне радње губе правну снагу према свим повериоцима. Корист остварена од побијаних правних радњи у стечајном поступку уноси се у стечајну масу и служи за намирење потраживања свих стечајних поверилаца. Право на побијање правних радњи у стечајном поступку има стечајни управник, у име стечајног дужника и стечајни повериоци, за разлику од ванстечајног поступка где право на побијање има само поверилац.

---

⁴²⁸ ЗОО, члан 280.

⁴²⁹ ЗОС, члан 119.

Поступак побијања правних радњи води се пред надлежним судом, а покреће се тужбом или приговором. Тужба за побијање подноси се против трећег лица са којим је или у чију је корист предузета правна радња која се побија, а подноси се са циљем да се поништи правно дејство побијаних радњи и да се тако остварена корист врати у имовину дужника да би се искористила за намирење стечајних поверилаца. Да би се дужникове правне радње могле побијати треба да се испуне два услова и то да је дужник себе задужио иако је знао да има обавезе према повериоцима и да ће тим радњама оштетити повериоце или нарушити њихово равномерно намирење, или ће одређене повериоце ставити у погоднији положај и да је треће лице са којим је дужник био у правном односу било свесно дужникових радњи. Побијати се могу све правне радње дужника којима се смањује његова имовина. То могу бити правне радње које доводе до промене имовине дужника на штету поверилаца, било да се ради о заснивању нових правних односа, одрицању од права, испуњењу неког услова или пропуштању неких правних радњи. Неопходно је да је овим радњама заснивања нових правних односа, нечињења, пропуштања или одрицања дошло до умањења имовине дужника. Побијање се може вршити само када имовина којом дужник располаже није довољна за намирење свих потраживања поверилаца. Не могу се побијати противправне правне радње којима се уништавају одређене ствари а да се истовремено не остварује корист трећег лица. Такве правне радње основ су за накнаду штете причињену имовини стечајног дужника. Не могу се побијати ни апсолутно ништаве правне радње, јер се оваквим радњама не производе никакве правне последице, па тиме недостаје предмет побијања, а нема ни потребе за уклањањем таквих радњи из правног промета. Побијати се могу само пуноважне правне радње стечајног дужника. Могу се побијати и релативно ништави правни послови, јер они производе правне последице све до утврђивања њихове правне неваљалости, па се правне последице које су они произвели могу уклонити из правног промета.

Побијати се могу и правни послови, правне и процесне радње на основу којих је донета извршна исправа или које су предузете по основу извршне исправе или у

поступку принудног извршења ако се на тај начин нарушава равноправно намирење стечајних поверилаца или се неки од поверилаца стављају у повољнији положај.⁴³⁰

Побијање правних радњи којима се онемогућава измиривање дужникових обавеза према повериоцу врши се и у редовним односима дужника и повериоца и у стечајном поступку, тако да између побијања правних радњи у стечају и ван стечаја нема суштинске разлике. У стечајном поступку побијање се врши у складу са одредбама Закона о стечају, а у ван стечајном поступку у складу са одредбама Закона о облигационим односима. Различити су рокови у којима се побијање може вршити. У стечају побијање се може вршити од дана отварања стечајног поступка до дана одржавања рочишта за главну расправу, а у ванстечајном поступку у року једне, односно три године од дана када је предузета правна радња која се побија, односно од дана када је требало предузети пропуштenu радњу. У ванстечајном поступку побијање се врши у корист повериоца који је поднео побојну тужбу, а у стечају у корист свих стечајних поверилаца. Ван стечаја тужбу може поднети само поверилац, а у стечају може то урадити и стечајни управник. Међутим, разлучни и излучни повериоци могу поднети побојне тужбе ван стечајног поступка јер отварање стечајног поступка не утиче на њихова потраживања.⁴³¹

1. Уобичајено и неуобичајено намирење

Под уобичајеним намирењем сматра се предузимање одређеног правног посла или друге правне радње којима се једном повериоцу пружа обезбеђење или даје намирење на начин и у време које су у складу са садржином његовог права, а које су предузете у последњих шест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног поступка и ако је у време када су биле предузете стечајни дужник био неспособан за плаћање, а поверилац је знао или морао знати за његову неспособност плаћања.⁴³² Из наведеног законског одређивања уобичајеног намирења види се да су предмет уобичајеног намирења правно ваљане и пуноважне правне радње. Да би се оне могле побијати њихово предузимање треба да је извршено у последњих шест месеци пре

---

⁴³⁰ ЗОС, члан 119. став 3.

⁴³¹ Драгиша Б. Слијепчевић, Коментар Закона о стечају, Привредни саветник, Београд 2016. године страна 388.

⁴³² ЗОС, члан 120. став 1.

покретања стечаног поступка. Осим тога, да би побијање било успешно морају бити испуњена још два услова и то кумулативно, један објективни, да је дужник у време њиховог предузимања био неспособан за плаћање и један субјективни, да је поверилац знао или је морао знати за његову неспособност плаћања. Из овог даље произилази да је за објективно стање неспособности плаћања стечајног дужника поверилац, у последњих шест месеци, имао непосредна сазнања о неспособности плаћања стечајног дужника или је пак према свим околностима могао знати за дужникову неспособност плаћања. Чињеница презадужености стечајног дужника и његова неспособност плаћања морала је постојати у тренутку уобичајеног намирења, а свест или претпостављено знање о овој чињеници мора да постоји само на страни повериоца, али не и на страни дужника. Правне радње или правни посао уобичајеног намирења могу се побијати и када су предузети после подношења предлога за покретање стечајног поступка, опет уз услов да је поверилац знао или је морао знати да је дужник неспособан за плаћање или да је покренут стечајни поступак.⁴³³ И овде се, дакле ради о претпостављеном знању повериоца о околностима под којима дужник послује, односно о свести повериоца према којој је он био дужан да зна да је дужник презадужен или да је против њега покренут стечајни поступак. Претпоставка знања изједначена је са дужности знања повериоца о материјалном стању дужника или стању постојања предлога за покретање стечајног поступка, а према свим околностима које је он као добар привредник био дужан да сагледа и стекне одговарајућа сазнања и на несумљив начин донесе закључак о стању дужника, односно да сазна да је поднет предлог за покретање стечајног поступка. Ово посебно у околностима ако је рачун дужника био у непрекидној блокади у трајању од најмање 30 дана.⁴³⁴ За лица која су повезана са стечајним дужником, сама чињеница да се ради о повезаним лицима довољна је за претпоставку да су знала за неспособност плаћања стечајног дужника, односно о постојању предлога за покретање стечајног поступка. Због тога за све правне радње и послове предузете у оквиру рока од шест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног поступка, за повезана лица, постоји необорива претпоставка о знању о неспособности за плаћање стечајног дужника, односно о подношењу предлога за покретање стечајног поступка.⁴³⁵

---

⁴³³ ЗОС, члан 120.став 2.

⁴³⁴ ЗОС, члан 120.став 3.

⁴³⁵ ЗОС, члан 120.став 4.

Применом начела равноправног и сразмерног намирења свих поверилаца произилази да постојање објективне околности неспособности плаћања стечајног дужника доказује подносилац побојне тужбе, док субјективну околност знања или претпоставке знања за неспособност плаћања дужника доказује поверилац уобичајеног намирења, као противник побијања. На овај начин обезбеђује се да се на основу чињенице да су неке радње дужника учињене у одређеном року у стању неспособности за плаћање могу побијати, односно може им се одузети правно дејство, па се на основу таквог правног утврђења и ови повериоци учињених уобичајених намирења доводе у исти положај као и сви остали стечајни повериоци. Закон о стечају не предвиђа изузетке у односу на ово правило па би се његовом доследном применом могло доћи до закључка да би се могла побијати уобичајена намирења даваоца услуга од општег интереса (комуналне, телекомуникационе и услуге испоруке електричне енергије, гаса или другог енергента) у периоду од шест месеци пре покретања стечајног поступка. Законом је предвиђено да даваоци наведених услуга, после подношења предлога за покретање стечајног поступка, не могу обуставити вршење тих услуга по основу неплаћених рачуна насталих пре подношења предлога за покретање стечајног поступка.⁴³⁶ Према наведеном даваоци услуга од општег интереса могли би доћи у ситуацију да средства примљена од стечајног дужника у периоду од шест месеци пре покретања стечајног поступка морају вратити у стечајну масу, због чега би они, позивајући се на одредбе о уобичајеном намирењу, могли обуставити пружање својих услуга иако је стечајни дужник уредно измиривао своје обавезе. Примена одредби о уобичајеном намирењу могла би бити изузета у случају да је посебним законом даваоцима услуга од општег интереса наложено да, у циљу остварења општег интереса, пружају своје услуге.

Неуобичајеним намирењем сматра се предузимање правних радњи и правних послова којима се једном повериоцу пружа обезбеђење или даје намирење које он уопште није имао право да тражи или је имао право да тражи али не на начин и у време када је предузето. Овакви правни послови могу се побијати ако су предузети у последњих дванаест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног

---

⁴³⁶ ЗОС, члан 64. став 1.

поступка.⁴³⁷ Из наведеног законског одређења неуобичејеног намирења може се закључити да се под неуобичајеним намирењем сматра предузимање правних радњи и правних послова којима се једном повериоцу пружа обезбеђење или даје намирење на које он није имао право и који не уживају судску заштиту. Такви правни послови по закону се не могу конвалидирати, представљају испуњење симуловане правне обавезе или измирење потраживања под раскидним условом. Друга врста правних послова и правних радњи које представљају неуобичаено намирење су пуноважни правни послови, али који су неуобичајени по времену и начину извршења. То може бити исплата дуваног пре утврђеног рока плаћања, или испуњење условног потраживања пре наступања услова или испуњење предајом друге чинидбе уместо дуговане. Неуобичајени правни послови и правне радње могу се побијати ако су предузети у последњих дванаест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног поступка. Код неуобичајеног намирења, дакле прописан је знатно дужи законски рок извршења у односу на прописани рок код уобичајеног намирења. За разлику од уобичајеног намирења код неуобичајеног намирења не постоји ни субјективни услов знања или претпоставке знања, а ни објективни услов презадужености, односно неспособности за плаћање стечајног дужника. Једини услов за побијање правних радњи и послова код неуобичајеног намирења јесте да су те радње предузете у последњих дванаест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног поступка. И код уобичајеног и неуобичајеног намирења правним радњама и правним пословима даје се обезбеђење или пружа намирење и ставља се у повољнији положај један поверилац у односу на остале повериоце.

2. Непосредно и намерно оштећење поверилаца

Непосредно оштећење стечајних поверилаца постоји кад је правна радња или правни посао закључен у последњих шест месеци пре подношења предлога за покретање стечајног поступка, или после подношења предлога, као и у случају кад је у питању предузимање или пропуштање правне радње стечајног дужника којом он губи своје право или због које он то право више не може остварити.⁴³⁸ И код непосредног оштећења поверилаца треба да су испуњена два услова, један објективни и један

---

⁴³⁷ ЗОС, члан 121.

⁴³⁸ ЗОС, члан 122.

субјективни. Објективни услов је да је стечајни дужник био неспособан за плаћање, а субјективни услов је да је сауговорач стечајног дужника знао или је морао да је стечајни дужник, неспособан за плаћање или да је поднесен предлог за покретање стечајног поступка.

Код уобичајеног намирења и непосредног оштећења поверилаца објективни и субјективни разлози су идентични, то су неспособност стечајног дужника за плаћање и знање друге стране за такво стање. Разлика између уобичајеног намирења и непосредног оштећења поверилаца је што се код уобичајеног намирења као сауговорач стечајног дужника увек појављује поверилац који предузимањем правне радње и правног или њеним пропуштањем стиче одређену корист или се ставља у повољнији положај у односу на остале повериоце, а код непосредног оштећења поверилаца увек се ради о губитку права које је припадало стечајном дужнику или он то своје право због предузете или пропуштене правне радње више не може остварити. Дакле, стечајни дужник је код непосредног оштећења увек поверилац и стечајни дужник је увек носилац одређеног права према трећем лицу, док је код уобичајеног намирења увек у статусу дужника, односно обвезника туђег права.

Сматра се да је сауговорач знао или је морао знати за неспособност плаћања дужника ако су постојале околности из којих је то могао закључити на недвосмислен начин. Те околности су посебно очигледне ако је рачун стечајног дужника био у непрекидној блокади у трајању од најмање 30 дана. Ове околности такође указују и на чињеницу да је против стечајног дужника био поднет предлог за покретање стечајног поступка. Повезана лица са стечајним дужником у време предузимања правних радњи или правног посла сматра се да су самом том чињеницом знала или морала знати за неспособност плаћања стечајног дужника или за предлог за покретање стечајног поступка.

Намерно оштећење поверилаца постоји ако су правни посао или правна радња предузети у последњих пет година пре подношења предлога за покретање стечајног поступка, али и после тога, са намером оштећења једног или више поверилаца ако је сауговорач стечајног дужника знао за намеру стечајног дужника. Знање намере сауговорача се претпоставља ако је сауговорач стечајног дужника знао да стечајном

дужнику прети неспособност плаћања и да се ради о оштећењу поверилаца.⁴³⁹ Да би постојало намерно оштећење поверилаца неопходно је да се кумулативно испуне објективни и субјективни услови. Објективни услови су да је правна радња или правни посао учињен у последњих пет година пре подношења предлога за покретање стечајног поступка и да се претпоставља да је наступила материјална штета на страни једног или више поверилаца. Правни посао или радња, да би постојало намерно оштећење поверилаца може се предузети и после подношења предлога за покретање стечајног поступка, али побијање ових правних послова и радњи далеко се лакше може остварити под истим условима код непосредног оштећења поверилаца. Субјективни услов је намера стечајног дужника и његовог сауговарача да оштете једног или више стечајних поверилаца. Намера стечајног дужника и његовог сауговарача је заједничка и истовремена. Она се претпоставља ако је сауговарач стечајног дужника знао да стечајном дужнику прети неспособност плаћања. Нису прописани услови и околност на основу којих би се могло закључити када је сауговарач стечајног дужника знао за претњу неспособности плаћања па се она мора доказивати у свакомо конкретном случају. Дакле, стечајни дужник и његов сауговарач закључују правни посао са заједничком намером да оштете једног или више поверилаца, то је њихов једини и заједнички циљ и мотив, а што је у супротности са начелима савесности и поштења у поступку уговарања па је из тога разлога рок у којем се ове радње могу побијати знатно продужен и он код намерног оштећења поверилаца износи пет година. Из наведених разлога код намерног оштећења поверилаца, а на основу потреба из праксе и примене сазнања из упоредног законодавства, побијање правних радњи и правних послова дозвољено је, осим стечајним повериоцима и разлучним повериоцима.

Под истим условима могу се побијати и правне радње или правни послови предузети без накнаде или уз незнатну накнаду. Располагањем без накнаде подразумева се свако чињење стечајног дужника без противчинидбе или исплате одговарајуће накнаде. Оваквим располагањем стечајног дужника оштећују се повериоци који су према стечајном дужнику измирили своје обавезе из теретног правног посла. Бестеретним располагањем подразумевају се и једнострано правни послови као што су одрицање од права или одређена пропуштања. Бестеретно располагање, дакле јесте

---

⁴³⁹ ЗОС, члан 123.

свака радња којом се умањује стечајна маса за пренету вредност из имовине дужника без накнаде. За разлику од бестеретног располагања много је теже утврдити када се ради о располагању уз незнатну накнаду. Располагањем уз незнатну накнаду подразумева се свако располагање које је учињено а да није обезбеђена адекватна противнакнада или противчинидба. И код располагања без накнаде да би се таква правна радња или правни посао могли побијати мора постојати намера оштећења поверилаца. Ову намеру је теже утврдити и из разлога што је стечајни дужник некад, под одређеним условима и из одређених разлога, приморан да предузима такве правне радње или правне послове.

Обезбеђења која је стечајни дужник дао повезаним лицима са стечајним дужником у време његове неспособности за плаћање, или у року од годину дана пре дана отварања стечајног поступка губе правна дејства према стечајном дужнику према законском одређењу. Овим се спречавају злоупотребе када би се зајмодавац могао намирити из датог обезбеђења стечајног дужника за зајам одобреном лицу које је са њим повезано. На тај начин умањује се имовина стечајног дужника а увећава имовина лица које је са њим повезано. Због тога овакве правне радње губе правна дејства према стечајном дужнику ако су учињена у време неспособности стечајног дужника за плаћање или у року од од годину дана пре дана отварања стечајног поступка.

Ако је стечајни дужник вратио кредит или зајам лицу повезаном са стечајним дужником сматраће се да је извршио радњу намерног оштећења поверилаца и таква радња подобна је за побијање.⁴⁴⁰ Ово се не односи на лица која се у оквиру своје редовне делатности баве давањем кредита, што значи да лица која се баве редовном делатношћу давања кредита могу бити у статусу повезаних лица са стечајним дужником а да су изузета од могућности побијања правних радњи, јер се баве делатношћу давања кредита.

3. Повезана лица

Законом о стечају одређена су лица која се сматрају повезаним лицима са стечајним дужником. Повезана лица према одредбама Закона о стечају су: 1. директор, члан органа управљања или органа надзора стечајног дужника, 2. члан стечајног

---

⁴⁴⁰ ЗОС, члан 123. став 3.

дужника који за његове обавезе одговара целокупном својом имовином, а то су ортаци и комплементари, 3. члан или акционар са значајним учешћем у капиталу стечајног дужника. У овај круг лица спадају сви чланови друштва са ограниченом одговорношћу, акционари чије учешће у основном капиталу стечајног дужника износи 25% и у који у истом проценту имају право гласа и акционари који имају преко 50% акција и гласова у скупштини стечајног дужника, 4. правно лице које стечајни дужник контролише, односно у којем има више од 50% удела или акција, 5. лица која због свог посебног положаја у друштву имају приступ поверљивим информацијама или имају могућност да се упознају са финансијским стањем стечајног дужника. То су пре свега чланови органа управљања и лица која која по природи свога посла имају приступ таквим подацима. 6. лице које је у позицији да врши значајнији утицај на пословање стечајног дужника. То су лица која закључују значајне уговоре са стечајним дужником и на тај начин могу да утичу на послове и пословну делатност стечајног дужника. 7. лице које је сродник по крви у правој линији без обзира на степен сродства или у побочној линији до четвртог степена сродства, сродник по тазбини до другог степена сродства или брачни друг физичких лица која се према одредбама закона сматрају повезаним лицима. Према наведеном види се да се повезана лица у смислу Закона о стечају и повезана лица у складу са одредбама Закона о привредним друштвима не поклапају.

Статус наведених лица у стечајном дужнику омогућава им да могу себе довести у ситуацију да своја потраживања према стечајном дужнику намирују под повољнијим условима у односу на остале повериоце. Да би се заштитили интереси осталих поверилаца и предупредила могућност намирења ових лица под повољнијим условима стечајни управник на почетку првог поверилачког рочишта даје стечајном судији и присутним повериоцима преглед свих потраживања поверилаца који су лица повезана са стечајним дужником.

4. Немогућност побијања

Правне радње и правни послови стечајног дужника којима стечајни дужник чини давање пригодних дарова, наградних дарова, као ни дарова учињених из захвалности и у хуманитарне сврхе нису подобни за побијање. Али такве радње стечајног дужника

постаће подобне за побијање уколико су у време када су учињени били у несразмери са финансијским могућностима стечајног дужника. Такође, те правне радње и правни послови не могу бити неуобичајени и непримерени за привредну грану којој стечајни дужник припада.⁴⁴¹ Како је терет доказивања несразмерности и неуобичајености таквих правних радњи и правних послова на лицу које предузима радње побијања законодавац је обезбедио претпоставке за сузбијање евентуалних злоупотреба учињених од стране стечајног дужника и његове намере оштећења стечајних поверилаца.

Не могу се побијати правне радње и правни послови закључивања уговора о кредиту, односно уговора о зајму и обезбеђења ових послова који се предузимају као мера реализације плана реорганизације и узимање кредита или зајма од стране стечајног управника без обезбеђења или уз обезбеђење на имовини која чини стечајну масу.⁴⁴² У односу на претходна законска решења из круга правних радњи и правних послова искључени су послови и радње који су предузети у циљу извршења усвојеног плана реорганизације, а после отварања стечајног поступка. Међутим, у циљу спречавања злоупотреба правне радње и правни послови за које постоји сумња могу се побијати у редовном парничном поступку.

Не могу се побијати ни правни послови предузети ради настављања послова предузетих после отварања стечајног поступка. Ови правни послови изузети су од побијања из разлога што је често интерес поверилаца да се овакви послови наставе у циљу очувања и спречавања настанка штете по стечајну масу. Они се подузимају и у циљу заштите општих интереса свих поверилаца, а не појединачних интереса. Наставак послова понекад може бити и услов могућности наставка вођења стечајног поступка реорганизацијом. Од побијања су изузети правни послови и правне радње исплате по меницама и чековима. Да би ти послови били изузети од побијања потребно је да се стекну следећи услови: да стечајни дужник има статус меничног дужника, да се исплата мора извршити као готовинско плаћање после доспећа меничне обавезе и да се исплата морала примити да се ни би изгубило право на регрес против осталих меничних односно чековних обвезника, у складу са одредбама меничног права.

---

⁴⁴¹ ЗОС, члан 119. став 5.

⁴⁴² ЗОС, члан 126.

Не могу се побијати правни послови односно правне радње који се сматрају уобичајеним, односно неуобичајеним намирењем ако је стечајни дужник истовремено или у кратком року пре или после извршеног правног посла односно правне радње примио једнаку вредност у виду противнакнаде од повериоца или другог лица, за чији је рачун извршен правни посао или правна радња. Давањем противнакнаде отклањају се узроци и разлози побијања као и штетне последице које настају по стечајну масу по том основу, а самим тим отклања се и правни основ побијања. Дакле, право побијања уобичајених и неуобичајених намирења може се увек предупредити накнадним давањем противвредности за коју се свакако мора доказати да је еквивалентна, али и да је учињена непосредно или у кратком року пре или после извршене правне радње односно посла. Постојањем овакве могућности на ефикаснији начин штите се интереси стечајних поверилаца.

Правне радње односно правни послови који представљају уобичајено или неуобичајено намирење поверилаца, односно којим се повериоци непосредно оштећују не могу се побијати ако је радња предузета или правни посао закључен пре подношења предлога за покретање стечајног поступка, а који је закључио стечајни дужник на основу оквирног уговора и ако су те правне радње и правни послови у складу са уобичајеном пословном праксом за извршење уговора такве врсте. Наведени услови морају бити кумулативно испуњени да би се побијање онемогућило. Да су ови услови испуњени доказује противник побијања, односно повериоци који су на основу ових правних радњи или правних послова примили одговарајуће испуњење на терет имовине стечајног дужника.

5. Странке у поступку побијања, радње побијања и рокови

Побојну тужбу као активно легитимисана лица могу поднети сви стечајни повериоци и стечајни управник који тужбу подиже у име и за рачун стечајног дужника, односно стечајне масе. На страни тужилаца може се наћи више поверилаца, а могу заједно у тужби учествовати и стечајни повериоци и стечајни дужник. И стечајни дужник и стечајни повериоци могу се накнадно укључити у парницу као умешачи. Али само стечајни повериоци чија су потраживања утврђена могу бити активно легитимисани. Стечајни управник је дужан побијати правне радње увек када оцени да

су испуњени услови за подношење тужбе. То је његова законска обавеза, а за подношење тужбе није обавезан да прибавља сагласност одбора поверилаца.

Тужба се подноси против лица према коме је правна радња предузета или са којим је правни посао закључен који је предмет побијања. Када се на страни тужилаца налазе само повериоци онда се увек као пасивно легитимисано лице појављује и стечајни дужник. У том случају се као јединствени супарничар појављује се заједно са противником побијања. У сваком случају стечајни дужник је учесник побојне парнице било да се налази на страни тужиоца или на страни туженог као нужни супарничар са противником побијања. Дакле, стечајном дужнику се увек треба омогућити да учествује у побојној парници с обзиром на то да је он субјект о чијем се праву непосредно одлучује.

Тужба за побијање правног посла или правне радње може се поднети и против наследника или другог универзалног правног следбеника противника побијања. Тужба се може поднети и против осталих правних следбеника противника побијања ако су кумулативно испуњена два услова: да је правни следбеник знао за чињенице које представљају разлог за побијање правних послова или радњи његовог претходника и да оно што је стечено правним послом или правном радњом који се побијају правном следбенику уступљено без накнаде или уз незнатну накнаду.⁴⁴³

Правни посао или правна радња стечајног дужника побијају се тужбом, која се подноси суду који спроводи стечајни поступак. Тужбом се тражи да се побијана радња опозове и да јој се одузме правно дество према стечајној маси. Ако је правна радња или правни посао извршен тужбом се тражи да се тако стечено врати у стечајну масу. Тужбом се може тражити и побијање правних послова којима је установљено неко оптерећење на имовини стечајног дужника. Подношењем противтужбе у парници покренутој по тужби титулара права из правног посла или правне радње које се предмет побијања може се постићи исти правни учинак као и подношењем тужбе. Али противтужбу може подићи само стечајни управник а не и остали стечајни повериоци, зато што се противтужба може поднети само у већ покренутом поступку и између истих странака. За разлику од тужбе која се подноси од дана отварања стечајног

---

⁴⁴³ ЗОС, члан 129.

поступка до дана одржавања рочишта за главну деобу, побојна противтужба се може подићи после тог датума, све до закључења главне расправе у парници по тужби.

Остварење права побијања редовно се постиже подизањем побојне тужбе, али то право се може остваривати и истицањем приговора. Иако се приговором тужена страна у побојној парници може бранити доста успешно то се чини само изузетно и у само одређеним ситуацијама. Подношење приговора није допуштено код пребијања потраживања тужене које она има према стечајном дужнику или према стечајној маси. Ово због тога што би усвајањем таквог приговора водило потпуном намирењу противника побијања на штету осталих стечајних поверилаца, а што се опет коси са начелом равноправности и равномерног намирења потраживања свих стечајних поверилаца. Осим тога на овај начин би се оснажиле правне радње и правни послови за које су испуњени законски услови за њихово побијање.

Законом о стечају прецизно је уређен начин рачунања рокова у поступку побијања. Само они правни послови и правне радње које су предузете у оквиру законом прописаним роковима подобни су да буду предмет побијања, а дозвољена је само она тужба која је поднесена у оквиру наведених рокова. У супротном они нису подобни побијању што води одбијању тужбеног захтева. Законом је прописано и када се сматра да је одређени правни посао закључен, а сматра се да је закључен онда када су испуњени услови за његову пуноважност. Ако је за пуноважност неког правног посла потребан упис у јавне књиге или регистре правни посао је закључен онда када је захтев за упис поднет одговарајућем органу.⁴⁴⁴

6. Дејства побијања

Побијана правна радња или правни посао немају дејства према стечајној маси ако захтев за побијање правног посла или друге правне радње буде правоснажно усвојен. У том случају противник побијања обавезан је да сву имовинску корист стечену на основу побијеног посла или друге радње врати у стечајну масу.⁴⁴⁵ Побијана правна радња остаје пуноважна, а побијањем се не дира у правни однос заснован између стечајног дужника и лица у чију корист је побијана правна радња подузета, али

---

⁴⁴⁴ ЗОС, члан, 127.

⁴⁴⁵ ЗОС, члан 130.став 1.

та радња губи правну снагу према стечајној маси. С обзиром на то да се побијаној правној радњи правно дејство одузима само убудуће, тј. од тренутка када је захтев за побијање правног посла или правне радње правоснажно усвојен, противник побијања је дужан да у стечајну масу врати ствар или имовинску корист која му се одузима ради намирања стечајних поверилаца. Противник побијања дужан је да врати у стечајну масу и све друге користи које је стекао на основу побијаног правног посла или правне радње. Осим тога он је дужан да повериоцима стечајне масе надокнади причињену штету и изгубљену добит. Противник побијања одговоран је и за случајну пропаст дуговане ствари, осим ако докаже да би та ствар пропала и да се налазила код стечајног дужника. На исти начин одговоран је и правни следбеник противника побијања. Основ њихове одговорности је знање за чињенице које су биле разлог побијања. Противник побијања и његов следбеник имају право захтевати накнаду за учиње корисне издатке на ствари. Побијање правних радњи или правног посла приговором има иста дејства као и побијање тужбом. Разлика је у томе што ствар која се прибавља побојном радњом остаје у стечајној маси, јер и није излазила из стечајне масе. Приговор се може истицати све до окончања парнице за утврђивање оспореног потраживања у поступку стечаја.

Једно од правних дејстава побијања јесте право противника побијања да остварује своје противпотраживање као стечајни поверилац. Да би то право остварио неопходно је да сву остварену имовинску корист од правног посла или правне радње која је била предмет побијања врати у стечајну масу и да поднесе накнадну пријаву потраживања.⁴⁴⁶ Овакво право противника побијања произилази из основних принципа и начела стечајног поступка према којима сви стечајни повериоци равноправно, равномерно и сразмерно остварују право на своје потраживање. Међутим, када противник побијања поднесе пријаву потраживања стечајни управник и други повериоци имају право оспоравати његово потраживање, као и свих осталих стечајних поверилаца.

Побијање правних радњи или правних послова и њена дејства треба разликовати од ништавости правног посла. Апсолутно ништави уговори не производе никаква правна дејства и на њих се може позвати свако заинтересовано лице, јер ништавост

---

⁴⁴⁶ ЗОС, члан 130.став 2.

настаје од почетка. И код релативно ништавих уговора настају исте правне последице и последице ништавости настају од почетка, осим ако се странке не договоре да уговор производи правна дејства убудуће. У сваком случају код рушљивих правних послова престају сва њихова правна дејства. Питање је само да ли је правни посао уопште настао или његова дејства престају убудуће. Код побијања, правни посао или правна радња остају правно ваљане и пуноважне, али њихове правне последице престају престају побијањем и оне не производе правна убудуће. Правна дејства побијања односе се само на стечајну масу и на стечајне повериоце, али не и на пуноважност побијаног правног посла или правне радње. Правна дејства побијања су ужа од правних последица ништавог, односно рушљивог правног посла. Међутим, са друге стране побијати се може било која правна радња или правни посао док се поништавати могу само уговори, поједине одредбе уговора, одређене изјаве или индосамент, па би на овај начин посматрано могло закључити да је дејство побијања шире.

Побијање треба разликовати и од раскида уговора. Раскидом уговора престају његова правна дејства, а последице су регулисане уговором у складу са опште правним облигационим прописима. Може се реализовати само под одређеним условима јер је правило облигационих односа да се уговор мора поштовати. Побијањем се поништавају дејства одређених правних радњи или правних послова према стечајном дужнику или стечајној маси, а успех у побијању доводи до враћања одређених ствари у стечајну масу или ослобађања неких обавеза стечајног дужника.

XIII НЕПОСТУПАЊЕ ПО УСВОЈЕНОМ ПЛАНУ И ПРЕВАРАН И НЕЗАКОНИТ ПЛАН КАО СТЕЧАЈНИ РАЗЛОГ

Усвајањем плана реорганизације, правоснажношћу решења о потврђивању усвајања плана, одређује се даљи поступак и начин понашања стечајног дужника, али и стечајних поверилаца. Сви послови и радње које се предузимају након тога морају бити у складу са усвојеним планом реорганизације и морају се провести све мере реорганизације које су предвиђене планом. Такав план је нови уговор између стечајног дужника и стечајних поверилаца, али је он истовремено и извршна исправа, па ако стечајни дужник у свему не поступа у складу са планом реорганизације стечајни повериоци имају право да те мере спроведу принудним извршењем. Правоснажним усвајањем плана реорганизације и у називу стечајног дужника се брише ознака „у стечају“, а тиме престају и све последице отварања стечајног поступка. Када је планом реорганизације предвиђен отпуст дела дугова стечајном дужнику повериоци губе право потраживања у односу на тај део, а обавезе стечајног дужника утврђују се само према потраживањима предвиђеним планом реорганизације. Стечајни дужник, на тај начин утврђене обавезе, дужан је измиривати на начин и у роковима у складу са планом реорганизације.

Ако стечајни дужник не поступа по плану или поступа супротно плану реорганизације и на тај начин битно угрози спровођење плана реорганизације биће то разлог за подношење предлога за покретање стечајног поступка. Разлог за покретање стечајног поступка представља и поступање, односно непоступање стечајног дужника ако је такво поступање планом реорганизације утврђено као стечајни разлог. Предлог за покретање стечајног поступка из наведених разлога могу поднети само повериоци обухваћени усвојеним планом, као и повериоци који нису обухваћени планом а чија су потраживања настала пре усвајања плана.⁴⁴⁷ Законом о стечају није прописан рок за подношење предлога за покретање стечајног поступка, па се може закључити да се тај предлог може поднети све до коначног извршења плана реорганизације када стечајни дужник не извршава своје обавезе из плана реорганизације. Мишљења смо да стечајни поверилац чија су потраживања у целости измирена према плану реорганизације пре

---

⁴⁴⁷ ЗОС, члан 173. став 1. тачка 2.

његовог коначног извршења не би био активно легитимисан да поднесе такав предлог, с обзиром да измирењем обавеза према њему он више није лице које има правни интерес да се план реорганизације спроведе у потпуности. На овакав закључак упућује чињеница да тај поверилац не би могао пријавити своја потраживања која су у складу са планом реорганизације стечајном дужнику отпуштена, али и одредба из садржине плана реорганизације према којој се сва права и обавезе из плана дефинишу у складу са одредбама усвојеног плана и у ситуацији кад план није у потпуности извршен или се извршење плана обуставља. Иако је законским одредбама прописано да непоступање, супротно поступање или кад је непоступање по плану реорганизације предвиђено као стечајни разлог, практично се поступак стечаја не може покренути без захтева повериоца. Само на основу предлога повериоца којим се констатује такво понашање субјекта реорганизације законом прописани разлози постају стечајни разлози на основу којих се стечајни поступак покреће.

Сама чињеница непоступања или супротног поступања плану реорганизације неће бити довољан разлог за покретање стечајног поступка. Да би се могао поднети предлог за покретање стечајног поступка неопходно је да се наведеним понашањем стечајног дужника битно угрожава спровођење плана реорганизације. Спровођење плана реорганизације према законском одређењу битно је угрожено ако је испуњен један од следећих услова или да је дошло до неке од следећих последица:

1.) негативног одражавања на новчане токове субјекта реорганизације, 2.) онемогућавање субјекта реорганизације да обавља пословну делатност и 3.) значајног угрожавања интереса једне или више класа поверилаца.⁴⁴⁸ Да је испуњен барем један од три наведена услова дужан је да докаже подносилац предлога за покретање стечајног поступка. Стечајни судија у циљу доказивања постојања једног од наведених услова и оцену постојања стечајног разлога може у току претходног стечајног поступка или спровођењем посебног испитног поступка ангажовати стручно лице или именовати привременог стечајног управника који ће у свом налазу изнети све податке и чињенице од значаја за утврђивање постојања стечајног разлога.⁴⁴⁹ Језичким тумачењем наведених законских одредби може се доћи до закључка да разлог за покретање

---

⁴⁴⁸ ЗОС, члан 173. став 2.

⁴⁴⁹ ЗОС, члан 173. став 3. и 4.

стечајног поступка постоји само ако стечајни дужник не поступа или поступа супротно плану реорганизације те да је на тај начин дошло до наведених последица, а да наступање ових последица ако нису последица непоступања или супротног поступања плану реорганизације стечајног дужника није разлог за покретање стечајног поступка. Повериоцима је битно да они намире своја потраживања, а то и јесте циљ поступка реорганизације, те из тог разлога за њих није важно да ли су наведене последице наступиле кривицом стечајног дужника или услед неких других објективних околности због којих повериоци не могу намирити своја потраживања. Реално и објективно посматрано сва три наведена услова, негативно одражавање на новчане токове субјекта реорганизације, онемогућавање субјекта реорганизације да обавља пословну делатност и значајно угрожавање интереса једне или више класа поверилаца, могу наступити услед деловања неповољних тржишних услова, окружења у којем субјект реорганизације послује и објективних економских кретања у привредној грани којој субјект реорганизације припада, без одговорности и кривице субјекта реорганизације и упркос томе што он поступа у складу са планом реорганизације и спроводи све предвиђене мере реорганизације. Из текста Закона о стечају дало се закључити да ова три услова нису кумулативно постављена већ је довољно да се испуни само један од њих и да буду испуњени услови за покретање стечајног поступка. Изменама и допунама овог Закона дилема је у потпуности отклоњена децидним одређењем да се сматра да је спровођење плана битно угрожено ако је дошло до неких од наведених последица. Иако је нашим Законом о стечају предвиђено постојање узрочно последичне везе између радњи стечајног дужника и наступања штетних последица, што значи да су ова два услова постављена кумулативно, да би се могао поднети захтев за покретање стечајног поступка ипак би требало омогућити покретање стечајног поступка кад су штетне последице наступиле и услед објективних околности. Према нашем Закону кад стечајни судија утврди да је план реорганизације издејствован на преваран и незаконит начин он ће решењем о отварању стечајног поступка одредити да се стечајни поступак спроводи банкротством стечајног дужника,⁴⁵⁰ што значи да у осталим случајевима банкротство није обавезно, већ се може поднети нови план реорганизације којим би биле предвиђене нове реорганизационе мере чијом реализацијом би било могуће да субјект реорганизације настави пословање и измири потраживања поверилаца. Спровођење

---

⁴⁵⁰ ЗОС, члан 173. став 5.

плана реорганизације свакако је угрожено када постоје три услова наведена у Закону, али мимо тих услова могу постојати и други разлози због којих план реорганизације може бити угрожен. Међутим, да ли је реорганизација угрожена из неких других разлога неопходно је процењивати у сваком конкретном случају.

Спровођењем усвојеног плана реорганизације субјект реорганизације извршава своје обавезе и намирује потраживања поверилаца до утврђивања постојања стечајних разлога за подношење нове пријаве за покретање стечајног поступка због угрожавања плана реорганизације из разлога непоступања по плану или поступања супротног плану реорганизације. Покретањем новог поступка стечаја неопходно је утврдити правну судбину извршених обавеза по старом плану реорганизације и преосталих, неизвршених обавеза у новом плану реорганизације. Обавезе измирене у делимично извршеном плану реорганизације сматрају се правноваљаним извршењем и стечајни дужник је у односу на та потраживања ослобођен обавезе у новом плану реорганизације. Делимично извршен план реорганизације остаје пуноважан правни акт а правне последице које је он произвео сматрају се правно ваљаним, остају на снази и не могу се поништавати. Новим планом реорганизације те измирене обавезе морају бити уважене и оне се одбијају од укупних потраживања поверилаца утврђених у неизвршеном плану реорганизације. Неизмирене обавезе преостале по неизвршеном плану реорганизације основ су за пријављивање потраживања у новом стечајном поступку до висине утврђених а неизмирених обавеза у неизвршеном плану реорганизације. Дакле, покретањем новог стечајног поступка радње и обавезе измирене у неизвршеном плану реорганизације остају пуноважне и оне су основ за утврђивање обавеза стечајног дужника у спровођењу новог стечајног поступка.

Законом о стечају као посебан стечајни разлог из којег повериоци могу поднети предлог за покретање стечајног поступка предвиђен је у случају да је план реорганизације издејствован на преваран и незаконит начин.⁴⁵¹ План реорганизације сматра се новим уговором за измириње потраживања која су у њему наведена, а ако је такав уговор издејствован на преваран или незаконит начин он према одредбама облигационо правних односа представља ништав уговор. Овакви уговори облигационоправним одређењем не производе правне последице и на њихову

---

⁴⁵¹ ЗОС, члан 173. став 1. тачка 1.

ништавост потребно је указивати у одређеним законом прописаним роковима, а могу бити апсолутно и релативно ништави. Апсолутно ништави су ако су супротни императивним законским прописима, а релативно ништави су ако су издејствовани на преваран начин. Да ли се ове одредбе и рокови могу примењивати и на план реорганизације издејствован на преваран или незаконит начин? У складу са одредбама Закона о стечају план реорганизације издејствован на преваран или незаконит начин основ је за подношење предлога за покретање стечајног поступка, а у овом случају стечајни судија обавезан је да решењем о отварању стечајног поступка одреди да се стечајни поступак спроводи банкротством стечајног дужника. Како смо напред навели у осталим случајевима непоступања или супротног поступања плану реорганизације оваква обавеза стечајног судије није одређена, па би се могло сматрати да је овакво законско одређење један вид казне или санкције за учеснике у доношењу таквог плана реорганизације. Уговор који је противан принудним прописима, јавом поретку или добрим обичајима ништав је ако закон у одређеном случају не прописује шта друго,⁴⁵² а свака уговорна страна дужна је да врати другој све оно што је примила по основу тог уговора, с тим да суд може захтев несавесне стране одбити у целости или делимично за враћање оног што је другој страни дала,⁴⁵³ док је уговарач који је крив за закључење ништавог уговора одговоран своје сауговарачу за штету коју он трпи због ништавости уговора, ако овај није знао или није морао знати за постојање узрока ништавости.⁴⁵⁴ Анализом наведених законских прописа може се закључити да је Законом о стечају прописано да је план реорганизације издејствован на преваран или незаконит начин основ за покретање стечајног поступка, а да је у том случају стечајни судија дужан одредити да се стечајни поступак спроводи банкротством стечајног дужника, из чега би се даље могло закључити да такав план реорганизације није ништав уговор и да одређене правне последице производи, јер смо мишљења да обавезе које је субјект реорганизације, спроводећи такав план, измирио према повериоцима до момента утврђења да је план издејствован на преваран или незаконит начин не би требало поништавати, нити би повериоци који су на основу таквог плана одређена средства прибавили требало да их враћају. Наравно да би у овој ситуацији требало водити

---

⁴⁵² ЗОО, члан 103. став 1.

⁴⁵³ ЗОО, члан 104.

⁴⁵⁴ ЗОО, члан 105.

рачуна о кривици и савесности сваке од уговорних страна и на основу тога одређивати се према њиховим правима и обавезама.

Поред разматрања питања ништавости плана реорганизације и последица које настају усвајањем плана на преваран или незаконит начин треба анализирати рокове у којима се може истицати постојање апсолутне и релативне ништавости плана реорганизације. Да ли су то рокови прописани Законом о облигационим односима или се ти приговори могу истицати за сво време трајања плана реорганизације или и после његовог извршења? Код апсолутне ништавости право на истицање је неограничено и не гаси се. Према овој одредби закона приговор ништавости би се могао истицати и после протека рока извршења плана реорганизације. Међутим, с обзиром на то да је Законом о стечају прописан максимални рок извршења плана реорганизације, као и правне последице његовог извршења, истицање приговора апсолутне ништавости може се учинити само у оквиру рока прописаног за извршење плана реорганизације или до рока у којем су мере реорганизације прописане планом у потпуности извршене. Иначе у супротном институт реорганизације не би могао функционисати и не би се могао остварити циљ због којег се реорганизација спроводи. А циљ реорганизације јесте коначно и дефинитивно уређење међусобних односа стечајног дужника и његових поверилаца и његовим извршењем, према одредбама Закона о стечају, стечајни дужник је испунио све обавезе које су предвиђене планом реорганизације, а престају сва потраживања поверилаца утврђена планом реорганизације. Осим тога, правна сигурност свих учесника у поступку реорганизације била би доведена у питање. Из наведеног следи да истицање апсолутне ништавости после извршења плана реорганизације не би било могуће. Из истих разлога не би било могуће испоштовати рокове истицања релативне ништавости из Закона о облигационим односима. Повериоцима чије намирење је предвиђено планом реорганизације, али и оним повериоцима чија су потраживања настала пре усвајања плана реорганизације а нису обухваћена планом, мора се омогућити да током читавог трајања извршења плана реорганизације, а рок спровођења плана реорганизације не може бити дужи од пет година, могу истицати приговор релативне ништавости, односно да могу доказивати да је план реорганизације усвојен на преваран начин. Законом о стечају није предвиђен ни субјективни ни објективни рок истицања приговора релативне ништавости, па се и из

тог разлога треба омогућити подношење приговора све до коначног извршења плана реорганизације, док је према Закону о облиционим односима субјективни рок једна година, а објективни рок три године.

Већ смо у досадашњем излагању скренули пажњу на питање подношења предлога за покретање стечајног поступка кад је реализација мера реорганизације доведено у питање а само извршење реорганизације је постало угрожено без кривице субјекта реорганизације и мимо разлога наведених у Закону о стечају, да ли се и у таквим околностима може покренути поступак стечаја и да ли је тада обавезно претворити поступак реорганизације у поступак банкротства?

Према америчком стечајном праву реорганизација се може претворити у банкротство и из разлога који нису само везани за кривицу стечајног дужника, већ се реорганизација може претворити у банкротство, на захтев заинтересоване стране, када су шансе за спровођење реорганизације постале минималне или безизгледне, без обзира да ли је за такво стање крив стечајни дужник и да ли је до таквог стања дошло његовом кривицом. Међутим, ако суд оцени да ће интереси поверилаца бити боље заштићени може именовати стечајног управника који наставља да руководи реорганизацијом. У немачком праву поступак спровођења реорганизације се обуставља и покреће нови стечајни поступак само ако дужник не испуњава своје обавезе предвиђене планом реорганизације, а надзор над спровођењем плана реорганизације врши се само у односу на испуњавање новчаних обавеза према повериоцима. Ако се ове обавезе не испуњавају, може бити поднет захтев за покретање стечајног поступка, а повериоци своја потраживања пријављују у висини износа пре усвајања плана реорганизације.

У нашем праву основ за покретање новог стечајног поступка јесте понашање стечајног дужника којим се угрожава спровођење плана реорганизације. Међутим, треба прихватити могућност да се нови стечајни поступак може покренути и мимо понашања стечајног дужника и последица насталих по основу таквог понашања. На такав закључак може упућивати одредба закона о непоступању по усвојеном плану реорганизације према којој се предлог за покретање стечајног поступка може поднети „и у случају да“ стечајног дужника непоступа или поступа супротно плану реорганизације, што значи да поред наведеног случаја могу постојати и други случајеви у

којима се може покренути стечајни поступак. Осим тога према нашем праву план реорганизације мора садржати јасно назначење да се усвајањем плана реорганизације сва права и обавезе искључиво дефинишу према одредбама усвојеног плана реорганизације, чак ако се план у потпуности не изврши или се његово извршење обустави. Због тога повериоцима треба дати могућност да покрену стечајни поступак да би на тај начин заштитили своја потраживања. Нашим законом је предвиђено да је стечајни судија дужан да решењем о отварању стечајног поступка одреди да се стечајни поступак спроводи банкротством стечајног дужника само у случају да је план реорганизације издејствован на преваран или незаконит начин, што значи да у осталим случајевима када се нови стечајни поступак покреће због неизвршења плана реорганизације, стечај може окончати и реорганизацијом, а не само банкротством. Изменама Закона о стечају из 2017.године и стечајни дужник је овлашћен да пре или након истека рока за спровођење реорганизације поднесе предлог за покретање стечајног поступка у складу са унапред припремљеним планом реорганизације.

XIV ПРАВНИ СТАТУС ПОВЕРИЛАЦА ЧИЈА ПОТРАЖИВАЊА НИСУ ОБУХВАЋЕНА ПЛАНОМ РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ

Реорганизација подразумева намирење стечајних поверилаца према плану реорганизације, којим се успостављају нови дужничко-поверилачки односи, одређује положај стечајног дужника, реализацијом мера реорганизације регулишу се будуће обавезе и евентуално одређује дужников нови статус. Реорганизација се спроводи ако се на тај начин обезбеђује повољније намирење поверилаца у односу на банкротство. Она се спроводи према плану реорганизације који се сачињава у писаној форми, а доноси се у законом прописаној процедури подношења, усвајања и извршења плана реорганизације којом се чува правни субјективитет стечајног дужника. Извршењем плана реорганизације субјект реорганизације се, поред измирења обавеза из плана реорганизације оспособљава и за стицање прихода. Реорганизација је, дакле заједнички економски интерес стечајног дужника и стечајних поверилаца, међутим иако је Законом о стечају било и одређено да се реорганизација посебно спроводи ако постоје економско оправдани услови за наставак дужниковог пословања, ова одредба је укинута изменама Закона из 2017.године, управо из разлога да се отклоне све дилеме и различита тумачења око основног циља спровођења реорганизације, а то је повољније намирење поверилаца у односу на банкротство.

Реорганизација се спроводи према плану реорганизације и унапред припремљеном плану реорганизације, а Законом о стечају прописана је садржина плана, мере за реализацију плана, подношење и претходни поступак за утврђивање услова за покретање стечајног поступка, начин провере тачности података из плана и давање примедби на план и измене плана, гласање, поступак и начин усвајања плана реорганизације. Усвојени и потврђени план реорганизације је извршна исправа и постаје нови уговор за измирење потраживања која су у њему наведена. Усвојеним планом реорганизације може бити битно измењен однос стечајног дужника и његових поверилаца, а може бити измењена и власничка структура као и правни статус стечајног дужника. Законско одређење да је план реорганизације извршна исправа даје плану елемент принуде, а да је нови уговор дају му карактеристике уговора којим се регулишу међусобни односи стечајног дужника и поверилаца који су гласали за усвајање плана реорганизације. Међутим, права и обавезе успостављене усвојеним

планом реорганизације не односе се само на повериоце који су гласали за усвајање плана реорганизације, већ и на повериоце, без обзира на њихов статус, врсту и висину обавезе, који су били против усвајања или се нису ни изјашњавали о усвајању плана реорганизације. Важно је да су потраживања наведених поверилаца обухваћена усвојеним планом реорганизације било да је он усвојен као унапред припремљен план реорганизације или да је усвојен након отварања стечајног поступка.

Међутим, постоје и повериоци који су имали неизмирена потраживања на дан отварања стечајног поступка или да они њихова потраживања према стечајном дужнику нису благовремено пријавили и да та потраживања нису обухваћена планом реорганизације. Неколико је законских одредби којима се положај оваквих поверилаца отежава и чини њихово право на наплату потраживања отежаним. Повериоци својство странке у стечајном поступку стичу подношењем пријаве потраживања,⁴⁵⁵ а своја потраживања према стечајном дужнику остварују само у стечајном поступку,⁴⁵⁶ да су рокови у стечајном поступку преклузивни⁴⁵⁷ и да примедбе и приговори достављене суду по истеку законом прописаних рокова неће бити узете у разматрање⁴⁵⁸ и да се по доношењу решења о потврђивању и усвајању плана реорганизације сва потраживања и права поверилаца и обавезе стечајног дужника одређене планом реорганизације уређују искључиво прама условима из плана реорганизације.⁴⁵⁹ Сви наведени разлози и законске одредбе чине спорним остваривање права поверилаца који нису обухваћени планом и упућују на закључак да субјект реорганизације није дужан да измири своје обавезе према повериоцима чија потраживања нису обухваћена планом реорганизације и да они неће моћи наплатити своја потраживања. Међутим, треба ипак размотрити све аспекте наведеног проблема и испитати разлоге њиховог неучешћа у поступку спровођења стечајног поступка, могућности намирења таквих поверилаца и под којим би условима они евентуално могли наплатити своја потраживања.

---

⁴⁵⁵ ЗОС, члан 51.став 2.

⁴⁵⁶ ЗОС, члан 80.став 1.и 2.

⁴⁵⁷ ЗОС,члан 7.став 2.

⁴⁵⁸ ЗОС, члан 43.став 2., члан 159а став 1. и члан 164а став 1.

⁴⁵⁹ ЗОС, члан 167.став 1.

1. Могућности учешћа стечајних поверилаца у поступку реорганизације

Претходно смо навели да се поступак реорганизације спроводи у складу са планом реорганизације или у складу са унапред припремљеним планом реорганизације. Такође смо навели да је Законом прописана обавезна садржина и једног и другог плана. Елементи које треба да садржи план, а који су важни за разматрање питања учешћа стечајних поверилаца у поступку реорганизације су детаљна листа поверилаца са поделом на класе поверилаца и критеријуме на основу којих су класе формиране и висину новчаних износа или имовину која ће служити за потпуно или делимично намирење за сваку класу поверилаца и средства резервисана за повериоце оспорених потраживања, као и начин измирења потраживања и временску динамику плаћања. Унапред припремљен план реорганизације поред наведених елемената треба да садржи и одредбу којом се одређује да ће потраживање повериоца које није обухваћено одредбама плана о намирењу поверилаца бити намирено на исти начин и под истим условима као потраживања других поверилаца његове класе.

Законом о стечају утврђени су овлашћени подносиоци плана, поступак за утврђивање услова за покретање стечајног поступка, поступак провере тачности података из плана реорганизације, поступак подношења примедби, поступак гласања, одлучивања и усвајања плана реорганизације. Унапред припремљени план реорганизације подноси стечајни дужник истовремено са подношењем предлога за покретање стечајног поступка. Садржина плана треба да је усклађена са захтевима законског одређења, а стечајни судија овлашћен је да по службеној дужности или по примедби заинтересованих лица одбаци план ако није састављен у складу са законом, ако је непотпун или неуредан и ако њиме нису обухваћени поверипци који, би да су обухваћени планом, могли да својим гласањем утичу на одлуку о усвајању плана. Стечајни судија решење о покретању претходног поступка заједно са текстом унапред припремљеног плана доставља организацији надлежној за вођење регистра привредних субјеката ради евидентирања и објављивања. Оглас о покретању претходног поступка објављује се на огласној и електронској табли суда, „Службеном гласнику Републике Србије“ и једном високотиражном дневном листу који се дистрибуира на целој територији Републике Србије. Оглас мора садржи и позив заинтересованим лицима да све примедбе на предлог унапред припремљеног плана реорганизације којима

оспоравају његову садржину или основ или висину планом обухваћених потраживања, доставе надлежном суду у року од 15 дана од дана објављивања огласа у „Службеном гласнику Републике Србије“. Примедбе достављене мимо наведеног рока неће бити узете у разматрање, на основу претпостављене преклузивности рокова, а предлагач плана може одговорима на достављене примедбе извршити само једну измену плана реорганизације у облику пречишћеног текста са јасном назнаком да се ради о измењеном плану реорганизације. И овакав план се објављује објављивањем огласа о одржавању рочишта за одлучивање о предлогу и гласању о плану реорганизације. Током претходног поступка стечајни судија може, по службеној дужности али и на захтев заинтересованог лица ангажовати овлашћена стручна лица ради утврђивања тачности података из унапред припремљеног плана реорганизације. Стечајни судија на захтев заинтересованог лица може извршити процену висине потраживања за потребе гласања, ако то лице достави доказе да висина наведена у унапред припремљеном плану реорганизације није тачна. Код унапред припремљеног плана реорганизације, ако се план усвоји, стечајни судија решењем истовремено отвара стечајни поступак, потврђује усвајање унапред припремљеног плана реорганизације и обуставља стечајни поступак. Унапред припремљени план реорганизације саставља, припрема и његове елементе утврђује стечајни дужник, дакле без пријава и учешћа поверилаца, што оставља могућност да неки од поверилаца чије потраживање постоји буде изостављен, а његово потраживање не буде назначено у плану реорганизације. Иако смо видели да у поступку спровођења реорганизације са унапред припремљеним планом реорганизације постоји могућност подношења примедби и провере тачности података из плана, ипак се поставља питање заштите поверилаца изостављених са листе поверилаца у унапред припремљеном плану реорганизације. Код ових поверилаца постоји још једна правна ситуација која отежава остварење њихових права, а то је да код спровођења стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације стечајни судија истовремено са отварањем стечајног поступка, потврђује усвајање плана и обуставља стечајни поступак.

План реорганизације који се подноси после отварања стечајног поступка подnose законом прописани овлашћени подносиоци,⁴⁶⁰ међу којима је по досадашњим

---

⁴⁶⁰ ЗОС, члан 161. став 1.

стечајним прописима био и стечајни дужник. Међутим, најновијим изменама Закона о стечају из 2017.године, то право стечајном дужнику је одузето, с обзиром на то да нема потребе такву могућност остављати претходном пословодству стечајног дужника мимо његових власника, узимајући у обзир и чињеницу да је то право претходно руководство могло да искористи подношењем унапред припремљеног плана реорганизације, а та могућност стечајног дужника била је и извор различитих тумачења у пракси. Као и код унапред припремљеног плана реорганизације и код плана реорганизације који се подноси по отварању стечајног поступка стечајни повериоци имају право и могућност подношења приговора на план реорганизације, право да учествују у утврђивању тачности података из плана и право гласа сразмерно висини њихових потраживања. Код оспорених или неиспитаних потраживања стечајни судија врши процену висине потраживања у сврху гласања.

На основу наведених законских прописа и поступка доношења и усвајања унапред припремљеног плана реорганизације и плана реорганизације у отвореном стечајном поступку поставља се питање да ли повериоци који су били против усвајања или се нису ни изјашњавали о усвајању плана реорганизације, као и они повериоци чија потраживања нису обухваћена планом реорганизације имају право и да ли и на који начин могу остварити намирење својих потраживања.

2. Могућност намирења потраживања која нису обухваћена планом реорганизације

У поступку подношења и усвајања унапред припремљеног плана реорганизације и плана реорганизације у стечају стечајним повериоцима омогућено је учешће у поступку, заправо, по ранијим прописима мање стечајним повериоцима код унапред припремљеног плана, али према сада важећим прописима и једни и други се могу упознати са садржајем плана и учествовати у његовом доношењу. Да ли, без обзира на ову чињеницу они могу своја потраживања остваривати мимо усвојеног плана реорганизације, а нарочито ако се узме у обзир одредба Закона према којој сви стечајни повериоци своја потраживања могу остваривати само у стечајном поступку. Поједини правни теоретичари, позивајући се на одредбе Закона о стечају према којим стечајни повериоци своја потраживања могу остваривати само у стечајном поступку и да је план реорганизације извршна исправа и нови уговор између њих и стечајног дужника,

сматрају да стечајни повериоци своја потраживања могу остваривати само у стечајном поступку. Они сматрају да се неучешће у поступку реорганизације сматра раскидним условом, што би према облигационоправним прописима значило да његовим наступањем уговор престаје да важи и да они своја потраживања могу остваривати само у стечајном поступку.

Усвајањем плана реорганизације, односно правоснажношћу решења о потврђивању плана реорганизације, престају све правне последице отварања стечајног поступка и на тај начин су отклоњени сви узроци који су довели до стечајног поступка. Стечајни дужник наставља са пословањем и измиривањем својих обавеза у складу са планом реорганизације. У стечају који се спроводи реорганизацијом стечајни дужник, дакле не престаје да постоји, његов правни субјективитет се и даље одржава. Одржава се и случају статусних промена, када стечајни дужник престаје са радом, преносом његове имовине на ново привредно друштво, као и услучају припајања, поделе или издвајања. То ново правно друштво правни је следбеник свих права и обавеза стечајног дужника и дужно је да уредно испуњава све обавезе стечајног дужника у складу са одредбама које регулишу правне последице статусних промена. Дакле, обавезе стечајног дужника ни у наведеним случајевима не престају, оне су и даље обавезујуће за стечајног дужника, само што је сада друштво стицалац солидарно обавезно за обавезе које су на њега пренете, али само на начин како су утврђене у плану реорганизације.

На основу изложеног произилази да је стечајни дужник над којим је поступак стечаја окончан реорганизацијом одговоран и дужан измирити обавезе и према стечајним повериоцима чија потраживања нису обухваћена планом реорганизације. Ово из разлога што је његов правни субјективитет сачуван, или је за његове обавезе одговорно привредно друштво правни следбеник, па је своје обавезе дужан измиривати и према повериоцима чија потраживања нису обухваћена планом реорганизације и који нису учествовали у поступку спровођења стечајног поступка. Одредба Закона на основу које стечајни повериоци своја потраживања према стечајном дужнику остварују само у стечајном поступку односи се на поступак стечаја који је окончан банкротством. Код стечајног поступка који се спроводи банкротством сва имовина стечајног дужника користи се за колективно сразмерно и најповољније намирење стечајних

поверилаца остварењем највеће могуће вредности имовине стечајног дужника или самог стечајног дужника као правног лица. Спровођењем стечаја поступком банкротства стечајни дужник престаје да постоји и брише се из одговарајућег регистра. Због тога је неопходно да стечајни повериоци у току спровођења поступка стечаја своја потраживања благовремено пријаве, јер у супротном ће бити онемогућени да своја потраживања у том поступку остваре. Брисањем стечајног дужника из регистра привредних друштава престају и све његове обавезе према свим повериоцима, без обзира да ли су и којем обиму су намирени. Због наведеног битно је да сви стечајни повериоци који имају потраживања према стечајном дужнику учествују у поступку спровођења стечаја, јер се на други начин не могу намирити. Изузетно, може се намирити и потраживање поверилаца који нису учествовали у поступку спровођења стечаја банкротством ако се у стечајном поступку пре завршне деобе или у завршној деоби утврди вишак деобне масе. Тада су чланови друштва, којима се преноси деобни вишак, на основу облигационоправних прописа о преузимању дуга, дужни испунити обавезе стечајног дужника према његовом повериоцу.

Спровођење стечаја поступком реорганизације не доводи до гашења субјекта реорганизације, већ он или његов правни следбеник настављају са пословањем, најпре у складу са планом реорганизације, а извршењем плана реорганизације као самостални правни субјект. Он, дакле настављањем пословања наставља да измирује своје обавезе како према повериоцима чија су потраживања обухваћена планом реорганизације, тако и према повериоцима чија потраживања њиме нису обухваћена. Како са усвајањем плана реорганизације престају све последице отварања стечајног поступка субјект реорганизације, према правилима о одговорности привредних друштава, одговара својом целокупном имовином за све своје обавезе, према свим својим повериоцима. Осим тога, у поступку спровођења стечаја реорганизацијом стечајни повериоци пријављивањем својих потраживања и учествовањем у поступку усвајања плана реорганизације исказују своју вољу за закључење новог уговора са стечајним дужником, а на основу закључења таквог уговора стичу извршну исправу на основу које без даљег вођења других поступака могу принудним путем намирити своја потраживања. Стечајни повериоци који нису учествовали у поступку усвајања плана реорганизације лишени су могућности да утичу на одредбе и закључење тог новог

уговора и своја потраживања не могу намиривати принудним путем на основу плана реорганизације као извршне исправе. Њихова потраживања се, међутим усвајањем плана реорганизације не гасе, а то значи да они своја потраживања могу остварити вођењем парничног поступка у којем ће доказивати основаност својих потраживања и доношењем пресуде која ће им послужити као ивршна исправа у поступку намирења својих потраживања. Повериоци који у парничном поступку, мимо усвојеног плана реорганизације, докажу основаност својих потраживања та своја потраживања могу остварити само у складу са мерама и условима који су одређени и утврђени у плану реорганизације. Наведено се заснива на законским одребама којима су регулисане правне последице потврђивања плана реорганизације, према којима сви послови и радње које предузима стечајни дужник морају бити у складу са усвојеним планом реорганизације.⁴⁶¹ Парнични поступак који према стечајном дужнику могу водити поверици који нису учествовали у поступку усвајања плана реорганизације може се водити и према његовим правним следбеницима. Обим њихове одговорности опредељује се планом реорганизације и прописаним условима за измирење потраживања која су планом обухваћена, а обавеза је парничног суда да утврди измирење потраживања повериоца који нису обухваћени планом реорганизације под истим условима и на начин који је тим актом прописан за измирење потраживања класе поверилаца у коју би се и то потраживање морало сврстати.⁴⁶²

---

⁴⁶¹ ЗОС, члан 167. став 2.

⁴⁶² Слијепчевић Б. Драгиша, Правна дејства плана реорганизације на трећа лица

XV ЗАШТИТА МАЊИНСКИХ ПОВЕРИЛАЦА У ПОСТУПКУ РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ

Под реорганизацијом се подразумева намирење поверилаца према усвојеном плану реорганизације и то редефинисањем дужничко-поверилачких односа, статусним променама или на други начин предвиђен планом реорганизације, а спроводи се ако се тиме обезбеђује повољније намирење поверилаца у односу на банкротство. Реорганизацијом се морају остварити економски интереси свих њених учесника којима се обезбеђује већи степен задовољења њихових интереса од оног који би остварили у случају продаје стечајног дужника у поступку банкрота, те се због тога сви учесници реорганизације морају мотивисати за прихватање предложеног плана реорганизације извесношћу остварења бољег положаја и задовољења својих интереса.⁴⁶³ Због тога ће до реорганизације доћи само у случају таквог задовољења интереса стечајних поверилаца да они из тог разлога гласају и прихвате предложени план реорганизације. Да би план реорганизације био усвојен потребно је да за план реорганизације у једној класи гласају повериоци који имају обичну већину потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи и да га на тај начин прихвате све класе које о плану гласају, те да је он у складу са одредбама Закона о стечају.

Према одредбама Закона о стечају на рочишту за разматрање предлога плана реорганизације, стечајни судија доноси решење којим потврђује усвајање плана реорганизације или констатује да план реорганизације није усвојен, као и да се по правоснажности решења о потврђивању усвајања плана реорганизације стечајни поступак обуставља. Из оваквог законског одређења можемо закључити да стечајни судија утврђује да ли је план реорганизације у складу са одредбама Закона о стечају. Стечајни судија ће одбити да потврди план реорганизације ако је он супротан императивним законским одредбама, ако није прихваћен од стране одговарајуће већине поверилаца, ако је његово прихватање постигнуто на недопуштен начин или ако су поједини повериоци стављени у повољнији положај. Законом није прописано да ли стечајни судија план реорганизације може одбити по предлогу или приговору стечајних повериоца. Међутим, нема разлога због којих би било онемогућено стечајним

---

⁴⁶³ Слијепчевић Б. Драгиша, Заштита мањинских поверилаца у поступку реорганизације

повериоцима да уложи приговор на усвајање плана реорганизације, нарочито ако су ти повериоци учинили вероватним да ће усвајањем плана реорганизације они бити стављени у лошији положај у односу на остале повериоце. На овај начин штите се интереси појединих поверилаца који се могу наћи у некој од класа поверилаца где би њихов положај био неповољнији усвајањем плана реорганизације него у случају банкротства стечајног дужника, иако је план реорганизације у тој класи усвојен одговарајућом већином. Усвајањем приговора могу се, додатним мерама у корист поверилаца који су уложили приговор, отклонити разлози због којих би стечајни судија могао одбити потврђивање усвајања плана реорганизације, а истовремено би се заштитио интерес поверилаца који су стављени у лошији положај.

Већ смо навели да се план реорганизације у једној класи усваја ако су за план гласали повериоци који имају обичну већину потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи. То, међутим, не значи да су економски интереси поверилаца који су остали у мањини на адекватан начин заштићени. Може се десити, иако је план већински усвојен, да су мањински повериоци стављени у неравноправан положај и да је њихов положај лошији у односу на њихов положај да се стечај окончао банкротством. То значи да се економски интереси оваквих стечајних поверилаца у поступку реорганизације не остварују на њима одговарајући и задовољавајући начин, те да би њихов интерес био боље заштићен да се стечај спроводи банкротством. Интересе оваквих поверилаца неопходно је заштити на адекватан начин, међутим, нашим стечајним прописима, за разлику од стечајних законодавстава неких других држава, није предвиђена њихова посебна заштита. Због тога је, свакако неопходно изнаћи начин и мере којима би се заштитили економски интереси поверилаца који су приликом усвајања плана реорганизације надгласани и који су остали у мањини, јер њихов интерес треба заштити на исти начин и омогућити им намирње њихових потраживања као и повериоцима који су гласали за план реорганизације, а што би било у складу са циљем стечајног поступка о најповољнијем колективном намирњу стечајних поверилаца.

По правоснажности решења о потврђивању плана реорганизације сва потраживања и права поверилаца и других лица и обавезе стечајног дужника одређене планом реорганизације уређују се искључиво према условима из плана реорганизације,

а стечајни дужник је дужан да све своје послове и радње обавља у складу са усвојеним планом реорганизације.⁴⁶⁴ Овакво законско одређење значи да се и права поверилаца који нису гласали или су били против усвајања плана реорганизације уређују искључиво према усвојеном плану реорганизације. Ово такође значи да је стечајни дужник и према мањинским повериоцима ослобођен обавеза намирења дуга до висине дуга који му је опроштен у односу на повериоце који су гласали за план реорганизације. Потраживања стечајних поверилаца утврђена планом реорганизације престају тек са извршењем плана и потпуним испуњењем свих обавеза стечајног дужника које су предвиђене планом реорганизације.⁴⁶⁵ Извршењем плана реорганизације престају обавезе стечајног дужника и према мањинским повериоцима и они после тога рока не могу тражити намирење својих потраживања. Оппрост дуга предвиђен планом реорганизације, без обзира што се план реорганизације сматра уговором, не настаје усвајањем плана реорганизације, већ тек са његовим извршењем. У овоме се огледа разлика између опроста дуга у поступку стечаја и опроста дуга ван стечаја. Ван стечаја то је уговор између повериоца и дужника и његова дејства наступају закључењем уговора, док код плана реорганизације дејства опроста настају тек извршењем уговора, односно плана реорганизације. Планом реорганизације није предвиђен само оппрост дуга стечајном дужнику, њиме је предвиђено и извршење низа мера реорганизације чијом реализацијом стечајни дужник, поред ослобађања својих обавеза према стечајним повериоцима, постаје економски независан и самосталан правни субјект. Због тога треба правити разлику у односу на ослобађање обавеза и оппрост дуга стечајном дужнику насталим на основу усвојеног плана реорганизације и оппрост дуга и ослобађање после извршења плана реорганизације. Усвајањем плана реорганизације, иако је њиме предвиђен не настаје оппрост дуга и стечајни дужник се не ослобађа своје обавезе, оппрост и ослобађање настају тек са извршењем плана реорганизације. Под истим условима стечајни дужник се ослобађа обавеза намирења дуга и мањинским повериоцима, без обзира што они нису били сагласни са усвајањем плана реорганизације. Правно дејство опроста дуга из плана реорганизације делује и према мањинским повериоцима иако таква мера није у њиховом интересу.

---

⁴⁶⁴ ЗОС, члан 167.

⁴⁶⁵ ЗОС, члан 172..

Мањински повериоци према Закону о стечају имају право уложити приговор да план реорганизације није у сагласности са њиховим економским интересом, али не могу спречити његово усвајање и на тај начин они се сврставају у класу поверилаца којом се обезбеђује њихов лошији положај од оног који би имали у поступку банкротства, а њихов приговор остаје без адекватне судске заштите.⁴⁶⁶ У стечајном законодавству неких држава мањинским повериоцима се гарантује право на приговор уз кумулативно испуњење одређених услова за његово усвајање. Приговор се сматра основаним ако мањински поверилац докаже да је стављен у лошији положај од оног у којем би се нашао да плана реорганизације нема, што им омогућава судску заштиту њиховог права. Међутим, терет доказивања је на мањинском повериоцу што отежава његов положај и остваривање његовог права.

Како се план реорганизације усваја обичном већином потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи, а правне последице потврђивања плана реорганизације се односе на сва потраживања и права поверилаца и других лица значи да и мањински повериоци своја потраживања намирају у складу са планом иако нису гласали за усвајање плана. Њихова права и потраживања треба да су на исти начин заштићена као и права и потраживања свих других поверилаца. Међутим, Законом о стечају није посебно регулисан њихов правни положај, али према основним начелима и циљевима стечајног поступка према свим повериоцима се мора поступати на исти начин и обезбедити им намирне њихових потраживања које не може бити лошије од услова да план реорганизације није усвојен. Поступање супротно наведеним принципима мора бити санкционисано, или да се обезбеди писмена сагласност поверилаца чија су права на овај начин повређена, а суд треба да по службеној дужности или по приговору повериоца одбаци предлог плана реорганизације којим нису поштована начела једнаког правног положаја свих поверилаца исте класе. Обезбеђење начела једнаког поступања према свим стечајним повериоцима и заштита мањинских поверилаца да не дођу у лошији положај од оног да нема плана реорганизације могло би се остварити стварањем законских могућности за исплату готовинске надокнаде мањинским повериоцима, на њихов захтев или по налогу суда, чиме би се отклонила сумња за постојање неравноправног положаја таквих поверилаца.

---

⁴⁶⁶ Слијепчевић Б. Драгиша, Заштита мањинских поверилаца у поступку реорганизације, стр.4.

Заштита мањинских поверилаца може се остварити и прописивањем објективних мерила и критеријума у плану реорганизације према којима би предлагач плана био у обавези да докаже да положај ниједног стечајног повериоца неће, без његове сагласности, бити неповољнији у односу на онај да се стечај спроводи поступком банкротства. Исто тако треба направити објективне мерила и критеријуме према којима се стечајни повериоци сврставају у одређене поверилачке класе, чиме би се спречила могућност злоупотреба које могу мањинске повериоце довести у неравноправан положај и угоржавање њихових права. Постојањем објективних мерила и критеријума о разврставању у одређене поверилачке класе био би објективизиран и олакшан поступак по приговору стечајних поверилаца.

Иако статус и правни положај мањинских поверилаца Законом о стечају није у потпуности дефинисан и одређен ипак Закон пружа реалне могућности заштите и гаранције права мањинских поверилаца. Питање је само у којој мери и на који начин ће те могућности у поступку спровођења стечаја оне бити искоришћене. Поред већ споменутих објективних мерила и критеријума и разврставања поверилаца у оквиру одређених класа поверилаца велики допринос заштити мањинских права поверилаца може дати и стечајни судија. Стечајни судија у оквиру својих права и овлашћења разматра предлог плана реорганизације, одбацује или потврђује усвајање плана реорганизације или констатује да план није усвојен. Његова анализа и оцена уредности плана реорганизације може у многоме спречити злоупотребе у сврставању одређених поверилаца у класе поверилаца, спречити повреде права мањинских поверилаца и створити услове за објективно поступање у поступку по приговору.

XVI СТЕЧАЈ ПОВЕЗАНИХ ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА

1. Правне претпоставке

Привредна друштва у складу са Законом о привредним друштвима могу се повезивати путем учешћа у основном капиталу или ортачким уделима, таква друштва повезана су капиталом, путем уговора, друштва повезана уговором и путем капитала и уговора што су мешовито повезана друштва. Привредна друштва могу се повезивати само у складу с прописима којима се уређује заштита конкуренције, а повезивање супротно овим прописима, забрањено је.⁴⁶⁷ Међусобним повезивањем привредна друштва могу формирати: групу друштава или концерн, холдинг и друштва са узајамним учешћем у капиталу.⁴⁶⁸ Група друштава може бити фактичка група, коју чине контролно друштво и једно или више контролисаних друштава којима управља контролно друштво или уговорна група коју чине контролно друштво и једно или више контролисаних друштава која су закључила уговор о контроли и управљању. Може постојати и група са односима равноправности где се друштва која нису у међусобно зависном положају управља на јединствен начин. Ако једно друштво има искључиву делатност да управља и финансира једно или више друштава и контролише их онда је то холдинг друштво. Када свако од друштава поседује значајно учешће у капиталу другог друштва ради се о друштву са узајамним учешћем у капиталу.

Без обзира на врсту повезаних друштава свако појединачно друштво има свој правни субјективитет и независно је у свом раду и пословању. Оно има своје органе управљања, своје опште правне акте, не постоји одговорност матичног друштва за обавезе зависног друштва, а и стечајни поступак се покреће засебно за свако друштво без обзира да ли се ради о зависном или матичном друштву. Међутим, без обзира на правни субјективитет и формалну самосталност зависних привредних друштава веома често се дешава да због заједничких економских интереса матично друштво одговара за имовинске обавезе зависних друштава. Повезана привредна друштва могу закључити уговор о контроли и управљању којим друштво поверава управљање и вођење послова другом друштву. Контролно друштво има право да зависном друштву даје обавезујућа

---

⁴⁶⁷ ЗОПД, члан 549.

⁴⁶⁸ ЗОПД, члан 550.

упутства о начину вођења послова, руководећи се интересима групе, а ако је контролисано друштво претрпело штету поступајући по обавезујућим упутствима контролног друштва, контролно друштво одговара за тако насталу штету.

Иако су зависна друштва формално-правно самостална и независна, а с обзиром на наведену међусобну повезаност и зависност, поставља се питање да ли се може спроводити заједнички односно јединствени стечајни поступак банкротства матичног и зависних друштава и питање третмана њихове имовине у поступку стечаја? Такође се може поставити питање постојања могућности подношења заједничког плана реорганизације за матично и зависна друштва, као и најважније питање намирења потраживања поверилаца тако повезаних друштава?

У разматрању наведених питања спровођења заједничког односно јединственог поступка матичног и зависних друштава потребно је, пре свега, изнаћи правни основ који би пружао такву могућност. Одредбама Закона о стечају није на недвосмислен начин прописана могућност спровођења заједничког стечајног поступка матичних и зависних друштава. Судска пракса, такође није се јасно одредила према овом питању. Како се овде ради о формално правном и процесном питању одговор би се могао пронаћи у одредби Закона о стечају према којој се на сва питања која нису посебно уређена овим законом сходно примењују одговарајуће одредбе Закона о парничном поступку.⁴⁶⁹ Законом о парничном поступку одређено је да се о питањима која се тичу управљања поступком суд одлучује у току припремања главне расправе до рочишта за главну расправу,⁴⁷⁰ па тако суд може изван рочишта за главну расправу да донесе и решење о спајању парница.⁴⁷¹ Суд решењем може спојити парнице ради заједничког расправљања ако пред истим судом тече више парница између истих лица или више парница у којима је исто лице противник разних тужилаца или разних тужених.⁴⁷² Из изложеног се види да не постоје правне сметње за спровођење заједничког стечајног поступка када се пред привредним судом води више стечајних поступака у којима су одређена лица заједнички повериоци за све стечајне дужнике – повезана привредна

---

⁴⁶⁹ ЗОС, члан 7. став 1.

⁴⁷⁰ ЗПП, члан 290. став 1.

⁴⁷¹ ЗПП, члан 327. став 1.

⁴⁷² ЗПП, члан 328. став 1.

друштва, или када исти поверилац предлаже покретање стечајног поступка над повезаним привредним друштвима.

2. Спровођење јединственог поступка стечаја банкротством

Поред наведеног формално-правног основа спровођење јединственог стечајног поступка изискује економска и функционална повезаност имовине, делатност и производни процеси повезаних привредних друштава. Продаја имовине, делова предузећа или одређеног производног процеса стечајног дужника у спровођењу засебних стечајних поступака је отежана али и неефикаснија и неисплативија. У том случају доводи се у питање и најповољније намирење стечајних поверилаца. Осим тога до проблема долази и у случају установљења хипотеке на непокретној имовини зависног предузећа као средства обезбеђења потраживања према матичном друштву. Поступак се може додатно искомпликовати ако је стечајни поступак отворен само над привредним друштвом које није власник имовине, а не и над друштвом власником имовине, а хипотекарни поверилац може да намири своје потраживање из вредности непокретности на којој је уписана хипотека, без обзира у чијој својини или државини се она налази у том тренутку. Хипотекарни поверилац може, такође да захтева да своје потраживање намири најпре из вредности хипотековане непокретности, а затим из остале имовине дужника, истовремено из вредности хипотековане непокретности и из дужникове имовине или најпре из дужникове имовине, па тек потом из вредности хипотековане непокретности. Све наведене могућности хипотекарни поверилац стиче у складу са одредбама Закона о хипотеци⁴⁷³ и одредбом Закона о стечају према којој је одређено да даном отварања стечајног поступка, потраживања поверилаца према стечајном дужнику, која нису доспела, сматрају се доспелим.⁴⁷⁴ Поред наведеног разлога већег степена заштите интереса стечајних поверилаца, све ово су разлози због којих је вођење јединственог стечајног поступка оправдано. Због адекватне оцене о оправданости вођења јединственог стечајног поступка пре доношења решења о спајању

---

⁴⁷³ Закон о хипотеци „Сл.гласник РС“ бр. 115/2005, 60/2015, 63/2015- одлука УС и 83/2015, одредбе члана 9; 24 и 25.

⁴⁷⁴ ЗОС, члан 81.став 1.

било би неопходно прибавити мишљење одбора поверилаца свих стечајних дужника – повезаних привредних друштава.

Јединствени стечајни поступак може се водити и на темељу заједничког предлога за покретање стечајног поступка поднетог од стране матичног и зависних привредних друштава, из разлога процесне економије и убрзања поступка, али и из разлога постојања економског јединства имовине тих привредних друштава, именована једног стечајног управника за све поступке стечаја повезаних привредних друштава као и могућности израде јединственог пописа и процене имовине свих стечајних дужника и њихове заједничке продаје, односно продаје свих повезаних привредних друштава као правних лица.⁴⁷⁵

Спровођењем јединственог поступка стечаја више повезаних привредних друштава убрзава се поступак, он је ефикаснији и економски исплативији, међутим спровођењем оваквог стечајног поступка не смеју се ни у једном делу угрозити појединачни имовински интереси стечајних поверилаца. У свим фазама уновчења стечајне масе, било да се ради о поступку продаје целокупне имовине, имовинске целине или појединачне имовине стечајног дужника, било да се ради о продаји стечајног дужника као правног лица поступак се спроводи у складу са одредбама Закона о стечају и националним стандардима за управљање стечајном масом. Стечајни управник дужан је да прибави процену целисходности оваквог начина уновчења у односу на продају појединачне имовине стечајног дужника. Ову процену израђује овлашћени проценитељ и њоме се одређује одговарајући део купопродајне цене на којем разлучни, односно заложни повериоци имају право приоритетног намирења. Процена се доставља суду, одбору поверилаца и сваком разлучном, односно заложном повериоцу који има разлучно, односно заложно право на имовини која се на овај начин продаје, на коју они имају право приговора, а дужност је суда да на основу савесне и брижљиве оцене, закључком утврди целисходност предложеног начина продаје и одговарајући део купопродајне цене на којем разлучни, односно заложни повериоци имају право приоритетног намирења. После извршене продаје стечајни управник о извршеној продаји, условима и цени обавести стечајног судију и одбор поверилаца, као и разлучне, односно заложне повериоце који имају разлучно односно заложно право на

---

⁴⁷⁵ Драгиша Б. Слијепчевић, *Стечај повезаних привредних друштава*

имовини која је обухваћена продајом. Из средстава остварених продајом првенствено се намирују трошкови продаје и други неопходни трошкови, затим се исплаћују различни повериоци чије је потраживање било обезбеђено продатом имовином и заложни повериоци у складу са њиховим правом приоритета. Целокупан преостали износ улази у стечајну масу и дели се стечајним повериоцима.⁴⁷⁶ Код спровођења јединственог стечајног поступка повезаних друштава стечајна маса сваког појединачног друштва одређује се стављањем у однос извршене процене појединачне имовине сваког од повезаних привредних друштава у односу на вредност целокупне имовине свих привредних друштава чија је имовина изложена продаји.

Из изложеног се види да је спровођење јединственог поступка стечаја над свим повезаним привредним друштвима код поступка банкротства могуће. Овакав поступак спроводиће се уколико је то интерес стечајних поверилаца и уколико је степен намирења њихових потраживања спровођењем оваквог поступка већи. Ако основни циљ стечајног поступка, најповољније намирење потраживања стечајних поверилаца, није могуће остварити спровођењем јединственог поступка стечаја над повезаним привредним друштвима, тај поступак стечајни судија, на предлог одбора поверилаца било ког од повезаних привредних друштава или по приговору неког од поверилаца, увек може обуставити и одредити раздвајање стечајних поступака.

3. Спровођење јединственог поступка стечаја реорганизацијом

Привредна друштва, како смо видели напред, повезују се путем капитала или уговора, односно и капитала и уговора, што на јасан начин исказује њихову вољу заједничког пословања и остваривања заједничких економских циљева и утиче на њихову међусобну функционалну и привредну повезаност. Међусобном повезаношћу и заједничким деловањем на тржишту остварују своје и заједничке и појединачне економске интересе и циљеве. Своју повезаност регулишу уговором о контроли и управљању где су контролна друштва дужна да упутства контролисаном друштву и све своје послове извршавају савесно, са пажњом доброг привредника и у разумном уверењу да делују у најбољем интересу друштва. У случају кад контролно друштво даје обавезујућа упутства зависном друштву о начину вођења послова, контролно друштво

---

⁴⁷⁶ Уновчење и деоба стечајне масе, намирење и закључење стечајног поступка регулисане су одредбама 131 – 149. Закона о стечају.

одговара за штету коју је претрпело контролисано друштво поступајући по обавезујућим упутствима контролног друштва. И поред одговорности контролног или матичног привредног друштва постоји могућност и опасност да повериоци неће моћи намирити своја потраживања, те они могу исказати своју заинтересованост за очување привредне делатности зависних друштава и њиховог правног субјективитета.

Реорганизација привредног друштва спроводи се ако се тиме обезбеђује повољније намирење поверилаца у односу на банкротство.⁴⁷⁷ Ово је основни циљ спровођења реорганизације према Закону о стечају, а када ће се тај циљ остварити реорганизацијом одређују искључиво повериоци стечајног дужника. Ако је оцена поверилаца да ће реорганизацијом обезбедити повољније намирење постојаће њихов заједнички интерес са стечајним дужницима, у овом случају повезаним привредним друштвима, да се очува њихова привредна делатност, донесе и спроведе јединствени план реорганизације. Реорганизација се може спровести у складу са унапред припремљеним планом реорганизације и у складу са планом реорганизације донесеним после отварања стечајног поступка.

4. Спровођење јединственог поступка стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације

Заједнички унапред припремљени план реорганизације зависна привредна друштва могу поднети ако је претходно испуњен услов да код сваког од тих друштава постоји неки од стечајних разлога прописаних Законом о стечају.⁴⁷⁸ Сагласност и воља поверилаца је основни услов за спровођење стечаја у складу са унапред припремљеним планом реорганизације па је, поред законом прописане садржине унапред припремљеног плана реорганизације⁴⁷⁹ неопходно да се уз поднети план достави потписана необавезујућа изјава већинских поверилаца по вредности потраживања сваке планом предвиђене класе да су сагласни са садржином плана реорганизације и да су спремни да гласају за његово усвајање.⁴⁸⁰ Да би интерес поверилаца био у потпуности заштићен и онемогућено изигравање њихових права или било каква злоупотреба

---

⁴⁷⁷ ЗОС, члан 155.став 1.

⁴⁷⁸ Стечајни разлози прописани су чланом 11. Закона о стечају

⁴⁷⁹ Садржина плана реорганизације и унапред припремљеног плана реорганизације прописана је чланом 156. Закона о стечају

⁴⁸⁰ ЗОС, члан 156.став 4. тачка 2.

унапред припремљен план реорганизације садржи и одредбу према којој се одређује да ће потраживање повериоца које није обухваћено одредбама плана о намирењу поверилаца бити намирено на исти начин и под истим условима као потраживања других поверилаца његове класе.⁴⁸¹

Када су претходно испуњена два основна наведена услова, а то су постојање стечајног разлога и прописана сагласна већинска воља стечајних поверилаца сваког од појединачних повезаних зависних друштава могуће је спровести и заједнички стечајни поступак повезаних друштава у складу са унапред припремљеним планом реорганизације. На овај начин испуњава се основни циљ стечајног поступка, најповољнији начин намирења стечајних поверилаца, а подношењем унапред припремљеног плана реорганизације и сва повезана друштва исказала су вољу за наставак пословања, економски опоравак и очување свога правног субјективитета, па иако то више није један од циљева прописаних Законом о стечају, њихова воља идентична је и подударна се са вољом стечајних поверилаца, те је на тај начин могуће спровођење јединственог стечајног поступка повезаних привредних друштава. Реализација и спровођење јединственог унапред припремљеног плана реорганизације могуће је преко реализације предвиђених мера за реализацију плана реорганизације. Законом о стечају предвиђен је читав низ мера за реализацију плана реорганизације, али подносиоци плана могу предложити и друге мере које нису прописане законом. Најинтересантније мере у случају спровођења јединственог плана реорганизације повезаних привредних друштава могу бити затварање погона или промена делатности, измене и допуне општих аката стечајног дужника и других докумената о оснивању или управљању, пренос дела или целокупне имовине на једног или више постојећих или новооснованих субјеката, промена правне форме и статусне промене.⁴⁸² Дакле, спровођење јединственог стечаја повезаних привредних друштава на основу јединственог унапред припремљеног плана реорганизације могуће је уз поштовање прописаних законских услова у поступку предлагања, усвајања и реализације унапред припремљеног плана реорганизације.

---

⁴⁸¹ ЗОС, члан 156. став 4. тачка 1.

⁴⁸² Мере промена правне форме и статусне промене спроводе се у складу са одредбама Закона о привредним друштвима, члан 478 – 514.

5. Спровођење јединственог поступка стечаја у складу са планом реорганизације после отварања стечајног поступка

За разлику од унапред примпремљеног плана реорганизације где је једини овлашћени подносилац плана стечајни дужник план реорганизације после отварања стечајног поступка могу поднети стечајни управник, разлучни повериоци који имају најмање 30% обезбеђених потраживања у односу на укупна потраживања према стечајном дужнику, стечајни повериоци који имају најмање 30% необезбеђених потраживања у односу на укупна потраживања према стечајном дужнику, као и лица која су власници најмање 30% капитала стечајног дужника, ако на првоом поверилачком рочишту није донето решење о банкрутству.⁴⁸³ До најновијих измена Закона о стечају из 2018. године и стечајни дужник био је овлашћени подносилац оваквог плана реорганизаације, међутим тим изменама то право одузето је стечајном дужнику, јер се сматрало да такво право не треба оставити претходном руководству мимо његових власника.⁴⁸⁴ Међутим, код овог плана, на основу одредбе закона према којој се на питања која нису посебно уређена Законом о стечају сходно примењују одговарајуће одредбе закона којим се уређује парнични поступак, неопходно је претходно донети решење о спајању стечајног поступка свих привредних друштава за које се доноси заједнички план реорганизације. С обзиром на то да се овај план реорганизације подноси најкасније 90 дана од дана отварања стечајног поступка, потребно је пре доношења решења о спајању поступка прибавити мишљење одбора поверилаца сваког од привредних друштава за које се доноси јединствени план реорганизације. Потреба прибављања сагласности одбора поверилаца произилази из законом одређеног делокруга и права одбора поверилаца.⁴⁸⁵ У поступку подношења, утврђивања тачности података, измена и одбацивања предлога плана реорганизације, као и заказивања и оглашавања рочишта за разматрање и могућности достављања примедби заинтересованих лица на план и измене плана реорганизације неопходно је поступати у складу са одредбама Закона о стечају којима је овај поступак регулисан. Гласање о плану реорганизације се врши у оквиру класа поверилаца, а право гласа имају сви повериоци сразмерно висини њихових потраживања. План реорганизације се

⁴⁸³ ЗОС, члан 161. став 1.

⁴⁸⁴ Из образложења измена и допуна Закона о стечају

⁴⁸⁵ Делокруг и права одбора поверилаца прописан је члановима 40. и 41. Закона о стечају

сматра усвојеним у једној класи поверилаца ако су за план реорганизације гласали повериоци који имају обичну већину потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи, а план реорганизације сматра се усвојеним ако га на прописан начин прихвате све класе које гласају о плану и ако је у складу са одредбама Закона о стечају.⁴⁸⁶ Усвајањем плана реорганизације исказује се и воља стечајних поверилаца и њихов несумљив интерес да своја потраживања намире спровођењем и реализацијом заједничког плана реорганизације као и доказ о остварењу циља спровођења стечајног поступка, - обезбеђење повољнијег намирења поверилаца у односу на банкротство. Уколико пак план реорганизације не добије потребну већину гласова у свакој класи поверилаца стечајни поступак се може спровести банкротством, с тим да стечајни судија може одредити спровођење поступка банкротства у заједничком или раздвојеном поступку према сваком од повезаних привредних друштава.

ЗАКЉУЧАК

Стечај се у првобитно доба спроводио на начин да је дужник за дугове одговарао својом личношћу, због чега је могао доћи у веома неповољну ситуацију, па је чак могао пасти и у ропство. Касније, када се увидело да таква врста одговорности није повољна ни за повериоца ни за ширу друштвену заједницу почела се примењивати имовинска одговорност, према којој је поверилац преузимао имовину дужника и из вредности те имовине намиривао своја потраживања. Први прописи из стечајног права јавили су се у 16. и 17. веку, а прва кодификација извршена је почетком 19. века. Од тада до данас развило се неколико система стечајног права и то: романски, германски и англосаксонски систем стечајног права. Код нас се први прописи којима је регулисан стечај јављају средином 19. века, да би се после извесног времена јавила и прва кодификација стечајног права, која је комплетно спроведена и заокружена после првог светског рата.

Стечај се спроводи банкротством или реорганизацијом у зависности од остварења основног циља стечаја, а то је најповољније колективно намирење стечајних поверилаца. У нашем праву реорганизација се развила из института принудног

---

⁴⁸⁶ Поступак подношења и усвајања плана реорганизације регулисан је одредбама 161 – 165а Закона о стечају

поравнања који се примењивао после другог светског рата па све до почетка овог века. Спровођење стечаја реорганизацијом јавља се у новије доба, а реорганизација се најпре јавила у америчком стечајном праву. Реорганизација као начин спровођења стечаја јавила се када у одређеном тренутку спровођење стечаја банкротством није давало задовољавајуће резултате. Почело се увиђати да би се пружањем могућности даљег пословања и привређивања стечајном дужнику могло доћи до повољнијег намирања стечајних поверилаца, а корист од реорганизације имао је и сам стечајни дужник, али и привредно окружење и целокупна друштвена заједница. Наравно, увек се водило рачуна првенствено о интересима стечајних поверилаца, па се реорганизација и спроводила увек када је намирање стечајних поверилаца на тај начин било повољније у односу на банкротство.

Сам појам реорганизације подразумева да се ради о некој новој организацији, поновном уређењу или преуређењу. Према нашем Закону о стечају реорганизација подразумева поновно утврђивање међусобних односа дужника и поверилаца, а може се спровести статусним променама или на неки други начин предвиђен планом реорганизације, али увек уз услов да се врши најповољније намирање поверилаца. Реорганизација је веома сложен процес и њеним спровођењем обухвата се више грана права, па је њену правну природу веома тешко одредити. Реорганизација се може сматрати уговором, јер би она требало да буде нови уговор између дужника и повериоца, може се сматрати судском одлуком јер се план реорганизације потврђује судском одлуком, може се, такође сматрати правном нормом јер усвајањем план реорганизације постаје правна норма или се може сматрати да реорганизација има и елементе уговора и елементе судског поравнања. Међутим, план реорганизације има све наведене елементе и не би се могао сврстати ни у један од наведених правних појмова, већ се има сматрати јединственим правним институтом – *sui generis*.

У зависности од тога да ли постоји један од стечајних разлога и да ли се реорганизација спроводи у складу са стечајним прописима или прописима којима се регулише компанијско право реорганизација може бити стечајна и ванстечајна. Али без обзира да ли се ради о стечајној или ванстечајној реорганизацији она представља побољшање и нов начин рада привредног друштва и његово прилагођавање тржишним

условима пословања, уз предузимање мера за које органи привредног друштва сматрају да ће довести до бољег функционисања друштва.

Реорганизација је у нашем законодавству заменила принудно поравнање, па се јављају и мишљења да је реорганизација „проширено“ принудно поравнање. Принудно поравнање је врста судског поступка и спроводи се кад су испуњени услови за вођење стечајног поступка а циљ принудног поравнања је спречавање стечајног поступка постизањем споразума између стечајног дужника и одређене већине поверилаца о одлагању испуњења обавеза дужника и начину његовог испуњења са циљем повољнијег намирња поверилаца. За разлику од реорганизације, где није увек сигурно, код принудног поравнања дужник је увек опстајао као правни субјект, док и усвојено принудно поравнање и план реорганизације имају снагу извршне исправе и сматрају се новим уговором за измирење потраживања.

Реорганизација се спроводи у складу са планом реорганизације који је основни акт без чијег постојања се реорганизација не би могла спроводити и чијим се усвајањем стварају услови за спровођење предвиђених мера реорганизације. Ако се план реорганизације успешно спроводи стечајни дужник се оспособљава да измирује преузете обавезе према повериоцима, али и да настави са редовним измирењем будућих обавеза. Правне последице усвојеног плана реорганизације односе се не само на повериоце који су гласали за његово усвајање него и на несагласне повериоце, као и на повериоце који нису учествовали у његовом усвајању. У зависности од врста мера и циљева предвиђених планом реорганизације план реорганизације може бити ликвидациони, преносни и санациони. План се спроводи у унапред одређеном временском периоду који не може бити дужи од пет година, а његово извршење прати независно стручно лице. План реорганизације и мере предвиђене планом морају бити усклађене и не могу се спроводити супротно одредбама Закона о заштити конкуренције, а све мере, елементи и делови плана реорганизације деле се у три групе и то: уводни, извршни и надзорни део.

Један од начина спровођења реорганизације јесте спровођење реорганизације у складу са унапред припремљеним планом реорганизације. Као и сваки план реорганизације и овај план треба да садржи све законом одређене елементе плана, може

се спроводити само у претходној фази стечајног поступка ако су испуњени стечајни законом прописани разлози за подношење предлога за покретање стечајног поступка. Подносилац унапред припремљеног плана може да буде само стечајни дужник, а ако се предложени унапред припремљени план реорганизације усвоји стечајни судија решењем истовремено отвара стечајни поступак, потврђује усвајање унапред припремљеног плана реорганизације и обуставља стечајни поступак. Отварањем стечајног поступка доказује се да су испуњене све правне претпоставке за покретање стечајног поступка, а усвајањем плана потврђује се да је план реорганизације сачињен у складу са законом и да је остварен циљ вођења стечајног поступка, те се на тај начин отклањају правне последице отварања стечајног поступка.

Да би се остварио циљ спровођења стечајног поступка, а поступак реорганизације учинио што ефикаснијим и економичнијим неопходно је да се то омогући јасним и у непосредној практичној примени проводим законским решењима, те да се на децидан начин утврде правила понашања, права и обавезе свих учесника у поступку реорганизације. У том смислу, с обзиром на то да институт реорганизације није давно уведен у наш правни систем, учињено је доста, али још увек остаје могућност увођења нових института и имплементације законских одредби којима би се омогућило још ефикасније спровођење поступка реорганизације и повољније намирење стечајних поверилаца. Уз ефикаснију примену досадашњих прописа потребно је уградити и нове одредбе којима би, у поступку реорганизације, стечајни повериоци на лакши и бржи начин остваривали своја права, али би истовремено било потребно сачувати стечајног дужника и осигурати остварење и његових интереса. Увођењем нових законских решења треба онемогућити дуже застоје у поступку реорганизације чиме би њени ефекти били у потпуности у складу са очекивањима. У поступку спровођења реорганизације дециднијом регулацијом и ефикаснијом применом прописа треба спречити могућност злоупотребе и корупције. За постизање овог циља стечајни поступак треба у потпуности учинити доступним јавности и транспарентно спроводити. Где год је потребно утврђивати вредност имовине неопходно је ангажовати судске вештаке и овлашћене проценитеље чиме би се такође поступак спровођења реорганизације учинио ефикаснијим и економичнијим. Успешно и ефикасно вођење поступка, остварење циљева реорганизације, повољније намирење

стечајних поверилаца, наставак пословања, задржавање обављања делатности и оптимална запосленост стечајног дужника може се обезбедити и омогућавањем лакшег начина финансирања стечајног дужника. Уз поспешивање развоја привреде, побољшавање пословног амбијента и наведене мере у регулисању спровођења поступка реорганизације у многоме би се допринело унапређењу стања у овој области.

Планом реорганизације који је усвојен на основу прописане процедуре стварају се нови односи стечајног дужника, стечајних поверилаца и трећих лица према њиховим потраживањима, правима и обавезама. Правне последице усвојеног плана реорганизације трпе и стечајни повериоци који нису гласали за његово усвајање, или се о њему нису ни изјашњавали. Права органа стечајног дужника, права власника капитала или нека друга права трећих лица могу се ограничити усвојеним планом реорганизације, а сви они укључујући и стечајног дужника обавезни су да поступају у складу са усвојеним планом. Правне последице усвојеног плана реорганизације могу бити материјалноправне и процесноправне природе. Обавеза поступања стечајних поверилаца и стечајног дужника и трећих лица у складу са планом реорганизације су материјалноправна дејства, а право стечајних поверилаца да своја потраживања остваре и принудним извршењем су процесноправна дејства плана реорганизације.

Иако усвајањем плана реорганизације престају све последице отварања стечајног поступка стечајни дужник не може да послује у складу са компанијским правом, он трпи ограничења предвиђена планом реорганизације и дужан је да спроведе све мере које су планом предвиђене за његову реализацију. Поступајући у складу са планом реорганизације и извршавајући мере за реализацију плана стечајни дужник испуњава план реорганизације, а по његовом испуњењу наставља да у потпуности послује у складу са компанијским правом. Стечајни повериоци имају највећи интерес да стечајни дужник поступа у складу са планом реорганизације и да га у потпуности реализује јер се на тај начин врши њихово предвиђено најповољније колективно намирење, па су због тога и најзаинтересованији за контролу извршења плана. Контролу плана могу вршити и сами стечајни повериоци на основу права на информисање и приступа актима субјекта реорганизације, али контролу у њихово име може вршити и независно стручно лице. Независност, стручно знање, интерес и професионални приступ послу су карактеристике лица које би могло вршити контролу реализације плана у име стечајних

поверилаца а све те особине могли би да поседују овлашћени проценитељи и да успешно обаве задати им посао контроле плана.

У привредном субјекту који се налази у поступку реорганизације полажај и улога органа управе и управљање је специфично. Управа у привредном друштву ван реорганизације води пословање тог друштва у интересу власника друштва, док је управа у субјекту реорганизације дужна да води рачуна да се првенствено оствари циљ спровођења реорганизације, а то је да се обезбеди најповољније намирење поверилаца, али и да обезбеди и интерес стечајног дужника да настави са пословањем и редовним извршавањем својих права и обавеза, да задовољи интерес власника субјекта у реорганизацији и на крају и да води рачуна о интересима друштва у целини, јер се опстанком и наставком пословања стечајног дужника задовољавају и интереси друштва у целини. Да би се успешно остварили сви наведени интереси управа друштва дужна је да сарађује са независним стручним лицем, без обзира на њена овлашћења у плану реорганизације. Структура органа управе, начин именовања и промене органа управљања врши се у складу са планом реорганизације и не морају се применити одредбе компанијског права, али планом реорганизације не могу бити предвиђени органи управљања које не предвиђа Закон о привредним друштвима. Овлашћења органа управљања у поступку реорганизације могу бити делом ограничена, али план реорганизације мора бити у складу са законом што значи да је и управа дужна да поступа у складу са овлашћењима и из плана реорганизације, али и у складу са законом. С обзиром на специфичност органа управљања и лице за контролу плана њих не би могао мењати, нити би могли бити предложени од стране предлагача плана зато што су, могуће повериоци желели баш њих, па је најбоље да се они именују кроз формалну процедуру промене плана.

Спровођење стечаја реорганизацијом производи правне последице и на власнике привредних друштава. С обзиром на то да у органе управљања субјекта реорганизације не спада и скупштина то значи да власници друштва у поступку реорганизације немају утицаја на пословање друштва, па према томе и на њихова имовинска права. У поступку реорганизације приоритет је задовољење интереса стечајних поверилаца, али мора се водити рачуна и о интересима власника друштва. Дакле, у овом поступку, за разлику од банкротства, постоји међусобна сарадња поверилаца и власника друштва, а

права власника за време спровођења реорганизације су суспендована, али она оживљавају по окончању поступка реорганизације. На питање да ли се право власника на приватну својину може ограничити у спровођењу поступка реорганизације, одговор би био да ограничења права власника друштва у реорганизацији имају свој легалитет и легитимитет.

Стечај уопште, а посебно спровођење стечаја поступком реорганизације има знатан утицај на раднике привредног друштва у стечају и реорганизацији. Поступак реорганизације свакако је боље решење за раднике јер субјект реорганизације настоји да поред тога што настоји задржати свој правни субјективитет, углед и респект и наставити пословање задржава и одређен број радника. Радници су категорија која последице стечаја можда и највише осећа и трпи, а истовремено имају и најмање правних средстава за своју заштиту. Видели смо да су у одређеним временским периодима и правним системима добијали отказ одмах по отварању стечаја, а све до доношења Закона о стечају радници и бивши радници, као стечајни повериоци, нису могли бити чланови Одбора поверилаца. И према Закону о стечају они могу имати само једног члана Одбора поверилаца, што их опет ставља у неравноправан положај у односу на остале категорије поверилаца, јер код других категорија поверилаца нема никаквих ограничења у њиховом учешћу у органима стечаја. Веома често се дешава да радници као стечајни повериоци и не предлажу нити бирају своје представнике у Одбор поверилаца, или су у ситуацији да морају напустити Одбор из разлога што не могу утицати на доношење одлука, а истовремено их њихове колеге радници често оптужују да су саучесници у доношењу за ранике неповољних одлука. Радници сnose најтеже последице стечаја иако веома мало могу утицати на пословање и пословну политику предузећа, немају информације а ни могућности да утичу на пословне процесе и начин пословања који су узроци због којих је дошло до тешкоћа у пословању и отварања стечајног поступка. Стечај изазива веома тешке и лоше односе у привредном пословању и друштву у целини, а поступак спровођења стечаја реорганизацијом може омогућити да се грешке прављене у пословању друштва пре стечаја исправе и да што више привредних субјеката настави успешно пословати и привређивати. Осим тога, стечај привредних друштава и тежак положај радника у поступку стечаја веома је неугодно економско и социјално питање, а његовом

успешном решавању могу највише допринети управо радници, јер имају сопствени интерес да сачувају радна места, а и најбоље су упознати са структуром, организацијом и начином пословања субјекта реорганизације. И стечајни повериоци би на квалитетнији начин могли намирити своја потраживања када би радници активније учествовали у поступку реорганизације, чиме би се оствари основни циљ стечаја, најповољније колективно намирење стечајних поверилаца. На овај начин поспешило би се развој предузетништва, стварале могућности за нова тржишта и остваривање нове добити, а привреда би деловала стабилније и ефикасније. Све ово су и разлози због којих би стечај требало спроводити и из разлога економско оправданих услова за наставак пословања стечајног дужника.

Основни циљ стечаја, најповољније колективно намирење стечајних поверилаца и прокламовано начело стечајног поступка, да се стечај води првенствено у интересу стечајних поверилаца, остваривао би се на ефикаснији и конструктивнији начин ако би стечајни повериоци били активнији у поступку спровођења стечаја, ако не би били инфериорни у односу на стечајног управника и ако би били потпуно и благовремено информисани о току стечајног поступка. Благовременим и потпуним информисањем стечајних поверилаца остварила би се и већа контрола рада стечајних управника. Положај обезбеђених поверилаца, а нарочито разлучних поверилаца унапређен је новим законским решењима која су прилагођена нашем законодавству, нашем пословном амбијенту и привредном окружењу. Стечајним повериоцима који нису учествовали у поступку реорганизације и стечајним повериоцима чија потраживања нису обухваћена планом реорганизације треба да се обезбеди право на намирење њихових потраживања. Мањински повериоци у поступку реорганизације такође су заштићени основним начелима и циљевима стечајног поступка и према њима се мора поступати на исти начин као и према свим повериоцима и обезбедити им да могу намирити своја потраживања не лошије него да план реорганизације није усвојен.

План реорганизације је на основу одредби Закона о стечају одређен као извршна исправа, што поступак реорганизације чини ефикаснијим за спровођење и онемогућава се одуговлачење поступка. Због тога је за претпоставити да ће се стечајни дужник понашати у складу са планом реорганизације, иначе ће бити изложен могућности да се обавезе које је преузео планом реорганизације извршавају принудним путем. У плану

реорганизације постоје делови плана у којима се наводе разлози за спровођење реорганизације и претпоставке на основу којих се може закључити да ће се стечајни дужник економски опоравити и да ће обезбедити услове за наставак пословања и ти делови плана не представљају извршну исправу, док у плану постоје мере и обавезе које је стечајни дужник обавезан испунити и ти делови плана могу се принудно извршити. Због тога што је план реорганизације одређен као извршна исправа обавезе из плана реорганизације, као што су накнада за органе управљања, накнаде за ангажовање стручњака и независног стручног лица могу се принудно извршити на основу самог плана реорганизације. И трећа лица која су се планом реорганизације обавезала на извршење одређених обавеза, ако их не изврше добровољно оне се могу извршити принудним путем на основу плана реорганизације.

После усвајања плана реорганизације сви послови и радње које се предузимају након тога морају бити у складу са усвојеним планом реорганизације, те се морају спровести све мере које су предвиђене планом. Такав план постаје и нови уговор између стечајног дужника и стечајних поверилаца. Ако стечајни дужник не поступа или поступа супротно плану реорганизације то представља разлог за подношење предлога за покретање стечајног поступка. Ако је планом реорганизације одређено поступање односно непоступање предвиђено као стечајни разлог, а стечајни дужник поступа или непоступа на тај начин, биће то разлог за покретање стечајног поступка. Само на основу предлога повериоца којим се констатује такво понашање субјекта реорганизације законом прописани разлози постају стечајни разлози на основу којих се може покренути стечајни поступак. Да би предвиђено поступање стечајног дужника било разлог за покретање стечајног поступка оно мора битно да угрожава спровођење плана реорганизације, а када се одређеним поступањем битно угрожава спровођење плана реорганизације прописано је законом. Разлог за покретање стечајног поступка, поред наведеног, може бити ако је план реорганизације издејствован на преваран и незаконит начин.

Када је у питању реорганизација повезаних привредних друштава може се констатовати да не постоје правне сметње за спровођење заједничког стечајног поступка када су испуњени одређени законски услови. Заједнички стечајни поступак могуће је спроводити када се пред привредним судом води више заједничких стечајних

поступака у којима су одређена лица заједнички повериоци за све стечајне дужнике, тј. повезана привредна друштва, или када исти поверилац предлаже покретање стечајног поступка над повезаним привредним друштвима. Предности спровођења јединственог стечајног поступка огледају се када постоји економска и функционална повезаност имовине, делатности и производних процеса повезаних привредних друштава. Спровођењем засебних стечајних поступака продајом имовине, делова предузећа или одређеног производног процеса стечајног дужника отежана је, неефикаснија и неисплативија, те се на тај начин доводи у питање и најповољније намирење стечајних поверилаца и стрепен заштите интереса стечајних поверилаца. Спровођењем јединственог поступка стечаја повезаних привредних друштава убрзава се поступак, што га чини ефикаснијим, економски исплативијим, али се на овај начин не смеју угрожавати појединачни интереси стечајних поверилаца.

Спровођење стечаја поступком реорганизације повољније је за стечајне повериоце у односу на спровођење стечаја банкротством, јер се без испуњења тог услова реорганизација не би могла ни спроводити. Реорганизација је бољи избор и за, пре свега субјект реорганизације, јер он остаје сачуван, враћа се у правни и пословни живот и наставља са пословањем и остваривањем прихода, власнике капитала, за раднике и управу субјекта реорганизације. Без обзира на све наведене предности у нашем правном и привредном систему стечај се поступком реорганизације много мање спроводи у односу на банкротство. За овакво стање највећу кривицу сноси законодавац који би новим, повољнијим и системичнијим законским решењима требало да створи законски оквир за успешнију, економичнију и ефикаснију реорганизацију. Како се стечај спроводи првенствено у интересу стечајних поверилаца они би требало да буду далеко више заинтересовани за исход поступка, контролу рада стечајног управника, али и за благовремено и потуно информисање о току стечајног поступка. Због тога би требало изменити односе и надлежности органа стечаја и новим законским решењима јачати независност правосуђа у односу на извршну власт, а поступак реорганизације спроводити увек кад постоје економско оправдани услови за наставак дужниковог пословања. На овај начин обезбедила би се наплата потраживања повериоцима, очувала би се финансијска дисциплина те спречило даље пропадање привредних субјеката. Новим законским решењима требало би обезбедити далеко веће учешће радника и

бивших радника у органима стечаја и спровођењу поступка реорганизације, јер је према садашњим законским решењима учешће радника занемарено или је минимално насупрот решењима према којима би била уведена позитивна дискриминација радника у односу на друге стечајне повериоце. У поступку спровођења стечаја законским одредбама требало би увести ангажовање стручних и независних лица чији квалитетни и непристрасни налази у многоме би довели до ефикаснијег и убрзаног спровођења поступка реорганизације. Овим закључујемо да су потврђене полазне хипотезе да се поступак реорганизације треба спроводити увек када постоје економско оправдани услови за наставак пословања стечајног дужника, као и да би се поступак реорганизације спроводио ефикасније када би у поступак у већој мери били заступљени радници субјекта реорганизације и када би стручне налазе давала независна, стручна и одговорна лица.

ЛИТЕРАТУРА

1. Александрић Синиша *Почетне радње стечајног управника и утицај поверилаца на ток стечајног поступка*;
2. Андрић Лука, Радловић Бранко, *Унапред припремљен план реорганизације*;РБ
3. Балтић Милош, *Начела европског стечајног права са посебним освртом на европску регулативу о стечајним поступцима*, Ревизија за европско право, 1-3/2003, www.pravoeu.jura.kg.ac.rs
4. Барбић Јакша, *Преустрој дужника у стечају*;
5. Барч Роберт, *Основи права поравнања и стечајног права*, у преводу др Б. Недельковића, Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон а.д.Београд, 1939;РБ
6. Бејатовић, М., Кукрић, Ј., *Правне последице потраживања поверилаца у стечају*, Правнички дани – Проф.др Славко Царић, Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад, 2015;
7. Бејатовић Милорад, *Привредно право*, Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад, 2009;
8. Билбија, В. *Радноправни положај запослених код стечајног дужника и потраживања запослених у случају стечајног поступка над послодавцем, законске одредбе и стварност*, Право – теорија и пракса, бр.4-6,стр.46;
9. Биро Золтан, Шурлан Петар, *Закон о принудном поравнању и стечају*, Београд, Савремена администрација, 1965;
10. Богдановић Славко, *Престанак привредних предузећа*;
11. Васиљевић Мирко, *Привредна друштва-домаће и упоредно право*, 1999. стр. 554-556;
12. Васиљевић Мирко, *Скица за филозофију стечајног права*;
13. Васиљевић Мирко, *Компанијско право, право привредних друштава*, Београд, 2011;
14. Велимировић Михаило, *Садржај и дејство стечајног плана*, Правни живот бр.11/2003. стр.30;
15. Велимировић Михаило, *Стечајно право*, Symbol, Нови Сад, 2004;

16. Велимировић Михаило, *Садржај и дејство стечајног плана*, Правни живот, бр.11/2003;
17. Вишекруна Александра, *Радни односи у стечају*, Годишњак Факултета правних наука, Бања Лука, јул 2016;
18. Вујичић Славица, *Реорганизација предузећа у Србији*, Институт за право и финансије;
19. Вуковић Анте, Бодул Дејан, *Стечајно законодавство у транзицијо-компаративни осврт, Хрватски изазови и потенцијална рјешења*, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, бр. 3/2012., стр. 633-661;
20. Вуловић Петар, *Улога стечајног управника у процесу реорганизације стечајног дужника*;
21. Гарашевић Јасна, *Садржај стечајног плана*;
22. Гарашевић Јасница, *Овлашћења и дужности страног стечајног управитеља према хрватском праву*, Загреб, Правни факултет;
23. Госпавић О. *Стечајно право краљевине Југославије*, Геца Кон, Београд, 1930;
24. Делибашић, *Право побијања правних радњи стечајног дужника*, 1980;
25. Дика Михајло, *Инсолвенцијско право*, Загреб 1988;
26. Дика Михајло, *Санација и стечај организација удруженог рада*, Загреб, Правни факултет, 1988;
27. Дика Михајло, *Правне последице отварања стечајног поступка*, Народне новине д.д., Загреб, 2002;
28. Дика Михајло, *Инсолвенцијско право*;
29. Дика Михајло, *Основна обиљежја хрватског стечајног права*;
30. Дукић-Мијатовић, *Стечајно право*, Нови Сад, 2010.
31. Ђукић Душан, *Менаџмент у стечајном поступку привредних друштава у Србији*, Универзитет Привредна академија, Нови Сад;
32. Ђурић Ђуро, *Санациона реорганизација друштва капитала у стечају – упоредна студија немачког, француског и српског права* (докторска дисертација), Београд 2016;
33. Ераковић Андрија, *Намирење разлучних повериоца*;
34. Зајмовић Хакија, *Уочени недостаци у примени новог ЗСП и предлог измена и допуна ЗСП*, Сарајево, стечајни судија;

35. Зјалић Јасмина, *Унапред припремљен план реорганизације*;
36. Зугулиа Срећко, *Принудна ликвидација (стечај) привредних организација*, Загреб, 1956;
37. Иванов Ива, *Реорганизација предузећа кроз стечај-Новине Закона о стечају*, Институт за право и финансије;
38. Илић-Попов Гордана, Јовановић Небојша, Јовановић Јован, (уредници), *Приручник за полагање испита за стечајне управнике*, Intermex, Београд, 2006, стр.135.413;
39. Ивошевић, З. *Заштита права из радног односа*, Зборник радова, Београд, стр. 116.;
40. Јанковец Ивица, *Санација и престанак предузећа*, Савремена администрација, Београд, 1989;
41. Јанковец Ивица, *Привредно право*, Службени лист СФРЈ, 1999;
42. Јовановић Јован, *Намирење регресних потраживања солидарних садужника и јемца стечајног дужника* стр.124-138;
43. Јовановић Јован, *Развој професије стечајног управника*
44. Јовановић Јован, *Национални извештај са упоредним прегледом република ЕХ-УУ*, директор Агенције за лиценцирање стечајних управника;
45. Јовановић Милена, *Повериоци у стечају*;
46. Јовановић Милена, Затила, Владимир Чоловић, *Стечајно право*, Досије, Београд, 2007;
47. Јовановић Небојша, *Предрасуде о стечајној реорганизацији у Србији*, Правни факултет Београд;
48. Јочић Небојша, *Закључење поступка стечаја*,;
49. Ковачевић Душан, *Значај и улога стечаја с освртом на узроке и последице привредних субјеката у стечају*, Примус-Глобал;
50. Ковачевић Душан, Ђукић Вељко, *Реорганизација стечајног дужника и улога менаџмента у реорганизацији*, Зборник радова Proceedings, EDASOL 2011.стр.304
51. Козар Владимир, *Стечај привредних друштава, банака и друштава за осигурање*, Београд, 2006;

52. Козар Владимир, *Продаја стечајног дужника и приватизација*, Правни информатор 6/10;
53. Козар Владимир, *Уновчење стечајне масе и продаја стечајног дужника ка правног лица*, Универзитет Привредна академија Нови Сад, 2011;
54. Костовски Дејан, *Правни положај стечајног управника у стечајном поступку и одговорност за штету*, Скопље;
55. Лазаревић Радомир, *Примена Закона о стечајном поступку пред Трговинским судом*, Виши Трговински суд Београд;
56. Лубарда, Б. *Радноправни положај запослених у случају инсолвентности послодавца*, Право и привреда, бр.5-8, стр.345-353, 2000;
57. Лубарда, Б. *Увод у радно право*, Београд, 2013;
58. Luigi Varanelli, *Лизинг у стечају: Актуелна питања*, Љубљана;
59. Лукић Д. Радомир, *Основи стечајног права с поступком за принудно поравнање*, Београд, 1938;
60. Лукић Д. Радомир, *Основи стечајног права с поступком за принудно поравнање ван стечаја*, Футур, Београд, 1939;
61. Machiedo Dimitar, *Грађанскоправни и остали учинци отварања стечајног поступка*, Сплит, 1965;
62. Мајкић, Мајкић, Адвокатска канцеларија, *Реорганизација као институт стечајног права у светлу измена и допуна Закона о стечају*;
63. Малбашевић Владимир, *Реорганизација као мера за спречавање стечаја*, Српски економски форум, Београд, јун 2005;
64. Марковић , *Право побијања изван стечаја*, Београд, 1935;
65. Миздраковић Вуле, *Компаративна анализа економских аспеката стечаја*, (докторска дисертација), Универзитет Сингидунум, Београд, 2012;
66. Миздраковић Вуле, *Могуће реперкусије увођења института стечаја појединца на основу искуства САД*, Универзитет Сингидунум, Пословни факултет Београд, 2016;
67. Милосављевић Александар, *Имовинско-правне последице покретања стечајног поступка у домаћем и упоредном праву-докторска дисертација*, Универзитет ЕДУКОНС (EDUCONS), Факултет за европске правно политичке студије, Нови Сад, 2016;

68. Митровић Ј. Велизар, *Стечајно право с нарочитим освртом на српско законодавство*, Државна штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца 1926;
69. Мићовић Миодраг, *Реорганизација и редресман стечајног дужника*, Право и привреда, бр. 5-8/2004. стр. 652;
70. Николић А., *Радни односи у Србији*, Београд, 1990., стр. 364-365;
71. Павловић Љиљана, *Стечајни поступак и реорганизација са УППР и положај и улога стечајног судије*; РБ
72. Пејић Кордић Наталија, заменик председника Привредног суда у Београду, *Неки аспекти института реорганизације*;
73. Петровић Тијана, *Повериоци у поступку реорганизације*, Агенција за приватизацију, 2015;
74. Подгорски, *Стечајно право*, 1930;
75. Продановић Дионисије, *Стечајно право*, 1937;
76. Радовић Вук, *Индивидуални стечај*, Досије, Београд, 2006;
77. Радовић Вук, *Стечај над имовином физичких лица*, Београд 2006;
78. Радовић Вук, *Ограничења права стечајног управника на избор у вези са двостранообавезним уговорима*, Стечај и приватизација, Београд, Хармониус 2009, стр.233-256;
79. Радовић Вук, *Дилеме у вези са појмом неизвршених двостранообавезних уговора у стечају*, Хармониус, 2009,
80. Радовић Вук, *Лична управа стечајног дужника de lege ferenda*, Београд, Хармониус 2009, стр.244-257;
81. Радовић Вук, *Стечај повезаних друштава – основни проблеми и недоумице*, Хармониус 2014;
82. Радовић Вук, *Стечајни исплатни редови*, Хармониус;
83. Радовић Вук, *Стечајни разлози*, Хармониус;
84. Радовић Вук, *Увод у стечајно право*;
85. Радуловић Бранко, *Реорганизација у новом Закону о стечају*, Златибор 2010;
86. Радуловић Бранко, *Емпиријска анализа банкрутства у РС*;
87. Радуловић Бранко, *Аутоматски стечај*;

88. Радуловић Бранко, УППР у РС – упоредно-правна и емпиријска анализа (хибридни поступак), Правни факултет Београд;
89. Радуловић Бранко, *Планови реорганизације-две године примене новог Закона о стечају*, Регионална привредна комора Нови Сад, 16 и 23. Јун 2010.;
90. Ракочевевић Драган, *Право побијања правних радњи стечајног дужника*, Привредни суд Подгорица;
91. Ранковић, 1996, стр.323-324;
92. Сајтер Домагој, *Економски аспекти стечаја и реструктурирања у стечају-докторска дисертација*, Економски факултет, Осиек, 2008;
93. Сајтер Домагој, *Процедура и пракса реструктурирања у стечају у Р. Хрватској*;РБ
94. Сладовић Еуген, *Стечајно право*, 1925;
95. Слијепчевић Драгиша, *Појам и правне претпоставке стечаја*, Београд, 2004;
96. Слијепчевић Драгиша, *Реорганизација стечајног дужника*, Правни информатор 5/2005;
97. Слијепчевић Б. Драгиша, Спасић Слободан, *Коментар Закона о стечајном поступку*, Сес Месон, Београд 2006;
98. Слијепчевић Драгиша, *Спорна питања у поступку реорганизације стечајног дужника*, Правни информатор, 2007;
99. Слијепчевић Драгиша, *Правни аспекти реорганизације стечајног дужника*, (докторска дисертација) Београд, 2009;
100. Слијепчевић Драгиша, *Правни положај запослених у стечајном поступку*, Правни информатор, бр.6.стр.5. 2010;
101. Слијепчевић Драгиша, *Новине и спорна питања у примени Закона о приватизацији, стечају и осигурању*, Београд 2015;
102. Смиљанић Верица, *Стечајни управник и замке реорганизације – мишљење/изјава о изводљивости и повезана лица*;
103. Спасић Слободан, *Реорганизација у стечајном поступку*,
104. Спасић Слободан, *Међународни стечај и Закону о стечајном поступку РС*;
105. Спасић Слободан, *Спорна питања и практични проблеми у поступку реорганизације*, Златиборски правнички дани 2007. Привредна академија Нови Сад;

106. Спиrowић Јовановић Луција, *Трговинско право*, Београд, 2004;
107. Спироски Тодор, *Теоријска и емпиријска анализа ефикасности стечајног процеса*, Економски факултет Београд;
108. Станковић Гордана, Невена Петрушић, *Стечајно процесно право*, Службени лист СЦГ, Београд, 2006;
109. Станојев Мира, *Порески третман стечаја и намирење пореског потраживања у стечајном поступку (План реорганизације и УППР)*, Београд 20015;
110. Стевановић Мило, *Приручник за стечајне управнике*, USAID, Београд, 2005;
111. Царић Славко, *Стечај и технолошки вишак*, Радно и социјално право, бр.4-7, стр.143;
112. Цветковић Мирко, *Коментар предлога Закона о стечају*, ЦЛДС, 2004;
113. Чегар Бобана, *Нужност ефикаснијег вођења стечајног поступка у функцији опоравка привреде*, *Acta economica – година XII*, бр. 20, 2014;
114. Чоловић Владимир, *Регулатива Савета ЕУ о стечајном поступку*, *Правни живот*, бр. 3-4, 2003, Удружење правника 130-131;
115. Чокић Мирела, Костовски Дејан, *Заштита права поверилаца код реорганизације привредног субјекта у ванстечајном поступку према македонском праву*, (искуства и тенденције за БиХ законодавство);
116. Чоловић Владимир, Милијевић Недељко, *Стечајни поступак*, Удружење правника Републике Српске, Бања Лука, 2004;
117. Чоловић Владимир, *Однос стечајног поступка и поступка реорганизације*, *Правни живот* 12/2007, Београд, стр. 287;
118. Чоловић Владимир, *Правна природа плана реорганизације стечајног дужника*, *VOX IURIS*, часопис за примену и културу права, бр. 1. Београд 2009, стр. 48;
119. Чоловић Владимир, *Основне карактеристике и правна природа (PREPACK) УППР у законодавству Србије*, *Годишњак факултета правних наука*, Бања Лука, 2013;
120. Шеваљевић Саво, *Практични проблеми који прате провођење стечајног поступка у Републици Српској и БиХ*, Република Српска;

ПРОПИСИ

1. Code de commerce, 1808, (прво регулисање стечаја)
2. Амерички стечајни закон (Глава XI – класична реорганизација);
3. Амерички закон о банкротству;
4. Амерички Стечајни законик, 1978;
5. Аустријски закон о стечајном поступку, 1781;
6. Регулатива ЕУ о стечајном поступку, бр. 1346/2000
7. Директива Европског парламента о заштити запослених у случају инсолвентности њиховог послодавца бр. 98/2008;
8. Европска социјална и ревидирана европска социјална повеља ратификована 2009. Савет Европе;
9. Декларације Међународне организације рада, повеља 87 и 98 о слободи синдикалног удруживања и колективног преговарања, 100 и 101 о забрани дискриминације, 29 и 105 о забрани принудног рада и 138 и 188 о забрани дечијег рада;
10. Немачки Инсолвенцијски закон, 1994;
11. Енглески Инсолвенцијски закон, 1986;
12. Закон Хрватски о осигурању потраживања радника у случају стечаја послодавца, НН 86/08,80/13, 82/15, на снази од 1.9.2015.;
13. Закон о судијском поступку у парницама грађанским кнежевине Србије, 1853;
14. Закон о стецишном поступку кнежевине Србије, 1861;
15. Закон о стечају 1929;
16. Стечајни закон краљевине Југославије, (1930-1941);
17. Закон о привредном поравнању ван стечаја, 1930;
18. Закон о привредном поравнању и стечају, *Службени лист* 15/65, 55/69,39/72 и 16/74;
19. Устав СФРЈ 1974;
20. Закон о санацији и престанку ОУР *Службени лист СФРЈ*, бр.41/1980;
21. Закон о принудном поравнању, стечају и ликвидацији *Службени лист СФРЈ*, бр.84/1989 и *Службени лист СРЈ*, бр.37/1993 и 28/1996;
22. Закон о приватизацији, *Службени гласник РС*, бр. 38/2001, 18/2003, 45/2005;

23. Закон о привредним друштвима, (2004); (Реорганизација и ликвидација солвентних дужника)
24. Закон о привредним друштвима, *Службени гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011,83/2014-др.закон,5/2015 и 44/2018;
25. Закон о стечајном поступку, *Службени гласник РС*, бр.84/2004;
26. Закон о раду, *Службени гласник РС*, бр.24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013 и 75/2014;
27. Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености, *Службени гласник РС*, бр.36/2009;
28. Закон о принудном поравнању, стечају и ликвидацији, 2005;
29. Закон о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање, *Службени гласник РС*, бр. 61/2005, 116/2008, и 91/2010;
30. Закон о стечају, *Службени гласник РС*, бр. 104/2009, 99/2011-др.закон и 71/2012-одлука УС и 83/2014;
31. Закон о Агенцији за лиценцирање стечајних управника, *Службени гласник РС*, бр. 84/2004 и 104/2009;
32. Закон о споразумном финансијском реструктурирању привредних друштава, *Службени гласник РС*, бр. 36/11;
33. Уредба Савета ЕУ 1346/2000;
34. Уредба о престанку предузећа и радњи ФНРЈ, 1953;
35. Уредба о садржини, начину уписа и вођењу Регистра стечајних маса, *Службени гласник РС*, бр. 4/2010;
36. Правилник о условима и начину избора стечајних управника методом случајног одабира, *Службени гласник РС*, бр. 3/2010;
37. Правилник о утврђивању националних стандарда за управљање стечајном масом, *Службени гласник РС*, бр. 13/2010;
38. Правилник о начину спровођења реорганизације УППР и садржини тог плана, *Службени гласник РС*, 37/2010;
39. Правилник о основама и мерилима за одређивање награде за рад и накнаде трошкова стечајних управника, *Службени гласник РС*, бр. 1/2011 и 10/2012;
40. Одлука Уставног суда Србије 12.7.2012. *Службени гласник РС*, 71/2012;
41. Кодекс етике за стечајне управнике, *Службени гласник РС*, бр. 11/2010;

БРОШУРЕ

1. Агенција за лиценцирање стечајних управника, *Права и положај поверилаца у извршавању плана реорганизације и у случају накнадног стечаја*;
2. АЛСУ- *Зборник радова треће конференције одбора приступајућих земаља ИНСОЛ Европе, Београд 2007. и прва заједничка конференција ИНСОЛ и АЛСУ*;
3. BIZNIS & FINANSIJE, *Унапред припремљен план реорганизације:Куповина времена или лек за финансијске проблеме*, Гужаничић Ненад бр.116, април 2015;
4. Законодавство и пракса Бања Лука, *Зборник радова са регионалне конференције о стечају*;
5. Intermex Web PROPISI online
6. Нацрт Закона о стечају и реорганизацији, Правни тим пројекта *Правна помоћ радницима и малим акционарима у случајевима политичке злоупотребе правосуђа зарад економских интереса*, септембар 2015.;
7. Образложење Закона о изменама и допунама Закона о стечају;
8. ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ, *Стечај у пракси-реорганизација као интенција у стечајном поступку*, стручни скуп, новембар 2013.;
9. Привредни апелациони суд, *Питања и одговори*, 20 и 21. Саветовање привредних судова РС, Златибор 2012, 2013;
10. Привредни суд Београд, *Унапред припремљен план реорганизације предузећа за водне путеве „Иван Милутиновић“ ПИМ АД Београд*, септембар 2015.;
11. Савет страних инвеститора, *Бела књига*, 2015;
12. USAID, Програм за извршење и привредно законодавство, *ПРИРУЧНИК ЗА ОБУКУ – СТЕЧАЈ*, јун 2014.;

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦЕ

1. www.informator.rs
2. www.aorps.hr
3. www.harmonius.org.rs
4. www.alsu.gov.rs
5. www.privatizacija.rs
6. www.olimpija.rs/planovi- reorganizacie/unapred-pripremljen-plan-reorganizacije
7. www.uciteljneznalica.org
8. www.projuris.org
9. РЕОРГАНИЗАЦИЈА, www.privatizacija.rs
10. www.pravo.eu.jura.kg.ac.rs